

วารสารร่มพญักษ์

ROMPHRUEK JOURNAL

ปีที่ 38 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2563 : Vol. 38 No. 3 September - December 2020

ชุมชน ผู้บริโภค และการพัฒนา
COMMUNITY, CONSUMER AND DEVELOPMENT

ISSN 0125-7609

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกริก : KRIRK UNIVERSITY

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยเกริก

บรรณาธิการ

สังกัด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชรินทร์ พันธุ์แน่น

มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์

รองศาสตราจารย์สุพัฒน์ อีร์เวจเรณูชัย

อาจารย์ ดร.ผกาพันธ์ ภูมิจิตร์

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ

ศาสตราจารย์ ดร.จำลอง โพธิ์บุญ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.สยาม อรุณศรีมรกต

รองศาสตราจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล วงศ์สิงห์ทอง

รองศาสตราจารย์ ดร.เชนินท์ เซน (Chenin Chen)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุวรรณโนภาส

รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง

รองศาสตราจารย์ ดร.สุปรียา แก้วละเอียด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรากุล สุโคตรพรหมมี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิ สุขเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิพัฒน์ นนทนาธรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลี ชี อู (Wu Li-His)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อี ชิน ลิว (Liu Yi-Hsin)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา สามัคคีธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หวั่นคุน เซนทร์ (Chen, Wang-Kun)

อาจารย์ ดร.ดาวพระศุภร์ ทองกลิ่น

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประเทศไทย

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประเทศไทย

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ประเทศไทย

สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

Jinwen University Taiwan

Ching-Kuo University Taiwan

มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

สำนักงาน

ศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3
ซอยรามอินทรา 1 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์
เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย

โทรศัพท์

0-2552-3500-9 ต่อ 402

e-mail

romphruek.kru@gmail.com

- ทุกบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารร่มพญักษ์ เป็นทัศนะและข้อคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ทัศนะของมหาวิทยาลัยเกริกหรือกองบรรณาธิการ
- กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ต้องอ้างอิงแสดงที่มาชัดเจน
- ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารร่มพญักษ์ ผ่านการตรวจและประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารร่วมพฤษภ มหาวิทยาลัยเกริก เป็นวารสารวิชาการที่รองรับการเผยแพร่ผลงานด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยให้ความสำคัญกับศาสตร์ทางด้าน การบริหารการจัดการ สังคมศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ และศิลปศาสตร์ ซึ่งตีพิมพ์มากกว่าสามทศวรรษ เน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัย อันมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและ สังคมไทย สร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนางานวิจัยที่มี คุณภาพทางวิชาการเพื่อสังคม อีกทั้งตระหนักถึงความสำคัญของการขยายบทบาททางวิชาการต่อสังคมวงกว้าง และ การพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งความรู้ที่มาจากผลงานวิจัยของอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และ นักศึกษา เพื่อเข้าสู่การเป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge Based Society) โดยจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ฉบับละ 6 - 12 บทความ และเผยแพร่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

กองบรรณาธิการวารสารร่วมพฤษภมีนโยบายและเกณฑ์การรับพิจารณาและตีพิมพ์บทความซึ่งไม่เคย เสนอเพื่อขอตีพิมพ์ และไม่เคยเผยแพร่ในเอกสารฉบับอื่นๆ มาก่อนหน้านี้ และไม่ใช้บทความวิจัยจากงาน วิจัยในชั้นเรียน ไม่ใช้บทความวิจัยจากงานวิจัยสถาบัน โดยบทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร ร่วมพฤษภนั้นต้องผ่านการประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double Blind Peer Review) จากสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่าน บทความทั้งหมดที่ตีพิมพ์ในวารสาร ร่วมพฤษภ มหาวิทยาลัยฯ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่วิทยาการ และความรู้ใหม่ ๆ ในสาขาวิชาที่เปิดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
2. เพื่อส่งเสริมอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาต่าง ๆ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิในการนำเสนอผลงานทางวิชาการ
3. เพื่อเป็นเอกสารประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

กำหนดการออกวารสาร

ปีการศึกษาละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

ปี พ.ศ. 2562 วารสารร่วมพฤษภรับตีพิมพ์บทความในประเด็นด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้สนใจ ส่งบทความโดย ลงเบียนสมาชิกวารสารร่วมพฤษภที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruek/user/register> หรือ สมาชิกเดิม ThaiJO ใช้ username และ password ที่มีสมัครสมาชิกวารสารร่วมพฤษภได้ หรือติดต่อสอบถามรายละเอียดที่ 02-552-3500-9 ต่อ 402

บทบรรณาธิการ

วารสารร่มพฤษภ ซึ่งเป็นวารสารวิชาการ ของมหาวิทยาลัยเกริก ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง เป็นปีที่ 38 แล้ว ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม) ซึ่งเป็นฉบับสุดท้ายของ ปี 2563 ภายใต้หัวข้อหลัก (Theme) ว่า “ชุมชน ผู้บริโภค และการพัฒนา” มีบทความวิชาการและบทความวิจัยนำเสนอรวม 10 เรื่องด้วยกัน ซึ่งเป็นบทความภาษาไทย 8 เรื่อง ภาษาอังกฤษ 1 เรื่อง และภาษาจีน 1 เรื่อง แต่ละเรื่องที่เลือกสรรมาต่างก็มีความน่าสนใจให้ติดตามในเล่มเริ่มต้นด้วย เรื่อง “กระบวนการติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบางบัว เขตบางเขน และชุมชนหลังแฟลตร่วมพัฒนา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร” โดย อมรรัตน์ กุลสุจริต และคณะ ซึ่งเป็นผลงานวิจัยที่มุ่งหา กลไกและระบบของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในชุมชนเพื่อพัฒนาไปสู่การเป็น “ชุมชนปลอดคอร์รัปชัน” บทความอีก 4 เรื่องถัดมาก็ยังเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับชุมชน โดยเริ่มด้วย เรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน” ของ อนันต์ บุญสนอง ซึ่งเป็นบทความวิจัยที่มุ่งศึกษาอิทธิพลความร่วมมือของคนในชุมชน เครือข่ายความร่วมมือ และจิตสำนึกสาธารณะ ที่มีผลต่อ ศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน ตามด้วย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยว โดยชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสงคราม” ของ อัจฉริย์ มานะกิจ และ ประสพชัย พสุนนท์ เป็นบทความวิจัยที่มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่าง ยั่งยืนของตลาดน้ำท่าคา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสงคราม รวมถึงการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อพยากรณ์ แนวโน้มการตัดสินใจมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ต่อจากนั้นเป็น เรื่อง “การวิจัยเชิงเอกสารเพื่อสังเคราะห์ รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย” ของ พิชญพร พิรพันธุ์ และประสพชัย พสุนนท์ เป็นบทความวิจัย ที่ศึกษาเอกสารเพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุใน ประเทศไทย ซึ่งพบว่า มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการบริการสุขภาพในสถาบัน กับ รูปแบบการจัดบริการสุขภาพ ในชุมชนที่เป็นการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว และการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยท้องถิ่น ต่อมาเรื่องสุดท้ายที่ เกี่ยวกับชุมชน เรื่อง “แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร อำเภอบ้านค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์” ของ ชนตติ พิพัฒนางกูร เป็นอีกหนึ่งงานวิจัยที่มุ่งศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สินทางเกษตรกรให้ชุมชนนับเป็น อีกบทความหนึ่งที่น่าสนใจเช่นกัน

ส่วนที่เหลือในส่วน of บทความภาษาไทย อีก 3 เรื่อง ประกอบด้วย เรื่อง “ความเป็นกลางของอาเซียน และรัฐไทยภายใต้สถานะแห่งสงคราม” ของ ดลนภา นันทวโรไพโร เป็นบทความวิชาการที่วิเคราะห์ให้เห็นถึง อาเซียน และรัฐไทยในปัจจุบันที่ไม่ได้เป็นกลางเหมือนดังในอดีตที่ผ่านมา แต่มุ่งให้ประโยชน์เชิงสัมพันธภาพ ในรูปแบบสามเส้าระหว่าง จีน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้รายละเอียดเป็นอย่างไรคงต้องติดตามจาก

รายละเอียดในเรื่องต่อไป ส่วนอีกเรื่องถัดไปเป็น เรื่อง “การประยุกต์ใช้นวัตกรรมควอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน” ของ ปฏิกาน กิตตินันท์วัฒน์ เป็นบทความวิชาการที่มุ่งชี้ให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้นวัตกรรมควอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน อันเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นี้ เรื่องสุดท้ายในส่วนของภาษาไทยเป็น เรื่อง “เส้นทางการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Customer Journey) Gen X และ Gen Y : กรณีศึกษาแบรนด์สินค้านาฬิกาหรู 3 อันดับ : Rolex, Omega และ Patek Philippe” ของ พงษ์พันธ์ สันติธรรม และ ปฐมา สตะเวทิน เป็นบทความวิจัยที่มุ่งศึกษาพฤติกรรมและรูปแบบเส้นทางการตัดสินใจซื้อแบรนด์สินค้านาฬิกาหรู 3 แปรณดังกล่าวของผู้บริโภคที่เป็น Gen X และ Gen Y ซึ่งมีข้อค้นพบที่น่าสนใจทีเดียว

ส่วนบทความ 2 เรื่องสุดท้ายเป็นบทความภาษาต่างประเทศ โดยเรื่องแรกเป็นบทความภาษาจีน เรื่อง “A Study of Anchoring Effect’s Influence on Consumer Purchase Intention” ของ Tianchuan and Tseng Cheng-Jui และสุดท้ายเป็นบทความภาษาอังกฤษ เรื่อง “San-Lue as Exploration Leadership Quality of Middle-level Manager in Minor enterprises in China” ของ Kuicheng Lu ทั้งหมดนี้ คือ บทความคุณภาพที่กองบรรณาธิการวารสารร่มพญักษ์คัดสรรมานำเสนอ ขอเชิญท่านผู้อ่านติดตามกันได้เลยครับ

บรรณาธิการ

บทความประจำฉบับ

กระบวนการติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดย

การมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบางบัว เขตบางเขน

และชุมชนหลังแฟลตร่วมพัฒนา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

A System and Mechanism Application Process to Prevent Corruption by
Community Participation : A Case Study of the Bangbua Community in the

Bangkheng District and the Lang Flat Ruampattana in the Laksi District, Bangkok

อมรรัตน์ กุลสุจริต เพ็ญประภา ภัทรานุกรม สุจิตรา สามัคคีธรรม

ปรีชา ปิยจันทร์ และ หฤทัย กมลศิริสกุล

Amornrat Kulsudjarit Phenprapha Pattaranukrom Sujitra Samukkethum

Preecha Piyachan and Harutai Kamolsirisakul

7

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน

Factors Influencing Community Potential in Dealing with Natural Disasters

อนันต์ บุญสนอง

Anan Boonsanong

23

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน :

กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม

Guidelines for Sustainable Development of Community-Based Tourism :

A Case Study of Tha Kha Floating Market, Amphawa District, Samut Songkhram Province

อัจฉรีย์ มานะกิจ และ ประสพชัย พสุนนท์

Atcharee Manakij and Prasopchai Pasunon

37

การวิจัยเชิงเอกสารเพื่อสังเคราะห์รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

The Documentary Research to Synthesize the Pattern of Health Services for
the Elderly in Thailand

พิชญาพร พีรพันธุ์ และ ประสพชัย พสุนนท์

Pichayaporn Peerapan and Prasopchai Pasunon

51

แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

Approach to Solve the Debt Problems of Agriculturists in Khao Kho District,
Phetchabun Province

ชนัตติ พิพัฒนางูร

Chanettee Piphatanangkun

65

ความเป็นกลางของอาเซียนและรัฐไทยภายใต้สภาวะแห่งสงคราม

ASEAN and Thailand's Neutrality State in The Time of War

ดลนภา นันทวโรไพเราะ

Dolnapa Nantawaroprai

79

การประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน

The Application of QR Code for Improving Chinese Language Teaching

ปฏิภาณ กิตตินันทวัฒน์

Patipan kittinanthawat

91

เส้นทางการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Customer Journey) Gen X และ Gen Y :

กรณีศึกษาแบรนด์สินค้านาฬิกาหรู 3 อันดับ : Rolex, Omega และ Patek Philippe

Customer Journey of Gen X and Gen Y : The Case Study of

Top 3 Luxury Watch Brands : Rolex, Omega and Patek Philippe

พงษ์พันธ์ สันติธรรม และ ปฐมา สตะเวทิน

Pongpan Santitam and Patama Satawedin

103

锚定效应对消费者购买意愿的影响研究

A Study of Anchoring Effect's Influence on Consumer Purchase Intention

田川 和曾滕睿

Tianchuan and Tseng Cheng-Jui

119

San-Lue as Exploration Leadership Quality of Middle-level Manager in

Minor enterprises in China

San-Lue การวิจัยลักษณะคุณภาพผู้บริหารระดับกลางของบริษัทขนาดกลางและเล็กในประเทศจีน

Kuicheng Lu

ชุยเฉิง หลู่

129

1

กระบวนการติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบางบัวเขตบางเขน และชุมชนหลังแฟลตร่วมพัฒนา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

A System and Mechanism Application Process to Prevent Corruption by Community Participation : A Case Study of the Bangbua Community in the Bangkhen District and the Lang Flat Ruampattana in the Laksi District, Bangkok

อมรรัตน์ กุลสุจริต เพ็ญประภา ภัทรานุกรม สุจิตรา สามัคคีธรรม
ปรีชา ปิยจันทร์ และ หฤทัย กมลศิริสกุล

Amornrat Kulsudjarit Phenprapha Pattaranukrom

Sujitra Samukkethum Preecha Piyachan and Harutai Kamolsirisakul

กระบวนการติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบางบัว เขตบางเขน และชุมชนหลังแฟลตร่วมพัฒนา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร*

A System and Mechanism Application Process to Prevent Corruption by
Community Participation : A Case Study of the Bangbua Community in the
Bangkhen District and the Lang Flat Ruampattana in the Laksi District, Bangkok

อมรรัตน์ กุลสุจริต¹ เพ็ญประภา ภัทรานุกรม² สัจจิตรา สามัคคีธรรม³

ปรีชา ปิยจันทร์⁴ และ หฤทัย กมลศิริสกุล⁵

Amornrat Kulsudjarit Phenprapha Pattaranukrom Sujitra Samukkethum
Preecha Piyachan and Harutai Kamolsirisakul

¹คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 118 หมู่ 3 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
ประเทศไทย E-mail : amornratkul@yahoo.com

Graduate School of Law National Institute of Development Administration, 118, Moo 3, Serithai Road,
Klong-Chan Subdistrict, Bangkok District, Bangkok 10240, Thailand.
E-mail : amornratkul@yahoo.com

²คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200 ประเทศไทย E-mail : phenprapha191@yahoo.com

Faculty of Social Administration Thammasat University, 2, Prachan Road, Praborom Maharachawang
Subdistrict, Pranakhon District, Bangkok 10200, Thailand.
E-mail : phenprapha191@yahoo.com

³คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก 3 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย
E-mail : sujitra_640@hotmail.com

Faculty of Liberal Arts Krirk University, 3, Ramintra Road, Anusawari Subdistrict, Bang Khen District,
Bangkok 10220, Thailand. E-mail : sujitra_640@hotmail.com

⁴คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก 3 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย
E-mail : piyachan.pp@gmail.com

Faculty of Liberal Arts Krirk University, 3, Ramintra Road, Anusawari Subdistrict, Bang Khen District,
Bangkok 10220, Thailand. E-mail : piyachan.pp@gmail.com

⁵คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก 3 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220
ประเทศไทย E-mail : harutai_k@yahoo.com

Faculty of Liberal Arts Krirk University, 3, Ramintra Road, Anusawari Subdistrict, Bang Khen District,
Bangkok 10220, Thailand. E-mail : harutai_k@yahoo.com

Received : 17 September 2020 Revised : 20 October 2020 Accepted : 26 October 2020

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “กระบวนการติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบางบัว เขตบางเขน และชุมชนหลังแฟลตร่วมพัฒนา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร” ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย พ.ศ. 2562

บทคัดย่อ

การศึกษา “กระบวนการติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบางบัว เขตบางเขน และชุมชนหลังแฟลตร่วมพัฒนา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร” ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน โดยผ่านกติกาชุมชนที่สมาชิกชุมชนร่วมกันกำหนด เพื่อให้ชุมชนใช้เป็นแนวปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน รวมถึงการพัฒนากลไกหนุนเสริมในการขับเคลื่อนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา คอร์รัปชันดังกล่าว โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อพัฒนาเป็นชุดความรู้ “ชุมชนต้านคอร์รัปชัน” และสร้างวัฒนธรรมการทำงานของคณะกรรมการชุมชนโดยยึดหลักธรรมาภิบาลอย่างน้อย 4 ด้าน คือ หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ (Transparency) หลักนิติธรรม (Rule of law) และหลักความรับผิดชอบ (Accountability) ให้อยู่ในวิถีชุมชนโดยให้ความสำคัญกับเยาวชนรุ่นใหม่

ผลการวิจัย พบว่า การติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านกติกาชุมชนที่ได้ร่วมกันกำหนดเพื่อการทำงานของคณะกรรมการชุมชนประกอบด้วย 7 ประเด็น ได้แก่ 1) การประชุมและองค์ประชุมของคณะกรรมการชุมชน 2) การเงินและแบบฟอร์มทางการเงินของชุมชน 3) การรับสิ่งของบริจาคของคณะกรรมการชุมชน 4) การเปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน 5) การสื่อสารและการเปิดเผยข้อมูลแก่สมาชิกชุมชน 6) กระบวนการหนุนเสริมเพื่อการต้านคอร์รัปชันในชุมชน และ 7) กระบวนการทำงานเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอก

ทั้งนี้ จากการทดลองปฏิบัติการในช่วงระยะที่ดำเนินการวิจัย ทีมวิจัย พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของทั้งสองชุมชนใน 3 ระดับ ด้วยกัน คือ ระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับชุมชน โดยการติดตั้งระบบและกลไกดังกล่าวจำเป็นต้องใช้เวลาในการหล่อหลอมและฟุ่มเฟือยเพื่อเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของสมาชิกชุมชนโดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ และยังคงอาศัยความเข้มแข็งเอาจริงเอาจังของประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน และสมาชิกชุมชน ที่จะต้องร่วมมือกันจริงจังในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้นับเป็นทิศทางที่ดีในการสร้างพลังชุมชนสู่การเป็นชุมชนเข้มแข็งเพื่อร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่จะค่อยๆ ลดและหมดไปสู่วิถี “ชุมชนปลอดคอร์รัปชัน” ในที่สุด

คำสำคัญ : กระบวนการติดตั้ง; ระบบและกลไก; คอร์รัปชัน; การมีส่วนร่วม; ชุมชน

Abstract

This research study titled “ A System and Mechanism Application Process to Prevent Corruption by Community Participation : A Case Study of the Bangbua Community in the Bangkhen District and the Lang Flat Ruampattana in the Laksi District, Bangkok” gave priority to community participation in applying a system and mechanism for corruption prevention and solution with community rules jointly set up by community members. As a result, the community used the mentioned rules as guidelines regularly and consistently to drive the community’s system and mechanism for corruption prevention and solution which focused

on the process of community participation. It also developed a handbook on “Anti-Corruption Community” and created the community’s practice culture by integrating good governance principles of participation, transparency, rule of law and accountability into the community’s daily life. The new generation is given priority.

The research found that a system and mechanism application for the community’s corruption prevention and solution by community participation with the community rules jointly set up for the community committee’s practice consisted of 7 main issues as follows : (1) a meeting and a quorum of the community committee, (2) the community’s finance and financial form, (3) regulations for donations the community committee, (4) opportunities given to community members especially members of the young generation participating in the community’s activities, (5) communication and information disclosure to community members, (6) the process of enhancement to support anti-corruption endeavors in the community, and (7) a working process to initiate participation of external networks.

According to practice experiments carried out during the research process, the research team found that both communities’ attitude and behavior were changed into three levels : the individual level, the group level, and the community level. The mentioned system and mechanism application requires a period of time to inspire and nurture the community members, especially the young generation, to learn and change their attitude and behavior. In addition, a strong community leader, community committee and community members need to be strong to really work together for their community’s corruption prevention and solution. These changes are regarded as a positive movement toward community empowerment and a strong community. The said community members will work together to prevent and reduce corruption problems gradually until nothing remains. Their efforts will finally give birth to a “corruption-free community”.

Keywords : Implementation; System and Mechanism; Corruption; Participation; Community

บทนำ

ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อมนุษยชาติอย่างกว้างขวาง ดังที่ Votava ผู้เชี่ยวชาญอาวุโสด้านการเงินของธนาคารโลกได้ให้ความเห็นว่า “คอร์รัปชันเป็นสาเหตุหลักของความยากจนเมื่อการคอร์รัปชันมีอัตราสูงในประเทศใด ประเทศนั้นจะไม่สามารถนำทรัพยากรและภาษีไปใช้ในการพัฒนาประเทศเพื่อกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนในประเทศอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม” (Votava, Cari., 2018) ประกอบกับสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำและความยากจนยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศที่ทุกรัฐบาลต่างก็พยายามหาวิธีที่หลากหลายในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว หากแต่ยังไม่สามารถหลุดพ้นจากความยากจนไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูง นอกจากนี้ องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้จัดอันดับคอร์รัปชันและมีการประกาศเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวสู่สาธารณะเป็นประจำทุกปี ได้แก่ ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index : CPI) ซึ่งผลการจัดอันดับใน พ.ศ. 2560-2562 ประเทศไทย

มีพัฒนาการในด้านการแก้ปัญหาคอร์รัปชันไม่ได้ผลมากนัก โดยใน พ.ศ.2560 ไทยได้คะแนน 37 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 100) อยู่ในลำดับที่ 96 จากประเทศทั้งหมด 180 ประเทศ ขณะที่ใน พ.ศ.2561 ไทยได้คะแนนลดลง คือ 36 คะแนน และตกไปอยู่ในอันดับที่ 99 จากประเทศทั้งหมด 180 ประเทศ และใน พ.ศ.2562 ไทยยังได้คะแนนคงที่ 36 คะแนน แต่ตกอันดับไปอยู่ที่อันดับ 101 จากจำนวน 180 ประเทศทั่วโลกเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของหลายๆ ประเทศดีขึ้น (www.transparency.org) นั้นแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ยังไม่มีพัฒนาการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันอย่างแท้จริง ส่งผลให้ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไม่มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นแต่อย่างใดจึงเป็นที่มาของการให้ความสำคัญและเร่งรณรงค์ขับเคลื่อนเพื่อให้สังคมไทยปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชันอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นไปที่ระดับชุมชน ซึ่งเป็นสังคมรากฐานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรมแตกต่างหลากหลายตามภูมิภาค ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ฉบับ พ.ศ.2540 จนถึงฉบับปัจจุบัน พ.ศ.2560 ได้บัญญัติรับรองสิทธิชุมชนและประชาชนให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ

สำหรับกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีลักษณะเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ แบ่งเขตพื้นที่การปกครองเป็น 50 เขต โดยแต่ละเขตมีสำนักงานเขตเป็นผู้ดูแลพื้นที่ ทั้งนี้กรุงเทพมหานครมีชุมชนหลากหลายประเภท ชุมชนแออัดเป็นชุมชนประเภทหนึ่งซึ่งมีจำนวนมากถึง 662 ชุมชน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2562) ซึ่งแต่ละชุมชนได้รับเงินสนับสนุนจากสำนักงานเขตตามขนาดของจำนวนครัวเรือนเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชน โดยชุมชนขนาดเล็กได้รับเงินสนับสนุนจำนวน 5,000 บาท ชุมชนขนาดกลาง 7,500 บาท และชุมชนขนาดใหญ่ 10,000 บาท (ระเบียบกรุงเทพมหานครฯ พ.ศ. 2554) ทั้งนี้ คณะกรรมการชุมชนนำเงินส่วนนี้ไปดำเนินการพัฒนาชุมชน และมีการสรุปรายรับรายจ่ายประจำเดือนตามจำนวนเงินที่ใช้จ่ายจริงเพื่อเสนอขอเบิกจ่ายจากสำนักงานเขตต่อไป ดังนั้น การใช้จ่ายเงินของคณะกรรมการชุมชนจะส่งผลต่อการบริหารการเงินของชุมชน ซึ่งแม้ว่ายอดเงินที่ได้รับเป็นจำนวนไม่มาก แต่การบริหารจัดการเงินนั้นจำเป็นต้องใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของชุมชน

สืบเนื่องจากทีมวิจัยได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยในโครงการระยะที่ 1 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบและกลไกเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นสังคมที่ปลอดคอร์รัปชันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชน ในเขตบางเขน เขตสายไหม เขตดอนเมือง และเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร” เมื่อ พ.ศ.2560 มีข้อค้นพบจากงานวิจัยในระยะที่ 1 พบว่า รูปแบบและช่องทางการทุจริตคอร์รัปชันในชุมชนทั้ง 4 พื้นที่ข้างต้น มีปัจจัยหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นกระบวนการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในชุมชนจึงจำเป็นต้องมีระบบและกลไกที่สามารถควบคุมปัญหาไม่ให้เกิดช่องทางการทุจริตคอร์รัปชัน อันประกอบด้วย การดำเนินงานในรูปคณะกรรมการหรือการทำงานเป็นทีมที่ใช้ระบบการถ่วงดุล เน้นความโปร่งใสและตรวจสอบได้มีบัญชีรายรับรายจ่ายของชุมชนจัดเอกสาร แบบฟอร์มหรือกติกาการเบิกจ่ายเงินเพื่อการตรวจทานรวมถึงการมีกิจกรรมที่ผ่านการรับรู้และมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน นอกจากนี้ องค์การภาครัฐที่สนับสนุนงบประมาณให้แก่ชุมชนต้องมีการกำกับ ติดตาม และยึดถือระเบียบอย่างเคร่งครัด มีการควบคุม กวดขันในการจัดซื้อจัดจ้างของเขตพื้นที่พร้อมทั้งมีกลไกลงโทษผู้ฝ่าฝืนอย่างจริงจัง

ทั้งนี้ในการสร้างหลักธรรมาภิบาลให้อยู่ในวิถีชุมชนเพื่อเป็นชุมชนปลอดคอร์รัปชันต้องมีการดำเนินการติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจำเป็นต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในชุมชน ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ (Transparency) หลักนิติธรรม (Rule of law) และหลักความรับผิดชอบ (Accountability) โดยนำระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมาทดลองติดตั้งในชุมชนบางบัว เขตบางเขน และชุมชนหลังแฟลตร่วมพัฒนา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ซึ่งทีมผู้วิจัยได้คัดเลือกทั้งสองพื้นที่เป็นพื้นที่ศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งอันเกิดจากปัจจัยการรวมพลังของคนในชุมชนต่อสู้วิกฤตในพื้นที่ของตนเอง โดยชุมชนบางบัวนั้น ประชาชนรวมทั้งผู้นำชุมชนประสบความสำเร็จในการต่อสู้ในเรื่องบ้านมั่นคง ซึ่งทีมผู้วิจัยเห็นว่าชุมชนที่มีลักษณะพลังของประชาชนและผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งจะสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนชุมชนหลังแฟลตร่วมพัฒนาเป็นชุมชนที่มีความขัดแย้ง ขาดพลังในการรวมกลุ่ม ซึ่งทีมผู้วิจัยเห็นว่าป็นตัวอย่างอีกรูปแบบหนึ่งของชุมชนส่วนใหญ่ในกรุงเทพมหานคร อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของชุมชนเพื่อนำข้อค้นพบในการวิจัยไปปรับใช้ในชุมชนที่มีบริบทที่แตกต่างกัน

ในการทำให้ข้อค้นพบของงานวิจัยในระยะที่ 1 เกิดผลเป็นรูปธรรมในพื้นที่ทดลอง 2 พื้นที่ ดังกล่าวข้างต้นจำเป็นต้องมีกระบวนการการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน สมาชิกในชุมชน และเครือข่ายหนุนเสริมการทำงานเพื่อต้านคอร์รัปชันต่างๆ ได้แก่ สภาองค์กรชุมชน เขตบางเขน เครือข่ายสายคลอง บางบัว องค์กรต่อต้านคอร์รัปชันประเทศไทย (ACT) สื่อมวลชน สำนักงานเขตบางเขน สำนักงานเขตหลักสี่ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) SIAM LAB บริษัท แชนด์ วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด และบริษัทโอเพ่นดรีม จำกัด โดยมีการดำเนินกิจกรรมในหลายหลายรูปแบบร่วมกัน อาทิ กิจกรรมการเสริมสร้างกระบวนการที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในชุมชน การสร้างวัฒนธรรมด้านธรรมาภิบาลให้อยู่ในวิถีชุมชนโดยให้ความสำคัญกับเยาวชนรุ่นใหม่ และการพัฒนากลไกหนุนเสริมในการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในชุมชน ฯลฯ เพื่อให้ระบบและกลไกที่ค้นพบสามารถขับเคลื่อนได้อย่างแท้จริงซึ่งเป็นการสร้างการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนให้ตระหนักถึงประโยชน์และคุณค่าของหลักธรรมาภิบาลกับการลดหรือป้องกันการคอร์รัปชันในชุมชน อันจะส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจน ตลอดจนสร้างโอกาสในการพัฒนาชุมชนและสมาชิกให้เข้มแข็งอันเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การเป็น “ชุมชนปลอดคอร์รัปชัน (Corruption Free Community)” ได้อย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. เพื่อเสริมสร้างกระบวนการที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างแท้จริงในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในชุมชน
3. เพื่อพัฒนากลไกหนุนเสริมในการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน
4. เพื่อพัฒนาชุดความรู้/เครื่องมือที่เป็นรูปธรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

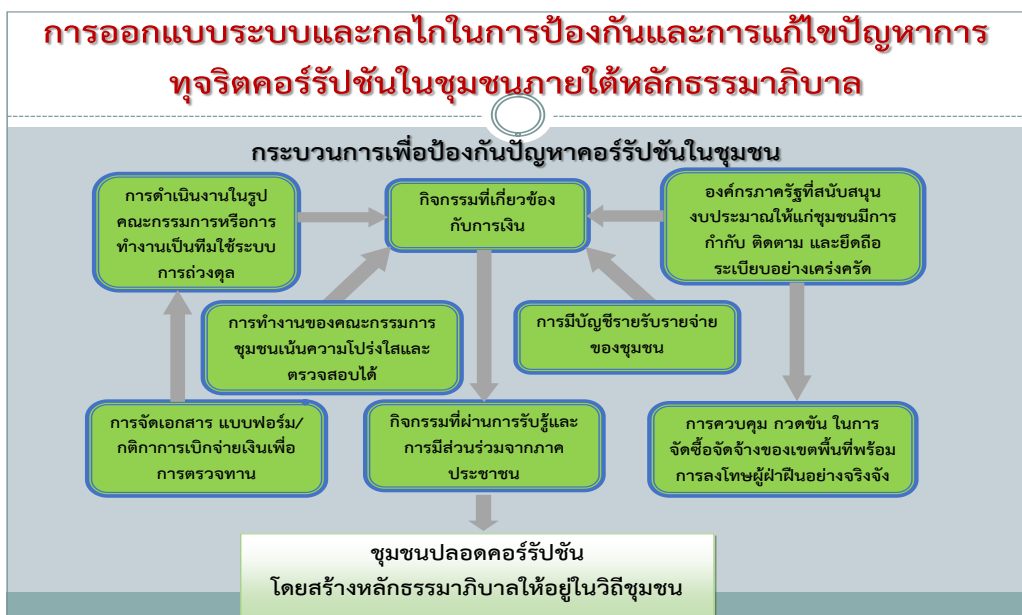
5. เพื่อสร้างวัฒนธรรมการทำงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลอย่างน้อย 4 ด้าน หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ (Transparency) หลักนิติธรรม (Rule of law) และหลักความรับผิดชอบ (Accountability) ให้อยู่ในวิถีชุมชน โดยให้ความสำคัญกับเยาวชนรุ่นใหม่

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบางบัว เขตบางเขน และชุมชนหลังแฟลตร่วมพัฒนา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร มีแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแยกประเด็นการพิจารณาออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในชุมชน

จากผลการวิจัยในระยะแรก เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบและกลไกเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นสังคมที่ปลอดคอร์รัปชันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชน ในเขตบางเขน เขตสายไหม เขตดอนเมือง และเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร” พบว่า ระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในชุมชนแสดงได้ตามแผนภาพ ดังนี้

จากแผนภาพข้างต้นสามารถชี้ให้เห็นว่าชุมชนจำเป็นต้องจัดให้มีระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน อันประกอบด้วย 1) การดำเนินงานในรูปคณะกรรมการหรือการทำงานเป็นทีมใช้ระบบการถ่วงดุล 2) การทำงานของคณะกรรมการชุมชนเน้นความโปร่งใสและตรวจสอบได้ 3) การมีบัญชีรายรับรายจ่ายของชุมชน 4) การจัดเอกสาร แบบฟอร์ม/กติกากาการเบิกจ่ายเงินเพื่อการตรวจทาน 5) กิจกรรมที่ผ่านการรับรู้และมีมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน 6) องค์กรภาครัฐที่สนับสนุนงบประมาณให้แก่ชุมชนมีการกำกับ ติดตาม และยึดถือระเบียบอย่างเคร่งครัด 7) การควบคุม กวดขัน ในการจัดซื้อจัดจ้างของเขตพื้นที่พร้อมการลงโทษผู้ฝ่าฝืนอย่างจริงจัง และ 8) ชุมชนปลอดคอร์รัปชันโดยสร้างหลักธรรมาภิบาลให้อยู่ในวิถีชุมชน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันจำเป็นต้องมีระบบและกลไกที่สำคัญที่สามารถดำเนินการและขับเคลื่อนได้อย่างเป็นรูปธรรม ชุมชนต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ในระเบียบชุมชนต้องมีการกำหนดองค์ประชุมของคณะกรรมการชุมชนให้ชัดเจนว่าต้องมีจำนวนกรรมการเข้าร่วมประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด
2. คณะกรรมการชุมชนต้องกำหนดระเบียบชุมชนในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลด้านการเงินทั้งรายรับและรายจ่ายของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน
3. คณะกรรมการชุมชนต้องจัดให้มีระบบบัญชีชุมชนเพื่อแสดงรายรับและรายจ่ายของชุมชนซึ่งทำให้สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา
4. คณะกรรมการชุมชนจะต้องจัดทำแบบฟอร์มการเบิกจ่ายเงินของชุมชน และกำหนดกติกาของกรรมการผู้มีอำนาจลงนามเบิกจ่าย
5. คณะกรรมการชุมชนต้องเปิดโอกาสและผลักดันให้สมาชิกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการอย่างจริงจังและจริงใจ
6. คณะกรรมการชุมชนต้องประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลชุมชนในลักษณะถ่วงดุลตรวจสอบเพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณชุมชนเป็นไปตามกฎระเบียบและโปร่งใส

2. การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการชุมชน

แนวคิดการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการชุมชนได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้โดย นันธิดา จันทรศิริ (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ธรรมาภิบาลระดับท้องถิ่น : มุมมองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการท้องถิ่น” ซึ่งเห็นว่าธรรมาภิบาลระดับท้องถิ่นในแง่ของความสัมพันธ์ของรัฐกับสังคมหรือประชาชนเป็นการสร้างกรอบอุดมการณ์ความคิดใหม่ให้ทั้งสองส่วนได้คำนึงถึงอรรถประโยชน์ซึ่งกันและกัน ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของธรรมาภิบาลระดับท้องถิ่นจึงอยู่ที่การทำความเข้าใจในบทบาทความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงประสานกับผลประโยชน์ระหว่างรัฐและสังคมโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าธรรมาภิบาลระดับท้องถิ่นควรใช้แนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเครือข่าย (Network Management Theory) ซึ่งเป็นแนวคิดของการบริหารจัดการของภาครัฐโดยร่วมมือกันปฏิบัติงานของเครือข่ายที่มีหลายฝ่าย (Actors) และหลายหน่วยงาน (Organizations) เข้ามาเกี่ยวข้องภายใต้เครือข่ายของนโยบาย (Policy Network)

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548) ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพของชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อให้ชุมชนได้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้ 1) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนควรใช้กระบวนการเครือข่ายองค์กรชุมชน และก่อให้เกิดการขับเคลื่อนเครือข่ายการวิจัยเชิงพื้นที่ และควรจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนที่มีมาตรฐานและมีความสามารถในการให้คำปรึกษา ถ่ายทอดความรู้และให้ข้อมูลต่างๆ ที่ควรทราบแก่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น 2) ควรมีการจัดการและพัฒนาทีมวิจัยของชุมชน โดยพัฒนาศักยภาพของทีมที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ข้ามศาสตร์ เพื่อเป็นการสร้างสมรรถนะขององค์กรและผู้เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพและมีความเข้มแข็งเกิดขึ้นในชุมชน 3) ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างหลากหลาย 4) ควรมีข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในทุกๆ ด้าน เพราะจะทำให้ชุมชนรู้จักตนเอง รู้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อน เพื่อจะได้มองเห็นปัญหาของชุมชน เข้าใจความเชื่อมโยงภายในสังคมของตนเอง อันเป็นรากฐาน

สำคัญในการกระตุ้นให้ผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมกันคิดแก้ปัญหา 5) ควรประชุมระดมความคิดเป็นกิจกรรมที่สร้างโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม 6) ควรมีระบบการติดต่อและการสื่อสารอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง เนื่องจากระบบการสื่อสารมีความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมและเป็นช่องทางที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและสร้างความเข้าใจต่อกัน และ 7) จัดให้สถาบันการศึกษาที่อยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นสถานที่คอยส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยมีการระบุปัญหา วางแผนการแก้ไข และนำไปสู่การปฏิบัติในชุมชนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

3. การบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ประสบความสำเร็จไม่เพียงแต่เข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างกระบวนการความชอบธรรมให้กับการตัดสินใจของรัฐเท่านั้นแต่การเข้าไปมีส่วนร่วมจะต้องแสดงให้เห็นถึงการได้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจก่อนที่ผู้ดำเนินกระบวนการจะชักชวนใครหรือหน่วยงานใดให้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจใดๆ นั้นจำเป็นที่จะต้องสร้างความมั่นใจว่าบุคคลเหล่านั้นได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นการโต้แย้งและการอภิปรายอย่างมีคุณค่าโดยที่ผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีประโยชน์มีอิทธิพลและต้องถูกบูรณาการในการตัดสินใจขั้นสุดท้ายอย่างเหมาะสมโดย Creighton ได้เสนอแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ชั้น (Creighton, 2005) ได้แก่

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์การตัดสินใจ (Decision Analysis) ขั้นตอนนี้สำคัญโดยเฉพาะการตัดสินใจว่าใครจำเป็นที่จะอยู่ในคณะทำงานด้านการวางแผนขั้นตอนนี้ประกอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบสภาพแวดล้อมของการตัดสินใจใดๆ ที่กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นจะถูกจัดทำขึ้นเงื่อนไขในการตัดสินใจที่จะดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การตัดสินใจนั้นมีผลกระทบต่อสาธารณชนในวงกว้างเพียงใดการตัดสินใจนั้นส่งผลกระทบในวงกว้างและรุนแรงหรือไม่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์บางคนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่เดิมการตัดสินใจนั้นมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีความขัดแย้งอยู่ก่อนแล้วและความจำเป็นเพื่อให้มีการสนับสนุนต่อผลการตัดสินใจอย่างไร

ขั้นที่ 2 การวางแผนกระบวนการ (Process Planning) ขั้นตอนนี้เกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมและเทคนิคการมีส่วนร่วมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิเคราะห์ค้นหาเทคนิคการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมที่สุดในการประยุกต์ใช้ในการแต่ละขั้นของกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับขั้นตอนการตัดสินใจรวมถึงการกำหนดผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจนั้นๆ ตลอดจนกำหนดสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน (Implementation Planning) ขั้นตอนนี้เป็นการนำแผนการที่กำหนดไว้ทั้งหมดหรือกิจกรรมการมีส่วนร่วมต่างๆ ไปปฏิบัติจริงและประเมินผลตลอดจนการนำข้อมูลที่ได้จากการมีส่วนร่วมนั้นไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริงการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงต้องอาศัยการวางแผนเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการที่ดีในกระบวนการแรก เพื่อให้กระบวนการที่สองและสามสามารถดำเนินการได้สอดคล้องกันและบรรลุเป้าหมาย

4. กระบวนการหนุนเสริมการทำงานเพื่อต้านคอร์รัปชัน

ในด้านการพัฒนากลไกหนุนเสริมในการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันกลไกเฝ้าระวัง

การทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งกลไกด้านการให้กำลังใจต่อสมาชิกในชุมชนที่เฝ้าระวังและร่วมตรวจสอบกลไกในการสื่อสารเพื่อยกย่องสมาชิกที่กล้าเปิดเผยข้อมูลการทุจริตคอร์รัปชัน และกลไกในการหนุนเสริมการทำงานของคณะกรรมการชุมชนให้เกิดการตื่นตัวในการสร้างวัฒนธรรมต้านคอร์รัปชันนั้น ยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องโดยตรง หากแต่มีงานวิจัยที่สามารถนำรูปแบบการหนุนเสริมมาประยุกต์ใช้ได้แก่ งานวิจัยของ อรทัย เลียงจินดาถาวร และคณะ (2559) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พบว่า รูปแบบการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research : CBR) ที่เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของนักวิจัยนั้นมี 3 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านปัจจัยนำเข้า เพื่อให้ได้โจทย์วิจัยที่ต้นนั้นต้องประกอบด้วย เครือข่ายประชาคมวิจัย ระบบพี่เลี้ยง นักวิจัย นักวิจัยทีม Node นักวิชาการ โดยทำงานร่วมกับเครือข่ายนักวิจัย CBR ผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รวมถึงชุมชนและประชาคมวิจัยที่ปฏิบัติการผ่านทีมนักวิจัยชุมชน หมู่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรท้องถิ่นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และ กระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัย โดยการอบรมให้ความรู้งานวิจัย CBR การศึกษาดูงานในพื้นที่ การมีพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา รวมถึงมีผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกให้ข้อเสนอแนะ

2. ด้านระบบการหนุนเสริมงานวิจัย CBR ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนานักวิจัยให้มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดและหลักการงานวิจัย CBR ให้ถ่องแท้ และมีทักษะการทำงานในชุมชน อีกทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจระเบียบวิธีวิจัย CBR รวมถึงแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย และกระบวนการหนุนเสริมงานวิจัย CBR ของพี่เลี้ยง โดยการพัฒนาทีมวิจัยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมให้ความรู้การวิจัย CBR ศึกษาดูงานการวิจัย การให้คำปรึกษาด้านวิชาการเพื่อกลั่นกรองให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย และการเขียนรายงานการวิจัย เป็นต้น

3. ด้านผลลัพธ์ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่หลากหลายเพื่อร่วมเวทีวิพากษ์วิจารณ์ผลงานวิจัยให้มากขึ้น รวมถึงการจัดเวทีแลกเปลี่ยนผลงานวิจัยระหว่าง Node ในแต่ละภูมิภาค และให้มีเวทีเผยแพร่ผลงานวิจัยในเวทีต่างๆ ให้มากขึ้น

ทั้งนี้ กระบวนการหนุนเสริมการทำงานของท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ ต้องขับเคลื่อนด้วยคน (Man) ความรู้ (Knowledge) และเครือข่ายกับการเรียนรู้ (Learning Network)

นอกจากนี้ ยังมีการวิจัยของ ศิริวรรณ มนอัคระผดุง (2555) ได้ศึกษาถึงต้นแบบความสำเร็จของการต่อต้านการทุจริตในสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore) พบว่า ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับ การเชื่อถือว่ามี การดำเนินนโยบายด้านการต่อต้านการทุจริตที่ประสบความสำเร็จ โดยหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ใช้อำนาจหน้าที่ภายใต้กรอบของกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมถึงการมีองค์กรเฝ้าระวัง ตรวจสอบที่เป็นอิสระปราศจากอิทธิพลครอบงำในการปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจัง และสื่อมวลชนทำหน้าที่เสนอข้อมูลข่าวสารด้วยความเป็นอิสระและมีจริยธรรม อีกทั้งภาคประชาสังคมทำหน้าที่ตรวจสอบภาครัฐ รวมทั้งริเริ่มดำเนินการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากนี้ภาคเอกชนต้องดำเนินงานภายใต้หลักบรรษัทภิบาล และองค์กรระหว่างประเทศทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องการป้องกันการกระทำทุจริตและการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด จากต้นแบบความสำเร็จของการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศสิงคโปร์ชี้ให้เห็นว่า บทบาทของภาคประชาชนมีส่วนสำคัญในฐานะเป็นเสาหลักเสาหนึ่งของการหนุนเสริมเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันจากภาครัฐของประเทศ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิจัยที่ใช้ในกระบวนการวิจัยของโครงการฯ นี้ได้ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community – Based Research) โดยทีมวิจัยได้ให้ความสำคัญกับสมาชิกของชุมชนที่ร่วมเป็นผู้ช่วยนักวิจัย ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกของชุมชนได้ร่วมดำเนินการวิจัยตั้งแต่ขั้นตอนแรก คือ การเข้าใจปัญหาของชุมชนเอง ค้นหากระบวนการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุและผล จนถึงการร่วมปฏิบัติการวิจัยและสรุปผลการวิจัยเพื่อหาทางออกในการแก้

ปัญหาของชุมชน ซึ่งการวิจัยดังกล่าวนี้เน้นเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ของสมาชิกชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 การร่วมปฏิบัติการในการติดตั้งระบบและกลไก ระหว่างที่นักวิจัย คณะกรรมการชุมชน และสมาชิกชุมชน โดยมีการร่วมประชุมหลายต่อหลายครั้งเพื่อยืนยันฉันทามติของชุมชนอย่างแท้จริง

3.2 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน และสมาชิกชุมชนภายหลังการนำระบบและกลไกไปติดตั้งเพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและแก้ไขระบบและกลไกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3 จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน และสมาชิกชุมชนเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการขับเคลื่อนระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในชุมชน

3.4 จัดกิจกรรมกลุ่ม ประกอบด้วยกิจกรรมเสริมสร้างกระบวนการที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริงในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในชุมชน รวมถึงกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา โดยให้ความสำคัญกับเยาวชนรุ่นใหม่ และกิจกรรมพัฒนากลไกหนุนเสริมในการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน โดยการทดลองใช้เครื่องมือที่เป็นรูปธรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในชุมชน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบางบัว เขตบางเขน และชุมชนหลังแฟลตร่วมพัฒนา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการปฏิบัติการร่วมระหว่างนักวิจัย คณะกรรมการชุมชน และสมาชิกชุมชน โดยใช้การบริหารจัดการชุมชนภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่เน้นหลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ หลักนิติธรรม และหลักความรับผิดชอบของกรรมการและสมาชิกในชุมชน ผ่านกติกาชุมชนที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นเป็นกฎเกณฑ์ในการทำงานของคณะกรรมการชุมชน 7 ประเด็น อันประกอบด้วย

1. **การประชุมและองค์ประชุมของคณะกรรมการชุมชน** มีกติกาที่ร่วมกันกำหนดเพื่อยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจังในเรื่องวันประชุม ระเบียบวาระการประชุม การกำหนดผู้ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม และการลงมติของที่ประชุม

2. **การเงินและแบบฟอร์มทางการเงินของชุมชน** มีการกำหนดเป็นกติกาชุมชนที่ต้องยึดถือปฏิบัติด้านการทำบัญชีแยกประเภทรายรับและรายจ่ายของชุมชน รวมทั้งมีการสรุปยอดคงเหลือประจำเดือนเพื่อนำไปใช้ในเดือนถัดไป มีการเปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับการเงินของชุมชน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบเรื่องการเบิกจ่ายเงินของชุมชนตามแบบฟอร์มที่คณะกรรมการชุมชนได้กำหนดไว้ มีการออกหลักฐานเกี่ยวกับการรับจ่ายเงินต้องนำเงินชุมชนไปฝากกับธนาคาร กรณีการใช้จ่ายเงินชุมชนต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการชุมชนมากกว่ากึ่งหนึ่ง

3. **การรับสิ่งของบริจาค** มีการกำหนดเป็นกติกาของชุมชนในเรื่องการรับสิ่งของบริจาคเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและการกระจายสิ่งของบริจาคตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาค

4. **การเปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน** การจัดกิจกรรมของชุมชนเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน คณะกรรมการชุมชนต้องร่วมรับผิดชอบเพื่อให้สมาชิกชุมชนได้ร่วมรับรู้ ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผลจากการเข้าร่วมกิจกรรม

5. การสื่อสารและการเปิดเผยข้อมูลแก่สมาชิกชุมชน มีการสื่อสารและการเปิดเผยข้อมูลการบริหารจัดการชุมชนในเรื่องต่าง ๆ แก่สมาชิกชุมชนให้ทราบกันอย่างทั่วถึง เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจ มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการชุมชน

6. กระบวนการหนุนเสริมเพื่อการต้านคอร์รัปชันในชุมชน เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน กระบวนการหนุนเสริมที่ทำให้เกิดความรู้ เกิดความตระหนัก เกิดผลต่อเนื่องและยั่งยืน คณะกรรมการชุมชนจึงได้กำหนดกติกาชุมชนในกระบวนการหนุนเสริมเพื่อการต้านคอร์รัปชันในชุมชน โดยเน้นการปลูกฝังแนวปฏิบัติภายใต้หลักธรรมาภิบาลดังกล่าวแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ที่จะได้ปฏิบัติสืบต่อไป และมีการยกย่องผู้ที่กล้าเปิดเผยหรือให้เบาะแสการทุจริตคอร์รัปชันในชุมชน โดยจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมขององค์กร

7. กระบวนการทำงานเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมกับภาคภายนอก เพื่อเน้นความโปร่งใสต่อการบริหารจัดการชุมชน คณะกรรมการชุมชนต้องให้ความสำคัญกับการทำงานที่ทำให้เกิดกระบวนการที่มีส่วนร่วมกับภาคภายนอก โดยเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่ หรือแหล่งเงินต่าง ๆ ที่สนับสนุนกิจกรรมชุมชน

กติกาชุมชนที่สมาชิกชุมชนร่วมกันกำหนดดังกล่าว หากได้มีการใช้เป็นแนวปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องอย่างจริงจัง จะทำให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานภายใต้หลักธรรมาภิบาล อันจะนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในชุมชนได้อย่างแท้จริง

สรุปและอภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในชุมชนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และกระบวนการหนุนเสริมการทำงานของคณะกรรมการชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในชุมชน ดังนี้

1. คุณค่าของกติกาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่มาจากการมีส่วนร่วมในการกำหนดร่วมกันของชุมชน

การป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของชุมชนมีอาจสำเร็จได้โดยการทำงานของคณะกรรมการชุมชนแต่ฝ่ายเดียว เนื่องจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมาช้านาน การที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชนให้กลายเป็นชุมชนที่ปลอดคอร์รัปชันจึงจำเป็นต้องอาศัยความเอาใจจริงเอาใจของประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนที่เห็นพ้องต้องกันเพื่อให้เกิดพลังร่วมในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว ดังนั้นกติกาชุมชนที่ได้ร่วมกันกำหนด คณะกรรมการชุมชน และสมาชิกชุมชนต้องเห็นคุณค่าและยึดถือปฏิบัติเสมือนเป็นสัญญาประชาคมของชุมชน

2. กติกาที่เกิดจากฉันทามติของสมาชิกชุมชนส่งผลให้เกิดพลังร่วมในการปฏิบัติตาม

ในการติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของทั้งสองชุมชน จำเป็นต้องอาศัยการขับเคลื่อนผ่านกติกาของชุมชนที่เกิดจากการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติการ ร่วมทดลองผ่านกิจกรรมที่หลากหลายของทีมวิจัย คณะกรรมการชุมชน และสมาชิกชุมชน เพื่อให้ได้กติกาที่เห็นพ้องต้องกันระหว่างคณะกรรมการชุมชนและสมาชิกชุมชน จนเกิดเป็นฉันทามติของชุมชนที่ทำให้เกิดพลังร่วมในการปฏิบัติตามโดยความยินยอมพร้อมใจ ปราศจากการบังคับ ส่งผลให้กติกาที่ร่วมกันกำหนดมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในชุมชน

3. การปฏิบัติตามกติกาชุมชนอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นวิถีวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืน

จากการที่ทีมวิจัย คณะกรรมการชุมชน และสมาชิกชุมชนได้ร่วมกันกำหนดกติกาชุมชนและได้เริ่มลงมือปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันแล้ว สิ่งสำคัญที่จะทำให้กติกาชุมชนมีความศักดิ์สิทธิ์และมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการชุมชนต้องนำกติกาดังกล่าวมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การบริหารจัดการชุมชนเป็นชุมชนธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง และค่อยๆ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานของคณะกรรมการชุมชนที่เน้นความโปร่งใส และปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของสมาชิกชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้ตระหนักใน重要性ของการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการชุมชนบนพื้นฐานของแนวคิดที่ว่าทุกคนมีความสำคัญในการเป็นเจ้าของและรักษาผลประโยชน์ของชุมชนร่วมกัน อันจะนำไปสู่การเป็นชุมชนปลอดคอร์รัปชันอย่างยั่งยืน

ดังนั้น เพื่อให้ผลการศึกษาวิจัยของโครงการนี้เป็นรูปธรรมต่อการบริหารจัดการชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในชุมชนเกิดความยั่งยืนและต่อเนื่อง การติดตั้งระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของชุมชนที่ทีมวิจัยและคณะกรรมการชุมชนได้ร่วมปฏิบัติการติดตั้งไว้ในทั้งสองชุมชนแล้ว จำเป็นต้องใช้เวลาหล่อหลอมและพุ่มพักเพื่อเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมจนกลายเป็นวิถีวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนี้ยังต้องอาศัยความเข้มแข็งเอาใจจริงเอาใจของประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน และสมาชิกชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ ที่จะต้องร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของชุมชนตนเองซึ่งจะส่งผลต่อภาพรวมของชุมชนเมืองในพื้นที่กรุงเทพมหานครค่อยๆ ลดและหมดไปจนกลายเป็น “ชุมชนปลอดคอร์รัปชัน” ในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ระบบและกลไกสามารถขับเคลื่อนผ่านกติกาชุมชนกลายเป็นแนวปฏิบัติในวิถีวัฒนธรรมชุมชน ทีมวิจัยมีข้อเสนอแนะเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. ระดับชุมชน คณะกรรมการชุมชนต้องยึดกติกาชุมชนที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นตามหลักธรรมาภิบาล และใช้เป็นวิธีปฏิบัติงานของชุมชนที่ต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน อันจะส่งผลให้เกิดธรรมาภิบาลในวิถีชุมชน ในขณะที่เดียวกันสมาชิกชุมชนต้องร่วมกันตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการชุมชนเพื่อให้เกิดการถ่วงดุลในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของชุมชน โดยเน้นการปลูกฝังแนวปฏิบัติภายใต้หลักธรรมาภิบาลดังกล่าวแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ในชุมชนที่จะได้ปฏิบัติสืบทอดต่อไป

นอกจากนี้คณะกรรมการชุมชนต้องเสนอแนะให้คณะกรรมการอื่นๆ ในชุมชน อาทิ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อเคหะสถาน คณะกรรมการฌาปนกิจสงเคราะห์ ฯลฯ นำกติกาชุมชนดังกล่าวไปปรับใช้เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการใช้จ่ายเงิน

2. ระดับนโยบาย หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศต้องสนับสนุนและเร่งผลักดันทั้ง 2 ชุมชน พื้นที่ศึกษาวิจัยให้เกิดการตื่นตัวและปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันไปอีกระยะหนึ่ง เพื่อให้ชุมชนเกิดการทำงานที่เน้นหลักธรรมาภิบาลที่ค้ำชูจนเกิดเป็นวิถีวัฒนธรรมชุมชน และนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้กับชุมชนเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร และชุมชนในเมืองใหญ่อื่นๆ นอกจากนี้ หน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องต้องผลักดันให้ชุมชนทั้งสองเป็นพื้นที่นำร่องในรูปแบบของ “ชุมชนซื่อสัตย์” ในเขตเมืองที่สามารถเป็นต้นแบบของชุมชนเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร รวมถึง

กรุงเทพมหานครในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลชุมชนเมืองในเขตกรุงเทพมหานครต้องผลักดันให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นวาระสำคัญลำดับต้นๆ ของกรุงเทพมหานคร โดยนำรูปแบบที่ได้จากการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมจากทั้งสองชุมชนไปใช้ในการขับเคลื่อนวาระสำคัญดังกล่าวให้เกิดผลสำเร็จต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- นันธิดา จันทรศิริ. (2558). ธรรมชาติระดับท้องถิ่น : มุมมองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท้องถิ่น. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 7(2), 95-118.
- ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2554. *ราชกิจจานุเบกษา*, 128 ตอนพิเศษ 135 ง, 5-6.
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). *รูปแบบและปัจจัยในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน*. (8 มีนาคม 2563) สืบค้นจาก <https://www.ryt9.com/s/ryt9/24428>.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). *ข้อมูลชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร*. (8 มีนาคม 2563) สืบค้นจาก <http://www.onep.go.th/>.
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2555). ปัญหาการคอร์รัปชันของไทยกรณีศึกษาสิงคโปร์และฮ่องกง. *วารสารสำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา*, 2(5), 1-22.
- อมรรัตน์ กุลสุจริต เพ็ญประภา ภัทรานุกรม สุจิตรา สามัคคีธรรม ปรีชา ปิยจันทร์ และ หลุทัย กมลศิริสกุล. (2560). *แนวทางการพัฒนาระบบและกลไกเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นสังคมที่ปลอดคอร์รัปชันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนในเขตบางเขน เขตสายไหม เขตดอนเมือง และเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อรทัย เลียงจินดาถาวร และคณะ. (2559). *รูปแบบการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 8(4), 15-34.
- TRANSPARENCY.ORG. (2020). *Corruption Perceptions Index : CPI. 2017-2019*. (15 March 2563) สืบค้นจาก www.transparency.org.
- Creighton. (2005). *The public participation Handbook : Making Better Decisions Through Citizen Involvement*. San Francisco : Jossey – Bass.
- Votava, Cari. (2018). *Corruption Main Cause of Poverty*, *Daily Observer*. (10 March 2020) Retrieved from <https://www.Liberianobserver.com/news/corruption-main-cause-of-poverty-says-orld-bank-official/>.

2

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ ของชุมชน

Factors Influencing Community Potential in Dealing with Natural
Disasters

อนันต์ บุญสนอง

Anan Boonsanong

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน

Factors Influencing Community Potential in Dealing with Natural Disasters

อนันต์ บุญสนอง¹

Anan Boonsanong

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก 3 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย

e-mail : ananboonsanong@gmail.com

Faculty of Business Administration Krirk University, 3, Ram Inthra Road, Anusawari Subdistrict,

Bang Khen District, Bangkok 10220, Thailand.

e-mail : ananboonsanong@gmail.com

Received : 5 June 2020 Revised : 3 August 2020 Accepted : 17 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลความร่วมมือของคนในชุมชน เครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชน การสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน การมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมของคนในชุมชนและภาวะบีบคั้นทางภัยพิบัติที่มีผลต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชนผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรในด้านเครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชนและความร่วมมือของคนในชุมชนตลอดจนการมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมมีอิทธิพลทางตรงต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน ส่วนตัวแปรที่ส่งผลทางอ้อม ได้แก่ เครือข่ายความร่วมมือและการมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมมีอิทธิพลต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน ส่วนตัวแปรที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ เครือข่ายความร่วมมือและการมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมมีอิทธิพลต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน

คำสำคัญ : ความร่วมมือของคนในชุมชน; เครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชน; การสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน; การมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมของคนในชุมชน; ภาวะบีบคั้นทางภัยพิบัติ; และศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน

Abstract

The purpose of this research was to investigate the influence of the people cooperation, the cooperation network, the public consciousness, and the disaster pressure affecting the capacity in dealing with natural disasters of the people in the community. The research results found that the variables of the cooperation network and the cooperation of people in the community as well as the public consciousness had direct influences on the ability to handle natural disasters in the community. The indirect variables of the cooperation network and public consciousness had influences on the ability to deal with natural disasters in the community. The variable that directly and indirectly affecting the cooperation network

and public consciousness had influences on the ability to handle natural disasters in the community.

Keywords : Community Cooperation; Community Cooperation Network; Building Public Consciousness; Public Consciousness of the Community; Disaster Pressure; Community Capacity in Dealing with Natural Disasters

บทนำ

ที่ผ่านมาประเทศไทยเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติรุนแรงขนาดใหญ่ การเตรียมการในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ และระบบที่มีอยู่จะไม่สามารถรองรับได้ ต้องอาศัยการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเกือบทั้งหมด ถึงแม้ว่าการทุ่มเทกำลัง และความร่วมมือร่วมใจของผู้ที่เกี่ยวข้องจะทำให้วิกฤตการณ์ผ่านพ้นไป แต่ในด้านการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภัยพิบัติจำเป็นต้องทำให้ก้าวหน้า และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเพื่อรองรับสาธารณภัยในอนาคตที่มีแนวโน้มจะรุนแรงขึ้น การขาดประสิทธิภาพดังกล่าว ขึ้นอยู่กับนโยบายและแผนโครงสร้างการจัดองค์การ ระบบข้อมูลการประสานงาน ทรัพยากรการบริหาร กฎหมาย ความตระหนักของประชาชน ตลอดจนความมุ่งมั่นในทางการเมืองของผู้บริหาร (กระทรวงมหาดไทย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2556) การบริหารจัดการภัยพิบัติในเชิงรุกจะสามารถลดความสูญเสีย และลดผลกระทบจากภัยพิบัติได้เป็นอย่างมากโดยมีผลการศึกษาจากสถาบัน World Watch โดย Abramovitz (2001) ได้กล่าวไว้ว่าการลงทุนสำหรับการป้องกันภัยพิบัติจำนวน 1 บาท จะเป็นผลให้สามารถลดความสูญเสีย และลดผลกระทบจากภัยพิบัติ มูลค่าถึง 8 บาท ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่า ประเทศที่พัฒนาแล้วทุกประเทศได้ใช้กลยุทธ์เชิงรุกในการบริหารจัดการภัยพิบัติทั้งสิ้น จากรายงานของเครือข่ายข้อมูลเพื่อการลดภัยพิบัติในชุมชน International Strategy for Disaster Reduction (2005) ได้จัดอันดับพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น เฮติ อินโดนีเซีย ซึ่งได้จัดให้ประเทศไทยเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยเป็นลำดับที่ 7 ของโลก เหตุการณ์มหาอุทกภัยระหว่าง เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2554 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2555 ทำให้มีผู้เสียชีวิต 813 คน ผู้ประสบภัย 9.5 ล้านคน ความเสียหายทางเศรษฐกิจคิดเป็น 40,000 ล้านบาท เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นบทเรียนอันยิ่งใหญ่ให้กับประเทศไทย และรัฐบาลหันมาให้ความสำคัญ กับการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติธรรมชาติ โดยศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติที่ชุมชนจะสามารถรับมือกับภัยพิบัติได้ หรือไม่ได้นั้น ขึ้นอยู่กับความเสี่ยงในการเกิดภัยพิบัติของชุมชน ความตระหนักถึงภัยพิบัติ ความอ่อนแอที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน และการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นของชุมชน ADRC. (2012)

แนวคิดเรื่องการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (community based disaster risk management) นั้น อติวรรณ์ คุณาภินันท์ (2555) กล่าวว่า เป็นวิธีการที่มุ่งสร้างจิตสำนึกให้แก่ชุมชน ได้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วม และการเตรียมความพร้อมในการจัดการภัยพิบัติต่างๆ ด้วยตนเองเพื่อเป็นการลดอัตราเสี่ยงจากภัยพิบัติของชุมชนในพื้นที่นั้นๆ และขีดความสามารถของชุมชนในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ เกิดจากการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในสังคมไทยขึ้นใหม่ โดยการมอบหมายหน้าที่ให้คนในชุมชนทุกคน มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการเตรียมตนเองในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นสำหรับชุมชน หรือหมู่บ้านทุกแห่งจะต้องมีการจัดตั้งองค์กรขึ้นในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติที่มีความรุนแรงในระดับหนึ่ง เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนพร้อมเผชิญเหตุการณ์เบื้องต้นได้ด้วยตนเองเสียก่อนที่หน่วยงานภายนอกจะเข้ามาให้ความช่วยเหลือ การดำเนินการตามแนวทาง การปฏิบัติดังกล่าว จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถ

ของชุมชนในการจัดการการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ (ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย, 2556)

การรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2552) ได้ให้ความหมาย การเตรียมความพร้อม หมายถึง มาตรการและกิจกรรมที่ดำเนินการล่วงหน้าก่อนเกิดภัยพิบัติเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดการในสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อให้ชุมชนสามารถรับมือกับผลกระทบจากภัยพิบัติได้อย่างทันการณ์และมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติจึงเกี่ยวข้องกับการเตรียมแผนการ ในการรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติก่อนเกิดเหตุการณ์โดยการพยากรณ์และเตือนภัยหรือเตรียมทรัพยากรที่ จำเป็นในช่วงที่เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติและหลังเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติและการฝึกอบรมบุคลากรที่ เกี่ยวข้องให้มีความพร้อมอยู่เสมอ ความเสียหายในกรณีที่ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นนั้นไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้แต่การ เตรียมความพร้อมอย่างเพียงพออาจช่วยลดผลกระทบในทางลบของภัยพิบัติทางธรรมชาติได้ระดับหนึ่ง (กรม ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2551)

ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมเอกสารเกี่ยวกับแผนป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือนแห่งชาติของกรมป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย (2552) พบว่า มีปัจจัยที่เป็นตัวชี้วัดถึงศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ ของชุมชนอยู่หลายประการ เช่น การจัดการฝึกอบรมให้กับองค์กรต่างๆ เพื่อรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินใน ระดับชุมชน การฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติทั่วไป โดยเริ่มต้นด้วยกรอบแนวความคิด เรื่องการจัดการความเสี่ยงต่อภัยพิบัติทางธรรมชาติตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุและหลังจากเกิดเหตุ ภัยพิบัติ โดยเน้นการฝึกอบรมทักษะด้านการประเมินความเสี่ยงต่อภัย การวางแผนกำหนดมาตรการลดความ เสี่ยงและแนวทางในการดำเนินการรวมทั้งการติดตามและประเมินผลการจัดการฝึกอบรมความเป็นผู้นำและ การจัดการเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สมาชิกองค์กรรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินในระดับชุมชนให้ได้รับทักษะและ ความรู้ในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติมากขึ้น

โดยสรุป สิ่งที่สำคัญและเป็นที่มาของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อศักยภาพในการรับมือ กับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชนและมีผลมากน้อยเพียงไรซึ่งจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการนำข้อมูล พื้นฐานและข้อค้นพบมาใช้ประกอบในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์นโยบายในการลดความเสี่ยงที่เกิดจากภัย พิบัติทางธรรมชาติต่อไป ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อชุมชนต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีโอกาส เกิดขึ้นในอนาคต โดยชุมชนจะมีการเตรียมความพร้อม และมีการจัดการความเสี่ยงที่เกิดจากภัยพิบัติทาง ธรรมชาติต่างๆ อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการลดความสูญเสียชีวิตและ ทรัพย์สินของคนไทย อีกทั้งจะเป็นจุดที่จะมีการพัฒนาองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติต่อไป ในอนาคตของประเทศไทย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาอิทธิพลความร่วมมือของคนในชุมชน เครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชน การสร้างจิตสำนึก ของคนในชุมชน การมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมของคนในชุมชน และภาวะบีบคั้นทางภัยพิบัติที่มีผลต่อ ศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน

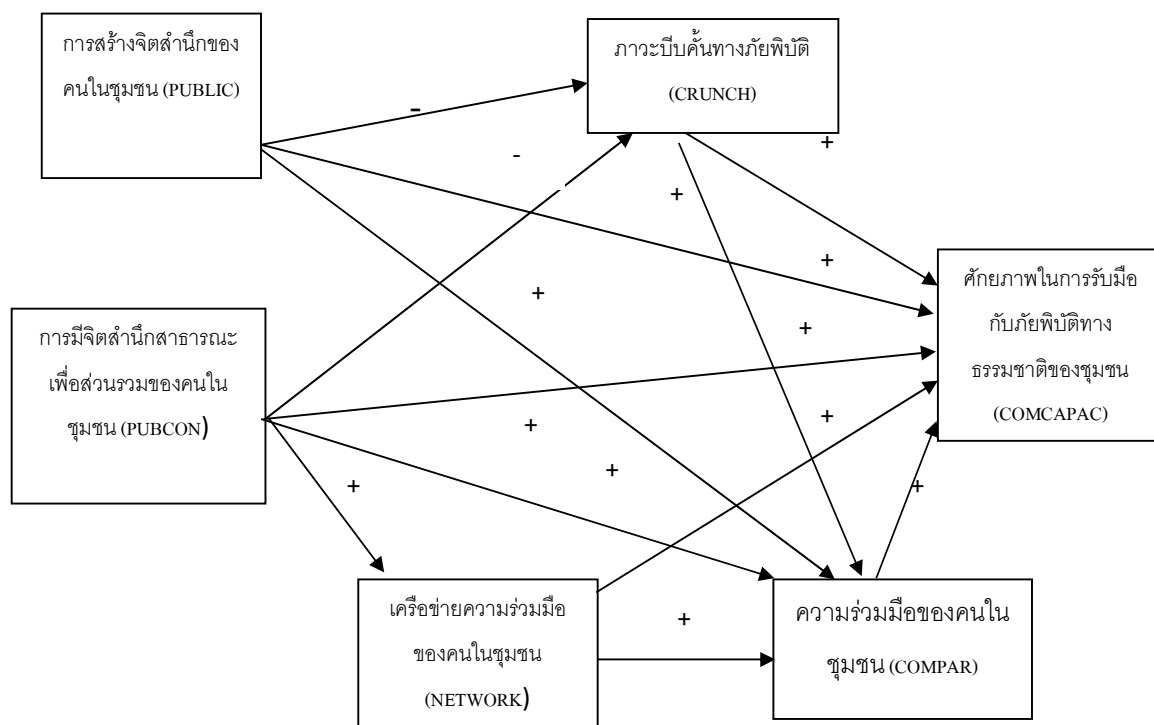
ขอบเขตการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้นำท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหาร

ส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านที่เป็นคณะกรรมการด้านต่างๆ ในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติในพื้นที่เสี่ยงภัยตามโครงการของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยศึกษาเฉพาะพื้นที่ชุมชน 17 ชุมชน ใน 5 จังหวัดภาคใต้ ที่มีแนวเขตติดทะเลเท่านั้น คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร ภูเก็ต พังงา และจังหวัดกระบี่

ตัวแปรที่สำคัญเพื่อใช้ในการศึกษาได้นำมาพัฒนาเป็นแบบจำลองความสัมพันธ์ของความร่วมมือของคนในชุมชน (COMPAR) เครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชน (NETWORK) การสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน (PUBLIC) การมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมของคนในชุมชน (PUBCON) และภาวะบีบคั้นทางภัยพิบัติ (CRUNCH) ที่มีผลต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน (COMCAPAC) ดังภาพที่ 1

2

ภาพที่ 1 เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชนกับตัวแปรต่าง ๆ

สมมติฐาน

ศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชนขึ้นอยู่กับ ความร่วมมือของคนในชุมชน เครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชน การสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน การมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมของคนในชุมชน และภาวะบีบคั้นทางภัยพิบัติ

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีแบบเชิงปริมาณ (quantitative) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้นำท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วน

ตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านที่เป็นคณะกรรมการด้านต่างๆ ในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติในพื้นที่เสี่ยงภัยตามโครงการของกระทรวงมหาดไทย โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จำนวน 583 ราย ตรวจสอบเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความชัดเจนของภาษาถ้อยคำและความเที่ยงตรงใน เนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องข้อคำถามในแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Congruency : IOC) เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสอบถามในการเก็บข้อมูลจริงด้วยวิธีการเข้าไปขอสัมภาษณ์

2

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ (path analysis) เป็นการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อดูว่ามีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแบบสมการโครงสร้าง เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวที่อาศัยการวิเคราะห์ถดถอยพหุเป็นพื้นฐานในการหาค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (path coefficients) ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอย (regression) ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอสมการที่สมการที่ต้องการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{COMCAPAC} &= \beta_1 \text{ COMPAR} + \beta_2 \text{ NETWORK} + \beta_3 \text{ PUBLIC} \\ &+ \beta_4 \text{ PUBCON} + \beta_5 \text{ CRUNCH} \dots\dots\dots(1) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{COMPAR} &= \beta_6 \text{ NETWORK} + \beta_7 \text{ PUBLIC} \\ &+ \beta_8 \text{ PUBCON} + \beta_9 \text{ CRUNCH} \dots\dots\dots(2) \end{aligned}$$

$$\text{CRUNCH} = \beta_{10} \text{ PUBLIC} + \beta_{11} \text{ PUBCON} \dots\dots\dots(3)$$

$$\text{NETWORK} = \beta_{12} \text{ PUBLIC} + \beta_{13} \text{ PUBCON} \dots\dots\dots(4)$$

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยทำการวิเคราะห์ค่าสถิติพรรณนาเพื่อตรวจสอบสภาพทั่วไปของข้อมูลและเงื่อนไขเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ และสถิติพรรณนาที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตัวแปร	ศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ	ความร่วมมือของ มือของ คนใน ชุมชน	เครือข่าย ความช่วยเหลือ ร่วมมือ	การสร้าง จิต สำนึก	การมี จิตสำนึก สาธารณะ	ภาวะบิ คับทางภ ยพิบัติ
ศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ						
1. เครือข่ายความร่วมมือ	.318**	.048				
2. การมีจิตสำนึกสาธารณะ	.303**	.146**	.476**	.506**		
3. ความร่วมมือของคนในชุมชน	.219**					
4. การสร้างจิตสำนึก	.191**	.362**	.363**			
5. ภาวะบิคับทางภยพิบัติ	.136**	.206**	.111*	.260**	.076	
ค่าเฉลี่ย	39.646	48.147	29.109	43.610	36.323	27.864
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	8.526	16.619	6.041	8.870	9.447	6.129
ค่าความเบ้	0.071	-1.271	0.096	-0.766	0.368	-0.801
ค่าความโด่ง	0.908	1.293	2.246	0.611	0.834	2.123

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ พบว่า การมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมของคนในชุมชน ภาวะบิคับทางภยพิบัติ การสร้างความร่วมมือของคนที่อยู่ในชุมชน ระบบเครือข่ายความช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น และการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนกับศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ คนในชุมชนที่มีความร่วมมือกันในการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติในทุกมิติ เช่น เข้าร่วมการซ้อมแผนอพยพไปยังที่ปลอดภัย ตลอดจนเมื่อได้ยินสัญญาณเตือนภัยแล้วก็ปฏิบัติตามแผนมีการเข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องโดยมีระบบเครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานเมื่อมีภัยพิบัติเกิดขึ้นการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนให้ตระหนักถึงภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น การมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมของคนในชุมชนเมื่อเห็นว่าการกระทำบางอย่าง เช่น การทิ้งขยะลงคูคลองทำให้การระบายน้ำไม่ดี ก็ไม่ควรทำ และยังช่วยกันขุดลอกคูคลองเพื่อให้การระบายน้ำดีขึ้น การลดภาวะบิคับทางภยพิบัติทั้งทางกายภาพ เช่น หากจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยก็ต้องมีระบบการเตือนภัยที่ดีหรือสร้างสิ่งก่อสร้างให้แข็งแรงสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดย พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และเห็นได้ว่าไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่จะก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดข้อสมมติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอย

ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ความร่วมมือของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติ เครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติ การสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน การมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมของคนในชุมชนและ

ภาวะบีบคั้นทางภัยพิบัติมีค่าเกินครึ่งหนึ่งของค่าเฉลี่ย แสดงว่ามีการกระจายตัวอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่เหมาะสมการกระจายของข้อมูลมากผิดปกติ จึงดำเนินการแก้ไขการกระจายไม่ปกติด้วยวิธีการตัดค่านอกกรอบหรือค่าปลายสุดส่วนค่าความเบ้ของข้อมูล พบว่า เครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติ และการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน มีค่ามากกว่าศูนย์แสดงว่าเป้าหมายทางวิชาการสำหรับผลวิเคราะห์สมการทั้งสี่ มีดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{COMCAPAC} &= .184 \text{ COMPAR} + .230 \text{ NETWORK} + .167 \text{ PUBCON} \\
 &\quad (4.371) \quad (4.869) \quad (3.502) \\
 R &= .405, R^2 = .164, \text{ SEE} = 2.607, F = 31.693, \text{ Sig} = .000 \\
 \text{COMPAR} &= .366 \text{ PUBLIC} + .122 \text{ CRUNCH} - .099 \text{ NETWORK} \\
 &\quad (7.926) \quad (2.812) \quad (-2.202) \\
 R &= .391, R^2 = .153, \text{ SEE} = 15.345, F = 29.138, \text{ Sig} = .000 \\
 \text{CRUNCH} &= .260 \text{ PUBLIC} \\
 &\quad (5.932) \\
 R &= .260, R^2 = .067, \text{ SEE} = 5.923, F = 35.193, \text{ Sig} = .000 \\
 \text{NETWORK} &= .165 \text{ PUBLIC} + .392 \text{ PUBCON} \\
 &\quad (3.607) \quad (8.589) \\
 R &= .260, R^2 = .067, \text{ SEE} = 5.923, F = 35.193, \text{ Sig} = .000
 \end{aligned}$$

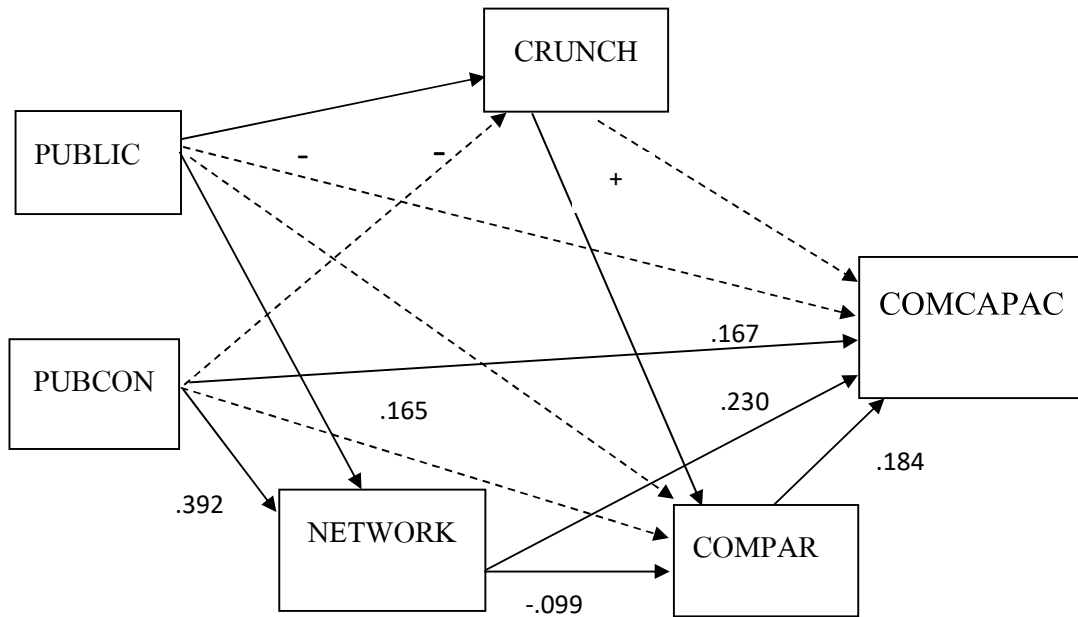
ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ความร่วมมือของคนในชุมชน เครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชน การมีจิตสำนึกสาธารณะของคนในชุมชน มีผลต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ คนในชุมชนที่มีความร่วมมือกันในการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยมีเครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานเมื่อมีภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้น การมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมของคนในชุมชนเมื่อเห็นว่าการกระทำบางอย่าง เช่น การทิ้งขยะลงคูคลองทำให้การระบายน้ำไม่ดีก็ไม่ควรทำและยังช่วยกันขุดลอกคูคลองเพื่อให้การระบายน้ำดีขึ้นสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติสูงขึ้น และยัง พบว่า ความร่วมมือของคนในชุมชน เครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชน และการมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมของคนในชุมชน สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ ร้อยละ 16.4 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ยังมีตัวแปรหรือปัจจัยอื่นๆ อีกมากที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติซึ่งควรนำมาพิจารณาศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

ในด้านความร่วมมือของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติจะเกิดขึ้นได้ต้องสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนให้เกิดความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมืองดีในการอยู่ร่วมกันอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ และภาวะบีบคั้นทางภัยพิบัติทางธรรมชาตินั้น หมายถึง คนในชุมชนต้องมีความรู้ถึงวิธีการที่เหมาะสมในการเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติการตอบสนองและการบรรเทาภัยต่างๆ เพื่อเป็นการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง การรับรู้ถึงมาตรการป้องกัน

บรรเทาและตอบสนองทั้งก่อนมีภัยพิบัติระหว่างมีภัยพิบัติและหลังที่มีภัยพิบัติ จะช่วยให้ประชาชนได้รับผลกระทบของภัยพิบัติทางธรรมชาตินั้นๆ ลดน้อยลง อีกทั้งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชนทำได้ โดยการให้มีเวทีในการพบปะแลกเปลี่ยนของประชาคมในหมู่บ้านหรือระดับตำบลให้ข้อมูลข่าวสารและการเตือนภัยเพื่อให้คนในชุมชนช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุดมีผลต่อความร่วมมือของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ และยังพบว่า การสร้างจิตสำนึก ภาวะบีบคั้น และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชนสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของความร่วมมือของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติได้ ร้อยละ 15.3

ในด้านภาวะบีบคั้นทางภัยพิบัติทางธรรมชาติขึ้นอยู่กับปัจจัยการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนการทำให้คนในชุมชนซึ่งอยู่ในภาวะล่อแหลมและเสี่ยงภัยมีความเข้าใจถึงสภาวะของภัยและแนวโน้มที่จะเกิดเป็นภัยพิบัติขึ้นได้อีก ทั้งยังหมายถึง การที่คนในชุมชนมีความรู้ถึงวิธีการที่เหมาะสมในการเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ การตอบสนองและการบรรเทาภัยต่างๆ เพื่อเป็นการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง การรับรู้ถึงมาตรการป้องกันบรรเทาและตอบสนองทั้งก่อนมีภัยพิบัติระหว่างมีภัยพิบัติและหลังที่มีภัยพิบัติจะช่วยให้ประชาชนได้รับผลกระทบของภัยพิบัตินั้นๆ ลดน้อยลง การสร้างจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมให้กับคนในชุมชนทำได้โดยการให้การศึกษา การให้ข้อมูลข่าวสารและการเตือนภัยเพื่อให้คนในชุมชนช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุด

ในด้านเครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน การทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมของคนในชุมชน การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติในชุมชนเพื่อกระตุ้นและปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงอันตรายและความสูญเสียจากภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายและรับผิดชอบงานป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติให้ชุมชนโดยการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องความปลอดภัยเพื่อให้เกิดความระมัดระวังและมีจิตสำนึกต่อการป้องกันอุบัติเหตุต่างๆ โดยจัดทำและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาตลอดจนด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อชุมชนในเรื่องความปลอดภัยโดยเน้นภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ควรสนับสนุนให้มีกิจกรรมรองรับทั้งในและนอกสถานศึกษาโดยประสานความร่วมมือกับชุมชนองค์กรท้องถิ่นและภาคเอกชนเผยแพร่และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชนในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน อีกทั้งมีการส่งเสริมและจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างกระแสและกระตุ้นความสนใจให้กับส่วนราชการภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรเครือข่ายในการป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติทุกระดับทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและอาสาสมัครต่างๆ มีส่วนร่วมในการณรงค์ป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและสื่อประชาสัมพันธ์ทุกแขนง ในการเผยแพร่ข้อมูลและเสนอข่าวที่ถูกต้องเป็นประโยชน์และทันต่อการแก้ไขปัญหาในแต่ละสถานการณ์ โดยกำหนดให้ชั้นนโยบายการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เช่น การจัดสัปดาห์ความปลอดภัยในเรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ จัดทำโครงการความปลอดภัยในพื้นที่ซึ่งมีสถิติการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติร้ายแรงโดยส่งเสริมให้คนในชุมชนให้มีการจัดกิจกรรม อาทิ การจัดทำแผนที่เสี่ยงภัยการซ่อมแซมอพยพการจัดทำแผนรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติและการณรงค์ป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างสม่ำเสมอ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวขอนำมาเสนอเป็นแผนภาพเส้นทางความสัมพันธ์ ดังภาพที่ 2

หมายเหตุ : —————> ค่าสัมประสิทธิ์ของเส้นทางที่มีนัยสำคัญทางสถิติ
 - - - - -> ค่าสัมประสิทธิ์ของเส้นทางที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาพที่ 2 เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ
ของชุมชนกับตัวแปรต่าง ๆ

จากการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแปร เมื่อพิจารณาในภาพรวมเส้นทางความสัมพันธ์ พบว่า การที่ชาวบ้านในแต่ละชุมชนจะพร้อมเผชิญเหตุการณ์เบื้องต้นได้ด้วยตนเองเสียก่อน ก่อนที่หน่วยงานภายนอก จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือ การดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติดังกล่าว จะเป็นการเพิ่มศักยภาพของชุมชน ในการจัดการการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และการบริหารจัดการภัย พิบัติที่มีประสิทธิภาพ จะนำไปสู่การลดความสูญเสียได้เป็นอย่างมาก อีกทั้งอาจนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในการ จัดการความเสี่ยงที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติตลอดจนสามารถลดความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิด ขึ้นในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชนได้เพราะความร่วมมือของคนในชุมชน เครือข่ายความร่วมมือของคนใน ชุมชน การสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน การมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมของคนในชุมชน มีผลต่อ ศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน

จากนั้นนำความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ มาทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและ ผลทั้งทางตรงและทางอ้อมได้ผล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่มีต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน

อิทธิพลของตัวแปร	ความสัมพันธ์รวม	ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล			ไม่ใช่เชิงสาเหตุ
		ทางตรง	ทางอ้อม	ผลรวม	
ความร่วมมือของคนในชุมชน	.219	.184	-	.184	.035
เครือข่ายความร่วมมือ	.318	.230	.018	.248	.070
การมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม	.191	.167	.007	.174	.017

จากผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่มีต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน พบว่า คนในชุมชนที่มีเครือข่ายความร่วมมือมีผลทางตรงต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ ความร่วมมือของคนในชุมชนและการมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม การที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะคนในชุมชนที่มีเครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ มีการร้องขอความช่วยเหลือของภาครัฐทราบเกี่ยวกับหน่วยงานแหล่งและขั้นตอนที่จะร้องขอความช่วยเหลือและการขอเชยทรัพย์สินและชีวิตอีกทั้งมีการแจ้งเตือนภัยในระหว่างชุมชนและหน่วยงานโดยมีรูปแบบและแนวทางที่ชัดเจนมีความคุ้นเคยส่วนตัวของผู้ปฏิบัติงานจึงส่งผลให้เกิดศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชนในขณะที่ ความร่วมมือของคนในชุมชนก็มีความสำคัญแต่รองลงมาเพราะ คนในชุมชนที่มีความร่วมมือกันจะรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติได้ในทุกมิติ เช่น มีการเข้าร่วมการซ้อมแผนอพยพไปยังที่ปลอดภัยตลอดจนเมื่อได้ยินสัญญาณเตือนภัยแล้วก็ปฏิบัติตามแผนมีการเข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการในด้านต่างๆ ในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชนและร่วมในการจัดทำแผนการรับมือกับภัยพิบัติของชุมชนเมื่อมีภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้นก็จะทำให้มีศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชนสูง และการมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมก็มีความสำคัญแต่รองลงมาเพราะในการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนให้มีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมเมื่อเห็นว่าการกระทำบางอย่าง เช่น การสร้างบ้านรูกล้าคลองหรือลาล้างสาธารณะเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำนั้นแสดงว่าชุมชนใดมีความเข้มแข็งในการให้ความร่วมมือต่างๆ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดความเสี่ยงที่จะเกิดภัยก็จะมีศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชนสูงเช่นกัน

แต่เมื่อพิจารณาถึงอิทธิพลทางอ้อม พบว่า คนในชุมชนที่มีเครือข่ายความร่วมมือมีผลทางอ้อมต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ การมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม กล่าว คือ การที่คนในชุมชนมีเครือข่ายความร่วมมือในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ อาทิ การบริหารจัดการภัยพิบัติบางพื้นที่เกิดจากการสั่งการที่ไม่เข้าใจในลักษณะสภาพพื้นที่และพฤติกรรมของบุคคลต่างฝ่ายต่างมีความเครียดในการควบคุมสถานการณ์ในพื้นที่ความสับสนวุ่นวายในการปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉินนำไปสู่เหตุการณ์ผู้ช่วยเหลือขโมยทรัพย์สินของผู้ประสบภัยและการให้ความช่วยเหลือในด้านชีวิตและจิตใจของผู้ประสบภัยขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานผู้ประสบภัยมักถูกทอดทิ้งให้ช่วยเหลือตนเองเมื่อภัยพิบัติทางธรรมชาติ ที่เกิดผ่านไประยะหนึ่ง

สรุป

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน พบว่า ตัวแปรในด้านเครือข่ายความร่วมมือของคนในชุมชน และความร่วมมือของคนในชุมชน และการมีจิตสำนึกสาธารณะ เพื่อส่วนรวมมีอิทธิพลทางตรงต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน ส่วนตัวแปรที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ เครือข่ายความร่วมมือและการมีจิตสำนึกสาธารณะ เพื่อส่วนรวมมีอิทธิพลต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน ส่วนตัวแปรที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ เครือข่ายความร่วมมือและการมีจิตสำนึกสาธารณะ เพื่อส่วนรวมมีอิทธิพลต่อศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ในด้านความร่วมมือของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาตินั้นควรสร้างกลไกในรูปแบบของคณะกรรมการระดับหมู่บ้านหรือระดับตำบลขึ้นมาเพื่อมีหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลสร้างมาตรการหรือวิธีการขึ้นมารองรับตลอดจนประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับสนับสนุนปัจจัยทรัพยากรในการปฏิบัติงาน

2. ในด้านการสร้างเครือข่ายของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาตินั้นควรสร้างมาจากความร่วมมือของผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้านและประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ เพื่อจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกำนัน เป็นแกนนำประสานงานร่วมมือกับ อสม. และอปพร. มีหน้าที่เตือนภัยเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นมา การอพยพในแต่ละหมู่บ้านจะมีเครื่องมือที่เรียกว่า “วอแดง” ใช้ในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารตลอดจนการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย ผ่านแอปพลิเคชัน เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น

3. ในด้านการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนนั้นควรจัดทำและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาตลอดจนด้านจริยธรรมตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาควรสนับสนุนให้มีกิจกรรมรองรับทั้งในและนอกสถานศึกษา

4. ในด้านการมีจิตสาธารณะเพื่อส่วนรวมของคนในชุมชนนั้นควรจัดกิจกรรมรณรงค์บ่อยๆ ที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในการรับมือกับภัยพิบัติเพื่อให้เกิดความตระหนักรับผิดชอบร่วมกันปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมรักษาสมบัติของส่วนรวมและ

5. ในด้านภาวะเปราะบางของคนในชุมชนนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแผนและปัจจัยทรัพยากร เช่น เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆ ที่พร้อมใช้งานในเบื้องต้นในการแก้ปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนเบื้องต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2551). *สถิติอุบัติเหตุภัยและสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย*. กรุงเทพฯ : บริษัทสหมิตร พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิง จำกัด.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2552). *แผนแม่บทป้องกันและบรรเทาภัยจากคลื่นสึนามิ (ระยะ 5 ปี) : สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย*. (1 มิถุนายน 2562) สืบค้นจาก <http://www.disaster.go.th/th/>.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2556). การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (1 มิถุนายน 2562) สืบค้นจาก <http://www.disaster.go.th/th/>.

ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย. (2556). เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านอุทกภัยอย่างบูรณาการ. กรุงเทพฯ : Themma Group.

อติวรรณ์ คุณาภินันท์. (2555). การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน. (23 พฤษภาคม 2562) สืบค้นจาก <http://www.adpc.net>.

Abramovitz. (2001). *Unnatural Disasters*. Washington DC. : Worldwatch Institute

ADRC. (2012). World Disaster Report : Focus on Technology and the Future Humanitarian Action. Geneva Switzerland, 17(4), 526-535.

International Strategy for Disaster Reduction. (2005). Report of the World Conference on Disaster Reduction. Kobe Hyogo Japan, 2005(2), 11-13.

3

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

Guidelines for Sustainable Development of Community-Based Tourism :
A Case Study of Tha Kha Floating Market, Amphawa District, Samut
Songkhram Province

อัจฉรีย์ มานะกิจ และ ประสพชัย พสุนนท์
Atcharee Manakij and Prasopchai Pasunon

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม

Guidelines for Sustainable Development of Community-Based Tourism : A Case Study of Tha Kha Floating Market, Amphawa District, Samut Songkhram Province

อัจฉรีย์ มานะกิจ¹ และ ประสพชัย พสุนนท์²

Atcharee Manakij and Prasopchai Pasunon

¹กรมการพัฒนาชุมชน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
ประเทศไทย E-mail : atcharee_noon@hotmail.com

Department of Community Development Chalerm Phrakiat Government Center, Rathaprasitphakdi Building, Chaeng Watthana Road, Lak Si District, Bangkok 10210, Thailand.
E-mail : atcharee_noon@hotmail.com

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ เพชรบุรี 76120 ประเทศไทย
E-mail : Arthur8kim@gmail.com

Faculty of Management Science Silpakorn University, No. 1, Village No. 3, Sam Phraya Subdistrict, Cha-Am District, Phetchaburi 76120, Thailand. E-mail : Arthur8kim@gmail.com

Received : 8 July 2020 Revised : 10 September 2020 Accepted : 23 September 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบแผนการวิจัยแบบผสมผสานวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ วิธีเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานบริหารตลาดน้ำท่าคา กรรมการบริหารตลาดท่าคา ผู้ค้าในตลาด นักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของตลาดน้ำท่าคา และการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังตลาดน้ำท่าคาจำนวน 402 คน จากการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่มแบบตามสะดวก สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ เพื่อพยากรณ์และยืนยันแนวโน้มการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำผลการวิจัย พบว่า การวางแผนการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืนของตลาดน้ำท่าคา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยโลจิสติกส์ของตัวแบบการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวเท่ากับ -2.519 -2.797 และ 2.339 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 ทั้ง 3 มิติ คือ มิติด้านสังคม วัฒนธรรม และประเพณี มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ และมีร้อยละการพยากรณ์ถูกต้อง เท่ากับ 30.9

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; หมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

Abstract

This research was the mixed methods research with exploratory sequential design using both qualitative and quantitative approaches. In-depth interviews were used as a method

collecting the qualitative data from a sample of 10 respondents including a village headman, a managing director of Tha Kha floating market, vendors, tourists and government officials. The researcher selected specific key informants in order to examine guidelines for sustainable development of community-based tourism at Tha Kha floating market. The research instruments used in collecting the quantitative data were questionnaires administered with a sample of 402 Thai tourists visiting Tha Kha floating market selected by using convenience sampling technique which was a type of non-probability sampling. The statistic used in the study was logistic regression analysis in order to predict and ensure that the tourists would decide on returning to the floating market again. It was found that guidelines for sustainable development for community-based tourism at Tha Kha floating market corresponded to the empirical data.

logistic regression coefficients of the decision-making model for the return of tourists were -2.519 -2.797 and 2.339 at the statistically significance level of 0.01 for all 3 dimensions including social, cultural and traditional dimension, economic dimension and environmental dimension respectively. The percentage of correct predictions was 30.9

Keywords : Guidelines for Development; Sustainability for Community-Based Tourism

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่สูงขึ้น จากสถิติสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า เดือนธันวาคม 2562 มีนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยจำนวน 17.56 ล้านคน สร้างรายได้ 0.09 ล้านล้านบาท (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) โดยทิศทางของการท่องเที่ยวในปัจจุบันนั้น มุ่งเน้นสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชน กับผู้มาเยือน ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน (วีระพล ทองมา, 2559) การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Base Sustainable tourism) เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มุ่งเน้นถึงความยั่งยืนของสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากความร่วมมือกันของคนในชุมชน กำหนดและจัดการโดยชุมชน และมีบทบาทความเป็นเจ้าของในการดูแลชุมชนร่วมกันทำให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชน โดยมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจการตัดสินใจการท่องเที่ยวโดยชุมชนนับเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์, 2557)

ตลาดน้ำท่าคา เป็นหนึ่งในหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีศักยภาพและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มีการแสดงออกถึงความเข้มแข็งของชุมชนอย่างชัดเจน หากแต่การบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนเป็นสิ่งที่สำคัญ อันประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การ การนำการประสานงาน และการควบคุม โดยทุกๆ กระบวนการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนใน

การร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมพัฒนา ร่วมลงมือปฏิบัติร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ มีส่วนร่วมประเมินผลโดยชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ดังนั้น การวางแผนทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน รวมถึงพยากรณ์และยืนยันแนวโน้มการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว เพื่อพร้อมรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทยที่สูงขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของตลาดน้ำท่าคา
2. เพื่อพยากรณ์และยืนยันแนวโน้มการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม โดยมีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชน ที่มุ่งเน้นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล และเกิดการเรียนรู้แก่ผู้ที่มาท่องเที่ยวในชุมชน (พจนาน สุวนศรี และ สมภาพ ยี่จ่อหอ, 2556) ชุมชนอยู่ในบทบาทของเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ใช่เป็นเพียงผู้ให้ความร่วมมือ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริงด้านเศรษฐกิจ (สินธุ์ สโรบล อุดร วงศ์ทับทิม และ สุภาณี ทรงพรพาณิชย์, 2545) ทั้งนี้การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการกระตุ้นให้คนในสังคมเห็นถึงความสำคัญและมีความต้องการที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของชุมชน ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์ รวมถึงดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตอันดีงามของชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน (ณัฐพัชร มณีโรจน์, 2560) เริ่มต้นมาจากการที่ชุมชนเห็นถึงความสำคัญและร่วมแรงร่วมใจในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนโดยคนในชุมชนและเข้าใจในหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเรื่องของการรับรู้ว่าคุณชนนั้นเป็นเจ้าของมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ทั้งยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต ก่อเกิดความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม เอกลักษณ์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น และมีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชนทั้งนี้การท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งหากไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนจะส่งผลต่อความยั่งยืน

แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวคิดของการพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาจากแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในเชิงเศรษฐศาสตร์ หมายความว่า การบริโภคสินค้าและบริการของคนรุ่นนี้จะไม่ไปเบียดเบียนการบริโภคของคน

รุ่นลูกรุ่นหลาน และคนรุ่นหลานจะมีสินค้าและบริการให้บริโภคไม่ต่ำกว่าคนรุ่นปัจจุบัน ดังนั้นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจึงหมายความว่า มีการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาด ทำให้ทรัพยากรท่องเที่ยวยังสมบูรณ์ชั่วรุ่นลูกรุ่นหลาน กล่าวคือ เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ร่วมกันกำหนดทิศทางโดยชุมชน และมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องพิจารณามิติด้านสังคม เศรษฐศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กันกันไปตลอดในรูปแบบของการท่องเที่ยว นั้น เป็นการใช้อยู่ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องยาวนานโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายเสื่อมโทรมต่อทรัพยากรนั้นๆ (กรรณเดช พันธ์วิเชียร, 2539) หลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ จะต้องมีการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะ เพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นได้อย่างยืนยาวและมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (สุธี เสรีรัฐศรี, 2557)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การดำเนินงานในการพัฒนาสภาพชุมชนด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกหรือโครงสร้างพื้นฐานโดยมีการวางแผนการจัดการจากภาครัฐ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรให้คงความดึงดูดใจโดยต้องสอดคล้องต่อความต้องการของชุมชน เกิดการกระจายผลประโยชน์และรายได้จากพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม (ไศรยา สิงขวงศ์, 2546) ทั้งนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบท ทำให้คนในท้องถิ่นได้รับการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งใหม่ๆ ได้ (Shao, 2007) ดังนั้น การมีส่วนร่วมของภาครัฐ เป็นสิ่งสำคัญที่สุด นอกจากนั้นจะต้องมีมาตรการในการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม เพื่อความยั่งยืนของชุมชน (Lee and Back, 2003) โดยหลักที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจนั้นควรพิจารณาถึงการรับรู้และทัศนคติของชุมชนก่อนที่จะทำการลงทุน การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีทิศทางและแนวทางที่เหมาะสม กระบวนการจัดการอย่างต่อเนื่องที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ และเป็นไปตามทิศทางที่ถูกต้อง

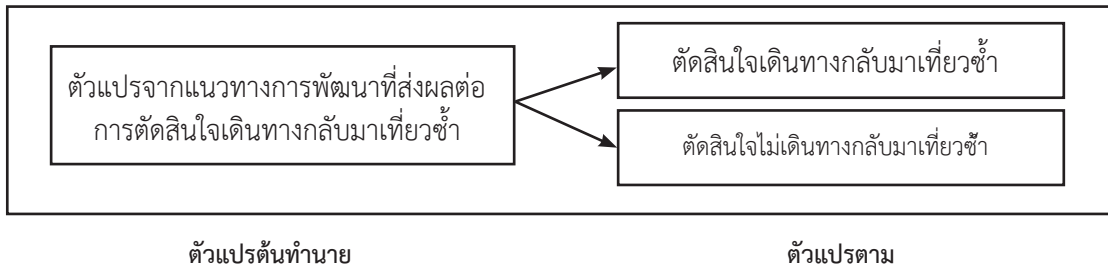
หากพิจารณาการท่องเที่ยวที่สามารถทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ คือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนนับเป็นหนึ่งในเครื่องมือในการพัฒนาคน พัฒนาชุมชน และสร้างระบบการทำงานแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเจ้าของทรัพยากร คือ คนชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เกิดการเรียนรู้ และมีผลประโยชน์ร่วมกัน (Kampetch and Jitpakdee, 2017) สามารถสร้างรายได้ เกิดการจ้างงาน มีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นนำไปสู่เศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการอนุรักษ์ และการใช้ทรัพยากรให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาว (Jitpakdee and Thapa, 2012; Pimlapas Pongsakornrungsilp, 2014) ดังนั้น การบริหารจัดการถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้หมู่บ้านเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน นำไปสู่กรอบแนวคิดของงานวิจัยในครั้งนี้ เพื่อมุ่งเน้นให้หมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนตลาดน้ำท่าคาเกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานต่อไป แสดงดังรูปที่ 1

กรอบแนวคิดงานวิจัย

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา

ระยะที่ 1 : สัมภาษณ์เชิงลึก

ระยะที่ 2 : Logistic Regression

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบผสมผสานวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) แบบขั้นตอนเชิงสำรวจ (Exploratory Sequential Design) โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 เลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน และหลังจากนั้นนำแนวทางดังกล่าวมากำหนดตัวแปรเพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัยใน ขั้นที่ 2 โดยเลือกใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพยากรณ์และยืนยันแนวทางที่ได้จากการทำการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามแนวทางของ (Creswel & Plano Clark, 2011) และ (Creswel, 2013)

จากการลงพื้นที่วิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของตลาดน้ำท่าคา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามาเป็นฐานคิดในการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของตลาดน้ำท่าคาจำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านคลองศาลา จำนวน 1 คน ประธานบริหารตลาดน้ำท่าคา จำนวน 1 คน กรรมการบริหารตลาดท่าคา จำนวน 1 คน ผู้ค้าในตลาด จำนวน 3 คน นักท่องเที่ยว จำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 1 คน มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิจัยโดยใช้วิธีตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลที่ต่างกัน (Data Triangulation) และทำการตรวจสอบเส้าอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย ได้แก่ เส้าด้านผู้วิจัย และเส้าด้านทฤษฎี โดยทำการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายๆ แห่ง จนกระทั่งไม่มีการเปลี่ยนแปลง หรือเรียกว่า ข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว (สฤงศ์ จันทวานิช, 2546) และสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน (ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2549)

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวของตลาดน้ำท่าคา จุดแข็งและจุดอ่อนที่ทำให้ตลาดน้ำท่าคาเป็นที่นิยมในการเดินทางมาท่องเที่ยวและคงอยู่มา

เป็นเวลานาน นำมาซึ่งแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนที่ทำให้ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป ดังนี้

จุดเด่นของตลาดน้ำท่าคา

หมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนตลาดน้ำท่าคา เป็นตลาดน้ำที่มีความเก่าแก่ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีอัตลักษณ์ของชุมชน มีความโดดเด่นและน่าค้นหา เช่น การขายของทางน้ำ ผักปลอดสารพิษ มีฐานเรียนรู้การทำน้ำตาลมะพร้าวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชน เป็นต้น สามารถสะท้อนถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิตคนไทยในชนบท และคนไทยสมัยก่อน ผู้ค้าขายในตลาดน้ำท่าคา รวมถึงคนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนักท่องเที่ยวที่มาเยือน มีภาคีเครือข่ายการพัฒนาาร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีคณะกรรมการที่มีศักยภาพในการร่วมกันวางแผนขับเคลื่อนจากการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจในชุมชนตลาดน้ำท่าคา มีความภาคภูมิใจในตนเอง คนในชุมชนตลาดน้ำท่าคา มีช่องทางการตลาดในการขายสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่หลากหลาย ตลาดน้ำท่าคาสามารถจัดการให้เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนในชุมชนตลาดน้ำท่าคา มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชนตลาดน้ำท่าคา ยังคงใช้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม คือ การพายเรือ ผู้ค้าขายในตลาดจะไม่มีการใช้รถยนต์และใช้เพียงเรือพายเท่านั้น มีที่พักโฮมสเตย์และรีสอร์ทที่น่าสนใจ เพียงพอต่อการเข้าพัก และมีกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์การเดินทางมายังตลาดน้ำท่าคาไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น ตลาดน้ำอัมพวา ตลาดน้ำบางน้อย และตลาดน้ำสามอำเภอ เป็นต้น กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลาย ภาชนะส่วนใหญ่ของตลาดน้ำท่าคา จะทำจากวัสดุจากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชนคนในชุมชนมีแผนการพัฒนาหมู่บ้านอยู่เสมอ โดยร่วมกันลงแขกลงคลองเพื่อกำจัดผักตบชวาและขยะเป็นประจำทุกเดือน

จุดด้อยของหมู่บ้านคลองศาลา

ตลาดน้ำท่าคา ยังไม่มีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดคนมากนัก จะเป็นความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังตลาดน้ำยังไม่มีรถสาธารณะบริการจากตัวเมืองมายังตลาดน้ำท่าคาโดยตรงหากไม่มีรถส่วนตัวจะเดินทางลำบากในการเข้าถึงตลาดน้ำท่าคา ยังไม่มีประเพณีและวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นตลาดน้ำท่าคาอย่างชัดเจน เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมด้านภาษา และวัฒนธรรมด้านอาหารพื้นถิ่นอาหารและสินค้าของตลาดน้ำท่าคา มีราคาไม่สูงมาก แต่มีจำนวนน้อยและยังไม่มีมีความหลากหลาย ยังไม่มีการนำวิธีการคัดแยกขยะมาใช้อย่างชัดเจน แม้ว่าตลาดน้ำท่าคา จะมีการใช้ภาชนะส่วนใหญ่จะทำจากวัสดุจากธรรมชาติ แต่เมื่อนำกลับบ้านยังคงมีการใช้ถุงพลาสติกอยู่เป็นจำนวนมาก

จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว การกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของหมู่บ้านเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาของหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถแบ่งออกเป็น 3 มิติ ในการนำมาซึ่งความยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

มิติที่ 1 ด้านสังคม วัฒนธรรม และประเพณี

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำท่าคา ด้านสังคม วัฒนธรรม และประเพณี ควรมีการค้นหาอัตลักษณ์ของประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนที่ยังไม่มีความชัดเจน เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมด้านภาษา และวัฒนธรรมด้านอาหารพื้นถิ่น เพื่อทำการส่งเสริม สืบทอด และเผยแพร่ วัฒนธรรมดังกล่าวให้เห็นเป็นรูปธรรม ควรมีการจัดกิจกรรมให้กับคนในชุมชนเพื่อบูรณาการเสริมสร้างและ

ดำรงความสามัคคีของคนในชุมชน สร้างชุมชนให้เกิดความตระหนักและภาคภูมิใจในมรดกทางสังคมและการกลับคืนถิ่นของคนในชุมชนเพื่อเป็นพลังดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของคนในชุมชน ส่วนการติดต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับคนภายนอกชุมชนนั้น อาจมีการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาเที่ยวยังตลาดน้ำ ด้วยการเพิ่มเติมกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยว เช่น การจัดกิจกรรมวิ่ง หรือปั่นจักรยาน เพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์และความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว และในเรื่องของการคมนาคม ที่หากไม่มีรถส่วนตัวจะเดินทางลำบากในการเข้าถึงตลาดน้ำท่าคานั้น จำเป็นต้องมีการนำเข้าสู่ประชาคมของหมู่บ้าน ในการทำแผนชุมชน เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้วยรถโดยสารสาธารณะเพิ่มความสะดวกสบายและโอกาสในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของผู้ที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวยังตลาดน้ำท่าคา

มิติที่ 2 ด้านเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำท่าคา ด้านเศรษฐกิจ ควรมีการส่งเสริมอาชีพเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความหลากหลายและมีความน่าสนใจ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้และฝึกอาชีพให้กับคนในชุมชนเพื่อเป็นกำลังการผลิตสินค้าที่หลากหลาย ขจัดความยากจน นำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน โดยมีการสร้างนวัตกรรมต่างๆ เพื่อดึงดูดลูกค้า เช่น การจ่ายเงินทางออนไลน์ เป็นต้น

มิติที่ 3 ด้านสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำท่าคา ด้านสิ่งแวดล้อม ควรมีการจัดการขยะพิษและขยะโดยนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป เพื่อเป็นการสร้างพลังงานสะอาดให้เกิดขึ้นในชุมชนแทนการทิ้งเปล่า จัดให้มีการคัดแยกขยะ ด้วยการส่งเสริมความรู้ให้กับผู้ค้าและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังตลาดน้ำท่าคา และออกมาตรการ กฎและระเบียบเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้แก่ผู้ที่ค้าขายในตลาดน้ำท่าคา และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังตลาดน้ำท่าคาทั้งนี้การแก้ไขปัญหาการใช้ภาชนะจากวัสดุจากธรรมชาติ แต่เมื่อนำกลับบ้านยังคงมีการใช้ถุงพลาสติกอยู่เป็นจำนวนมาก อาจแก้ไขโดยการสร้างนวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในการผลิตภาชนะใส่สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ตลาดน้ำท่าคาเป็นตลาดน้ำปลอดขยะ (Zero Waste) เช่น ขอคำปรึกษาจากสถาบันการศึกษาในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากการใช้ถุงพลาสติกในการส่งสินค้ากลับบ้าน เป็นบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่ช่วยลดการใช้ขยะประเภทพลาสติกที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น เพื่อเป็นการพยากรณ์และยืนยันแนวโน้มการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำจากการวิเคราะห์และจัดทำแนวทางทางการพัฒนาของหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจึงทำการเลือกใช้การวิจัยเชิงปริมาณในการพยากรณ์และยืนยันแนวทางดังกล่าว ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำท่าคา ที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2544) แต่เพื่อป้องกันความผิดพลาดจึงสำรองตัวอย่างไว้จำนวน 18 คน ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ จากนักท่องเที่ยวที่มีความเต็มใจและให้ข้อมูลเท่ากับ 402 คน (สำหรับการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression) นั้นจะต้องใช้ขนาดตัวอย่าง $n \geq 30$ เท่าของขนาดตัวแปร ซึ่งมีค่าเท่ากับ 90 ตัวอย่าง ซึ่งการทดลองในครั้งนี้ ใช้ขนาดตัวอย่างจำนวน 402 คน ถือว่า

เป็นไปตามเกณฑ์การกำหนดขนาดตัวอย่าง) โดยเลือกใช้การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 3 ส่วน โดยส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 เป็นลักษณะแบบเลือกตอบ (Checklist) เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการเดินทาง และวัตถุประสงค์ของการเดินทาง และส่วนที่ 3 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของ Likert (Rating Scale) โดยแต่ละข้อแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด (5) เห็นด้วยมาก (4) เห็นด้วยปานกลาง (3) เห็นด้วยน้อย (2) และเห็นด้วยน้อยที่สุด (1) เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางกลับมาเที่ยวซ้ำ จำนวน 15 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามงานวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) พบว่า มีค่าระหว่าง 0.50-1.00 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย (ทรงศักดิ์ ภู่อ่อน, 2551) โดยข้อคำถามทุกข้อผ่านเกณฑ์และสามารถนำไปใช้ในการสอบถามได้จริง โดยมีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไปทุกข้อคำถาม และทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าระหว่าง 0.71-0.90 โดยกำหนดให้ค่าความน่าเชื่อถือได้ของสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นสูง (Nunnally, 1978)

ทั้งนี้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีด้วยกัน 2 ส่วน คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย สถิติตค่าความถี่ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อทดสอบคุณสมบัติของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis : LR)

การพยากรณ์และยืนยันแนวโน้มการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

จากการนำผลของตัวแปรที่ได้จากสัมภาษณ์เชิงลึก มาตั้งเป็นข้อคำถามเพื่อพยากรณ์และยืนยันแนวโน้มการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ เพื่อเป็นการยืนยันแนวทางการพัฒนาของหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ผล ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 อายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.2 สถานภาพสมรส จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 66.4 ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 58 อาชีพค้าขาย จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 รายได้ต่อเดือน 15,001- 25,000 บาท จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ภาคกลาง จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า VIF และค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์

ตัวแปร	ด้านสังคม วัฒนธรรม และประเพณี	ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	VIF
ค่าเฉลี่ย	4.232	4.316	4.299	
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.443	0.429	0.446	
ด้านสังคม วัฒนธรรม และประเพณี (X_1)				2.519
ด้านเศรษฐกิจ (X_2)	0.710**			1.806
ด้านสิ่งแวดล้อม (X_3)	0.668**	0.777**		2.017
การตัดสินใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ	-0.302**	-0.295**	-0.181**	

** ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า เมื่อพิจารณาค่า VIF (Variance Inflation Factor) เพื่อตรวจสอบปัญหา สหสัมพันธ์ (Multicollinearity) ระหว่างตัวแปร พบว่า มีค่าน้อยกว่า 20 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระไม่เกิดปัญหา สหสัมพันธ์ (Multicollinearity) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว โดย การตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ของตลาดน้ำท่าคา ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้าน เศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 4.316 รองลงมาเป็นด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 4.299 และด้านสังคม วัฒนธรรม และ ประเพณี มีค่าเฉลี่ย 4.232 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 นำไปสู่การทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การจำแนกประเภทและการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ขั้นตอนต่อไป

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำยังตลาด น้ำท่าคา ด้วยวิธี Backward Stepwise (Wald) โดยการสร้างสมการคาดการณ์ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ จากการพิจารณาค่าสถิติ ดังนี้

ตารางที่ 2 การทดสอบความเหมาะสมของตัวแบบ ด้วยสถิติของ -2Log likelihood, Cox & Snell R Square, Nagelkerke R Square และ Hosmer and Lemeshow

-2Log Likelihood	Cox&Snell R Square	Nagelkerke R Square	Hosmer and Lemeshow Test		
111.631 ^a	0.098	0.309	Chi - Squire	df	Sig
			5.654	8	0.686

จากตารางที่ 2 การทดสอบความเหมาะสมของโมเดลด้วยสถิติของ Hosmer and Lemeshow พบว่ามีค่า sig > 0.05 ทำให้ทราบว่า Model มีความเหมาะสมในการอธิบายการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำยังตลาดน้ำท่าคา ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และค่า Nagelkerke R Square เท่ากับ 0.309 ทำให้ทราบว่าตัวแปรอิสระในโมเดลสามารถอธิบายโอกาสในการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำยังตลาดน้ำท่าคาได้ร้อยละ 30.9

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ ตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig	Exp (B)
ด้านสังคม วัฒนธรรมและประเพณี (X_1)	-2.519**	0.769	10.742	1	0.001	0.081
ด้านเศรษฐกิจ (X_2)	-2.797**	0.910	9.445	1	0.002	0.061
ด้านสิ่งแวดล้อม (X_3)	2.339*	0.925	6.397	1	0.011	10.369
Constant	8.651**	2.324	13.855	1	0.000	5716.118

** ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01, * ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยโลจิสติกส์ของตัวแปรการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว คือ ตัวแปรด้านสังคม วัฒนธรรมและประเพณี ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถเขียนสมการการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ได้ ดังนี้

$$Z = 8.651 + 2.339 (X_3) - 2.519(X_1) - 2.797(X_2)$$

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ปัจจัยทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสังคม วัฒนธรรม (X_1) และประเพณี ด้านเศรษฐกิจ (X_2) และด้านสิ่งแวดล้อม (X_3) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01และ 0.05 มีร้อยละการพยากรณ์ถูกต้อง เท่ากับ 30.9

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทำให้ทราบว่าตลาดน้ำท่าคามีความโดดเด่นในเรื่องของความคงอัตลักษณ์ของวิถีชีวิตของชุมชน การเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่มีความเก่าแก่ มีที่พักที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังชุมชน และมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน อันเป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวแต่ยังมีกิจกรรมในการดึงดูดนักท่องเที่ยวไม่มากนัก ชุมชนจึงมีความจำเป็นที่จะมองหากิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่สามารถสร้างประสบการณ์ ความประทับใจที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มนัสสินี บุญมีศรีสง่า (2556) พบว่าองค์ประกอบด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างจุดเด่นหรืออัตลักษณ์การท่องเที่ยว ของอำเภอน้ำพอง จังหวัดหนองบัวลำภู ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และนอกเหนือจากศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนนั้น บ้านโคกไคร ยังมีศักยภาพทางด้านการบริการ และการให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมา

ท่องเที่ยว เนื่องจากการจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบันนักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญกับประสบการณ์ หรือความเพลิดเพลิน ประกอบกับการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังไม่สะดวกมากนักสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางโดยรถโดยสาร ซึ่งการดำเนินการพัฒนาสู่การเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่พักแรม และสิ่งอำนวยความสะดวก (Dickman, 1996) เพื่อเป็นฐานในการวางแผนทางและกำหนดทิศทางในการที่จะพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสู่ความยั่งยืน โดยหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคมวัฒนธรรม 3) สิ่งแวดล้อม (ธนชา ฤทธิ์เดช, 2558) และสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความยั่งยืน คือ การรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา สืบสานสืบทอด ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ได้ เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในความรู้สึกเป็นเจ้าของมีส่วนร่วมในทรัพยากรของชุมชนและเกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันในที่สุด ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ไม่มีส่วนในการดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรงเป็นปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของชุมชนนี้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการความรู้ที่ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้ และทักษะในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Zapata et al., 2011) พบว่า การเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนและสร้างความเข้มแข็งของการท่องเที่ยวชุมชนซึ่งจากผลการวิจัยก็ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาของหมู่บ้านโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในด้านมิติด้านสังคม วัฒนธรรมและประเพณี มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาให้ไปในทิศทางเดียวกัน และก่อให้เกิดเป็นความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

หมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีการบูรณาการทำงานในทุกภาคส่วน ภายในหมู่บ้าน ระหว่างหมู่บ้าน ภายนอกหมู่บ้าน และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดภาคีเครือข่ายในการทำงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ข้อมูลด้านอื่นๆ ประกอบเพิ่มเติม เพื่อเป็นฐานคิดในการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544). *หลักสถิติ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). *สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวเดือนธันวาคม 2562*. (15 กุมภาพันธ์ 2563) สืบค้นจาก https://www.mots.go.th/download/article/article_20200123132729.pdf
- ณัฐพัชร มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 13(2), 25-46.

- ทวีศักดิ์ นพเกษร. (2549). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม 2*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครราชสีมา : โชคเจริญมาร์เก็ตติ้ง.
- ธนัชชา ฤทธิเดช. (2558). *แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพมหานคร.
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2557). การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านโคกไครจังหวัดพังงา. *Veridian E-Journal*. 7(3), 650-665.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2551). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย*. กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พจนาน สอนศรี และ สมภพ ยี่จอหอ. (2556). *คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. เชียงใหม่ : หจก.วนิดาการพิมพ์.
- ภราเดช พยัณวิเชียร. (2539). พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน. *จุลสารการท่องเที่ยว*, 15(2), 17.
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อตลาดฉัตรศิลา ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี, เพชรบุรี.
- วีระพล ทองมา. (2559). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้*. (15 มีนาคม 2563) สืบค้นจาก www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc.
- ไศรยา สิ่งชูวงศ์. (2546). *วิวัฒนาการแหล่งท่องเที่ยวกรณี เกาะช้าง จังหวัดตราด*. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- สุถี เสริฐศรี. (2557). *แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม*. คณะศิลปศาสตร์ วิทยาลัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2546). *คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา*. สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สินธุ์ สโรบล อุดร วงศ์ทับทิม และ สุภาณี ทรงพรพาณิชย์. (2545). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน : แนวคิด และประสบการณ์*. เชียงใหม่ : มิ่งเมืองนวัตน์.
- Creswel, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and conducting Mixed Methods Research*. 2nd ed. Thousand Oaks, CA : Sage.
- Creswel, J. W. (2015). *A concise Introduction to Mixed method Research*. Los Angeles : Sage.
- Dickman, C. R. (1996). *Overview of the Impacts of Feral Cats on Australian Native Fauna*. Australian Nature Conservation Agency, Canberra, Australia.
- Lee CK, Back KJ. (2003). Pre and post casino impact of residents perception. *Annals of Tourism Research*, 27(30), 868-885.
- Kampetch, P. and Jitpakdee, R. (2017). *Success factors for management by community based tourism to sustainable*. Proceeding of The 7th STOU National Research Conference November 24, 2017 Sukhothai Thammathirat University Bangkok, 564-575.

Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory*. New York : McGraw-Hill.

Shao Q. (2007). Develop rural tourism and facilitate new rural area construction. *Qiusi*, 46(4), 42-44.

Zapata, Maria Jose, Michael C. Hall, Patricia Lindo & MiekeVandershaeghe. (2011). Can Community-Based Tourism Contribute to Development and Poverty Alleviation? Lesson from Nicaragua. *Current Issue in Tourism*, 14(8), 725 – 749

The Documentary Research to Synthesize the Pattern of Health Services for the Elderly in Thailand

พิชญพร พีรพันธุ์ และ ประสพชัย พสุนนท์
Pichayaporn Peerapan and Prasopchai Pasunon

การวิจัยเชิงเอกสารเพื่อสังเคราะห์รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

The Documentary Research to Synthesize the Pattern of Health Services
for the Elderly in Thailand

พิชญพร พีรพันธุ์¹ และ ประสพชัย พสุนนท์²

Pichayaporn Peerapan and Prasopchai Pasunon

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ 27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง

อุดรดิตถ์ 53000 ประเทศไทย e-mail : pichayapich88@gmail.com

Faculty of Management Science Uttaradit Rajabhat University, 27, In Chai Mi Road, Tha It Subdistrict,

Mueang District, Uttaradit 53000, Thailand. e-mail : pichayapich88@gmail.com

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร 1 หมู่ที่ 3 ถนนชะอำ-ปราณบุรี ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ เพชรบุรี 76120

ประเทศไทย e-mail : pasunon@gmail.com

Faculty of Management Science Silpakorn University, 1, Village No. 3, Cha-am-Pranburi Road, Sam Phraya
Subdistrict, Cha-Am District, Phetchaburi 76120, Thailand. e-mail : pasunon@gmail.com

Received : 11 June 2020 Revised : 14 June 2020 Accepted : 3 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงเอกสารนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาและสังเคราะห์รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยการรวบรวมเอกสารระดับทุติยภูมิที่ตรงกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ได้แก่ บทความวิชาการ บทความวิจัย และเอกสารเผยแพร่ของภาครัฐและภาคเอกชน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2552-2562 ที่ได้รับการตีพิมพ์และปรากฏในฐานข้อมูลในระบอบออนไลน์ของวารสารวิชาการในประเทศไทย วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ และสังเคราะห์รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุของไทย ผลการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุของไทยจากฐานข้อมูลออนไลน์ของวารสารวิชาการในประเทศไทย ได้จำนวนทั้งสิ้น 40 เรื่อง และผ่านเกณฑ์การคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดจะเหลือจำนวน 19 เรื่อง ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุของไทย สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การจัดการบริการสุขภาพในสถาบัน ประกอบด้วย โรงพยาบาล บ้านพักคนชรา สถานที่ให้การช่วยเหลือในการดำรงชีวิต สถานบริการ สถานดูแลระยะยาวในโรงพยาบาล และสถานดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย รูปแบบที่ 2 การจัดการบริการสุขภาพในชุมชน ประกอบด้วย การดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว การดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน การเยี่ยมบ้าน ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในชุมชน และการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยเชิงเอกสารในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุและผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพัฒนา รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดี สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในบริบทวัฒนธรรมของไทย และจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่การวางแผนและกำหนดนโยบายในด้านการบริการสุขภาพและสังคมในประเทศไทย เพื่อเพิ่มศักยภาพของการจัดบริการสุขภาพและพัฒนาระบบบริการสุขภาพให้ครอบคลุมต่อเนื่องและเชื่อมโยงทั้งทางด้านสังคมและสุขภาพของผู้สูงอายุต่อไป

คำสำคัญ : การบริการสุขภาพ; รูปแบบการบริการสุขภาพ; ผู้สูงอายุ

Abstract

This documentary research aimed to study and synthesize the pattern of health services for the elderly in Thailand by collecting the secondary documents in accordance with the designated criteria, these documents included academic articles, research articles, and publications of the public and private sectors from 2009-2019 that had been published in the online database of academic journals in Thailand. The characteristics of research studies were statistically analyzed using descriptive statistics including frequency and percentage. The researcher also synthesized the pattern of health services for the elderly in Thailand. From 40 studies, only 19 passed the designated criteria. The review found two types of the pattern of health services for the elderly in Thailand, these were Pattern 1: Institutional health services including hospital, residential home, assisted living setting, nursing home, long term care hospital and hospice care, and Pattern 2: Health services in the community including family care, home health care, home visit, day care center, long term care and health care by local government organization. The results of this documentary research will benefit the elderly and the concerned people. The information could be used as a guideline to develop good care models for the elderly in accordance to the needs of the elderly in the Thai cultural context. And the information will lead to planning and policy setting on health and social services in Thailand to increase the capacity of health services and to develop health services extensively and continuously and connect both social and health of the elderly.

Keywords : Health Service; the Pattern of Health Service; the Elderly

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติแล้ว นั่นคือ การมีสัดส่วนผู้สูงอายุเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด และจะก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุระดับสมบูรณ์ (Completed Aged Society) ใน พ.ศ. 2564 ซึ่งหมายถึง สังคมที่มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากร คาดการณ์ว่า ใน พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะเป็นสังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super Aged Society) คือ มีผู้สูงอายุไม่น้อยกว่าร้อยละ 28 ของประชากร (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ประชากรสูงอายุในสังคมไทย ทำให้ปัญหาด้านสุขภาพในผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากวัยสูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ถดถอยทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม ความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ภาวะโรคเรื้อรัง และภาวะทุพพลภาพ มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การจัดระบบบริการสุขภาพที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญ

การบริการสุขภาพในผู้สูงอายุ เป็นระบบบริการการดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมสุขภาพภาวะระยะต่าง ๆ ตั้งแต่ระยะเฉียบพลัน ระยะกลาง และระยะยาวอย่างบูรณาการ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถคืนสภาพ หรือคงสภาพสุขภาพอย่างดีที่สุด โดยมุ่งพัฒนาระบบบริการสุขภาพ 3 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบการดูแล

ระยะกลาง เป็นระยะสำคัญ ต่อเนื่องจากระยะเฉียบพลัน ช่วยลดอาการเจ็บป่วย ลดการนอนโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็น ลดภาวะทุพพลภาพ และเป็นบริการที่ลดจำนวนผู้ป่วยที่ต้องดูแลระยะยาว 2) ระบบบริการดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องในแนวราบ คือ การดูแลจากสถานบริการสุขภาพไปยังบ้านและชุมชน ด้วยทีมสหวิชาชีพ ช่วยลดความซ้ำซ้อนของการจัดบริการดูแล ในด้านเศรษฐกิจ เวลา และกำลังคน และ 3) ระบบบริการดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องในแนวตั้ง คือ การดูแลต่อเนื่องหลังการส่งต่อจากโรงพยาบาลศูนย์ที่บริการรักษาโรค ในระยะเฉียบพลันสู่โรงพยาบาลชุมชน มีการส่งต่อผู้ป่วยอย่างสมบูรณ์ด้วยข้อมูลต้นทางสู่ปลายทางด้วยระบบการสื่อสารที่ครบถ้วน ทั้งนี้ เพื่อลดการเข้าสู่ภาวะพึ่งพิงการดูแลระยะยาวในผู้สูงอายุ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2558) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เป็นระบบที่มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุได้รับการป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพ พัฒนาสุขภาพ และรักษาพยาบาลอย่างครบถ้วนและมีคุณภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี

4
 ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงสู่สังคมผู้สูงอายุ ประกอบกับปัญหาการขยายตัวของโรคเรื้อรัง และทุพพลภาพมีมากขึ้น ทำให้ความต้องการการดูแลผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังนั้น ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญ เพื่อให้สามารถจัดสถานบริการสุขภาพให้เข้าถึงได้อย่างเหมาะสม และตรงตามระดับความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งข้อมูลที่ปรากฏมีความหลากหลาย และมีความซ้ำซ้อน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาและสังเคราะห์รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยเพื่อให้ได้บทสรุปที่มีความชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อสังเคราะห์รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย ผ่านการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่ได้จากการสืบค้นเอกสารวิชาการและงานวิจัย เพื่อจัดกลุ่มข้อมูลองค์ความรู้ให้เข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงสังเคราะห์รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ อันจะนำไปสู่การวางแผนและกำหนดนโยบายในด้านการบริการสุขภาพและสังคมในประเทศไทยต่อไป สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาและสังเคราะห์รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546, 2546)

ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง หมายถึง ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เป็นผู้สูงอายุหรือผู้ป่วยที่นอนติดเตียง หรือติดบ้าน อาจต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้การพยาบาล บริการด้านสังคม รวมถึงการช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน (อัญชิษฐา ศิริคำเพ็ง และ ภักดี โพธิ์สิงห์, 2560)

การดูแลระยะยาว หมายถึง การจัดบริการสาธารณสุขและบริการสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการความช่วยเหลือของผู้ที่ประสบภาวะยากลำบาก อันเนื่องมาจากภาวะการเจ็บป่วยเรื้อรัง การประสบอุบัติเหตุ ความพิการต่าง ๆ ตลอดจนผู้สูงอายุที่ชราภาพไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในชีวิตประจำวัน โดยมีรูปแบบ

ทั้งที่เป็นทางการ (ดูแลโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขและสังคม) และไม่เป็นทางการ (ดูแลโดยครอบครัว อาสาสมัคร เพื่อน เพื่อนบ้าน) (สำนักงานหลักประกันสุขภาพ, 2559)

การสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย หมายถึง ระเบียบวิธีที่ใช้ในการศึกษาหาข้อเท็จจริงเพื่อตอบปัญหาการวิจัยที่ โดยทำการรวบรวมงานวิจัยหลาย ๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ๆ มาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปที่แท้จริงซึ่งจะเป็นคำตอบให้กับปัญหาวิจัยนั้น

การสังเคราะห์รูปแบบ หมายถึง การรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปองค์ความรู้และข้อค้นพบเพื่อให้ได้รูปแบบหรือวิธีในการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

การบริการสุขภาพ หมายถึง การจัดบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาความต้องการของประชาชนในเรื่องสุขภาพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาบทความวิชาการ บทความวิจัย และเอกสารเผยแพร่ของภาครัฐและภาคเอกชน เกี่ยวกับรูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุของไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 - 2562 ที่ได้รับการตีพิมพ์และปรากฏในระบบฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย และฐานข้อมูลออนไลน์ของวารสารวิชาการในประเทศไทย โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย (Inclusion criteria) บทความวิชาการ บทความวิจัย และเอกสารเผยแพร่ของภาครัฐและภาคเอกชน โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ตามแนวทางของ Scott (1990; 2006) (วิญญา โพธิ์คานิช, 2561) ดังนี้

1) ความจริง (Authenticity) หมายถึง ต้องเป็นเอกสารที่แท้จริง (Origin) เมื่อตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียนหรือหน่วยงานที่เขียนเอกสารต้องมีตัวตนจริงและมีความน่าเชื่อถือ

2) ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Credibility) หมายถึง เอกสารนั้นจะต้องไม่มีข้อมูลที่ผิดพลาด บิดเบือนหรือคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง

3) การเป็นตัวแทน (Representativeness) หมายถึง เอกสารที่พบต้องสามารถใช้แทนหรือเป็นแบบฉบับที่แทนเอกสารประเภทเดียวกันได้ และข้อมูลในเอกสารที่จะนำมาวิเคราะห์นั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่เป็นตัวแทนของประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้

4) ความหมาย (Meaning) หมายถึง เอกสารต้องมีความชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย โดยการพิจารณาข้อมูลในเบื้องต้นว่าเอกสารที่นำมาพิจารณามีข้อมูลใดที่เป็นนัยสำคัญหรือมีความหมายให้กับการวิจัย การตีความเอกสารบางประเภทจึงสามารถที่จะตีความทั้งในระดับที่เป็นข้อเท็จจริงและตีความข้อมูลที่เป็นนัยที่ซ่อนแฝงอยู่ และผู้วิจัยยังกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกงานวิจัยเพิ่มเติม ดังนี้

1) เป็นงานวิจัยที่ศึกษารูปแบบการบริการสุขภาพ รูปแบบการดูแล การพัฒนาระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

2) เป็นงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์และเผยแพร่เป็นภาษาไทย

3) เป็นงานวิจัยที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2552 - 2562

4) เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างประชากรไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลมี ดังนี้

1) สืบค้นรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุของไทย โดยกำหนดคำสำคัญ (Keywords) ได้แก่ รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุ การพัฒนาระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ และเข้าสืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย และฐานข้อมูลออนไลน์ของวารสารวิชาการในประเทศไทย เฉพาะฉบับที่เป็นภาษาไทย ได้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวม 40 เรื่อง

2) นำงานวิจัยจำนวน 40 เรื่อง มาอ่าน และพิจารณาคัดเลือกงานวิจัยที่มีคุณลักษณะตรงตามแนวทางของ Scott (1990; 2006) และตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ข้างต้น ได้งานวิจัยจำนวน 19 เรื่อง โดยใช้แบบสรุปเอกสารตามเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย

3) ผู้วิจัยอ่านรายงานวิจัยทั้ง 19 เรื่อง รอบที่หนึ่ง โดยพิจารณาชื่อเรื่องและบทคัดย่อ และอ่านรายงานการวิจัยรอบที่สองอย่างละเอียดเพื่อสกัดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย โดยใช้ตารางจำแนกตามประเด็นที่ทำการสังเคราะห์

4) ตรวจสอบคุณภาพงานวิจัย และทำการสังเคราะห์เนื้อหาของงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ใช้แนวทางของ Scott (1990; 2006) ประกอบด้วย 1) ความจริง (Authenticity) 2) ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Credibility) 3) การเป็นตัวแทน (Representativeness) และ 4) ความหมาย (Meaning) ในการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวคือ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัยโดยใช้สถิติพรรณนา คือ ความถี่และร้อยละ จากนั้นทำการสังเคราะห์รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาและสังเคราะห์งานวิจัยรูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย ที่มีคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัยที่กำหนด จำนวน 19 เรื่อง พบว่า ประเภทงานวิจัยมากที่สุดคือบทความวิจัย คิดเป็นร้อยละ 47.37 รองลงมา เป็นบทความวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 21.05 ตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2552 - 2557 คิดเป็นร้อยละ 52.63 รองลงมา ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2562 คิดเป็นร้อยละ 47.37 ไม่ปรากฏระยะเวลาในการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 52.63 รองลงมา มีระยะเวลาในการศึกษา 1 - 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 36.84 ทำการศึกษาในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 63.16 รองลงมา ทำการศึกษาแบบบูรณาการ คิดเป็นร้อยละ 26.31 และผู้ดำเนินการวิจัยเป็นบุคลากรทางการแพทย์ คิดเป็นร้อยละ 84.21 รองลงมาเป็นหน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 15.79 ดังแสดงใน ตารางที่ 1

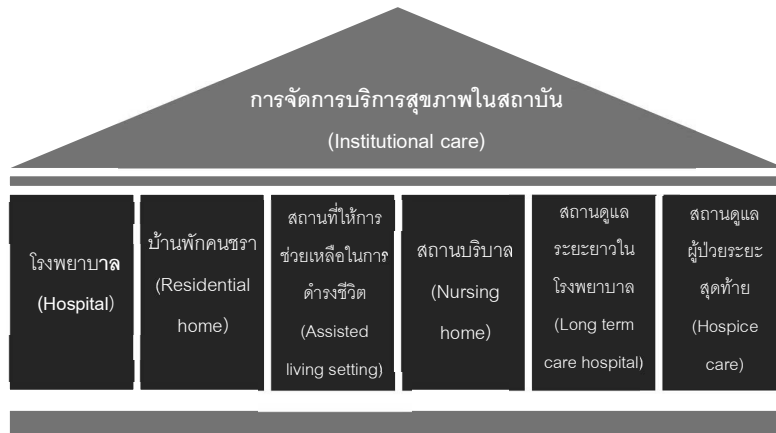
ตารางที่ 1 ความถี่และร้อยละของงานวิจัยจำแนกตามคุณลักษณะของงานวิจัย

คุณลักษณะของงานวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
ประเภทงานวิจัย		
บทความวิชาการ	4	21.05
บทความวิจัย	9	47.37
เอกสารเผยแพร่ของภาครัฐและภาคเอกชน	3	15.79
รายงานการวิจัย	3	15.79
ปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์		
2552 - 2557	10	52.63
2558 - 2562	9	47.37
ระยะเวลาในการศึกษา		
1-6 เดือน	7	36.84
7-12 เดือน	1	5.26
มากกว่า 12 เดือน	1	5.26
ไม่ปรากฏ	10	52.63
สถานที่ทำการศึกษา		
ในสถานบริการ	2	10.53
ในชุมชน	12	63.16
บูรณาการ	5	26.31
ผู้ดำเนินการวิจัย		
บุคลากรทางการแพทย์	16	84.21
หน่วยงาน	3	15.79

ผลการสังเคราะห์รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทย

จากเอกสารเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย จำนวน 19 เรื่อง ระหว่างปี 2552 - 2562 พบว่า รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดการบริการสุขภาพในสถาบัน (Institutional care) เป็นการให้บริการดูแลผู้สูงอายุในสถานบริการ ตามลักษณะการบริการหรือระดับความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุ เช่น ให้บริการในกรณีที่ผู้สูงอายุมีอาการเจ็บป่วยอย่างเฉียบพลันหรือมีภาวะแทรกซ้อนที่จำเป็นต้องการการรักษาแบบรีบด่วน สถานบริการที่ต้องการการพยาบาลบางส่วน หรือต้องการฟื้นฟูสภาพร่างกายก่อนกลับไปอยู่บ้าน และการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ (ศิริพันธ์ุ สาสัตย์ และคณะ, 2552) ซึ่งรูปแบบการบริการแสดง ดังภาพที่ 1 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 การจัดการบริการสุขภาพในสถาบัน
สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

4

1.1 โรงพยาบาล (Hospital) การบริการสุขภาพในโรงพยาบาล เน้นการจัดการบริการรักษาพยาบาลในลักษณะเฉียบพลัน (Acute care) มากกว่าการบริการที่ต้องอยู่เป็นเวลานาน หรือการรักษาพยาบาลการเจ็บป่วยแบบเรื้อรัง นอกจากนี้โรงพยาบาลบางแห่งยังมีบริการคลินิกผู้สูงอายุที่ให้บริการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ในการส่งเสริมสุขภาพ ให้คำปรึกษา บริการดูแลป้องกันโรค รักษาพยาบาล รวมถึงการบริการข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อลดภาวะพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อผู้อื่น และให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และคณะ, 2552)

1.2 บ้านพักคนชรา (Residential home) หรือชุมชนสำหรับผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้ (Independent living communities) เป็นสถานที่ให้บริการห้องพักและรับผู้ที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้หรือช่วยเหลือตัวเองได้บ้าง ซึ่งผู้สูงอายุที่พักอาศัยจะต้องสามารถเดินเองได้หรืออาจใช้อุปกรณ์ช่วยเดินหรือใช้ไม้เท้า โดยผู้สูงอายุไม่ได้ต้องการการดูแลจากพยาบาลวิชาชีพหรือผู้ช่วยดูแล (ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และคณะ, 2556)

1.3 สถานที่ให้การช่วยเหลือในการดำรงชีวิต (Assisted living setting) เป็นสถานที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลระยะยาวที่พึ่งพาตัวเองได้ ไม่ต้องการการรักษาพยาบาล โดยเน้นการดูแลเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำกิจวัตรประจำวันเพื่อการดำรงชีวิตในสังคม มีบริการการดูแลส่วนบุคคล มีบริการดูแลสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองให้มากที่สุด (ศิริพันธุ์ สาสัตย์, 2556)

1.4 สถานบริบาล (Nursing home) หมายถึง สถานที่ให้การดูแลระยะยาวสำหรับผู้ป่วยที่มีอาการป่วยไม่มาก แต่ไม่สามารถอยู่ที่บ้านได้ เป็นสถานที่ให้บริการทางการแพทย์ 24 ชั่วโมงต่อวัน ให้บริการช่วยเหลือด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การรับประทานอาหาร การรับประทานยา การดูแลสนับสนุนทางการแพทย์ เช่น กายภาพบำบัด และกิจกรรมบำบัด การดูแลทางด้านจิตใจและสังคม ให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่มีภาวะการเจ็บป่วยเรื้อรัง มีความพิการทางด้านการรับรู้ด้านเซวาร์ปัญญา (สมองเสื่อม) หรือมีความพิการทางด้านการร่างกายหรือพิการทั้งสองอย่าง (ศิริพันธุ์ สาสัตย์, 2556)

1.5 สถานดูแลระยะยาวในโรงพยาบาล (Long term care hospital) บริการการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพาเป็นระยะเวลาอย่างต่อเนื่องนานกว่า 90 วัน (เบญจพร สุธรรมชัย และคณะ, 2558)

ทั้งในโรงพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการฟื้นฟูสภาพ และ/หรือทักษะการพยาบาลเพื่อการดูแลผู้ป่วยหรือผู้อาศัยที่ต้องการความช่วยเหลือใน กิจกรรมประจำวัน การดูแลจิตใจ การดูแลรักษาภาวะแทรกซ้อน รวมไปถึงเป็นการลดภาระครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ ในครอบครัวที่ทำงานและไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ (ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และคณะ, 2552)

1.6 สถานดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย (Hospice care) เป็นสถานที่ดูแลผู้ป่วยก่อนเสียชีวิต มักจะมาควบคู่กับการดูแลแบบประคับประคอง (Palliative care) (จิรประภา ศิริสูงเนิน และคณะ, 2561) โดยเน้นให้การดูแลมิใช่รักษาเพื่อบรรเทาความเจ็บปวดหรืออาการของโรคที่รุนแรง จะดำเนินการให้แก่ผู้ป่วยที่ไม่สามารถตอบสนองต่อการรักษา เป้าหมายของดูแลคือส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การทำให้ผู้ป่วยสุขสบายเท่าที่จะเป็นไปได้ในช่วงวันสุดท้ายของชีวิต (ศิริพันธุ์ สาสัตย์, 2556)

รูปแบบที่ 2 การจัดบริการสุขภาพในชุมชน (Community care services) เป็นรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีลักษณะในการช่วยลดภาวะการพึ่งพิงของผู้สูงอายุลง เน้นการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันปัญหาสุขภาพ และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนนั้นควรเป็นการดูแลที่ชุมชนมีส่วนร่วมด้วย โดยเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างครอบครัวกับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การเพิ่มความสามารถในการดูแลตนเอง ความเป็นอิสระในการดำเนินชีวิต ไม่ต้องเป็นภาระหรือพึ่งพิงผู้อื่น และเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและผู้ดูแล (สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์ และคณะ, 2552) ซึ่งรูปแบบการบริการแสดง ดังภาพที่ 2 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 2 การจัดบริการสุขภาพในชุมชน
สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

2.1 การดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว (Family care) เป็นการดูแลผู้สูงอายุโดยสมาชิกในครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ป้องกัน บำบัดรักษา ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ และเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยเรื้อรัง ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี พึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้บางครอบครัวที่มีปัญหาในการดูแลผู้สูงอายุอันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม หรือปัญหาด้านภาวะอารมณ์ จิตใจ ความเครียด และการขาดความรู้ในการดูแล (รติยานภิศ พละศึก และ เบญจวรรณ ธนอมชยธวัช, 2560) ทั้งนี้อาจมีการจัดให้มีผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน การมีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และการจัดจ้างผู้ดูแลผู้สูงอายุจากสถานบริการ โรงเรียนผู้สูงอายุ มาดูแลผู้สูงอายุ (เบญจพร สุธรรมชัย และคณะ, 2558)

2.2 การดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home health care) เป็นระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ สำหรับผู้ป่วยที่ได้รับการส่งกลับไปดูแลที่บ้าน เป็นการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ที่มีแบบแผนการดูแลให้บริการที่เป็นทางการสม่ำเสมอ โดยทีมสุขภาพ (สหวิชาชีพ) ซึ่งดำเนินการโดยโรงพยาบาลทั่วไป หรือโรงพยาบาลชุมชน โดยการติดตามดูแลเป็นระยะ ๆ ให้คำแนะนำ ประเมินอาการ เฝ้าระวังร่วมและประสานข้อมูลการดูแลกับทีมรักษา (จินตนา อาจสันเทียะ และ พรนภา คำพราว, 2557)

2.3 การเยี่ยมบ้าน (Home visit) เป็นรูปแบบการบริการที่เป็นส่วนหนึ่งของการบริการดูแลสุขภาพที่บ้าน โดยทีมบุคลากรสุขภาพ โดยทีมเยี่ยมบ้าน ควรจะต้องมีความรู้ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเยี่ยมบ้านด้วย ซึ่งการเยี่ยมบ้านจะต้องเกิดจากความยินยอมของสองฝ่ายคือฝ่ายผู้เยี่ยมและฝ่ายผู้ถูกเยี่ยมมีความยินยอมพร้อมใจกัน (จินตนา อาจสันเทียะ และ พรนภา คำพราว, 2557)

2.4 ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน (Day care center) เป็นการทำให้มีสถานที่ในชุมชนเป็นศูนย์สำหรับดูแลผู้สูงอายุโดยเฉพาะ โดยบริการดูแลผู้สูงอายุช่วงกลางวัน หรือแบบเข้ามาเย็นกลับ (สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์ และ กนิษฐา บุญธรรมเจริญ, 2553) โดยมีบุคลากรทางการแพทย์เข้ามาให้คำแนะนำ ดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ หรือให้กลุ่มอาสาสมัครที่ผ่านการฝึกอบรมดูแลผู้สูงอายุสลับผลัดเปลี่ยนมาดูแลหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุ โดยการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เช่น อปท. วัด โรงเรียน ชมรม สมาคม หรือบริการเอกชน เป็นต้น (เบญจพร สุธรรมชัย และคณะ, 2558)

2.5 การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในชุมชน (Community-based Long term care) หรือเป็นบริการที่มีชุมชนเป็นฐาน โดยเป็นการดูแลที่ใช้บ้านและชุมชนเป็นฐานในการให้บริการ โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว และสมาชิกในชุมชน อาจจัดโดยหน่วยบริการที่อยู่ในหรือนอกชุมชน โดยการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนนั้น ควรเป็นการดูแลโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ (วิราพรพรรณ วิโรจน์รัตน์ และคณะ, 2557) ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน การสนับสนุนให้เกิดการดูแลโดยชุมชนเพื่อชุมชน เป็นวิธีการที่ยั่งยืนและจะช่วยลดภาระของระบบบริการสาธารณสุขซึ่งมีทรัพยากรต่าง ๆ จำกัดได้ (ยุทธนา พูนพานิช และ แสงนภา อุทัยแสงไพศาล, 2557) โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดปัญหา การวางแผน การกำหนดวิธีและกิจกรรมในการดำเนินงาน (ฉวีวรรณ อุปมานะ, 2560) โดยมีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน ทั้งนี้ บริการสังคมเป็นการทำเพื่อบ่มุ่เน้นในด้านการฟื้นฟู บำบัด (สำนักงานหลักประกันสุขภาพ, 2559) รวมถึงการส่งเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (ปาณิสรา บุญยรัตกลิน, 2561)

2.6 การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการดำเนินงานโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสาธารณสุขในระดับพื้นที่ ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันและควบคุมโรค รักษา ฟื้นฟูสุขภาพ และคุ้มครองผู้บริโภค (กระทรวงสาธารณสุข, 2562) ตลอดจนการจัดการปัจจัยเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่หรือท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการดำเนินการและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน กองทุนสวัสดิการชุมชน (ประลักษ์ โสภาสนันท์ และคณะ, 2560) นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางสาธารณสุขในหมู่บ้าน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย หรือกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตในชุมชน การจัดการอบรมให้ความรู้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการดูแลสุขภาพ เป็นต้น (พิทยา ทองหนูน้อย, 2561)

บทสรุป

รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย ระหว่างปี 2552-2562 พบว่า รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การจัดการบริการสุขภาพในสถาบัน ประกอบด้วย โรงพยาบาล บ้านพักคนชรา สถานที่ให้การช่วยเหลือในการดำรงชีวิต สถานบริบาล สถานดูแลระยะยาวในโรงพยาบาล และสถานดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย รูปแบบที่ 2 การจัดบริการสุขภาพในชุมชน ประกอบด้วย การดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว การดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน การเยี่ยมบ้าน ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในชุมชน และการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่า จากการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ ทำให้ความต้องการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประกอบกับปัญหาโรคเรื้อรัง และศักยภาพของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุลดลง ทำให้ความต้องการการดูแลในสถาบันมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นจะเห็นว่า การจัดบริการสุขภาพในสถาบันยังคงมีความจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือและต้องการการดูแลทางการแพทย์ที่ครอบครัวไม่สามารถดูแลได้ ทั้งนี้การจำแนกสถานบริการตามระดับความต้องการของผู้สูงอายุ จะช่วยบ่งชี้ประเภทของสถานบริการตามความต้องการได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ ศิริพันธ์ สาสัตย์ และ เตือนใจ ภักดีพรหม (2550) ที่ได้สังเคราะห์องค์ความรู้เรื่องระบบสถานบริบาลผู้สูงอายุ พบว่า การบริการดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ของภาครัฐที่มีอยู่ได้แฝงอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราที่ให้บริการเฉพาะผู้พักอาศัยซึ่งต่อมามีปัญหาทางด้านสุขภาพ ต้องการการดูแลทั้งในระดับปานกลางและระดับมาก และเป็นกลุ่มที่มีความต้องการการดูแลทางด้านสุขภาพมากกว่าการดูแลทางด้านสังคม แต่เนื่องจากยังขาดระบบการประเมินระดับความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุที่จะช่วยบ่งชี้ประเภทสถานบริการที่เหมาะสมและยังขาดสถานบริบาลของภาครัฐรองรับ จึงพบว่า ผู้ที่มีความต้องการการดูแลในระดับปานกลางถึงสูงสุดยังคงพักอาศัยอยู่ในบ้านพักคนชรา แทนที่จะเป็นสถานบริบาลผู้สูงอายุ สำหรับการจัดบริการในชุมชน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมไทยปัจจุบันเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้ เพิ่มศักยภาพในการพึ่งพาตนเองให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำเนินชีวิตอย่างอิสระเท่าที่จะเป็นไปได้ ลดภาวะการพึ่งพา และลดการเข้าสู่สถานบริการ ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือของครอบครัว ชุมชน และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับ การศึกษารูปแบบการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในระยะยาวโดยชุมชนของ สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์ และคณะ (2552) พบว่า สถานการณ์ปัจจุบันของไทยครอบครัวเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดูแลผู้สูงอายุ แต่รัฐยังขาดการสนับสนุนสำหรับครอบครัวที่ไม่สามารถให้การดูแลสมาชิกผู้สูงอายุได้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการสนับสนุนครอบครัวให้สามารถดูแลสุขภาวะผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันก็พัฒนาศักยภาพของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดบริการสนับสนุนแก่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลในครอบครัวตลอดจนบริการที่ครอบครัวไม่สามารถดำเนินการได้เองในชุมชน รัฐบาลและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีนโยบายและยุทธศาสตร์ในการสนับสนุนและพัฒนาชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีในการดำเนินบทบาทของตนเอง ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงานของท้องถิ่น ชุมชน และครอบครัว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้รัฐกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น และในปี พ.ศ. 2542 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ซึ่งในแผนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. ฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2543 และฉบับที่ 2 ในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งตาม พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

ดังกล่าว กำหนดให้ อปท. มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพโดยตรง ได้แก่ แผนภารกิจด้านการสาธารณสุข ประกอบด้วย การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และการรักษาพยาบาล รวมทั้งแผนภารกิจที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่น แผนภารกิจด้านสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ แผนภารกิจด้านสวัสดิการสังคม แผนภารกิจด้านการคุ้มครองผู้บริโภค แผนภารกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และแผนภารกิจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอื่นที่กำหนดบทบาทของท้องถิ่นในด้านสาธารณสุข (กระทรวงสาธารณสุข, 2562) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการด้านสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้น

ประโยชน์ของงานวิจัย

1. ได้รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทย
2. สามารถช่วยลดความซ้ำซ้อนของงานวิจัยที่เป็นรูปแบบเดียวกัน
3. ใช้เป็นแนวทางต่อยอดให้ตรงรูปแบบและเฉพาะเจาะจงเชิงลึกในแต่ละรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยเอกสารนี้ นักวิจัย นักวิชาการ หน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำรูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทย ไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทยให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้สูงอายุไทย
2. สามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยเอกสารนี้ ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาเชิงลึกเพื่อปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพการจัดบริการของรูปแบบการบริการแต่ละรูปแบบ

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). *ภาพรวมสถานการณ์ผู้สูงอายุ*. (30 มีนาคม 2563) สืบค้นจาก <http://www.dop.go.th>.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2547). *พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ : เจ เอส การพิมพ์.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2562). *แนวทางการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขในระดับพื้นที่*. (25 มีนาคม 2563) สืบค้นจาก <http://dmsic.moph.go.th/>.
- จินตนา อาจสันเทียะ และ พรนภา คำพราว. (2557). รูปแบบการดูแลสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(3), 123-127.
- จิรประภา ศิริสูงเนิน มาลินันท์ พิมพ์พิสุทธิพงศ์ และ วุฒิพงศ์ รักดีกุล. (2561). รูปแบบการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารการพัฒนาศักยภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(2), 317-335.
- ฉวีวรรณ อุปมานะ. (2560). *การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 3 วันที่ 25 พฤษภาคม 2561 มหาวิทยาลัยราชธานี อุบลราชธานี, อุบลราชธานี, 564-576.

- เบญจพร สุธรรมชัย จิราพร เกศพิชญวัฒนา และ นภัส แก้ววิเชียร. (2558). การสังเคราะห์รูปแบบบริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบบูรณาการ. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 24(5), 1017-1029.
- ปะราลี โอภาสนันท์ วียะดา รัตนสุวรรณ และ สุนีย์ ปัญญาวงศ์. (2560). การพัฒนาระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, (35)2, 177-187.
- ปาณิสรา บุญยรัตกลิน. (2561). การดูแลระยะยาวของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชน : บทบาทพยาบาล. *วารสารพยาบาลสมาคมฯ*, 11(1), 47-59.
- พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. (2546). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 130 ก, 1.
- พิทยา ทองหนูชัย. (2561). *กระบวนการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยชุมชน*. โครงการมหาวิทยาลัยการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง ประจำปี พ.ศ. 2561 ระหว่างวันที่ 21-22 มิถุนายน 2561 ณ ห้องประชุมชั้น 7 อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลพัทลุง พัทลุง, 13-27.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2558). *ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนระบบบริการสุขภาพและสังคมสำหรับผู้สูงอายุ*. (15 มีนาคม 2563) สืบค้นจากจาก <http://www.thaitgri.org>.
- ยุทธนา พูนพานิช และ แสงนภา อุทัยแสงไพศาล. (2557). รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพโดยชุมชน เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 23(2), 226-238.
- รศ.ยานภิกษ พลเสก และ เบญจวรรณ วัฒนอมชยธวัช. (2560). ตัวแบบของครอบครัวในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 4(3), 135-150.
- วิญญา โพธิ์คานิช. (2561). *การพัฒนาการป้องกันที่ตั้งภาคพื้นของ ทอ. ที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- วิราพรพรรณ วิโรจน์รัตน์ และคณะ. (2557). การพัฒนาระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น. *วารสารสภาการพยาบาล*, 29(3), 104-115.
- ศิริพันธ์ุ สาสัถย์ ทศนา ชูวรรณะปกรณ์ และ เพ็ญจันทร์ เลิศรัตน์. (2552). *รูปแบบการปฏิบัติการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวในสถานบริการในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ศิริพันธ์ุ สาสัถย์ ทศนา ชูวรรณะปกรณ์ เตือนใจ ภักดีพรหม เพ็ญจันทร์ เลิศรัตน์ และ ผ่องพรรณ อรุณแสง. (2552). *การศึกษาสถานดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- ศิริพันธ์ุ สาสัถย์ และ เตือนใจ ภักดีพรหม. (2550). *โครงการทบทวนองค์ความรู้เรื่องระบบสถานบริการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ศิริพันธ์ุ สาสัถย์. (2556). *มาตรฐานการดูแลระยะยาวในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : องค์การแรงงานระหว่างประเทศและสำนักงานวิจัยเพื่อพัฒนาหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ.
- สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์ และ กนิษฐา บุญธรรมเจริญ. (2553). *การสังเคราะห์ระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในระยะยาวสำหรับประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขและมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์ กนิษฐา บุญธรรมเจริญ ศิริพันธ์ุ สาสัถย์ และ ขวัญใจ อำนาจสัจย์เชื้อ. (2552). *รูปแบบการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในระยะยาวโดยชุมชน*. *วารสารระบบบริการปฐมภูมิและเวชศาสตร์ครอบครัว*, 1(2), 22-31.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพ. (2559). คู่มือระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุข สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ (Long Term Care) ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (15 มีนาคม 2563) สืบค้นจาก <http://www.nhso.go.th>

อัญชิษฐา ศิริคำเพ็ง และ ภักดี โพธิ์สิงห์. (2560). การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวที่มีภาวะพึ่งพิงในยุคนประเทศไทย 4.0. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 17(3), 235-243.

Scott, J. (1990). *A Matter of Record : Documentary Sources in Social Research*. Cambridge, UK : Polity Press.

Scott, J. (2006). *Documentary Research*. London : Sage Publications Ltd.

5

แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

Approach to Solve the Debt Problems of Agriculturists in
Khao Kho District, Phetchabun Province

ชเนตตี พิพัฒนางกูร

Chanettee Piphatanangkun

แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์*

Approach to Solve the Debt Problems of Agriculturists in Khao Kho District,
Phetchabun Province

ชเนตตี พิพัฒนางกูร¹

Chanettee Piphatanangkun

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก 3 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย

e-mail : pipat2562@outlook.com

Faculty of Business Administration Krirk University, 3, Ram Inthra Road, Anusawari Subdistrict, Bang Khen District, Bangkok 10220, Thailand. e-mail : pipat2562@outlook.com

Received : 12 May 2020 Revised : 21 August 2020 Accepted : 16 September 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรได้อย่างเหมาะสมกับพื้นที่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษานี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) เกษตรกร และ 2) ประชาชนชาวบ้าน 3) หน่วยงานภาครัฐ 4) หน่วยงานภาคเอกชน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ แบ่งการรวบรวมเป็น 2 วิธี คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 10 ราย และการประชุมกลุ่มสนทนา และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในพื้นที่ คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) การมีส่วนร่วมและชุมชนเข้มแข็ง 3) การหนุนเสริมของภาคี ภาครัฐและภาคเอกชน และ 4) การปรับบริบทชีวิตใหม่ให้มีความพอเพียง

คำสำคัญ : หนี้สิน; เกษตรกร

Abstract

The objectives of this research were to propose a suitable approach to solve the debt problems of agriculturists in the area. This research based on the qualitative methodology. The three primary focus groups studied were representatives of agriculturists, village philosophers, government sectors and private sectors. The main source of data collected were as follows: 1) primary data were accumulated by two methods: in-depth interview of 10 participants and focus groups and 2) secondary data were collected from various related documents. The result showed that the suitable approaches to solve the debt problem for agriculturists in the area were: 1) leadership 2) strong community participation and empowerment 3) reinforcement of public and private sectors and 4) adjusting the context of life to self-sufficiency.

Keywords : Debt; Agriculturists

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ปัญหาหนี้สินของเกษตรกร อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิจัยและผลิตรายการ มหาวิทยาลัยเกริก ได้รับทุนสนับสนุนจากศูนย์ส่งเสริมวิจัยและผลิตรายการ มหาวิทยาลัยเกริก ปีการศึกษา 2552

บทนำ

ปัญหาหนี้สินเป็นปัญหาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นระยะเวลายาวนาน ทำให้การเจริญเติบโตเศรษฐกิจของประเทศจึงยังไม่ดีมากนัก ดังที่ พลีสฐ์ โชติวัฒนกุล และ ชลิตา แท่งเพชร (2556) กล่าวว่า การขยายของหนี้ภาคครัวเรือนนั้น มาจากหลายปัจจัย ทั้งความสามารถในการเข้าถึงบริการทางการเงินที่ดีขึ้นและการกู้ยืมเพื่อซื้อที่อยู่อาศัยและรถยนต์เพื่อลงทุนและสะสมความมั่งคั่งย่อมมีส่วนช่วยในการพัฒนาระบบการเงิน อย่างไรก็ตาม หากภาคครัวเรือนมีการก่อหนี้เพิ่มขึ้นมากกว่าการขยายตัวของรายได้หรือเศรษฐกิจในภาพรวม ประกอบกับการที่ครัวเรือนมีสภาพคล่องไม่เพียงพอไม่นำไปสู่สภาวะการก่อหนี้เกินตัวได้ จากการศึกษาของ Bank for International Settlement : BIS ซึ่งได้ทำการศึกษากลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ในปี พ.ศ. 2553 จำนวนทั้งสิ้น 18 ประเทศ พบว่า ระดับหนี้ภาคครัวเรือนที่อาจก่อให้เกิดผลลบต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจอยู่ที่ร้อยละ 85 ของ GDP ซึ่งเมื่อเทียบกับของไทยที่ร้อยละ 77.5 ของ GDP (Gross Domestic Product) ประกอบกับการขยายตัวที่ค่อนข้างเร็วในระยะหลัง จึงเกิดข้อสงสัยว่าประเทศไทยจะเผชิญกับภาวะวิกฤติหรือไม่ หากสัดส่วนดังกล่าวเพิ่มขึ้นถึงระดับร้อยละ 85 ของ GDP ซึ่งระดับของหนี้ภาคครัวเรือนที่ปรับสูงขึ้นส่งผลให้สภาพคล่องของภาคครัวเรือนปรับลดลงและภาระในการชำระหนี้ของภาคครัวเรือนปรับเพิ่มขึ้น แม้ว่าหนี้ที่เร่งขึ้นในระยะหลังเป็นการนำไปซื้อสินทรัพย์ เช่น บ้านและรถยนต์ แต่สินทรัพย์เหล่านี้มีสภาพคล่องค่อนข้างต่ำ ขายได้ช้าอีกด้วย

เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้น ภาระหนี้สินที่ครัวเรือนมีอยู่มากอาจส่งผลให้การบริโภคภาคเอกชนและเศรษฐกิจชะลอตัวในที่สุดดังที่เกิดขึ้นแล้วในประเทศสหรัฐอเมริกาและเกาหลีใต้ อีกทั้งประเด็นที่ว่าประเทศที่มีหนี้ครัวเรือนสูงแต่มีสินทรัพย์สูงด้วยก็ไม่ใช่ว่าจะไม่มีปัญหา จากข้อมูลข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างหนี้ภาคครัวเรือนและการเติบโตเศรษฐกิจของประเทศมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก และย่อมทำให้เกิดปัญหาอีกมากมายตามมา ทั้งนี้ หากพิจารณาในประเภทของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรเป็นครัวเรือนที่ประสบปัญหากับภาระหนี้สินมากที่สุด และภาคเกษตรกรรมก็เป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและการเติบโตของ GDP จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2557 ได้รายงานหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศยังประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักถึงร้อยละ 32.4 หรือมีครัวเรือนเกษตรกรทั้งสิ้นประมาณ 5.8 ล้านครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนเกษตรกรประกอบด้วยรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรในที่ถือครอง ซึ่งหมายถึง มูลค่าผลผลิตที่ผลิตได้ และรายได้จากแหล่งอื่น (จากการรับจ้าง ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม ค่าเช่าทรัพย์สิน ฯลฯ) และจากข้อมูลพื้นฐาน รายได้-รายจ่ายเงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก 2559/2560 (หน่วย : บาท/ครัวเรือน/ปี) ซึ่งรายได้เงินสดทางการเกษตรรวม พบว่า การปลูกข้าวมีรายได้เท่ากับ 147,939 บาท ซึ่งมีรายได้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับการเลี้ยงปศุสัตว์ 193,438 บาท และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีรายได้ 224,473 บาท โดยมีรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรรวม พบว่า การปลูกข้าวมีรายจ่ายเท่ากับ 91,310 บาท ส่วนการเลี้ยงปศุสัตว์ 110,408 บาท และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีรายได้ 135,792 บาท ดังนั้น รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร พบว่า ปลูกข้าว 56,629 บาท ต่ำกว่า การเลี้ยงปศุสัตว์ 83,029 บาท และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 88,681 บาท (ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2559/2560 วันที่ 1 พ.ค. 59 ถึง 30 เม.ย. 60) ครัวเรือนเกษตรกรจึงเป็นครัวเรือนที่ประสบปัญหากับภาระหนี้สินมากที่สุด

การแก้ไขปัญหาหนี้สินของครัวเรือนจึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์ส่งเสริมให้เกิดวินัยทางการเงินที่ดีแก่ภาคครัวเรือน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการกระตุ้นให้ครัวเรือนลดพฤติกรรมในการใช้จ่ายที่เกินตัว และสนับสนุนให้ครัวเรือนมีการออมและลดการก่อหนี้ที่ไม่จำเป็น จึงได้เลือกเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากพื้นที่อำเภอเขาค้อมีบริบทและสภาพหนี้สินที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นเป็นอย่างมาก กล่าวคือ อำเภอเขาค้อเป็นพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรพื้นที่ทำกินให้กับครอบครัวที่เสียสละมาเป็นทหารครั้งเมื่อเกิดสงครามคอมมิวนิสต์ และหลังจากเสร็จสิ้นสงครามทางราชการจึงมอบที่ดินให้กับครอบครัวทหารคนละ 25 ไร่ เพื่อเป็นพื้นที่ทำกิน และในเวลาต่อมาได้มีการสนับสนุนให้ครอบครัวเกษตรกรปลูกพืชตามความต้องการของภาครัฐ อาทิเช่น กะทกลก หม่อนไหม หน่อไม้ฝรั่ง เป็นต้น โดยการลงทุนในแต่ละครั้งรัฐบาลให้มีแหล่งเงินทุนสนับสนุนในลักษณะของการกู้ยืม จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อหนี้ทางเกษตรด้วยความไม่เข้าใจและการดำเนินนโยบายของภาครัฐที่แก้ไขปัญหาด้วยการปลดหนี้ให้กับเกษตรกร ซึ่งรัฐบาลต้องใช้เม็ดเงินเป็นจำนวนมากในการแก้ไขปัญหาหนี้สิน และเป็นงบประมาณที่จะต้องจัดสรรเพื่อรองรับปัญหาดังกล่าว หลังจากนั้น พบว่า พื้นที่อำเภอเขาค้อมีการเปลี่ยนแปลงเชิงบริบทไปอย่างมาก ได้กลายมาเป็นพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศที่สวยงาม และภูมิอากาศเย็นสบาย โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว จึงทำให้ครัวเรือนเกษตรกรบางรายที่มีภาระหนี้สินเป็นจำนวนมากตัดสินใจขายที่ดินให้กับนายทุนเพื่อสร้างเป็นที่พักอาศัยหรือรีสอร์ทเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว แต่เนื่องจากพื้นที่ของอำเภอเขาค้อเป็นพื้นที่จัดสรรทำกินที่ไม่ได้มีโฉนดในการซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ ดังนั้น ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จึงยังวนเวียนและไม่สามารถหลุดพ้นได้ รวมทั้งปัญหาในการขายพื้นที่ทำกินจึงไม่มีแหล่งทำมาหากิน ทำให้ภาระหนี้สินในใหญ่โตและลุกลามไปมากยิ่งขึ้น ด้วยบริบทที่แตกต่างจากชุมชนอื่นๆ และปัญหาการขยายตัวของนายทุนในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรหลุดพ้นจากภาวะหนี้สินได้ด้วยตนเอง และมีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา บริบทของชุมชน และปัญหาหนี้สินของเกษตรกรอำเภอเขาค้อ
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรได้อย่างเหมาะสมกับพื้นที่

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในการวิจัยครั้งนี้ จึงมีการนำกรอบแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาประเด็นโดยกรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นแนวทางให้ประชาชนคำนึงถึง “ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวตลอดจนใช้ความรู้ และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤต และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ” นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2542 : 15) กล่าวว่า **ประการแรก** ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในด้านที่ไม่จำเป็น ลดละความฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีวิตอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสที่ว่า ความเป็นอยู่ต้องพึงพอต้องประหยัดในทางที่ถูกต้อง **ประการที่สอง** ยึดกิจการประกอบอาชีพที่ถูกต้อง สุจริตแม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ถึงพระราชดำรัสที่ว่าความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดจากความประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็น

หลักที่สำคัญ **ประการที่สาม** ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และการแข่งขันในทางการค้าขายประกอบการต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีต ซึ่งมีพระราชดำรัสในเรื่องนี้ว่าความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น **ประการที่สี่** ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางใช้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้โดยต้องชวนช่วยไฝ่หาความรู้ให้เกิดรายได้เพิ่มพูนขึ้นพอเพียงเป็นหมายสำคัญ **ประการที่ห้า** ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วทั้งหมดสืบไป นอกจากนั้นการผลิตและการบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอ ในการผลิตและการบริโภค ลักษณะการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีหลัก 4 ประการ ดังนี้ **ประการแรก** ต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด **ประการที่สอง** ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดผลคุ้มค่าที่สุด **ประการที่สาม** ไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลัง แสวงหาความพอเหมาะพอดีได้คุณภาพ **ประการที่สี่** ต่างมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันและกัน ไม่ต่างอยู่โดยไม่เหลียวแล (บุญเสริม บุญเจริญผล, 2543, หน้า 3 อ้างถึงใน ชุตินา บริสุทธิ์, 2553, หน้า 13)

เศรษฐกิจพอเพียงในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง การดำรงชีวิตอย่างพอมีพอกิน ทั้งการอุปโภคบริโภคที่พอประมาณ โดยพึ่งตนเองหากบริโภคเหลือจึงจะนำไปขาย โดยการขายเป็นไปตามวิถีชีวิตที่ไม่ดิ้นรนไม่อยู่ในรูปของธุรกิจจนเกินไป ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างมีเหตุมีผลตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท เลือกรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งการแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในธรรมชาติ มีการรวมกลุ่มในชุมชนที่เข้มแข็ง ชุมชนสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง มีจิตสำนึกที่ดีเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มีความเพียร ความอดทน ความรอบคอบ และความซื่อสัตย์ โดยแนวทางการส่งเสริมเกษตรกรเพื่อนำไปสู่แผนปฏิบัติการในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม จินตวิทย์ เกษมสุข (2554) ได้อธิบาย เรื่อง การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ความหมายของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชน และรูปแบบของการมีส่วนร่วม ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ ประชาชนในท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเพื่อการพัฒนาตั้งแต่เริ่มดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้มีโอกาสร่วมรับทราบข้อมูลและแสดงความคิดเห็น อันจะทำให้โครงการนั้นๆ เกิดประโยชน์สูงสุดและส่งผลกระทบทางสังคมให้น้อยที่สุด นอกจากนี้ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับชุมชน หรือระดับประเทศนั้น ถือเป็นกระบวนการที่มีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการพัฒนา วางแผนโครงการพัฒนาต่างๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกรู้สึกความเป็นเจ้าของและยินยอมปฏิบัติได้อย่างสมัครใจ และเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่สนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

โดย สมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2550 : 103) ได้กล่าวถึง มีข้อควรคำนึงดังต่อไปนี้ **หนึ่ง** หน่วยงานเจ้าของโครงการจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชน และจะต้องจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยความจริงใจ มีเป้าหมายเพื่อเปิดเวทีรับฟังประชาชน และการแลกเปลี่ยนข้อมูล/ความคิด อย่างแท้จริง ดำเนินการอย่างเปิดเผย กระทำอย่างทั่วถึง ให้ความเคารพต่อประชาชน และจะต้องนำความคิดเห็นของประชาชนไปใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อการตัดสินใจอย่างแท้จริง (มิใช่จัดการมีส่วนร่วมในลักษณะพอเป็นพิธีตามข้อกำหนดของกฎหมายเท่านั้น) **สอง** ควรมอบหมายให้ผู้มีความรู้ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญด้านการมีส่วนร่วมเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชน (ไม่ควรมอบหมายให้

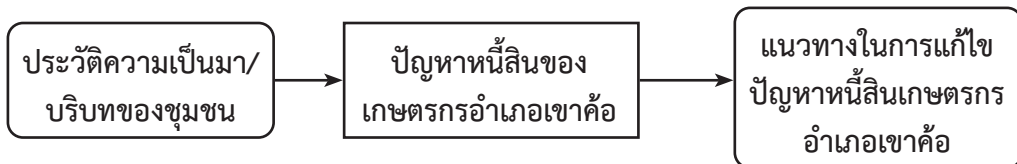

ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม หรือวิศวกรของบริษัทที่ปรึกษาเป็นผู้จัดการมีส่วนร่วม ทั้งๆ ที่เป็นผู้เข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมแต่ประการใด) สาม ควรจัดการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มโครงการ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความจริงใจ การเปิดเผยข้อมูลของเจ้าของโครงการ รวมทั้งการให้ความสำคัญในเรื่องการมีส่วนร่วม สี่ การมีส่วนร่วมไม่ควรจัดเพียงครั้งเดียว โดยใช้เพียงรูปแบบเดียว แต่จะต้องจัดอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการที่มีพลวัต โดยเลือกใช้เทคนิคและวิธีการหลายๆ แบบผสมกัน ห้า ผู้ที่จัดการมีส่วนร่วม จะต้องให้ความสำคัญกับการเลือกรูปแบบและวิธีการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เนื่องจากหากเลือกรูปแบบและวิธีการไม่สอดคล้องกับโครงการ ก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงมากขึ้น จนเป็นความล้มเหลวในที่สุดได้ โดยที่ ประเวศ วะสี (2532 : 22) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นความคิดริเริ่มของท้องถิ่นในการทำให้เกิดการจัดองค์กร และเกิดการปรากฏขึ้นของผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำของชุมชน ผู้นำที่ทางราชการแต่งตั้ง อาจจะไม่ใช่นักนำจริงๆ ที่ชาวบ้านยอมรับนับถือ ผู้นำทางธรรมชาติ อาจจะเป็นชาวบ้าน เป็นพระ เป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นกำนัน เป็นครู เป็นใครก็ได้แล้วแต่ตามสถานการณ์ซึ่งไม่เหมือนกันในแต่ละแห่ง อันนี้คือการปรากฏขึ้นตามธรรมชาติซึ่งเป็นที่มาของการมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดการเรียนรู้ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหา ดังนั้น การเข้าร่วมของประชาชนในการพัฒนาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

5

กรอบแนวความคิด

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยด้วยการศึกษาประวัติความเป็นมาและบริบทของชุมชน รวมทั้งปัญหาหนี้สินของเกษตรกรอำเภอเขาค้อในอดีตจนถึงปัจจุบัน และสุดท้ายทำการระดมความคิดเห็นของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรอำเภอเขาค้อที่เหมาะสมต่อบริบทของชุมชนดังแผนภาพที่ 1 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือ เกษตรกร ราษฎรชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์จากบุคลากร 3 กลุ่ม คือ เกษตรกรและราษฎรชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 10 คน โดยการเลือกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เทคนิค Snow Ball ในการสัมภาษณ์ ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและอีกวิธีหนึ่ง คือ การประชุมกลุ่มสนทนา จัดการประชุมร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน เกษตรกร และข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการทบทวนเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาประเด็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร

สรุปผลการศึกษา

จากสภาพปัญหาในอดีตจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้เกษตรกรในพื้นที่มีหนี้สินสะสมเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ปัญหาความยากจนไม่ได้รับการแก้ไข ภาครัฐมีหน้าที่ส่งเสริมการเพาะปลูกตามชนิดพืชที่เห็นว่าเหมาะสมแต่ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจต่อคุณลักษณะของพืชที่จะปลูก วิธีการเพาะปลูกที่เหมาะสม ตามศักยภาพของภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สภาพดิน และสภาพน้ำของพื้นที่ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การผลิต การค้า และวิถีชีวิตของเกษตรกร ได้ถูกกำหนดโดยผู้มีอิทธิพลทางอำนาจทั้งอำนาจเงินทุน และความคิด ทำให้เกษตรกรต้องยอมรับกับภาระที่เกิดขึ้นโดยไม่มีทางเลือก สภาพปัญหาการผลิตและระบบการตลาดของผลผลิตของเกษตรกรในพื้นที่ ต้องได้รับการแก้ไข และเปลี่ยนวิถีชีวิตของเกษตรกรให้หลุดจากภาระหนี้สินสะสมที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นยัง พบว่า การมีหนี้สินของเกษตรกรนั้นอาจเกิดจากการใช้ชีวิตของเกษตรกรมีความไม่สมดุลจากการใช้จ่ายเงิน โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย เช่น ซื้อสินค้าราคาสูงหรือไม่จำเป็น การใช้จ่ายเงินที่ไม่มีระเบียบวินัย เช่น ซื้อหวย ต้มสุรา สูบบุหรี่ และ ภาระที่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น ค่าศึกษาบุตรหลาน เลี้ยงดูพ่อแม่ที่ป่วย เป็นต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรที่ใช้จ่ายเงินไม่สมดุลจนเกิดปัญหาหนี้สินเกิดขึ้น ที่เกษตรกรเขาต้องเผชิญตลอดมาจะเป็นแนวทางที่สำคัญที่นำไปสู่การหาแนวทางลดหนี้สินให้เกษตรกรและสามารถนำเกษตรกรเข้าสู่เกษตรกรรวมที่พึ่งตนเอง และมีวินัยในการใช้จ่ายเงินที่สมดุล คือ มีรายได้ที่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้

ดังนั้น แนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร จากการสัมภาษณ์เกษตรกรและการประชุมกลุ่มสนทนา พบว่า แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรเพื่อนำไปสู่แผนปฏิบัติการในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ 4 ประการดังนี้

ประการแรก ภาวะผู้นำ พบว่า ชุมชนมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งมาก ผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ดี ทักษะที่ดีสามารถรวมใจชาวบ้านให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวได้ดีมาก ซึ่งการเป็นผู้นำที่ให้ความใส่ใจในการประกอบอาชีพของประชาชน ใส่ใจในคุณภาพของการให้บริการกับประชาชน ใส่ใจในปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือประชาชนในทุกๆ เรื่องเสมอ และผู้นำแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ชาวบ้านทราบอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น ผู้นำลักษณะนี้ทำให้ประชาชนรับรู้ถึงความเอาใจใส่ของผู้นำ ก่อให้เกิดความกระตือรือร้น มุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน ใส่ใจแก้ไขปัญหาของชุมชน เต็มใจให้ความช่วยเหลือเพื่อนบ้านเสมอ

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมและชุมชนเข้มแข็ง เป็นประเด็นที่สำคัญ คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีการรวมกลุ่มจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน จัดตั้งกลุ่มสัจจะขึ้นด้วยการมีส่วนร่วมเพื่อช่วยเหลือกันทางการเงิน การออม การกู้ยืม ซึ่งชุมชนดังกล่าวสามารถพัฒนาวางแผนระบบการฝากเงินหรือการสะสมเงิน และจัดตั้งเป็นธนาคารชุมชน โดยชุมชนเห็นว่าจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสามารถหลุดพ้นจากการเป็นหนี้ได้ และชุมชนเข้มแข็ง การรวมกลุ่มเพิ่มพลัง จากการสัมภาษณ์ ประชุมกลุ่มสนทนา ไปเยี่ยมตามหมู่บ้าน และเข้าพบผู้นำชุมชน หากมุ่งเน้นการรวมกลุ่มเพื่อวางแผน ดำเนินการ แก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อปลดหนี้สินได้ และในปัจจุบันชุมชนให้ความร่วมมือกัน สามารถรวมกลุ่มกันในการประกอบอาชีพเสริมอื่นๆ นอกเหนือจากอาชีพหลักทางการเกษตรได้ เช่น ทำไม้กวาดขาย ทำเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น เกษตรกรสามารถสร้างรายได้มีเงินใช้จ่ายค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้ และบางรายสามารถชำระเงินกู้ให้ลดลงได้

ประการที่สาม การหนุนเสริมของภาคี ภาครัฐและภาคเอกชน เป็นการสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชน จากการสัมภาษณ์ ประชุมกลุ่มสนทนาผู้นำชุมชน พบว่า ผู้นำมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนา ผู้นำชุมชนที่อำเภอเขาค้อ

มีจุดเด่น คือ มีการประสานงานดีมาก รู้จักกันหมดด้วยความสนิทสนมชอบพอกันเอง ทำให้ง่ายต่อการปรับเปลี่ยน และการสร้างเครือข่ายในชุมชนในด้านต่างๆ ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายกลุ่มชาวบ้านจากหมู่บ้าน ขยายไปตำบล ไประดับอำเภอ หน่วยงานราชการต่าง อาทิ พัฒนาชุมชน ปลัดอำเภอ เกษตรอำเภอ สถาบันการเงินต่างๆ และขยายไปสู่ระดับจังหวัด รวมถึงการประสานงานกับภาคเอกชนในการต่อยอดด้านการตลาดและการขายสินค้า ฉะนั้นหากมีการเริ่มในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง คาดว่าการสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชนจะสามารถระดมความคิดเห็นและแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนและเหมาะสมกับพื้นที่ และ

ประการที่สี่ การปรับบริบทชีวิตใหม่ของเกษตรกรให้มีความพอเพียง ประกอบด้วย 1) การใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง วิถีชีวิตพึ่งพาตนเอง กล่าวคือ เกษตรกรต้องพึ่งพาตนเองโดยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การทดลองผิดทดลองถูกแล้วเก็บข้อมูลในแต่ละปีเพื่อวางแผนการผลิตในอนาคตได้ด้วยการลดความเสี่ยงจากการดูจากประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นตัวอย่าง เกษตรกรจะสามารถพัฒนาความคิดค้นวิธีการผลิตใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับเกษตรกรได้ เศรษฐกิจชุมชน พึ่งพาตนเองจึงเป็นประเด็นแรกที่สำคัญมาก ซึ่งจากการ สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และการเยี่ยมชมบ้านของเกษตรกรท่านหนึ่งเป็นผู้ที่ต้องการชีวิตที่สงบย้ายมาจากกรุงเทพฯ เป็นผู้ที่มีความรู้ มีเงินทุน รู้จักสังเกต เก็บข้อมูล โดยการเริ่มจากการทดลองผิดทดลองถูกไปเรื่อยๆ เริ่มต้นจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว มีไม่กี่ชนิด และเพิ่มให้มีความหลากหลายมากขึ้น 2) การทำการเกษตรแบบผสมผสาน สร้างความยั่งยืนโดยการทำการเกษตรอินทรีย์ ลดความเสี่ยงในการถูกทำลายโดยศัตรูพืช และลดความเสี่ยงด้านการตลาด นอกจากนี้ใช้ระบบเกษตรผสมผสานปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ด้วย มีความหลากหลาย ปลูกในจำนวนไม่มากนักสามารถขายได้ในราคาดี ไม่ขาดทุน เช่น ปลูกกล้วยแซมในแปลงนาข้าว กะทกรก พริก สตอเบอร์รี่ มะระหวาน ขุดบ่อเลี้ยงปลา เลี้ยงวัว เป็นต้น ปัจจุบันนี้วิถีชีวิตพึ่งพาตนเองทำให้เกษตรกรภาคภูมิใจ เป็นผู้ที่นำหลักการมาทำให้เกิดขึ้นจริง ซึ่งเกิดจากความที่เกษตรกรมีความมุ่งมั่นในการทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้น และสามารถจัดความเป็นหนี้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้ 3) การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งเป็นคนเก่าแก่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการใช้ชีวิต เป็นผู้นำแนวปฏิบัติให้เป็นแนวทางแก่เกษตรกรท่านอื่นได้ จากการสัมภาษณ์อีกท่านหนึ่ง เกษตรกรท่านนี้เป็นคนเก่าแก่จากพื้นดินแห่งนี้ อยู่ในป่าอย่างเรียบง่าย ดำรงชีวิตแบบพึ่งพาตนเองมาตลอดตั้งแต่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินมากกว่า 30 ปี พัฒนาพื้นดินที่เป็นป่ากร้าง ที่ดินเป็นที่เนินเขา ให้กลับเป็นพื้นดินที่ใช้ในการประกอบอาชีพได้และที่สำคัญเกษตรกรท่านนี้ไม่มีหนี้สิน มีเงินออมเก็บ และถ่ายทอดแนวคิดในการทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง (วิถีชีวิตพึ่งพาตนเอง) แก่บุตรสาว ซึ่งตระหนักถึงแนวคิดดังกล่าวอย่างเต็มเปี่ยม ซึ่งสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีต่อเกษตรกรที่ประสบปัญหาสามารถเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถจัดปัญหาการเป็นหนี้ได้ และ 4) การสมดุลของรายได้และค่าใช้จ่าย โดยการทำบัญชีครัวเรือนควบคุมรายรับรายจ่าย ประชาชนผู้บริโภคควรใช้จ่ายเงินอย่างมีสติ ทำการวางแผนงบประมาณในครัวเรือน โดยทำบันทึกบัญชีรายรับ รายจ่าย มีแนวคิดเน้นสติทางการเงิน รู้จักการใช้เงินอย่างพอเพียง จะทำให้มีเงินใช้ได้อย่างพอเพียงรู้จักออมเงิน ซึ่งทำให้ประชาชนได้เข้าใจการบริหารจัดการทางการเงินมากยิ่งขึ้น และจะสามารถบริหารจัดการทางการเงินได้โดยไม่มีภาระหนี้สินเกิดขึ้นในอนาคตสามารถอยู่อย่างพอกินพอใช้ โดยเกษตรกรมีความรู้ทางการเงินและการวางแผนทางการเงินที่ดีก็จะอยู่ดีมีสุข

การอภิปรายผล

ในการศึกษาครั้งนี้ การอภิปรายแบ่งเป็น 2 ส่วน กล่าวถึงแนวทางการแก้ปัญหาหนี้สินเกษตรกรด้วย ส่วนแรก คือ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมและชุมชนเข้มแข็ง และการหนุนเสริมของภาคี ภาครัฐและภาคเอกชน และส่วนที่สอง คือ การปรับบริบทชีวิตใหม่ให้มีความพอเพียง รายละเอียด ดังนี้

ส่วนแรก คือ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมและชุมชนเข้มแข็ง และการหนุนเสริมของภาคี ภาครัฐและภาคเอกชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การรวมกลุ่ม ชุมชนเข้มแข็งจะสามารถสร้างความสามารถในการแข่งขันในทุกด้านหรือแม้กระทั่งการหลุดพ้นจากการเป็นหนี้ ด้วยการที่ชุมชนร่วมกันบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสัจจะ เพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนทางการเงินในกลุ่ม จากกลุ่มสัจจะสามารถพัฒนาเป็นธนาคารได้ โดยชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งชุมชนในพื้นที่สามารถรวมกลุ่มกันง่ายและรวดเร็ว รวมถึงการร่วมมือกับภาครัฐในการแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการผลิต การค้า ภาคการเกษตร ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อการแก้ไขปัญหาของชาวเกษตรกรในภาพรวมที่ดียิ่งขึ้น กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นความคิดริเริ่มของท้องถิ่นในการทำให้เกิดการจัดองค์กร และเกิดการปรากฏขึ้นของผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำของชุมชน ผู้นำที่ทางราชการแต่งตั้ง อาจจะไม่ใช่นักจริง ๆ ที่ชาวบ้านยอมรับนับถือ ผู้นำทางธรรมชาติอาจจะเป็นชาวบ้าน เป็นพระ เป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นกำนัน เป็นครู เป็นใครก็แล้วแต่ตามสถานการณ์ซึ่งไม่เหมือนกันในแต่ละแห่ง อันนี้ คือ การปรากฏขึ้นตามธรรมชาติซึ่งเป็นที่มาของการมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดการเรียนรู้ การรวมกลุ่ม ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2532) การเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน ตั้งแต่การวางแผน การบริหารงบประมาณ การดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผล และสอดคล้องกับ พัทธชาติ ตรีชัย (2552) กล่าวว่า ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้เป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญ คือ 1) ผู้นำ มีภาวะผู้นำโดดเด่นในด้านในการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา การมีจุดยืนทางความคิด วิถีคิด เห็นคุณค่าและพลังในการ พัฒนาชุมชน ตระหนักสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนรู้จักพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพิงจากภายนอก เป็นผู้นำที่มี ความมั่นใจในตนเองสูง มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมุ่งมั่น และมีความสามารถในการถ่ายทอดอย่างชัดเจน 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชน การทำงานเป็นทีม ประสานความร่วมมือ 3) การมีทุนทางสังคมในด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน ความผูกพันและความสัมพันธ์ภายในชุมชน 4) การมีทุนทางเศรษฐกิจ พึ่งพาตนเอง มีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างรายได้จากการแปรรูปผลผลิต ปลอดภัย ซึ่งกลยุทธ์ที่ผู้นำชุมชนสามารถพลิกฟื้นไปสู่ความเข้มแข็ง คือ การจัดทำแผนชุมชนเป็นการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ กองทุนชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหา พลิกฟื้นเศรษฐกิจ สังคม ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคงบนพื้นฐานของการพัฒนาพลิกฟื้นให้เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างแท้จริง ดังนั้น ผลสำเร็จของการพัฒนาจึงขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนของประชาชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเข้มข้น โดยประชาชนต้องรู้ว่าพวกตนต้องการอะไรเพื่อการพัฒนาของตนเอง โดยเฉพาะชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเป็นชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสามารถแก้ปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเองสอดคล้องกับ สมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2550) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงถือว่ามีส่วนช่วยให้กระบวนการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์หรือแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกในกลุ่มเกษตรกรเป็นไปได้อย่างสะดวกขึ้น กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาชุมชน ให้มีความเข้มแข็งเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนสู่การแก้ไขปัญหาของเกษตรกรและประเทศชาติได้ (จินตวีร์ เกษมสุข , 2554) ซึ่งมีความสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มสนทนาเกษตรกรอำเภอเขาค้อ ปรากฏว่า กลุ่มผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่จะสามารถนำพาเกษตรกรที่มีปัญหาหนี้สินจะสามารถหลุดพ้นจากความเป็นหนี้ได้ หากทั้งภาครัฐ ผู้นำชุมชน และเกษตรกรร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาดังกล่าว ดังนั้น การ

เข้าร่วมของประชาชนในการพัฒนาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง และท้ายที่สุดแล้วความสำคัญสูงสุดในการแก้ไขปัญหาโดยใช้การมีส่วนร่วมของประชาชน ก็คือ ตัวเกษตรกรนั่นเอง

อีกประเด็นที่สำคัญ คือ การสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชน ผู้นำมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาาร่วมกัน สอดคล้องกับ วิทยา จันทร์แดง และ จานงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ (2556) มีข้อค้นพบว่า 1) การมีส่วนร่วมที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็งแบบไตรภาคี ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กร ภาครัฐ องค์กรภาคีสนับสนุน 2) ระบบสนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ระบบความรู้ ระบบข้อมูล ระบบความสัมพันธ์ และมีแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง 3) แนวทางในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง คือ แนวทางด้านการฟื้นฟูชุมชน แนวทางด้านการปรับตัวของชุมชน และ แนวทางด้านการดำรงอยู่ของชุมชน และที่สำคัญเรื่องการศึกษาและความสามารถในการหาความรู้หรือพัฒนาอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ วิทยา เจียรพันธุ์ (2552) เพื่อการหลุดพ้นจากการเป็นหนี้ได้อย่างยั่งยืนสืบไป โดยภาครัฐ ผู้นำชุมชน และกลุ่มเกษตรกร จะต้องหันกลับไปกระทำการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมเสียใหม่ เพื่อสร้างสังคมใหม่ที่เอื้ออำนวยให้ประชาชนมีความมั่นใจในตัวเอง ประกอบกับการวางแผนทางการเงินที่ดี มีการออมเงิน สุขภาพการเงินที่ดี มีสุขภาพกายที่แข็งแรง และมีสุขภาพใจที่มีความสุข ปัญหาครอบครัวและปัญหาสังคมจะไม่เกิดขึ้น และหากมีการหนุนเสริมของภาคี ภาครัฐและภาคเอกชน คือ ทุกหน่วยงานไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ นักวิชาการ สถาบันการเงิน และนายทุน ภาคเอกชนต่างๆ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และท้ายที่สุดประชาชนจะมีความมั่นคงและความมั่งคั่งและยั่งยืน

ส่วนที่สอง การปรับบริบทชีวิตใหม่ให้มีความพอเพียง เกษตรกรนำกรอบแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ ตามกรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นแนวทางให้ประชาชนคำนึงถึง จากการสัมภาษณ์เกษตรกรอำเภอเขาฉกรรจ์ พบว่า มีการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สอดคล้องกับ สุเมธ ตันติเวชกุล (2542) จึงทำให้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิถีดำเนินการเลี้ยงชีวิตแบบรู้จักพอ ด้วยการพยายามผลิตสินค้าขึ้นมาเองให้พอเพียงสำหรับคนในครอบครัวและใช้ หากผลิตได้เหลือกินเหลือใช้จึงขายผลผลิตได้ไม่พอก็ต้องซื้อบ้างมิได้มุ่งผลิตเพื่อขายอย่างเดียว โดยนำมาบริโภคด้วย นอกจากนั้นการผลิตและการบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอ ในการผลิตและการบริโภค ลักษณะการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีหลัก 4 ประการ ดังนี้ ประการแรก ต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด ประการที่สอง ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดผลคุ้มค่าที่สุด ประการที่สาม ไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลังแสวงหาความพอเหมาะพอดีได้คุณภาพ ประการที่สี่ ต่างมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันและกัน ไม่ต่างอยู่โดยไม่เหลียวแล สอดคล้องกับ บุญเสริม บุญเจริญผล (2543, หน้า 3 อ้างถึงใน ชูติมา บริสุทธิ์, 2553, หน้า 13) ซึ่งเกษตรกรบางรายได้ดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในการวิจัยครั้งนี้ คือ การดำรงชีวิตอย่างพอมีพอกิน ทั้งการอุปโภคบริโภคที่พอประมาณ โดยพึ่งตนเองหากบริโภคเหลือจึงจะนำไปขาย โดยการขายเป็นไปตามวิถีชีวิตที่ไม่เดินร่นไม่อยู่ในรูปของธุรกิจจนเกินไป ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างมีเหตุมีผลตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท เลือกว่าจะรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งการแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในธรรมชาติ มีการรวมกลุ่มในชุมชนที่เข้มแข็ง ชุมชนสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองมีจิตสำนึกที่ดีเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มีความเพียร ความอดทน ความรอบคอบ และความซื่อสัตย์

ฉะนั้น การแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรอำเภอเขาฉกรรจ์ คือ การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนพึ่งพาตนเอง ประกอบกับพื้นที่มีแบบอย่างที่ดี คือ ปราชญ์ชาวบ้าน การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการประกอบอาชีพ คนเก่าแก่เป็นผู้นำแนวปฏิบัติที่เหมาะสมแก่ชาวบ้านได้ และที่สำคัญหากเกษตรกรทำบัญชีครัวเรือน

ควบคุมรายรับรายจ่ายเป็นประจำทุกวันจะสามารถวางแผนการเงินในครอบครัวได้ เพื่อนำไปสู่แผนปฏิบัติการในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับบทเรียนอันทรงคุณค่า “..ทำบัญชีให้เห็นว่าสมดุลไม่ขาดทุน ถ้าทุกคนสามารถที่จะทำให้พอดีไม่ขาดทุน ประเทศชาติไม่ขาดทุนแน่..” ซึ่งปรากฏในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 (วันที่ 4 ธันวาคม 2540) ฉะนั้นประชาชนควรต้องใช้จ่ายเงินอย่างพอเพียง โดยการทำบัญชีรายรับรายจ่าย จะทำให้มีเงินใช้ได้อย่างพอเพียง สามารถอยู่อย่างพอกินพอใช้ ซึ่งทำให้ประชาชนได้เข้าใจการบริหารจัดการทางการเงินมากยิ่งขึ้น และจะสามารถบริหารจัดการทางการเงินได้โดยไม่มีภาระหนี้สินเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ สุพริศร์ สุวรรณิก (2561) กล่าวไว้ว่า การแก้ไขปัญหาหนี้ครัวเรือนที่ภาครัฐได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง อาทิ การส่งเสริมความรู้ทางการเงิน รวมทั้งการจัดตั้งคลินิกแก้หนี้ จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน หากภาคครัวเรือนไม่สามารถรักษาวินัยทางการเงินได้ เพราะสาเหตุประการสำคัญของการก่อหนี้และการมีปัญหาระยะหนี้ของครัวเรือน ล้วนเกิดจากรายจ่ายที่ไม่เพียงพอกับรายได้ โดยเฉพาะรายจ่ายที่ไม่จำเป็นและเกินฐานะ หรือขาดการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในระยะยาว

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- (1) รัฐควรเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดหนี้สินในระดับครัวเรือน รัฐควรมีการขยายเวลาให้กับเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่แห่งนี้รัฐบาลควรมีการจัดสรรให้กรรมสิทธิ์ที่ดิน
- (2) รัฐควรส่งเสริม/อบรมให้ความรู้กับประชาชน คือ การส่งเสริมให้ประชาชนมีวินัยในการใช้จ่ายเงิน ส่งเสริมการออม
- (3) รัฐควรส่งเสริมให้ภาคเอกชน/นายทุน ตระหนักถึงหน้าที่ที่จะต้องมีจริยธรรมและคุณธรรมในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการเคารพสิทธิของผู้บริโภคให้มากขึ้น
- (4) รัฐต้องกำหนดนโยบายให้สถาบันการเงินปล่อยสินเชื่อเพื่อผู้บริโภค สินเชื่อเพื่อการลงทุน ให้กับประชาชนในระดับฐานรากที่ขาดโอกาสเข้าหาเงินทุนโดยมีมาตรการและอัตราดอกเบี้ยที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ การทำธุรกิจของประชาชน
- (5) รัฐควรมีนโยบายการปรับปรุงรูปแบบการทำงานของหน่วยงานรัฐ ให้ส่งเสริมแหล่งข้อมูลความรู้และแหล่งเงิน ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างแท้จริง
- (6) รัฐควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของภาคประชาชน/เกษตรกรในการดำเนินการเพื่อให้ลูกหนี้ได้รับทราบข่าวสารข้อมูลและตระหนักในสิทธิของตนเอง เพื่อมุ่งคุ้มครองประโยชน์ อันเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากการรวมกลุ่มของผู้บริโภคที่เข้มแข็ง จะทำให้สามารถเข้ามาเสริมบทบาทการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐในการใช้กฎหมาย เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างจริงจัง รวมทั้งยังมีส่วนทำให้ภาคเอกชนเคารพสิทธิของประชาชนมากขึ้นด้วย รวมกลุ่มการแบ่งเขตการปลูกพืชเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในการขายผลผลิต
- (7) รัฐควรให้การสนับสนุนการทางด้านการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการวางแผนทางการเงิน เป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ปัญหาต่าง ๆ ลดลง ควรให้เริ่มต้นจากเยาวชนโดยการรณรงค์ให้ความรู้อย่างทั่วถึง หรืออาจบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับประถม มัธยม อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อให้ได้รับความรู้ทางด้านการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่องจนเป็นประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต

(8) รัฐต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในทางปฏิบัติ ออกเป็นแนวปฏิบัติหรือกฎหมาย ให้ภาคเอกชน/ธุรกิจ/นายทุน ไม่สามารถเอาเปรียบประชาชนชาวเกษตรกร เช่น การคิดดอกเบี้ยสูง กำหนดเงื่อนไขการขายที่เป็นการกีดกันทางการค้า เป็นต้น

(9) ส่วนสถาบันการเงินที่อยู่ในการกำกับดูแลของรัฐบาล รัฐบาลสามารถกำหนดนโยบายเพื่อกำกับดูแลได้ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ธนาคารออมสิน เป็นต้น ซึ่งสิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องเน้น คือ การมีจริยบรรณในวิชาชีพของผู้ให้บริการ โดยเฉพาะขั้นตอนระเบียบการพิจารณาให้สินเชื่อ เงื่อนไขการชำระหนี้ที่เป็นธรรมและเสมอภาค และให้บริการทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง

(10) รัฐควรสนับสนุนเกษตรกรทำการเกษตรแบบผสมผสานกับการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว โดยปรับให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เชิงเกษตรพอเพียง หรือ เชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์โดยชุมชน ป่าชุมชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

(1) **การรวมกลุ่ม/การมีส่วนร่วม** เกษตรกรสามารถรวมกลุ่มเพื่อเจรจาต่อรองกับนายทุน และสามารถกำหนดราคาสินค้าเกษตรเองได้ หากผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพตามมาตรฐานของรัฐหรือนายทุนที่กำหนด การมีส่วนร่วม พยายามร่วมกันตั้งรับปัญหา หาทางป้องกันความเสี่ยงของฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงร่วมกัน โดยการกระจายความเสี่ยงปลูกพืชผสมผสานในปริมาณการปลูกที่ไม่มากจนล้มตลาด โดยกลุ่มเกษตรกรจัดโซนแบ่งพื้นที่การปลูก ไม่ปลูกพร้อมกันทั้งหมด ควรมีการรวมกลุ่มปลูกพืชเกษตรผสมผสานอยู่ในปริมาณที่เหมาะสม และมีความหลากหลาย การเกษตรปลอดสารพิษ ปลูกไม้ยืนต้น ฟื้นฟูป่าไม้และดิน พังพาดตนเอง ใช้ปุ๋ยชีวภาพ วัตถุดิบมาจากพื้นที่ และการรวมกลุ่มโดยการปลูกพืชนั้นต้องมีความสนใจและถนัด มีประสบการณ์ที่สั่งสมมาในการปลูกพืชชนิดนั้นอย่างยาวนาน ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่อำเภอเขาฉกรรจ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเกษตรกรควรปรับปรุงการทำนา สวนพืชไร่ ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง หรือเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์โดยชุมชน และป่าชุมชน เป็นต้น

(2) **การพึ่งพาตนเอง** เกษตรกรควรพยายามหาวิธีลดต้นทุนการผลิต ควรเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมกับพื้นที่ อาทิ ใช้พันธุ์พืชของท้องถิ่นลดการซื้อพันธุ์พืชจากนายทุน ไม่ใช่หรือลดการใช้ปุ๋ยเคมีโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน ยารักษาโรคพืชควรใช้ยาชีวภาพ ลดค่าขนส่งโดยการรวมกลุ่มขายสินค้าเกษตรซึ่งอาจเจรจากับนายทุนมารับสินค้าหรือร่วมกันขนส่งจะทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายลง เป็นต้น ที่สำคัญเกษตรกรควรเก็บเมล็ดพันธุ์พืชไร่ของตนเองเพื่อไว้ใช้ในปีหน้าได้ เป็นการอนุรักษ์พันธุ์พืชที่เป็นของท้องถิ่นอย่างแท้จริง และจะทำให้มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลงโดยไม่ต้องซื้อจากนายทุน การแก้ไขปัญหาของภาครัฐจะใช้วิธีปลดหนี้ จนทำให้เกษตรกรบางรายหวังพึ่งภาครัฐจากเงินช่วยเหลือทุกด้านทุกโครงการจากภาครัฐ ซึ่งหากค้างชำระนาน อาจจะมีผลทำให้ดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นจนมีหนี้สินจำนวนมาก เกษตรกรจึงจำเป็นต้องพยายามช่วยเหลือตนเองก่อนหรือช่วยเหลือกันในชุมชน หากเกษตรกรสามารถสะสมเงินทุนหรือออมเงิน มีเงินทุนของตนเองเองก็ไม่ต้องกู้จากสถาบันการเงิน หรือไม่ต้องใช้เงินทุนจากพ่อค้าคนกลางหรือนายทุน มีความรู้ ช่างคิด ช่างสังเกต เก็บข้อมูล ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการทางการเกษตรอยู่เสมอ เพื่อให้ผลผลิตได้คุณภาพ และเป็นที่ต้องการของตลาด มีจิตวิญญาณของการเป็นเกษตรกร คือ ความอดทน มีใจรักในอาชีพ มีวินัยในตนเอง และมีความซื่อสัตย์ในอาชีพของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีวินัยในการขายสินค้าเกษตร

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา บุญยัง เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ และ อุษณกร ทาวะรัมย์. (2552). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร. (2560). *ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2559/2560*. (3 สิงหาคม 2563) สืบค้นจาก http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/socio/socio-baer_28SEP2018.pdf
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2554). *การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุตินา บริสุทธิ์. (2553). *การนำหลักปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมาบโป่ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี*. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ประเวศ วะสี. (2532). *เศรษฐกิจพอเพียงและประชาคมแนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- พัชราวดี ตริชัย. (2552). การวิเคราะห์ความเป็นชุมชนเข้มแข็งของ หมู่บ้านหนองกลางดง ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารร่มพญักษ์*, 27(1), 12-13.
- พลิชฐ์ โชติวัฒนกุล และ ชลิดา แท่งเพชร. (2556). *หนี้ภาคครัวเรือนนั้นสำคัญไฉน*. กรุงเทพฯ : ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2542). *การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : พลัสลิคฟิส-เนสพรีนธ์.
- สุพริศร์ สุวรรณิก. (2561). *การแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนไทยอย่างยั่งยืนควรเริ่มที่ไหน?*. (3 สิงหาคม 2563) สืบค้นจาก <https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article2Oct2018.aspx.p.1>.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม และคณะ. (2550). การจัดการโฮมสเตย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารร่มพญักษ์*, 25(2), 252-286.
- วิทยา จันทรแดง และ จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. (2556). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลาง ตอนบน*. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, กรุงเทพฯ.
- วิทยา เจียรพันธ์. (2552). *หนี้สินภาคครัวเรือนของเกษตรกรในชนบทไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย*. (3 สิงหาคม 2563) สืบค้นจาก http://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG4940002.

6

ความเป็นกลางของอาเซียนและรัฐไทยภายใต้สภาวะแห่งสงคราม ASEAN and Thailand's Neutrality State in The Time of War

ดลนภา นันทวรโพไพร

Dolnapa Nantawaroprai

ความเป็นกลางของอาเซียนและรัฐไทยภายใต้สภาวะแห่งสงคราม

ASEAN and Thailand's Neutrality State in The Time of War

ดลนภา นันทวรไพร่¹

Dolnapa Nantawaroprai

¹คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก 3 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย

e-mail : Annbluesky@gmail.com

Faculty of Law Krirk University, 3, Ram Inthra Road, Anusawari Subdistrict, Bang Khen District, Bangkok 10220, Thailand. e-mail : Annbluesky@gmail.com

Received : 21 March 2020 Revised : 21 August 2020 Accepted : 8 September 2020

บทคัดย่อ

ความเป็นกลางของรัฐในภาวะสงครามตามหลักสากล มีแนวคิดและหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก รัฐเป็นกลางต้องไม่เข้าร่วมเป็นฝ่ายในคู่สงครามและไม่ลำเอียงในการปฏิบัติต่อรัฐคู่สงคราม และประการที่สอง รัฐเป็นกลางจะต้องไม่ถูกละเมิดสิทธิและไม่ถูกละเมิดอำนาจอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน ซึ่งเป็นหลักการอันไม่อาจก้าวล่วงได้ ทั้งนี้ความเป็นกลางของรัฐในภาวะสงครามจึงเป็นมาตรการที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐที่เป็นกลางเหล่านั้นเอง อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 1 จนถึงปัจจุบัน รัฐอาเซียนและรัฐไทยยังไม่มีมาตรการความเป็นกลางตามหลักสากลอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่ารัฐอาเซียนและรัฐไทยจะมีการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และการวางตัวเป็นกลาง Zone of Peace, Freedom and Neutrality Declaration (ZOPFAN) ในปี ค.ศ. 1967 แล้วก็ตาม แต่การลงนามดังกล่าวเป็นเพียงแต่ความร่วมมือกันกันอย่างหลวมๆ เท่านั้น ยังไม่มีมาตรการที่เป็นรูปธรรมชัดเจนอันจะนำไปสู่ความเป็นกลางตามหลักสากลได้ ซึ่งสาเหตุสำคัญอาจมาจากปัจจัยภายในและภายนอกภูมิภาค จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความร่วมมือของอาเซียนอย่างจริงจังเพื่อบรรลุข้อตกลงการวางตัวเป็นกลางตามหลักสากลดังกล่าวได้

คำสำคัญ : ความเป็นกลางของรัฐ; ปฏิญญาว่าด้วยเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง; สยามภายใต้สงครามโลก ครั้งที่ 1; เสรีไทยภายใต้สงครามโลก ครั้งที่ 2

Abstract

The universal principle of neutrality of states in the time of war is composed of two significant factors. Firstly, neutrality-states shall not participate with belligerent states of warfare. Lastly, the neutrality-states' right and land integrity which inviolable shall not be ignored or violated by the belligerent states. The principle is to guarantee the neutrality-states' own interest. However, ASEAN-states and Thailand since World War I until now have never truly had any measures leading the community to the universal neutrality. Even though they have collectively signed the "Zone of Peace, Freedom and Neutrality Declaration (ZOPFAN)" in 1967. The signing of the declaration has not been concretely co-operated among the members, resulting from internal and external threats and influences. To achieve

the universal neutrality of ASEAN-state and Thailand, the co-operation among members must be developed or tightened collectively and seriously.

Keyword : Neutrality State; Zone of Peace, Freedom and Neutrality Declaration; The Kingdom of Siam under World War 1; Free Thai Movement under World War 2

บทนำ

ความเป็นมาและสภาพปัญหา

หากกล่าวถึงหลักความเป็นกลางของรัฐจะแสดงออกอย่างเปิดเผย ไม่ว่าโดยทางพฤตินัยและนิตินัย การเป็นกลางโดยพฤตินัย นั่นคือ การที่รัฐไม่ได้ประกาศความเป็นกลางแต่ปฏิบัติตามหน้าที่ของรัฐเป็นกลาง และความเป็นกลางโดยนิตินัยหมายถึงรัฐที่ประกาศความเป็นกลางและปฏิบัติตามพันธะของรัฐที่เป็นกลางพึงปฏิบัติ (กรันต์ ธนเทพ, 2555) การประกาศความเป็นกลางจึงจำเป็นเมื่อเกิดสภาวะสงคราม ตามสนธิสัญญากรุงเฮก กล่าวว่า คู่สงครามต้องแจ้งการเกิดสงครามไปให้รัฐเป็นกลางทราบโดยมิชักช้า เมื่อรัฐเป็นกลางทราบสถานะสงครามแล้วก็จะตัดสินใจว่าจะอยู่เป็นกลางหรือไม่ ซึ่งถ้าต้องการเป็นกลางรัฐที่เป็นกลางจะต้องประกาศความเป็นกลางของตน ในกรณีที่ได้ประกาศความเป็นกลาง และไม่ได้เข้าร่วมสงคราม ทั้งมิได้มีท่าทีช่วยเหลือคู่สงครามฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่ารัฐนั้นเป็นกลางซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของประเทศเป็นกลางพึงปฏิบัติ และคู่สงครามก็จะต้องเคารพสิทธิความเป็นกลางของรัฐนั้นด้วย (กรันต์ ธนเทพ, 2555) สำหรับความเป็นกลางของรัฐไทย เริ่มขึ้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดขึ้น สยามได้ประกาศนโยบายเป็นกลางในวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2457 แต่จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้น แสดงให้เห็นว่าความเป็นกลางแต่แรกเริ่มของรัฐไทยก็ได้ยืนอยู่บนหลักการความเป็นกลางตามระบบสากล โดยเมื่อ ในวันที่ 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1917 ประเทศไทยได้เข้าทำสงครามกับจักรวรรดิเยอรมนีและพันธมิตร คือ ออสเตรีย-ฮังการี ด้วยเหตุที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อฝ่ายสัมพันธมิตรมาก่อนหน้านั้นช้านานแล้ว การประกาศสงครามของ รัชกาลที่ 6 ในฐานะประมุขของรัฐ ที่ไม่ตัดสินพระทัยประกาศสงครามในเบื้องต้น ซึ่งเหตุผลสำคัญส่วนหนึ่งเป็นเพราะจะต้องมั่นใจว่ารัฐบาลสยามขณะนั้นสามารถควบคุมสถานการณ์ความมั่นคงภายในได้ สาเหตุที่ต้องคำนึงถึงปัญหาความมั่นคงภายในเป็นเพราะมี “ชาวต่างด้าวชนชาติศัตรูผู้พำนักในราชอาณาจักรเป็นจำนวนมากหลาย” และที่สำคัญอีกประการก็ คือ จะต้อง “แสวงหาผู้มาทำหน้าที่แทนชนชาติศัตรูผู้ชำนาญเฉพาะวิชาที่มีความสำคัญและรับราชการอยู่ในประเทศไทย” ซึ่งประมาณการว่ามีชาวเยอรมันกระจัดกระจายทั้งในพระนครและต่างจังหวัดราว 200 คน (สุชาติ บำรุงอยู่, 2559)

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจชี้ทิศทางสยามในขณะนั้น มาจากสถานการณ์ของความขัดแย้งใหญ่ของมหาอำนาจยุโรป กล่าวคือ ฝ่ายที่สยามเข้าร่วมรบด้วยนั้นจะต้องไม่กลายเป็น “รัฐผู้แพ้สงคราม” เพราะหากผลของสงครามเป็นเช่นนั้นแล้ว ก็คงกลายเป็น “หายนะใหญ่” ของประเทศหลังจากการเผชิญกับการคุกคามของมหาอำนาจเจ้าอาณานิคมมาแล้ว และขณะเดียวกันก็อาจส่งผลให้สยามตกเป็น “เมืองขึ้น” ดังนั้น ก่อนที่สยามจะตัดสินใจประกาศสงคราม ในเดือนกรกฎาคม 2460 นั้น จุดพลิกผันของสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดขึ้น ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2459 คือ การประกาศเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรของสหรัฐอเมริกา ด้วยเหตุผลที่เรื่อดำน้ำเยอรมนีจมเรือโดยสารลูอิสานี ในทางประวัติศาสตร์สงครามแล้ว การประกาศสงครามของประธานาธิบดี วูดโร วิลสัน ถือเป็น “จุดเปลี่ยน” ของกระแสสงคราม และเป็นการยืนยันว่า โอกาสของเยอรมนีที่จะชนะสงครามเป็นไปได้ยากมากขึ้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนท่าทีของสยาม ทันท

เมื่อได้มีการตัดสินใจประกาศสงครามของราชสำนักสยาม เมื่อปลายเดือนมิถุนายน 2460 เมื่อรัชกาลที่ 6 ทรงเรียกประชุมลับและมีพระราชวินิจฉัยว่า “สยามจะรักษาความเป็นกลางต่อไปไม่ได้ จำเป็นต้องประกาศสงครามกับประเทศเยอรมนีและออสเตรีย-ฮังการี” ซึ่งการประชุมลับครั้งนี้ก็คือ การยืนยันว่าสยามพร้อมจะเข้าร่วมสงคราม (สุรชาติ บำรุงอยู่, 2559) สิ่งที่รัฐบาลสยามดำเนินการกับฝ่ายมหาอำนาจกลางหลังจากการประกาศสงคราม คือ

1) เข้ายึดเรือของเยอรมนีที่จอดอยู่ในน่านน้ำของสยาม ซึ่งเรือที่ถูกยึดนี้มีระวางขับน้ำรวมแล้วประมาณ 18,000 ตัน และสัมพันธมิตรถือว่าเรือเข้าศึกที่ถูกยึดนี้เป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐบาลสยาม

2) เมื่อประกาศสงครามแล้ว ก็เท่ากับว่าบุคคลสัญชาติเยอรมันและออสเตรีย-ฮังการี เป็น “ชนชาติศัตรู” ไปโดยทันที

3) เซลยศึกชาวเยอรมันที่ถูกจับกุมนั้น รัฐบาลสยามได้ดูแลเป็นอย่างดี และต่อมาสัมพันธมิตรได้ขอให้สยามส่งเซลยศึกเหล่านี้ไปคุมขังที่อินเดีย ซึ่งสยามก็จัดการให้

นอกจากจะควบคุมเซลยศึกแล้ว รัฐบาลสยามให้การสนับสนุนที่สำคัญ คือ การตัดสินใจเตรียมส่งกำลังพลอาสาสมัครชาวสยามเข้าสู่สนามรบในยุโรป ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ทหารสยามออกรบในสมรภูมิตะวันตก ต่อมาในสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อเริ่มสงครามนั้นไทยประกาศตนเป็นกลางอีกเช่นกัน แต่ในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ญี่ปุ่นนำเรือรบบุกขึ้นชายทะเลภาคใต้ของไทยโดยไม่ทันรู้ตัว รัฐบาลต้องยอมให้ญี่ปุ่นผ่าน ทำพิธีเคารพเอกราชกันและกัน กลุ่มคนไทยบางส่วนโดยเฉพาะในต่างประเทศได้จัดตั้งขบวนการเสรีไทย (Free Thai Movement) ดำเนินช่วยเหลือฝ่ายสัมพันธมิตร จึงช่วยให้ไทยรอดพ้นจากการแพ้สงคราม ซึ่งในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2485 ไทยได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกา (อภิญา เลื่อนฉวี, 2562) ภายหลังญี่ปุ่นแพ้สงครามในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2488 รัฐบาล นายควง อภัยวงศ์ ได้พยายามสร้างความไว้วางใจจากฝ่ายพันธมิตร โดยในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2488 นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ประกาศว่า การประกาศสงครามของรัฐบาล จอมพลป. พิบูลสงคราม เป็นโมฆะ เนื่องจากเป็นการประกาศโดยพลการ มิได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ทั้งคณะก็ได้ให้การรับรอง (อภิญา เลื่อนฉวี, 2562) ซึ่งสหรัฐอเมริกาให้การรับรองการประกาศดังกล่าว ต่อมาไทยได้เจรจาเลิกสถานะสงครามกับอังกฤษ เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2489 และกับฝรั่งเศสเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2489

เหตุผลที่ไทยเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 เพราะเรามีกำลังน้อยเมื่อญี่ปุ่นบุกจึงไม่สามารถต่อต้านได้ และเพื่อป้องกันมิให้ตกอยู่ใต้อิทธิพลของญี่ปุ่นในด้านเศรษฐกิจและการเมือง ผลของสงครามต่อไทย คือ ไทยต้องส่งทหารไปช่วยญี่ปุ่นรบได้ดินแดนเชียงตุง และสิ่งจังหวัดภาคใต้ที่ต้องเสียแก่อังกฤษกลับมา แต่ต้องคืนให้เจ้าของเมื่อสงครามสงบลงเกิดขบวนการเสรีไทย ซึ่งให้พ้นจากการยึดครอง ไทยได้รับเกียรติเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ไทยได้ร่วมกับประเทศสมาชิกในอาเซียนร่วมกันผลักดันปฏิญญากรุงเทพฯ ในปี ค.ศ. 1967 คือ ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนฉบับที่ 1 เป็นผลลัพธ์จากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 1 ณ เมืองบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย โดยผู้นำชาติอาเซียนซึ่งในขณะนั้นมี 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ร่วมกันลงนามในปฏิญญาดังกล่าว ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519 ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนฉบับที่ 1 ถือเป็นเอกสารอาเซียนฉบับที่สามหลังจากมีการลงนามก่อตั้งอาเซียนในปี ค.ศ. 1967 และการลงนามปฏิญญา ว่าด้วยเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และการวางตัวเป็นกลาง

(Zone of Peace, Freedom and Neutrality Declaration (ZOPFAN) หลังจากที่ถูกแทนประเทศสมาชิกอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญากรุงเทพฯ ในปี ค.ศ. 1967 อาเซียนมีเพียงแค่การจัดองค์กรอย่างหลวมๆ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการต่างๆ ก็ไม่ชัดเจน

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคทศวรรษที่ 1970 นั้นตกอยู่ในสภาพสนามรบของประเทศมหาอำนาจและความไร้เสถียรภาพ โดยทั่วไปแล้วทางเลือกในการเสริมสร้างความมั่นคงของภูมิภาคเพื่อต่อสู้กับภัยจากภายนอกภูมิภาคในขณะนั้นมีอยู่ 3 แนวทางหลัก ได้แก่ (1) การสร้างพันธมิตรและแนวร่วม (2) การยึดหลักความเป็นกลางและไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และ (3) การจัดองค์กรและสร้างความร่วมมือระดับภูมิภาค สำหรับในข้อ (1) และ (3) นั้นอาเซียนได้ริเริ่มดำเนินการแล้วตั้งแต่ก่อตั้งองค์การอาเซียนตามปฏิญญากรุงเทพฯ ในปี ค.ศ. 1967 ดังนั้น ZOPFAN จึงเป็นความพยายามที่จะเติมเต็มความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ไชยวัฒน์ คำชู, 2558)

ความเป็นกลางในช่วงทศวรรษ 1970 นั้นอยู่ภายใต้สภาวะที่ไม่สามารถดำรงความเป็นกลางได้อย่างแท้จริง เนื่องจากการแบ่งแยกออกเป็นกลุ่ม ๆ คือ กลุ่มที่อยู่ในโลกเสรีประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย ซึ่งเป็นสมาชิกอาเซียนที่ประกาศเขตความเป็นกลาง อีกกลุ่มหนึ่งภายใต้การนำของเวียดนามซึ่งปกครองโดยระบอบคอมมิวนิสต์และมีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งในลาวและกัมพูชา ส่วนพม่าปกครองโดยรัฐบาลทหารและปิดประเทศเนื่องจากทำสงครามกับเวียดนามเหนือ สำหรับบรูไนยังอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ เขตสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลางที่ประกาศจึงมุ่งใช้กับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด มิได้จำกัดอยู่กับประเทศสมาชิกอาเซียนเท่านั้น

เป้าหมายและเจตนารมณ์ของอาเซียนในเรื่องความเป็นกลางอย่างมีนัยยะ มุ่งไปที่การต่อต้านรัฐฝ่ายคอมมิวนิสต์มากกว่าการเป็นกลางตามหลักสากล โดยการประกาศเป็นเขตที่ปลอดจากการแทรกแซงไม่ว่าในรูปแบบใดหรือวิธีการใดจากประเทศภายนอก เพิ่มหลักการหรือเงื่อนไขใหม่กว่าความเป็นกลางที่เคยมีมาก่อนบนโลกนี้ ซึ่งห้ามประเทศใดๆ แทรกแซงประเทศที่เป็นกลางถาวรด้วยกำลังอาวุธเท่านั้น มิใช่การแทรกแซงในทุกรูปแบบ ทั้งนี้ประกาศอาจจะมุ่งหวังห้ามการแทรกซึมด้วยวิธีการบ่อนทำลายความมั่นคงด้วยการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ หรือการใช้วิธีการกดดันทางเศรษฐกิจเพื่อทำลายความมั่นคงของประเทศที่เป็นกลาง การเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์และการแทรกแซงทางเศรษฐกิจ มิได้อยู่ในความหมายของความเป็นกลางแบบรัฐสวัสดิหรือออสเตรีย ซึ่งอาเซียนเองไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามหลักความเป็นกลางถาวรในส่วนที่เกี่ยวกับการห้ามมิให้กองกำลังต่างชาติในดินแดนที่เป็นกลาง แต่อาเซียนยังเพิ่มกฎเกณฑ์ของความเป็นกลางให้กลายเป็นความเป็นกลางทางด้านอุดมการณ์ทางการเมืองหรือทางด้านอื่นด้วย ซึ่งเป็นด้านที่ไม่สามารถที่จะวางตัวกลางเช่นกัน เพราะประเทศสมาชิกอาเซียนต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งขัดกับหลักความเป็นกลางตามความหมายของอาเซียนเอง

ในปัจจุบันนี้ ภัยอันตรายจากลัทธิคอมมิวนิสต์ไม่มีแล้ว หากจะพิจารณาเขตความเป็นกลางของอาเซียนอีกทีก็ควรหลีกเลี่ยงการเอาอุดมการณ์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องตามประกาศ ค.ศ. 1971 อีก เพราะทำให้ไม่สามารถตั้งระบบความเป็นกลางที่ทุกฝ่ายต้องยอมรับสิทธิและหน้าที่ตามหลักการต่างตอบแทนกัน เขตความเป็นกลางในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงควรเป็นเขตความเป็นกลางแบบดั้งเดิม หลักการสำคัญของความเป็นกลางแบบดั้งเดิม คือ ประเทศที่เป็นกลางจะต้องไม่เป็นพันธมิตรทางทหารกับประเทศใดๆ ห้ามมีฐานทัพต่างประเทศในดินแดนที่เป็นกลาง และเมื่อเกิดสงครามห้ามประเทศที่เป็นกลางเข้าเกี่ยวข้องกับการสู้รบหรือ

เข้าข้างคู่สงครามฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หลักความเป็นกลางที่จะได้รับการรับรองจากประเทศอื่นๆ จะต้องเป็นหลัก การที่ตั้งไว้ถาวรเพื่อให้ประเทศอื่นๆ เชื่อมั่นว่า เขตความเป็นกลางจะไม่เป็นภัยอันตรายต่อประเทศของตนใน อนาคต ดังตัวอย่างที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ยึดถือความเป็นกลางมาเป็นเวลาหลายร้อยปีแล้ว และประเทศ ที่ใกล้ชิดสมาพันธ์รัฐสวิตเซอร์แลนด์คือสหพันธ์รัฐออสเตรีย ก็ดำเนินตามหลักการเช่นเดียวกันนี้ ในความเป็น กลางของสหพันธ์รัฐออสเตรีย นั้น ได้มีประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สหพันธ์รัฐสเปน สาธารณรัฐ ฝรั่งเศส ยอมรับเพราะเมื่อสหพันธ์รัฐออสเตรีย ประกาศความเป็นกลางถาวรเท่ากับว่าสหพันธ์รัฐออสเตรีย ละทิ้งการขยายอำนาจไปยังประเทศอื่น ๆ เพื่อสร้างจักรวรรดิใหญ่ที่ออสเตรียเป็นอยู่ก่อนสงครามโลกครั้งที่1 การยอมรับรองความเป็นกลางของสหพันธ์รัฐออสเตรียจึงได้ผลตอบแทนในลักษณะที่จะไม่ต้องกังวลถึงภัย คุกคามจากออสเตรียอีก เพราะออสเตรียจะคงสภาพเป็นประเทศเล็กๆ ที่ไม่เป็นภัยต่อประเทศอื่นอีก

ประเทศสมาชิกอาเซียนที่ประกาศจะพยายามทำในสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้เขตความเป็นกลางในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับการรับรองนั้นก็ไม่ว่าจางตัวเป็นกลาง เนื่องจากในขณะที่ประกาศเขตความเป็นกลางนั้น ประเทศสมาชิกอาเซียน คือ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์มีฐานทัพสหรัฐอเมริกาหลายฐานทัพตั้งอยู่อย่างถาวร กองทัพสหรัฐใช้ราชอาณาจักรไทยเป็นฐานในการทำสงครามเวียดนาม การมีทหารต่างชาติอยู่ในประเทศของ สมาชิกอาเซียนนั้น ย่อมไม่ได้เป็นการกระทำที่แสดงถึงการยึดหลักการความเป็นกลางที่อาเซียนประกาศใช้ นอกจากนี้สนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ค.ศ. 1954 ซึ่งเป็นสนธิสัญญาพันธมิตรทาง ทหารที่ขัดกับหลักความเป็นกลางและมีประเทศสมาชิกอาเซียน คือ ราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐ ฟิลิปปินส์ ก็ยังไม่มีการบอกเลิก หากมีแต่เฉพาะสำนักงานซีโต้เท่านั้นที่ถูกยุบใน ค.ศ. 1977 ตามนโยบายที่ ประธานาธิบดีนixonของสหรัฐอเมริกาประกาศถอนถอนตัวออกจาก สาธารณรัฐเวียดนามใต้ว่าสหรัฐอเมริกา จะไม่กลับเข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาบนแผ่นดินเอเชีย (Greg Grandin, 2015)

จึงเห็นว่าการประกาศของสหรัฐอเมริกาในการถอนตัวออกจากภูมิภาคนี้ โดยสาเหตุภายในของ สหรัฐอเมริกาเองที่ประชาชนชาวอเมริกันไม่ต้องการทำสงครามอีกต่อไปไม่ได้เกิดจากการถอนตัวอันเนื่องมา จากการเคารพต่อหลักการความเป็นกลางของอาเซียน และเมื่อเวียดนามเหนือได้รวมกันได้โดยการสนับสนุน จากสหพันธ์รัฐสเปนก็ส่งกองกำลังเข้าไปในราชอาณาจักรกัมพูชา การที่สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามส่ง กองทัพเข้ายึดครองราชอาณาจักรกัมพูชาจึงเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับหลักความเป็นกลางในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้เพราะประเทศที่เป็นกลางจะต้องไม่ส่งกองทัพไปรุกรานประเทศอื่น ซึ่งเป็นข้อแลกเปลี่ยน กับประเทศที่เป็นกลางจะไม่ถูกรุกราน เขตความเป็นกลางที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประกาศไว้จึงถูกละเมิด โดยสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามอีกครั้ง (สมบุรณ์ เสงี่ยมบุตร, 2560)

แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับความเป็นกลาง

1. หน้าที่ของชาติที่เป็นกลาง ประเทศที่เป็นกลางต้องละเว้นจากการมีส่วนร่วมในการสู้รบ มีหน้าที่ ป้องกันความเป็นกลางและไม่ลำเอียงในการปฏิบัติต่อประเทศคู่สงครามทุกฝ่าย โดยการปฏิบัติดังนี้ การละเว้น จากการมีส่วนร่วมในการต่อสู้ ชาติเป็นกลางต้องละเว้นการต่อสู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการสู้รบ ซึ่งมี ข้อห้ามที่สำคัญ คือ

1.1 ห้ามประเทศเป็นกลางส่งกองทัพเรือหรือหน่วยอาสาสมัครไปช่วยคู่สงครามฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

1.2 ห้ามชาติเป็นกลางส่งเรือรบให้แก่ชาติคู่สงคราม

1.3 ชาติเป็นกลางต้องละเว้นจากการให้บริการที่ไม่เป็นกลาง เช่น การขนส่งทหารหรือของต้องห้าม ในยามสงครามให้แก่ประเทศคู่สงคราม ยกเว้นการช่วยบริการขนส่งนักการทูต

1.4 การป้องกันความเป็นกลาง ชาตินี้เป็นกลางต้องป้องกันรักษาความเป็นกลางทั้งดินแดนทางบก น่านน้ำภายในทะเลอาณาเขตและน่านฟ้าที่อยู่เหนือดินแดนทางบก น่านน้ำภายในและทะเลอาณาเขตโดยมีหน้าที่ดังนี้ ห้ามกองทัพอากาศผ่านดินแดนของชาติเป็นกลาง หากมีการฝ่าฝืนจะถูกจับและปลดอาวุธ ห้ามเครื่องบินรบของคู่สงครามบินผ่านน่านฟ้าที่เป็นกลาง หากมีการฝ่าฝืนจะถูกจับและปลดอาวุธ ห้ามเรือรบคู่สงครามใช้น่านน้ำที่เป็นกลางปฏิบัติการรบหรือเป็นฐานปฏิบัติการรบทางเรือ เรือรบคู่สงครามที่เข้ามาในน่านน้ำที่เป็นกลางจะถูกไล่ออกไปหากไม่ยอมออกไปจากน่านน้ำที่เป็นกลาง ชาตินี้เป็นกลางต้องจับกุมและปลดอาวุธ รวมทั้งการดำเนินการตรวจยึดเรือและสินค้าในน่านน้ำที่เป็นกลางหรือนำเรือที่ยึดนอกเขตน่านน้ำที่เป็นกลางเข้ามาน่านน้ำของประเทศเป็นกลาง ประการสำคัญห้ามรัฐเป็นกลางสร้างเรือรบให้แก่คู่สงครามหรือห้ามเพิ่มอุปกรณ์หรืออาวุธซึ่งจะเพิ่มกำลังสู้รบให้แก่เรือรบคู่สงครามในน่านน้ำกลาง

1.5 การไม่ลำเอียงในการปฏิบัติต่อคู่สงครามชาตินี้เป็นกลางจะต้องไม่ลำเอียงในการปฏิบัติต่อคู่สงคราม ต้องปฏิบัติต่อคู่สงครามอย่างเสมอภาคในเรื่องที่สำคัญ ดังนี้ (สมบุรณ์ เสงี่ยมบุตร, 2554) ให้เรือสินค้าคู่สงครามทั้ง 2 ฝ่ายเทียบท่าได้ให้เรือรบของคู่สงครามเข้าท่าได้ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ อย่างเช่น ให้เข้าท่าได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง หรือช่วยซ่อมเรือตามความจำเป็นเท่านั้น ละอนุญาตให้เชื้อเพลิงและอาหารแก่เรือรบคู่สงครามทั้งสองฝ่าย ตามความจำเป็นและเท่าเทียมกัน เพื่อกลับฐานทัพใกล้ที่สุด หรืออาจให้ในปริมาณพอใช้ได้ 30 วันแล้วไม่ให้เรือรบลำเดิมอีกภายใน 3 เดือน ฯลฯ

2. สิทธิชาตินี้เป็นกลาง ชาตินี้เป็นกลางจะได้รับสิทธิต่างๆ เพื่อไม่ให้ประเทศถูกกระทบกระเทือนจากสงครามเท่าที่จะกระทำได้ ซึ่งมีความละเมิดมิได้ของดินแดนที่เป็นกลาง สิทธิในการเดินเรือและการค้าขายกับคู่สงคราม

2.1.1 ดินแดนที่เป็นกลางจะได้รับสิทธิต่างๆ เพื่อไม่ให้ประเทศเป็นกลางถูกกระทบกระเทือนจากสงครามเท่าที่จะกระทำได้ ซึ่งมีความละเมิดมิได้ของดินแดนที่เป็นกลาง สิทธิในการเดินเรือและค้าขายกับคู่สงคราม

2.1.2 ดินแดนที่เป็นกลางถูกละเมิดมิได้ (อธิญา เลื่อนฉวี, 2562)

ดินแดนของชาตินี้เป็นกลางจะได้รับการเคารพจากคู่สงครามในเรื่องต่างๆ กล่าวคือ ชาตินี้คู่สงครามจะไม่ทำสงครามในดินแดนของชาตินี้เป็นกลาง ทั้งดินแดนทางบก ทางน้ำ ทางทะเล และน่านฟ้าของชาตินี้เป็นกลาง ชาตินี้คู่สงครามจะไม่เดินทัพผ่านดินแดนทางบก น่านน้ำ ทางทะเล และ น่านฟ้าที่เป็นกลาง หากฝ่าฝืนจะถูกจับกุมและปลดอาวุธ ชาตินี้คู่สงครามจะไม่ตรวจยึดเรือและสินค้าในน่านน้ำกลางหรือนำเรือที่ยึดเข้ามาในน่านน้ำกลาง เพราะน่านน้ำกลางอยู่นอกเขตสงคราม รวมทั้งสิทธิในการเดินเรือของชาตินี้เป็นกลางในยามสงคราม ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้า การปิดอ่าวและการขนส่งทหารและอาวุธ โดยการปฏิบัติตามเงื่อนไข และมีสิทธิเดินเรือในทะเลหลวงและน่านน้ำคู่สงคราม เรือสินค้าชาตินี้เป็นกลางสามารถคุ้มครองสินค้าชาตินี้เป็นกลาง และสินค้าของชาติศัตรูที่อยู่ในเรือและจะไม่ถูกยึดโดยประเทศคู่สงคราม ยกเว้นยุทธปัจจัยหรือสินค้าต้องห้ามในยามสงคราม ประการสำคัญเรือ ชาตินี้เป็นกลางต้องเคารพการปิดอ่าว คือ ไม่ทำการฝ่าแนวล้อมของกองกำลังทางเรือที่ทำการปิดอ่าวเรือชาตินี้เป็นกลางที่ละเมิดความเป็นกลาง โดยการช่วยขนส่งทหารเรืออาวุธให้แก่ประเทศคู่สงครามฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ประเทศที่ร่วมสงครามอีกฝ่ายหนึ่งจะสามารถจับและยึดเรือได้เมื่อตรวจพบทหารคู่สงครามจะถูกจับไว้เป็นเชลยศึก ส่วนอาวุธจะถูกยึด

ดังนั้น ความเป็นกลางมักเกิดขึ้นเมื่อมีความขัดแย้งระหว่างรัฐสองฝ่าย และสถานการณ์ของความขัดแย้งอาจนำไปสู่สงครามระหว่างรัฐ สถานะของสงครามนั้น ตามแนวคิดสงครามในทางระหว่างประเทศ War of

Law หรือ De Jure Belli Ac Pacis กล่าวว่า การทำสงครามที่ถูกกฎหมายจะต้องเป็นสงครามที่ยุติธรรม คือ สงครามที่ทำเพื่อตอบโต้การกระทำที่ไม่ยุติธรรม (สมบูรณ์ เสี่ยงมบุตร, 2560) สาเหตุการเกิดสงครามในโลกนี้จึงมาจากความไม่ยุติธรรม ถ้ามีความยุติธรรมจากรัฐคู่กรณี หรือไม่ละเมิดรัฐคู่กรณีก็ไม่มีสาเหตุขวนแห่งสงคราม แต่รัฐหลายๆ รัฐมักอ้างเหตุแห่งสงครามเพื่อให้เป็นไปตามหลักการแห่งการก่อเกิดสงครามได้ตลอดเวลา แต่เดิมในยุคกลางช่วงปลาย Hugo Grotius (ค.ศ. 1583- 1645) บิดาแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ ได้ให้ความเห็นในเรื่องสงครามและถือเป็นตำราเล่มแรกที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพและสงคราม กล่าวคือ สงครามเป็นสิ่งที่ต้องกับธรรมชาติและชีวิตในสังคม และเป็นสิทธิของรัฐที่จะทำสงครามได้ แต่จะต้องมีเหตุผลยุติธรรมในการทำสงคราม ไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. กระทำสงครามเพื่อป้องกันตนเอง หรือทรัพย์สิน
2. สงครามที่เพื่อลงโทษแก่ผู้ที่ละเมิดสิทธิอันชอบธรรมอย่างร้ายแรง

สงครามจึงเป็นเรื่องที่ขอบด้วยกฎหมายเมื่อเป็นสงครามที่ยุติธรรม (กรันต์ ธนเทพ, 2555) ดังนั้นจะเห็นว่า สงครามจะเกิดขึ้นได้ต้องมีปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ศาสนา ความสมบูรณ์มั่งคั่งของทรัพยากรธรรมชาติ หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 มีความพยายามที่จะพัฒนาข้อตกลงระหว่างประเทศที่เรียกว่า สนธิสัญญาแวร์ซาย ผลจากสนธิสัญญา ได้กำหนดให้จักรวรรดิเยอรมันต้องยินยอมรับผิดชอบในฐานะผู้ก่อสงคราม แต่เพียงผู้เดียว เยอรมนีถูกปลดอาวุธ ถูกจำกัดอาณาเขตดินแดน รวมไปถึงต้องชดเชยค่าปฏิวัติสงครามให้แก่กลุ่มประเทศฝ่ายไตรภาคีเป็นจำนวนมหาศาล สนธิสัญญาดังกล่าวได้ถูกทำลายด้วยเหตุการณ์หลายอย่างที่เกิดขึ้นภายหลังปี ค.ศ. 1932 (Terry D Gill and Dieter Fleck, 2015)

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้ทำให้สถาบันความเป็นกลางสันคลอนเพราะชาติที่ร่วมในสงครามมีถึง 34 ประเทศ และมีการละเมิดพันธะของประเทศเป็นกลาง โดยการเข้าช่วยเหลือคู่สงคราม เช่น อเมริกา ซึ่งได้ยึดถือนโยบายความเป็นกลางมาตลอดได้ให้ความช่วยเหลืออังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศที่ได้ยอมรับโดยสนธิสัญญาให้เป็นกลางถาวร เช่น เบลเยียม และลักเซมเบิร์ก ถูกเยอรมันรุกราน คงเหลือแต่สวิตเซอร์แลนด์ประเทศเดียวที่ยังคงรักษาความเป็นกลางอยู่ได้ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 จึงได้มีความเห็นว่าสถาบันความเป็นกลางไม่ควรจะมีอีกต่อไป (กรันต์ ธนเทพ, 2555)

สถานะสงครามยุคใหม่

ในสถานการณ์ปัจจุบันรูปแบบการทำสงครามเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นหลักการประกาศสงคราม ยุทธวิธีที่ใช้ปฏิบัติการในสงคราม กรณีการลอบสังหารผู้นำทางทหารของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านนั้น เป็นรูปแบบการลอบสังหารโดยการใช้อาวุธและโดรนซึ่งสามารถกำหนดพิกัดและความแม่นยำในการใช้อาวุธตรงไปยังศัตรูได้อย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยและตัวกำหนดถึงรูปแบบยุทธวิธีของการทำสงครามแบบเดิมได้หมดสิ้นไปแล้ว หลักการที่รัฐจะต้องประกาศสงครามซึ่งกำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเฮก จึงไม่อาจบังคับใช้ได้ในปัจจุบัน (Fischer Aunesluoma and Makko, 2019) การประกาศสงครามโดยหลักการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ต้องรอให้สภานิติ ซึ่งการดำเนินการต้องใช้เวลาเป็นเหตุให้คู่สงครามได้ล่วงรู้และเตรียมการป้องกัน (Lwando Xaso, 2020) แต่อย่างไรก็ตามการเตรียมการป้องกันนั้นสามารถใช้ได้เฉพาะการรบในรูปแบบเดิมที่อาวุธยังไม่ได้รับการพัฒนามากขึ้นสูงเช่นในปัจจุบัน ซึ่งการโจมตีที่มีศักยภาพที่รัฐมหาอำนาจทั้งหลายต่างประกาศแสนยานุภาพว่าประเทศตนต่างมีเทคโนโลยีห้วงอวกาศที่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ทั่วโลก ดังนั้น การโจมตีจึงไม่อาจให้ศัตรูได้รู้ล่วงหน้าก่อนได้ ประมุขหรือผู้นำจึงมัก

สั่งการโดยการตัดสินใจทันทีในการโจมตีหรือตอบโต้ อนึ่ง หากรัฐใดประกาศสงครามออกไปย่อมเป็นสิ่งที่ละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศตามกฎหมายบัตร สหประชาชาติมาตรา 2(4) รัฐสมาชิกขององค์การสหประชาชาติจะใช้กำลังได้ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติมาตรา 51 และจะใช้กำลังตอบโต้ในการป้องกันตนเองตามหลักการที่เหมาะสมตามสัดส่วน (Lwando Xaso, 2020) ซึ่งหากพิจารณาในสงครามรูปแบบปัจจุบันที่มุ่งแสวงจะทดสอบการใช้นิวเคลียร์ การตอบโต้ด้วยอาวุธนิวเคลียร์จึงเป็นมหันตภัยต่อมวลมนุษยชาติอย่างยิ่งอันเนื่องจากนิวเคลียร์นั้นมีอันตรายจากกัมมันตรังสีที่แผ่ขยายออกไปในวงกว้างกระทบต่อสิ่งมีชีวิตทุกชนิดบนโลกใบนี้ มาตราการป้องกันตนเองหรือการตอบโต้โดยใช้นิวเคลียร์จึงสมควรจะเกิดขึ้นเลยบนโลกใบนี้

ประเด็นของสถานการณ์โลกปัจจุบันจึงน่าจะต้องพิจารณาว่า จำเป็นหรือไม่ที่อาเซียนและรัฐไทยควรดำรงตนอย่างเป็นกลางแม้จะไม่ประกาศก็ควรแสดงออกทางพฤตินัย นั่นคือ รัฐเป็นกลางจึงควรเกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ และไม่เห็นควรที่จะแสดงความเห็นในเชิงสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ว่าแนวโน้มผู้ชนะจากสงครามจะอยู่ในฝั่งที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงและศักยภาพในการใช้อาวุธสงคราม

ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อรูปแบบการเกิดสงครามยุคใหม่นั้นมา แนวคิดด้านปัญหาความมั่นคง ของทั้งสองฝ่ายมหาอำนาจที่ต้องการจะแบ่งแยกควบคุมกลุ่มประเทศที่ไร้ศักยภาพด้านอาวุธนิวเคลียร์ ในขณะที่สหประชาชาติเป็นองค์การเหนือรัฐที่เข้มแข็งที่สุดเวลานี้ โดยทุกชาติปรารถนาจะมีที่นั่งในองค์การสหประชาชาติ โดยหวังว่าองค์การเหนือรัฐจะควบคุมกิจกรรมระหว่างรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียม นั่นเท่ากับว่าความเป็นกลางก็จะสูญสิ้นไปจากโลกนี้ ถ้ามีองค์การเหนือรัฐที่เป็นการกลางอย่างแท้จริงจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างยุติธรรม แต่เนื่องจากสถานการณ์ที่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติประกอบด้วยมหาอำนาจจากสองฟากฝั่งจะเป็นผู้ก่อสงครามเสียเองมากกว่าจะเป็นผู้คุมกติกา ปัจจุบันเห็นว่าการสหประชาชาติไม่สามารถสกัดกั้นการใช้กำลังรุกรานและอาวุธที่มีอำนาจสูงได้ รัฐต่างๆ ก็จะกลับมาประกาศความเป็นกลางอีกครั้งเหมือนเช่นอดีตที่สันนิบาตชาติได้กระทำล้มเหลวมาแล้วก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้หลายประเทศแสวงหาความมั่นคงของรัฐ เช่น สวีเดน นอร์เวย์ เบลเยียม ฮอลแลนด์ เดนมาร์ก และลักเซมเบิร์ก

อนึ่ง ในการประกาศใช้คำว่า ความเป็นกลางนั้น ประกาศมิได้ชี้ว่าเป็นความเป็นกลางชั่วคราวหรือความเป็นกลางถาวร เมื่อศึกษาถึงจุดมุ่งหมายของประกาศ ดังเขตสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลางแล้วเห็นว่าเป็นการตั้งเขตที่จะให้มีผลระยะยาว ไม่ใช่เรื่องชั่วคราว เพื่อจะได้มีสันติภาพและเสรีภาพที่มั่นคง ด้วยเหตุนี้ความเป็นกลางในประกาศ ค.ศ. 1971 จึงควรจะหมายถึง ความเป็นกลางถาวรซึ่งเมื่อตั้งขึ้นแล้วจะก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ของฝ่ายเป็นกลางและฝ่ายอื่นๆ ที่อยู่นอกเขตตามหลักความเป็นกลางถาวร ฝ่ายที่เป็นกลางจะมีหน้าที่รักษาความเป็นกลาง โดยไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการสู้รบของประเทศอื่นๆ ทั่วโลกและรวมทั้งไม่เกี่ยวข้องสนับสนุนด้านความขัดแย้งทางอุดมการณ์การเมืองใด (Thomas Fischer Juhana Aunesluoma and Aryo Makko, 2019) ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่อาเซียนประกาศในเวลาเดียวกัน ฝ่ายที่เป็นกลางจะได้รับการเคารพในความเป็นกลางโดยไม่ถูกรุกรานด้วยกำลังอาวุธและไม่ถูกแทรกแซงบ่อนทำลายทางอุดมการณ์ใดๆ จากทุกประเทศทั่วโลกเป็นการตอบแทน

ความเป็นกลางที่เหมาะสมกับอาเซียนและประเทศไทยจึงอยู่บนพื้นฐานของความปรารถนา และความจำเป็นของแนวคิดด้านปัญหาความมั่นคง ที่ส่งผลในทางปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายและความสำเร็จจากการที่อาเซียนและไทยมีความสัมพันธ์เชิงพึ่งพากับมหาอำนาจด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีซึ่งจะเป็นผู้กระทำการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ทำให้ความเป็นกลางของอาเซียนและไทยไม่ชัดเจน

อย่างไรก็ตามเมื่อได้ศึกษาถึงแนวคิดเรื่องความเป็นกลางแล้ว นั้นสิ่งหนึ่งที่รัฐจะทำให้หลักความเป็นกลางบรรลุผลสำเร็จนั้น คือ ความไว้วางใจ สิ่งนี้จะเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับปัญหาด้านความมั่นคง ในความเป็นจริงแล้วประเด็นด้านความมั่นคงมีความซับซ้อนมากกว่านั้น โดยแนวคิดด้านความมั่นคงยังมีลักษณะกำกวม ซึ่งหมายรวมถึงวัตถุประสงค์ของความมั่นคงด้วย เช่น วัตถุประสงค์ส่วนบุคคล ระบบการปกครอง รัฐ หรือเป้าประสงค์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และสิ่งที่ทำให้รัฐ หรือ บุคคลของรัฐรู้สึกมั่นคงปลอดภัย นอกจากนั้นการให้คำจำกัดความลักษณะของการรักษาความมั่นคง เช่น ก้าวร้าว ต้องการขยายอำนาจ ฉวยโอกาส ยอมรับความเสี่ยง รักษาอำนาจ มองหาความมั่นคง กลัวความเสี่ยง อาจนำไปสู่ปัญหา โดยอาจมองว่าเป็นการป้องกันตัวเอง หรือ เป็นการอ้างเหตุผลของรัฐผู้ละเมิด โดยมีรัฐจำนวนหนึ่งที่มุ่งรักษาสถานะของตน แต่รัฐส่วนมากมุ่งที่จะขยายอำนาจ (ซึ่งมักเป็นการรุกรานรัฐอื่นๆ) เมื่อมีค่าใช้จ่าย หรือความเสี่ยงน้อย ซึ่งมีความเป็นไปได้น้อยมาก โดยส่วนมากแล้วบางรัฐรุกรานรัฐอื่น เพียงเชื่อว่า การรุกรานรัฐอื่น เป็นในวิธีป้องกันตัว เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าความมั่นคงเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่ความสำเร็จในด้านอื่น ๆ เช่น นาซี เยอรมันยอมรับความเสี่ยงในการดำรงอยู่ของตนเอง เพื่อเปลี่ยนแปลงโลกตามแนวคิดที่ตนเองเชื่อ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมความก้าวร้าวไม่เพียงแต่นำมาซึ่งความปรารถนาในการขยายอำนาจ แต่ยังรวมถึงความเต็มใจที่จะยอมรับความยากลำบาก และความอันตรายที่มาพร้อมกับการคุกคามรัฐอื่น ซึ่งบางรัฐพอใจและยอมรับกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ แต่บางรัฐไม่พอใจและกระหายที่จะเปลี่ยนแปลง แม้ว่าการแยกประเภทรัฐต่างๆ ว่าเป็นรัฐที่พึงพอใจกับสถานการณ์ หรือเป็นรัฐที่ต้องการการเปลี่ยนแปลง

อย่างไรก็ตามนี้ไม่ใช่การแก้ปัญหาทั้งหมด มันมักไม่ชัดเจนสำหรับผู้ตัดสินใจว่า วิธีการไหนเป็นวิธีการที่ปลอดภัย และวิธีการไหนเป็นวิธีการที่อันตราย และมีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งข้อจำกัดนี้สร้างความลำบากให้กับนักวิชาการที่สังเกตพฤติกรรมของรัฐ และตัวผู้ตัดสินใจเองซึ่งเป็นผู้ที่ต้องคาดการณ์พฤติกรรมของรัฐอื่นในอนาคต เช่น ในขณะที่ผู้นำร่วมสมัยฝั่งตะวันตก และนักวิชาการหลายๆ ท่านเคยเชื่อว่า การโจมตีเกาหลีเหนือของ Joseph Stalin เป็นความต้องการที่จะเสี่ยงมากขึ้น เพื่อขยายอาณาเขตคอมมิวนิสต์ แต่เป็นที่ปรากฏชัดในปัจจุบันแล้วว่า Joseph Stalin สั่งบุกเกาหลีเหนือเนื่องจากเขาเชื่อว่าสหรัฐอเมริกาจะไม่ต่อต้านการคุกคามนี้ การที่ไม่สามารถแยกพฤติขยายอำนาจออกจากการมองหาความมั่นคงได้ เนื่องจากการขยายอำนาจเป็นหนทางสู่ความมั่นคง อาจรู้สึกไม่ปลอดภัย และความไม่ปลอดภัยนี้ ไม่สามารถหายไปได้ แม้ว่าฝ่ายตรงข้ามแสดงพฤติกรรมที่ไม่น่ากังวล ความพยายามที่จะเป็นมิตรเป็นรัฐประเภทนี้เป็นความพยายามที่ไร้ผล และอันตราย เพราะเป็นการพยายามที่จะทำให้ผู้รุกรานสงบ ความจริงแล้วแรงจูงใจของรัฐ คือ เพียงเพื่อป้องกันตนเอง (Greg Grandin, 2015) ให้ความเห็นว่า การปฏิวัติระบบการปกครองนำมาซึ่งความแตกแยก ไม่ใช่เพราะว่ามันเป็นมรดกของความก้าวร้าว แต่เพราะว่ามันมีรากฐานมาจากความไม่ปลอดภัย ในกรณีที่สุดโต่งรัฐอาจรู้สึกไม่มั่นคงเพียงเพราะการมีอยู่ของรัฐหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีปัญหาความมั่นคงเชิงลึกที่ทั้งสองฝ่ายพร้อมที่หยุดการขยายอำนาจ แต่เนื่องจากหลายเหตุผลทำให้ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ เช่น เหตุผลด้านความกลัวที่อำนาจของรัฐอื่นจะเพิ่มขึ้น เหตุผลด้านเทคโนโลยี เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่นอกเหนือการควบคุมและความต้องการอื่นๆ ในด้านความมั่นคง ตัวอย่างหนึ่งในการอธิบายเรื่องนี้ คือ สงครามเย็นซึ่งเป็นการชนกันระหว่างระบบสังคมที่แตกต่างกัน โดยอย่างหนึ่งที่ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกัน คือ โลกที่เป็น “ทาสครึ่งหนึ่ง เสรีครึ่งหนึ่ง” ไม่สามารถอยู่ได้ตลอดไป ปัญหาด้านความมั่นคงเชิงลึกนั้น สามารถแก้ไขได้หากรัฐมีความเข้าใจกัน (Robert Jervis, 2019)

บทสรุป

ความเป็นกลางจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับอาเซียนและรัฐไทยในยามสงครามหรือไม่ เป็นสิ่งที่ต้องกระทำ โดยมุ่งประสงค์ความมั่นคงและเป็นอยู่อย่างถาวรหรือไม่ มากกว่าหลักการในกฎบัตรอาเซียนที่ปรากฏ เพราะ สภาวะปัจจัยสงครามยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป และการก้าวเข้ามาแทนที่ของชาติมหาอำนาจในเอเชีย อย่าง จีน ญี่ปุ่น และอินเดีย แทนที่มหาอำนาจจากฝั่งตะวันตก และสหรัฐอเมริกา ล้วนส่งผลให้อาเซียนต้องปรับตัว ให้สามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกันได้กับประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก รวมถึงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรอบการทำงานของอาเซียนจะต้องแสวงหาความร่วมมือจากภายนอกโดยเฉพาะประเทศคู่เจรจา แนวทางที่ อาเซียนใช้เป็นกลไกการประชุมที่นำโดยรัฐบาลของประเทศสมาชิกมาร่วมกันก่อตั้งสถาบันด้านความมั่นคง โดยการริเริ่มของอาเซียน ที่เรียกว่า ASEAN Regional Forum : ARF เนื่องจากอาเซียนคาดหวังว่า ARF จะเป็นสถาบันที่เสริมสร้างความมั่นคงทางการทูตให้กับอาเซียนและมีมุมมองจากภายนอกที่ประสานประโยชน์ ทุกฝ่ายมากขึ้น ไม่ได้เป็นกลางแบบอดีตที่ผ่านมา แต่มุ่งให้ประโยชน์เชิงสัมพันธภาพในรูปแบบสามเข้า ระหว่าง จีน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ปลอดภัยจากมหาอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างแน่นแฟ้น อันจะทำให้รูปแบบสงคราม ยุคใหม่เกิดขึ้นในอาเซียนได้ยากมากขึ้น เนื่องจากผลประโยชน์ที่อาเซียนให้กับทุกฝ่ายโดยใช้อาเซียนเป็นฐาน เสริมสร้างศักยภาพให้แก่มหาอำนาจของตน ทั้งเศรษฐกิจและความมั่นคงในลักษณะผลประโยชน์ต่างตอบแทน ที่ให้กับทุกฝ่ายเท่าเทียมและเป็นกลาง

เอกสารอ้างอิง

- กรันต์ ธนุเทพ. (2555). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อภิญา เลื่อนฉวี. (2562). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง*. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.
- สมบุรณ์ เสี่ยมบุตร. (2554). *การสร้างประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนา จำกัด.
- สมบุรณ์ เสี่ยมบุตร. (2560). *กฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้กันในปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ พัฒนา จำกัด.
- ไชยวัฒน์ คำชู. (2558). *สถาบันพระปกเกล้า ปฏิญญาว่าด้วยเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และการวางตัว เป็นกลาง*. (25 มกราคม 2563) สืบค้นจาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php>.
- Martin Dixon, Robert Mc Corquodale and Sarah Williams. (2016). *International Law*. United Kingdom : Oxford University Press.
- Terry D, Gill And Dieter Fleck. (2015). *The Handbook of The International Law of Military Operations*. United Kingdom : Oxford University Press.
- Lwando Xaso. (2020). *US airstrike in Iraq : International law, self defence and the problem of conjecture*. (10 March, 2020) Retrieved from <https://www.dailymaverick.co.za/opinionista/2020-01-07-us-airstrike-in-iran-international-law-self-defence-and-the-problem-of-conjecture/>.
- Robert Jervis. (2019). *Was the Cold War a Security Dilemma*. (15 March, 2020) Retrieved from <https://www.mitpressjournals.org/doi/abs/10.1162/15203970151032146>.

- Thomas Fischer, Juhana Aunesluoma and Aryo Makko. (2019). *Neutrality and Nonalignment in World Politics during the Cold War*. (10 March, 2020) Retrieved from [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/232330/Neutrality and Nonalignment in World Politics during the Cold War.pdf](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/232330/Neutrality_and_Nonalignment_in_World_Politics_during_the_Cold_War.pdf).
- Greg Grandin. (2015). *Henry Kissinger's genocidal legacy : Vietnam, Cambodia and the birth of American militarism*. (12 March, 2020) Retrieved from https://www.salon.com/2015/11/10/henry_kissingers_genocidal_legacy_partner/, November.

7

การประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ภาษาจีน

The Application of QR Code for Improving Chinese Language Teaching

ปฐิภาณ กิตตินันท์วัฒน์
Patipan kittinanthawat

การประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน

The Application of QR Code for Improving Chinese Language Teaching

ปฏิภาณ กิตตินันท์วัฒน์¹

Patipan kittinanthawat

¹คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 41 หมู่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จันทบุรี 22000

ประเทศไทย Email : patipan.k@rbru.ac.th

Faculty of Communication Arts Ramphabarni Rajabhat University, 41, Moo 5, Tha Chang Subdistrict,
Mueang District, Chanthaburi 22000, Thailand. Email : patipan.k@rbru.ac.th

Received : 7 July 2020 Revised : 23 September 2020 Accepted : 24 September 2020

บทคัดย่อ

การประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน เป็นอีกเครื่องมือหนึ่งของการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนตามนโยบายของประเทศที่มุ่งพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ผ่านดิจิทัล โดยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านครูผู้สอน ช่วยประหยัดเวลาในการเตรียมการสอนตอบโจทย์สภาพปัญหาครูผู้สอนชาวไทยที่มีภาระงานสอนและงานอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ช่วยให้ผู้สอนสามารถออกแบบการสอนได้หลากหลาย เป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานทางวิชาการของครูอาจารย์ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ ทุกเวลา และเชื่อว่าจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตำราเรียน เป็นการส่งเสริมการเขียนตำราในรูปแบบใหม่ ๆ ตำราเรียนต่อไปจะไม่ใช้แค่หนังสือไว้อ่านเท่านั้น แต่สามารถฟังได้ ให้ความบันเทิงได้ กลับมาเรียนฟังบรรยายซ้ำได้ ซึ่งจะเป็นอีกก้าวหนึ่งของการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาทางไกล หรือออนไลน์ได้

คำสำคัญ : นวัตกรรม; คิวอาร์โค้ด; เรียนภาษาจีน

Abstract

The application of QR Code for improving Chinese language teaching will be regarded as another pedagogical instrument which followed a policy to develop digital language learning platforms in the country. The platform of QR code has provided a variety of benefits for Chinese instructors, learners, and textbook authors. For instructors, it probably helps save lesson preparation time. The saving of time could help solve excessive workload problems among Thai instructors who teach Chinese. Additionally, it could assist these instructors to design various teaching methods for their future academic works. For learners, it will be regarded as an easily-accessible platform of anytime and anywhere. It is anticipated that this probably results in more effective learning outcome among current learners. For authors, it will foster creating more modern kinds of textbooks, which should contain both listening audios and entertaining media. These new lesson types could be reviewed by listening to

the same lectures. In the future, it might be regarded as another milestone of Chinese language teaching development.

Keywords : Innovation; QR Code; Studying Chinese

บทนำ

ในยุคแห่งดิจิทัล องค์ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว องค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีการศึกษา ก็เช่นกัน ได้พัฒนาสื่อการเรียนการสอนไปเป็นอย่างมาก ปัจจุบันการเรียนการสอนมิได้จำกัดอยู่เพียงแค่การถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนในห้องสี่เหลี่ยมเท่านั้น แต่ได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนมากขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อทุกรูปแบบ ทั้งสื่อหนังสือ สิ่งพิมพ์ และ สื่อดิจิทัล (เดอะ โนวเลจ, 2560 : 4) อีกทั้งปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่การศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนไป ปัจจุบันผู้เรียนสามารถเรียนภาษาจีนได้จากโลกทั้งใบ ไม่ใช่เฉพาะที่ใดที่หนึ่ง หรือหนังสือที่เน้นแค่การอ่านแบบเดิมๆ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ให้ผู้เรียนมีความรู้สึกว่า ตำราหรือสื่อการสอนไม่ใช่แค่ตำราอีกต่อไป แต่เป็นตำราที่สามารถเป็นทั้งเสียงเพลง คำบรรยาย รูปภาพประกอบ วีดีโอ หรือสื่อมัลติมีเดียที่สามารถเก็บในหน้าหนังสือที่ผู้เรียนอ่านได้ จะเป็นเครื่องกระตุ้นการเรียนรู้เพิ่มความหลากหลายให้ตำรา สร้างบรรยากาศของการเรียนที่ดี พัฒนาแหล่งเรียนรู้และอุทยานการเรียนรู้สำหรับเยาวชนที่เชื่อมโยงเทคโนโลยีกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป รองรับวิถีการเรียนรู้ยุคใหม่ที่มุ่งสู่ผลการเรียนแบบผลิตภาพ อันจะนำไปสู่ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และสอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ 20 ปี ของประเทศ

ประเทศไทยได้ติดต่อกับค้าขายกับประเทศจีนและมีการเรียนการสอนภาษาจีนมาช้านาน แต่การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยปัจจุบันนั้นยังมีปัญหามากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านครูผู้สอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านผู้เรียนเอง การประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนจึงมีความสำคัญกับการเรียนการสอนยุคใหม่ ศศิณัฐ์ สรรคบุรานุรักษ์ (2560 : 1239-1256) ได้กล่าวเพิ่มเติมเอาไว้ว่า นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดจะช่วยสร้างเนื้อหาการเรียนการสอนไปในระดับลึกซึ้งมากขึ้น การบูรณาการเทคโนโลยีกับการสอนภาษาจีนจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนแนวคิด วิธีการ การจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยขึ้น ผลักดันจุดเด่นของผู้เรียน ช่วยลดภาระผู้สอน สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความเป็นอิสระ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ และช่วยสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและสามารถในบทความนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด บทความนี้ผู้เขียนจะอธิบายเชื่อมโยงถึงนโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องความหมายของนวัตกรรมคิวอาร์โค้ด หลักการใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ด สภาพปัญหาปัจจุบันของการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ประโยชน์ของการใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดช่วยพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน วิธีประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน ซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดตามหัวดังกล่าวต่อไปนี้

นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง

จากการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา ในวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 หัวข้อที่ 8 เรื่อง “การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย” (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562 : 22) นโยบายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลพยายามมุ่งพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ผ่านระบบดิจิทัล

พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบการเรียนที่สร้างสรรค์กว่าเดิม เหมาะสม มาใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดความหลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจและเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน ตลอดจนพัฒนาแหล่งเรียนรู้และอุทยานการเรียนรู้สำหรับเยาวชนที่เชื่อมโยงเทคโนโลยีกับวิถีชีวิตปัจจุบัน และส่งเสริมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับผู้เข้าสู่สังคมสูงวัย สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เป้าหมายที่ 4 สร้างแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐาน ตัวชี้วัดที่ 4 มีระบบคลังข้อมูลเกี่ยวกับสื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมาตรฐาน สามารถให้บริการคนทุกช่วงวัยและใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานได้และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 24-25)

จะเห็นได้ว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนในยุคใหม่เป็นอย่างมาก “นวัตกรรมคิวอาร์โค้ด” ก็เป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่จะสามารถตอบสนองนโยบายรัฐบาลได้ สำหรับนวัตกรรมคิวอาร์โค้ดคืออะไร มีความหมายอย่างไร และมีหลักการทำงานอย่างไรนั้น ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างพอเข้าใจดังหัวข้อที่จะได้กล่าวต่อไป

ความหมายของนวัตกรรมคิวอาร์โค้ด

ความหมายของนวัตกรรมคิวอาร์โค้ดมีผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายเอาไว้มากมายตามแต่ความรู้ความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ผู้เขียนขอแยกอธิบายความหมายของคำว่า นวัตกรรมและคิวอาร์โค้ด เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ความหมายของคำว่า “นวัตกรรม”

อนันต์ แก้วร่วมวงศ์ (2559 : 3) ให้ความหมายไว้ว่า นวัตกรรม คือ การเกิดขึ้นของสิ่งใหม่ๆ สินค้าใหม่ๆ บริการใหม่ๆ หรือการเกิดขึ้นของกระบวนการใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์จากการคิดใหม่และทำใหม่

จิรพรรณ จันทรีวิเชียร (2559 : 6) ได้ให้ความหมายพร้อมอธิบายใจความเอาไว้ว่า นวัตกรรม มีรากศัพท์มาจาก Innovare ในภาษาละติน แปลว่า ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา ความหมายของนวัตกรรมในเชิงเศรษฐศาสตร์ คือ การนำแนวความคิดใหม่หรือการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือ ก็คือ การทำในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่นโดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเราให้กลายเป็นโอกาสและถ่ายทอดไปสู่แนวความคิดใหม่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ความหมายของคำว่า “คิวอาร์โค้ด”

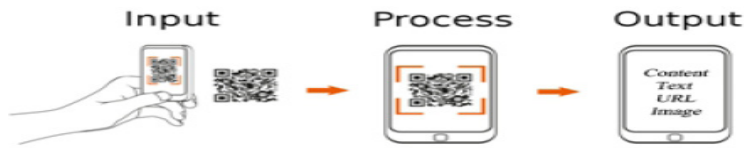
เจษฎา เปาจิน (2561 : 8) ได้ให้ความหมายพร้อมอธิบายใจความไว้ว่า คิวอาร์โค้ด คือ สัญลักษณ์สี่เหลี่ยมที่เริ่มเห็นแพร่หลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นจากหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารคิวอาร์โค้ด (QR code) ย่อมาจาก ควิก เรสปอนส์ (Quick Response) เป็นบาร์โค้ด 2 มิติ ที่มีต้นกำเนิดมาจากประเทศญี่ปุ่น โดยบริษัทเดนโซ-เวฟ (Denso-Wave) ตั้งแต่ปี 1994 คุณสมบัติของคิวอาร์โค้ด คือ เป็นสัญลักษณ์แทนข้อมูลต่าง ๆ ที่มีการตอบสนองที่รวดเร็ว ซึ่งส่วนใหญ่จะนำมาใช้กับสินค้า สื่อโฆษณาต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติม หรือ คิวอาร์โค้ดจะเป็นตัวแทนของยูอาร์แอล (URL) เว็บไซต์ เมื่อนำกล้องของโทรศัพท์มือถือไปสแกนก็จะเข้าสู่เว็บไซต์ได้ทันทีโดยไม่ต้องเสียเวลาพิมพ์

กัตตมกล พิศาลงาม (2561 : 262-272) ได้ให้ความหมายพร้อมอธิบายไว้ว่า เทคโนโลยีรหัสคิวอาร์โค้ด คือ บาร์โค้ดสองมิติชนิดหนึ่ง ที่ถูกพัฒนามาจากบาร์โค้ด ภายใต้แนวคิดเพื่อให้บาร์โค้ดอ่านง่ายและเร็วต่อการตอบสนอง เทคโนโลยีรหัสคิวอาร์โค้ดถูกพัฒนาขึ้นในปี พ.ศ.2537 โดยบริษัทเดนิโซ เวฟ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของโตโยต้า และได้จดทะเบียนลิขสิทธิ์ชื่อ “QR Code” ที่ประเทศญี่ปุ่น และทั่วโลก มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อบริหารจัดการและตรวจสอบข้อมูลชิ้นส่วนอะไหล่ยานพาหนะในกระบวนการผลิต หลังจากนั้นบริษัทเดนิโซ เวฟ จึงได้นำเทคโนโลยีรหัสคิวอาร์โค้ดนี้มาเสนอต่อสาธารณชน เพราะเล็งเห็นประโยชน์ของเทคโนโลยีรหัสคิวอาร์ที่สามารถเก็บข้อมูลได้หลายประเภทและเก็บข้อมูลได้มากกว่าบาร์โค้ด

สรุปได้ว่า นวัตกรรมคิวอาร์โค้ด หมายถึง สัญลักษณ์สี่เหลี่ยมที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อการใช้งานในการเก็บข้อมูล ที่สามารถจัดเก็บเอกสาร รูปภาพ เสียง หรือทุกอย่างที่สามารถจัดเก็บไว้ในระบบฐานข้อมูลอาจอยู่ในรูปของข้อมูลโดยตรง หรือในรูปของยูอาร์แอลเว็บไซต์ก็ได้ เมื่อนำกล้องของโทรศัพท์มือถือ หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ชนิดอื่นๆ ที่สามารถสแกนคิวอาร์โค้ดได้ไปสแกนก็จะเข้าสู่เว็บไซต์ได้ทันทีโดยไม่ต้องเสียเวลาพิมพ์ ลดข้อผิดพลาดในการเข้าใช้งานที่อยู่ยูอาร์แอลนั้น ๆ เนื่องจากที่อยู่ยูอาร์แอลอาจมีจำนวนตัวอักษรและสัญลักษณ์มากซึ่งง่ายต่อการพิมพ์ผิดได้ โดยหลักการทำงานของนวัตกรรมคิวอาร์โค้ดนั้นจะได้อธิบายขยายความเพิ่มเติมตามหัวข้อดังต่อไปนี้

หลักการใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ด

การใช้งานนวัตกรรมคิวอาร์โค้ดนั้น หากต้องการให้อุปกรณ์อ่านรหัสคิวอาร์โค้ด เช่น สมาร์ทโฟน ตัวเครื่องสมาร์ทโฟนต้องมีซอฟต์แวร์ที่ติดตั้งไว้ในโทรศัพท์ สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (Android) สามารถใช้เครื่องสแกนบาร์โค้ดได้โดยคิวอาร์ดรอยด์ (QR Droid) หรือแอปพลิเคชันไลน์ (Line QR code reader) สำหรับบนระบบปฏิบัติการไอโอเอส (IOS) อุปกรณ์ เช่น โทรศัพท์ไอโฟน (iPhones) มีโปรแกรมอ่านรหัสคิวอาร์โค้ดบนแอปสโตร์ (AppStore) เช่น คิวอาร์สแกนเนอร์ (QR Scanner) หรือแอปพลิเคชันไลน์ สำหรับในอุปกรณ์ซิมเบียน (Symbian) สามารถใช้เครื่องอ่านบาร์โค้ดของโมบายแทค (Mobile tag) ได้เช่นกัน หรือหากใช้เว็บเบราว์เซอร์สมัยใหม่ไฟร์ฟอกซ์ (Firefox) เวอร์ชันล่าสุดหรือในเบราว์เซอร์โครม (Chrome) ถ้ามีเว็บแคมเบราว์เซอร์นี้สามารถสแกนรหัสคิวอาร์โค้ดด้วยเว็บเบราว์เซอร์ได้ โดยสามารถใช้ลิงก์ที่อยู่เพื่อส่งลิงก์จากโทรศัพท์ไปยังเบราว์เซอร์บนเดสก์ท็อปได้ การนำนวัตกรรมคิวอาร์โค้ดมาใช้ประโยชน์นั้นไม่เพียงแค่ประเทศในแถบเอเชียเท่านั้น แต่ในหลายประเทศในแถบยุโรปได้มีการนำนวัตกรรมคิวอาร์โค้ดมาใช้อย่างแพร่หลายเช่นกัน ข้อมูลที่บันทึกในรหัสคิวอาร์โค้ดส่วนมากจะเป็นยูอาร์แอล (URL) ซึ่งเป็นที่อยู่ที่มีข้อมูลอยู่ และเรียกข้อมูลมาใช้ผ่านรหัสคิวอาร์โค้ด นวัตกรรมนี้จะช่วยดึงดูดความสนใจของลูกค้าในแต่ละสินค้า นั้น ๆ เช่น กูเกิ้ล (Google) ได้มีการนำนวัตกรรมคิวอาร์โค้ดมาประยุกต์ใช้บริการบนชื่อ เฟบเวอร์ริทเพลส (Favorite Place) หรือไลน์เนฟเวอร์ (Line Naver) ที่เป็นการบริการกลุ่มผู้ใช้งานสมาร์ทโฟน (ดารุณี บุญมา, 2557 : 9) ซึ่งกระบวนการการอ่านข้อมูลผ่านอุปกรณ์ไปสู่การแสดงผลนั้นสามารถแสดงเป็นแผนภาพ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 : แสดงการอ่านข้อมูลผ่านอุปกรณ์ไปสู่การแสดงผล
ที่มา : ดารุณี บุญมา (2557 : 9)

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดสามารถเรียกข้อมูลมาใช้ได้โดยใช้เครื่องมือสแกนโค้ดได้ทั้งสมาร์ตโฟน และคอมพิวเตอร์ผ่านเบราว์เซอร์ต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดาย จากคุณสมบัติและหลักการใช้งานที่กล่าวมาแล้วนั้น นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดจะสามารถมาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนได้อย่างไรนั้น ก่อนอื่นผู้เขียนขอเสนอภาพปัญหาของการเรียนการสอนภาษาจีนในปัจจุบันมาอธิบายเพื่อให้เห็นถึงบริบท ความจำเป็น และให้เห็นแนวทางการประยุกต์ใช้เสียก่อน ดังจะได้อธิบายรายละเอียด ต่อไปนี้

สภาพปัญหาปัจจุบันของการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย

สำหรับการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยนั้น ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ผ่านมาอันเนื่องมาจากการที่ประเทศจีนได้เข้ามามีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก แต่ปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับต่างๆ ของประเทศไทยไว้พอเป็นแนวทางศึกษา ดังนี้

นริศ วศินานนท์ (2559 : 264-287) ได้กล่าวไว้ในวารสารจีนศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง “การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย” ว่าการเรียนการสอนภาษาจีนปัจจุบันยังมีปัญหาด้านตำราหรือหนังสือแบบเรียนภาษาจีน ซึ่งมหาวิทยาลัยยังขาดตำราหรือหนังสือเรียนภาษาจีนที่เชื่อมโยงความรู้ต่อเนื่องเป็นระบบต่อจากระดับมัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัยยังขาดตำราหรือหนังสือแบบเรียนที่เป็นระบบและลำดับความยากง่ายต่อเนื่องเชื่อมโยงทุกรายวิชาในหลักสูตร สถาบันการศึกษาหลายแห่งยังใช้ตำราภาษาจีนของประเทศจีนเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาด้านผู้สอนภาษาจีน ครูผู้สอนชาวไทยมีภาระงานสอนและงานอื่นๆ เป็นจำนวนมากจนไม่มีเวลาพัฒนางานวิชาการสิ่งที่เห็นได้เด่นชัดที่สุด คือ ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ชาวไทยยังไม่มีตำแหน่งศาสตราจารย์ สูงสุด คือ รองศาสตราจารย์และตำแหน่งรองศาสตราจารย์ด้านภาษาจีนปัจจุบันมีไม่ถึง 10 คน ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ยังมีไม่มากนักเมื่อเทียบสัดส่วนกับจำนวนของอาจารย์ทั้งหมดของประเทศ ถือได้ว่าผู้สอนชาวไทยมีตำแหน่งทางวิชาการน้อยมากๆ ปัญหาด้านผู้เรียนภาษาจีน ผู้เรียนภาษาจีนยังขาดเป้าหมายในการเรียนภาษาจีนที่ชัดเจน ผู้เรียนแรกเข้าขาด ทักษะการเรียนรู้ที่ถูกต้องและโอกาสใช้ภาษาจีนน้อยและขาดลักษณะนิสัยในการเรียนรู้ภาษาจีน เช่น ความขยันหมั่นเพียร กล้าพูดและกล้าแสดงออก ผู้เรียนเมื่อเป็นบัณฑิตแล้วยังไม่สามารถใช้ภาษาจีนได้ดี ยังไม่มีความรู้เฉพาะด้านรวมไปถึงยังไม่มีนักวิจัยเข้ามาวิจัยปัญหาและพัฒนาองค์ความรู้อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม

วรกร แซ่พุน ภากร นพพทธิ วราลี รุ่งบานจิต วรทา รุ่งบานจิต วรนาถ แซ่เซ่น และ ชุติมา คำแก้ว (2560 : 126-136) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดยะลาในด้านต่าง ได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ด้านปัญหาการเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัด

ยละลาที่เลือกเรียนภาษาจีน พบว่า ด้านปัญหาการเรียน ข้อมูลที่ได้รับบ่งชี้ว่าจุดอ่อนในการเรียนภาษาจีนของนักเรียนมากที่สุด คือ ทักษะการพูดค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.10 (S.D.= 0.92) ปัญหารองลงมาเป็นทักษะในด้านการเขียนและการอ่าน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.90 (S.D.= 1.05) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมที่เกี่ยวกับภาษาจีนที่โรงเรียนจัดนั้นกิจกรรมร้องเพลงจีนนักเรียนเลือกตอบมากที่สุดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.57 (S.D.= 0.79) ในส่วนของกิจกรรมการสัมภาษณ์ชาวจีน ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบน้อยที่สุดค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.81 (S.D.= 0.94) ด้านสื่อการเรียนการสอน สื่อการสอนแบบของจริงที่หาได้ในจังหวัดยะลาที่อาจารย์นำมาใช้สอนในห้องเรียนภาพสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.39 (S.D.= 1.01) ชนิดเอกสารแบบแผ่นพับ โฆษณาจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.86 (S.D.= 0.87) เลือกตอบแผนที่จังหวัดยะลาค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.94 (S.D.= 0.90)

นอกจากนี้ผู้เขียนเองได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอนรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร¹ และแนวทางการพัฒนา” ปัญหาและแนวทางการพัฒนาด้านเอกสารประกอบการสอนพบว่า เอกสารประกอบการสอนไม่มีเสียงอ่านบทความให้ผู้เรียนนอกเวลา ควรมีซีดีแจก หรือหากเป็นไปได้ควรใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดมาช่วยบันทึกเสียงอ่านบทเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถกลับไปทบทวนเนื้อหาได้ตามความสะดวกของผู้เรียน (ปฐวิภาณ กิตตินันท์วัฒน์, 2562 : 61)

จากการสังเคราะห์บทความของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสภาพปัญหาปัจจุบันของการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย สามารถสรุปประเด็นสภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยในปัจจุบันได้เป็น 3 ประเด็น คือ ปัญหาด้านผู้สอน ปัญหาด้านผู้เรียน ปัญหาด้านตำราเรียน ตามแผนภาพ ต่อไปนี้

ภาพที่ 2 : แสดงประเด็นปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีน

จากประเด็นปัญหาเหล่านี้ หากนำเครื่องมือนวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเข้ามาใช้จะช่วยแก้ปัญหา จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนภาษาจีนให้ดีขึ้น โดยนวัตกรรมคิวอาร์โค้ดมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนอย่างไรนั้น ผู้เขียนจะได้อธิบายเพิ่มเติมตามหัวข้อ ต่อไปนี้

ประโยชน์ของการใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดช่วยพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน

Dr. Gurhan DURAK, E. Emre OZKESKIN และ Dr. Murat ATAIZI (2016 : 42-58) ได้ศึกษาการใช้ นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อการศึกษา พบว่า ผู้เรียนรู้จักนวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเป็นอย่างดี ผู้เรียนสามารถใช้ นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อการเรียนรู้ได้และส่งผลกระทบบกเบี่ยงต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ผู้เรียนไม่มีปัญหาใด ๆ ในการใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อการศึกษา ดังนั้น จากประเด็นปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในปัจจุบัน การประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ภาษาจีน จึงเป็นทางเลือกหนึ่งທີ່เชื่อว่าสามารถช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ดังจะได้อธิบายเพิ่มเติมในหัวข้อต่อไป

1) พัฒนาด้านครูผู้สอน “ภาษา” ต่างจากศาสตร์ทั่วไปที่ผู้เรียนอ่านหนังสือก็สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนได้ แต่ผู้เรียนต้องเปลืองเสียงออกมาเป็นคำพูดที่มีใจความตามครูผู้สอน เป็นหน้าที่หลักของครูผู้สอนที่ต้องพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย มีความน่าสนใจ ที่สำคัญต้องทันยุคทันสมัย โดยเฉพาะปัจจุบันยุคไทยแลนด์ 4.0 ความรู้ด้านการออกแบบสื่อจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องออกแบบสื่อการเรียนการสอนให้ตอบโจทย์การเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ความท้าทายของการออกแบบ คือ การเลือกใช้เครื่องมือสร้างที่เหมาะสม จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร ส่งเสริมกระบวนการทัศน์การเรียนรู้จากการสอนแบบดั้งเดิม (Traditional learning) ไปสู่การสอนแบบอีเลิร์นนิง (e-Learning) และยูเลิร์นนิง (U – learning) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อรองรับผู้เรียนหลากหลายรูปแบบ เพื่อตอบสนองผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้ทุกเวลาด้วยข้อมูลที่เพียงพอ และเข้าถึงตลอดเวลาที่ผู้เรียนต้องการ สื่อลักษณะนี้มีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ความสามารถในการเคลื่อนที่ ความสามารถในการโต้ตอบ ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ (จินตวิรุ คัลยสังข์, 2561 : 15) สิ่งสำคัญของการสร้างบทเรียนต่างๆ ตามคุณลักษณะว่าด้วยความสามารถในการเคลื่อนที่ ความสามารถในการโต้ตอบ ความสามารถในการยืดหยุ่นในการเรียนรู้ นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดสามารถเป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว จะส่งผลให้เป็นประโยชน์ต่อผู้สอนเองอย่างน้อย 3 ข้อ ดังต่อไปนี้ 1) ช่วยประหยัดเวลาในการเตรียมการสอนตอบโจทย์สภาพปัญหาครูผู้สอนชาวไทยมีภาระงานสอนและงานอื่นๆ เป็นจำนวนมากจนไม่มีเวลาพัฒนางานวิชาการ ซึ่งการสอน 2) ช่วยให้ผู้สอนสามารถออกแบบการสอนได้หลากหลาย 3) เป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานทางวิชาการของครูอาจารย์ได้นอกจากนี้ ธนะวัฒน์ วรรณประภา (2560 : 8-20) ได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า ครูจะต้องนำเอาคุณสมบัติต่างๆ ของนวัตกรรมคิวอาร์โค้ดไปปรับใช้ในการเรียนการสอนด้วยตนเอง เช่น 1) ครูสามารถใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดสรุปบทเรียนให้กับผู้เรียนได้โดยการอัดเสียงหรือวิดีโอ อัปโหลดลงในสื่ออินเทอร์เน็ตแล้วนำยูอาร์แอลสร้างเป็นโค้ดใส่ลงในแบบเรียน 2) ครูสามารถให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียนได้อย่างทันทีเมื่อมีการชักถามเข้ามาในสื่อสังคมออนไลน์ผ่านคิวอาร์โค้ดในรูปแบบยูอาร์แอลที่อยู่ส่วนตัว เช่น อีเมล หรือบล็อกส่วนตัว 3) การติดต่อสื่อสารผ่านนวัตกรรมคิวอาร์โค้ดสามารถสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้ เช่น ผู้เรียนบางคนไม่กล้าถามครูผู้สอนต่อหน้า ก็สามารถสอบถามได้ตามช่องทางนี้ได้ ผู้เรียนไม่ได้ตกอยู่ในสถานการณ์ของความตึงเครียด ช่วยให้การเรียนการสอนนั้นดีขึ้น 4) ครูสามารถติดตามงานที่ได้มอบหมายให้กับผู้เรียน และโต้ตอบได้อย่างทันถ่วงที 5) ครูสามารถตอบข้อคำถามจากผู้เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา 6) ครูสามารถสร้างสื่อต่างๆ ด้วยการถ่ายคลิปวิดีโอการสอนแล้วนำ มาโพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ได้ อีกทั้งสามารถนำ ข้อมูลความรู้ที่ครูจัดเตรียมไว้ในรูปของไฟล์ Word หรือไฟล์ PDF โพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ให้ผู้เรียนได้อ่านมาล่วงหน้าก่อนเข้าห้องเรียนได้

2) พัฒนาด้านผู้เรียน จากสภาพปัญหาผู้เรียนภาษาจีนยังขาดเป้าหมายในการเรียนภาษาจีนที่ชัดเจน ผู้เรียนแรกเข้าขาดทักษะการเรียนรู้ที่ถูกต้อง และโอกาสใช้ภาษาจีนน้อยและขาดลักษณะนิสัยในการเรียนรู้อาษาจีน เช่น ความขยันหมั่นเพียร กล้าพูดและกล้าแสดงออก ผู้เรียนเมื่อเป็นบัณฑิตแล้วยังไม่สามารถใช้ภาษาจีนได้ดี ขาดการส่งเสริมในการใช้ภาษาจีนนอกชั้นเรียน และขาดนโยบายในการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน และดีเพียงพอ ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน ยุทธศาสตร์การเรียนเพื่อผลิตภาพ ตามโมเดลการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 ผู้เรียนภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาที่สองนั้น สิ่งที่เขาขาดไม่ได้เลย คือ การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อการเรียนที่

ประกอบด้วยตัวอักษร รูปภาพ และ เสียง เพื่อสร้างบรรยากาศและความเป็นธรรมชาติของการเรียนรู้ให้มากที่สุด และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา มีความคล่องตัวสูง กล่าวคือ สามารถใช้อุปกรณ์ใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์พกพา หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ จะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ ทุกเวลา และเชื่อว่าจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เวลาว่างเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ เช่น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในขณะที่เดินทางกลับบ้าน ว่างออกกำลังกาย เลี้ยงน้อง หรือแม้กระทั่งเวลาทำงาน เป็นการเชื่อมระหว่างการเรียนรู้แบบทางการ และไม่เป็นทางการ หรือการเรียนรู้แบบในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้เป็นอย่างดี (จินตวิรัช คล้ายสังข์, 2561 : 19) นอกจากนี้ Wang Tiansong (2561 : 123-138) ได้กล่าวไว้ในบทความ “ปัญหาการเรียนภาษาจีนของผู้เรียนที่เรียนรายวิชา 1573107 ภาษาจีนสำหรับการบริการด้านการบิน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์” ว่าเทคโนโลยีมีบทบาททำให้มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาสื่อสารง่ายๆ ได้ ผู้เรียนจงหมั่นศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับภาษาจีน วัฒนธรรมจีน แผนที่จีน ฯลฯ นอกจากการเรียนในห้องเรียนแล้วผู้เรียนยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกลับไปทบทวนบทเรียน แม้ในภาษาจีนจะมีพินอินให้อ่าน แต่จะดีกว่าหรือไม่หากบทเรียนมีเสียงบันทึกคำศัพท์ เสียงบันทึกอ่านบทเรียน และเสียงถามตอบในรูปแบบฝึกหัดในรูปแบบที่ง่ายต่อการเข้าถึง การประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนสามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ในรูปแบบนี้ได้เป็นอย่างดี

3) พัฒนาด้านตำราเรียน จากสภาพปัญหาด้านตำราเรียน ซึ่งมหาวิทยาลัยยังขาดตำราหรือหนังสือเรียนภาษาจีนที่เชื่อมโยงความรู้ต่อเนื่องเป็นระบบต่อจากระดับมัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย และยังขาดตำราหรือหนังสือแบบเรียนที่เป็นระบบและลำดับความยากง่ายต่อเนื่อง เชื่อมโยงทุกรายวิชาในหลักสูตร ตำราการเรียนการสอนในประเทศไทยมีน้อยและไม่หลากหลายรวมทั้งไม่มีความต่อเนื่อง ไม่มีหลักสูตร ขาดคู่มือครูทำให้มาตรฐานการสอนไม่เท่าเทียมกัน นริศ วศินานนท์ (2559 : 264-287) ได้กล่าวเอาไว้ว่า หากโรงเรียนมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการบริหารจัดการ เช่น มีหนังสือหรือตำราที่มีคุณภาพ ทันสมัย มีความน่าสนใจ จูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้มากขึ้น สะดวกต่อผู้เรียนมากขึ้น โดยผู้เรียนสามารถกลับมาศึกษาทบทวนได้ทุกที่ทุกเวลา เป็นการส่งเสริมการเขียนตำราในรูปแบบใหม่ๆ ตำราเรียนต่อไปจะไม่ใช่ว่าหนังสือไว้อ่านเท่านั้น แต่สามารถฟังได้ การประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนจึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนภาษาจีนในส่วนนี้ สามารถตอบโจทย์ตำราการเรียนการสอนในประเทศไทยมีน้อยและไม่หลากหลายได้ นอกจากนี้ยังสามารถลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นสาเหตุทำให้เกิดโลกร้อนขึ้น เช่น ลดการใช้กระดาษ แผ่นเสียง เทป ได้อีกด้วย

สรุปได้ว่าการประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน เป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยพัฒนาด้านครูผู้สอน พัฒนาด้านผู้เรียน พัฒนาด้านตำราเรียนได้ ซึ่งวิธีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดนั้นผู้เขียนขออธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้ ดังนี้

วิธีประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน

วิธีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนนั้นสามารถประยุกต์ใช้ได้หลากหลายวิธี เช่น การประยุกต์ใช้กับแอปพลิเคชัน การประยุกต์ใช้กับบทเรียนออนไลน์ แต่ในบทความนี้ผู้เขียนขออธิบายการประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดใส่เสียงบนตำราหรือแบบเรียน ดังขั้นตอน ต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการเตรียมเนื้อหา หากผู้สอนต้องการจะพัฒนาตำราหรือแบบเรียนสักเล่ม สิ่งที่ต้องเตรียมเป็นอันดับแรก คือ เนื้อหา เนื้อหาอาจเป็นบทความ บทสนทนา หรือแม้แต่แบบฝึกหัดก็สามารถประยุกต์ใช้ในวัตรกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาแบบเรียนได้ ดังนั้นขั้นตอนนี้ผู้เขียนขอไม่ลงรายละเอียดมากนัก

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการเตรียมเสียง เมื่อผู้สอนมีเนื้อหาพร้อมแล้ว ผู้สอนต้องทำเนื้อหานั้นให้เป็นไฟล์เสียงด้วยการบันทึกเสียงที่ผู้สอนต้องการให้ปรากฏอยู่ในคิวอาร์โค้ดที่สร้างขึ้นบนบทเรียน การบันทึกเสียงนั้นจำเป็นต้องระวังเรื่องเสียงรบกวนหรือเสียงแทรกระหว่างการอัดเพื่อให้เสียงที่ผู้ฟังได้ยินนั้นชัดเจนที่สุด มีผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ใช้ห้องอัดที่เก็บเสียงได้ดีเพื่อให้ได้เสียงที่มีคุณภาพ เหมาะสำหรับการนำไปใช้ตัดต่อได้ สำหรับไฟล์เสียงต้นฉบับนั้น ควรบันทึกเป็นไฟล์นามสกุล .WAV (พิสุทธิ การบุญ, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2563)

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนเตรียมเซิร์ฟเวอร์เพื่อเก็บไฟล์เสียง ไฟล์เสียงจะสามารถเรียกใช้ได้ในรูปแบบของคิวอาร์โค้ดนั้น ไฟล์จะต้องเก็บในรูปยูอาร์แอล (URL) ซึ่งการที่จะอยู่ในรูปยูอาร์แอลได้นั้น ต้องอัปโหลดไฟล์ขึ้นเซิร์ฟเวอร์ด้วยนามสกุล .MP3, .VDO, .WMA, .WAVE เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการสร้างคิวอาร์โค้ดเพื่อนำไปใช้ตำราหรือแบบเรียนที่ต้องการ เมื่อไฟล์เสียงถูกอัปโหลดขึ้นสู่เซิร์ฟเวอร์แล้ว จากนั้นให้นำยูอาร์แอลไปเข้าโปรแกรมสำเร็จรูปหรือเว็บไซต์ที่ให้บริการสร้างคิวอาร์โค้ดสามารถเลือกบริการได้มีทั้งแบบฟรีและแบบมีค่าบริการ จะได้ตัวคิวอาร์โค้ดสำเร็จรูปพร้อมใช้งานแล้วนำคิวอาร์โค้ดที่ได้จากการสร้างนั้นมาใส่ในแบบเรียนหรือนำตำราที่เตรียมไว้ได้ทันทีเป็นอันเสร็จสิ้นการประยุกต์ใช้วัตรกรรมคิวอาร์โค้ดใส่เสียงในตำราเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน ทั้งนี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างการประยุกต์ใช้วัตรกรรมคิวอาร์โค้ดใส่เสียงบนตำราหรือแบบเรียน โดยตัวอย่างนี้ผู้เขียนใช้การประยุกต์ใช้วัตรกรรมคิวอาร์โค้ดเพิ่มเสียงอ่านบทสนทนาไว้บนแบบเรียน เพื่อให้เป็นกรณีศึกษาและเพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้นดังต่อไปนี้

ตัวอย่างบทสนทนาภาษาจีนที่ประยุกต์ใช้วัตรกรรมคิวอาร์โค้ดบนหนังสือเรียนภาษาจีน

xiǎopíng : lǎoshī nín hǎo
小平 : 老师, 您好!

เสี่ยวผิง : สวัสดีครับอาจารย์

lǎoshī : nǐ hǎo xiǎopíng
老师 : 你好, 小平!

อาจารย์ : สวัสดีเสี่ยวผิง

xiǎopíng : zàijiàn
小平 : 再见!

เสี่ยวผิง : ลาก่อนครับ

lǎoshī : zàijiàn
老师 : 再见!

อาจารย์ : แล้วเจอกันใหม่ครับ

แสกนเพื่อฟังเสียงบทสนทนา

<http://www.patipan.rbru.ac.th/cnc/2/K2.1.mp3>

จากตัวอย่างบทสนทนาภาษาจีนดังกล่าว ด้านขวานั้นเป็นเสียงอ่านบทสนทนาภาษาจีนในรูปคิวอาร์โค้ด ส่วนด้านซ้ายเป็นบทสนทนาภาษาจีนที่เป็นตัวหนังสือ ผู้เรียนสามารถใช้อุปกรณ์สมาร์ตโฟน แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์พกพา หรืออุปกรณ์ใดก็ได้ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้และสามารถอ่านคิวอาร์โค้ดได้ในการสแกนฟังบทสนทนานั้นเพื่อประกอบการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และเชื่อว่าจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนมากขึ้น

สรุป

นวัตกรรมคิวอาร์โค้ด หมายถึง สัญลักษณ์สี่เหลี่ยมที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อการใช้งานในการเก็บข้อมูลที่สามารถการจัดเก็บเอกสาร รูปภาพ เสียง หรือทุกอย่างที่สามารถจัดเก็บไว้ในระบบฐานข้อมูล อาจอยู่ในรูปของข้อมูลโดยตรง หรือในรูปของยูอาร์แอลเว็บไซต์ก็ได้ นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดสามารถใช้เครื่องสแกนบาร์โค้ดได้ทั้งสมาร์ตโฟน และเบราร์เซอร์ต่างๆ โดยส่งลิงก์ที่อยู่จากโทรศัพท์ไปยังเบราร์เซอร์บนเดสก์ท็อปได้ ข้อมูลที่บันทึกในนวัตกรรมคิวอาร์โค้ดส่วนมากจะอยู่ในรูปของยูอาร์แอลซึ่งเป็นที่อยู่ที่มีข้อมูลอยู่ และเรียกข้อมูลมาใช้ผ่านรหัสคิวอาร์โค้ดได้อย่างรวดเร็ว ในระยะแรกพัฒนามาเพื่อดึงดูดความสนใจของลูกค้าในแต่ละสินค้า นั้น ๆ การเรียนการสอนภาษาจีนนั้นสามารถนำคิวอาร์โค้ดมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเสียงประกอบบทเรียนในการผลิตแบบเรียนหรือตำราภาษาจีนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ได้ เป็นประโยชน์สำหรับองค์กรทางการศึกษาที่ให้บริการการศึกษาทางไกลต่างๆ ที่มีการออกแบบแบบเรียนให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง สามารถช่วยให้ครูผู้สอนประหยัดเวลาในการเตรียมการสอน ช่วยให้ผู้สอนสามารถออกแบบการสอนได้หลากหลาย ตอบโจทย์ตำราการเรียนการสอนในประเทศไทยมีน้อยและไม่หลากหลายรวมทั้งไม่มีความต่อเนื่อง มาตรฐานการสอนไม่เท่าเทียมกัน ขาดการส่งเสริมในการใช้ภาษาจีนนอกชั้นเรียน เป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานทางวิชาการของครูอาจารย์ได้ ครูสามารถให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียนได้อย่างทันทีเมื่อมีการซักถามเข้ามาในสื่อสังคมออนไลน์ ครูสามารถติดตามงานที่ได้มอบหมายให้กับผู้เรียน และโต้ตอบได้อย่างทันท่วงทีครูสามารถตอบข้อคำถามจากผู้เรียนได้ สามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา มีความคล่องตัวสูง กล่าวคือ สามารถใช้อุปกรณ์ใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็น สมาร์ตโฟน แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์พกพา หรืออุปกรณ์ใดก็ได้ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ จะส่งผลให้เกิดการเรียนการสอนภาษาจีนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ในทัศนะของผู้เขียนเอง เห็นว่าอนาคตยังเป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือออนไลน์ ได้อีกด้วย สำหรับระดับประสิทธิผลของการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเป็นอย่างไรนั้นผู้เขียนจะทำการศึกษาวิจัยเพื่อยืนยันประสิทธิผลของการเรียนการสอนโดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัตตมกล พิศแลงาม. (2561). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีรหัสคิวอาร์สำหรับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป. การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้และสิ่งประดิษฐ์ ครั้งที่ 2 ประจำปี 2561 วันที่ 18 กรกฎาคม 2561 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี กรุงเทพฯ, 262.
- จินตวีร์ คล้ายสังข์. (2561). ยุบิวัตต์สเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ : การออกแบบที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- เจษฎา เปาจิณ (2561). การประยุกต์ใช้คิวอาร์โค้ดในการจัดเก็บข้อมูลครุภัณฑ์ออนไลน์ของคณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร. สาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, นครสวรรค์.
- จิรพรรณ จันทวีชัย (2559). เอกสารประกอบการสอนวิชาวัตกรรมการจัดการ (รหัส AM212). สาขาวิชาศิลปการจัดการ สถาบันรัชต์ภาคย์ มหาวิทยาลัยรังสิต, กรุงเทพฯ.
- ดรุณี บุญมา. (2557). การใช้เทคนิคการบีบอัดข้อมูลเพื่อเพิ่มความจุให้คิวอาร์โค้ด. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เดอะ โนวเลจ. (2560). แนวทางสู่การสร้าง KNOWLEDGE 4.0 ของ OKMD. นิตยสารพัฒนาความรู้และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์ผ่านกระบวนการเรียนรู้สาธารณะ, 1(3), 4.
- ธนะวัฒน์ วรรณประภา. (2560). สื่อสังคมออนไลน์กับการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 11(1), 8-20.
- นริศ วตินานนท์. (2559). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย. วารสารจีนศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 9(2), 264-287.
- ปฐิณณ กิตตินันท์. (2562). ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร1 และแนวทางการพัฒนา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- ปฐิณณ กิตตินันท์. (2562). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร. สาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. จันทบุรี.
- วรกร แซ่พุ่น และ คณะ. (2560). การศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยะลา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 12 (ฉบับพิเศษ), 126-136.
- ศศิณัฐ สรรคบุรณรักษ์. (2558). แนวทางการพัฒนารายวิชาการอ่านภาษาจีนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสาขาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. วารสารจีนศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 8(2), 1239-1256.
- ศศิณัฐ สรรคบุรณรักษ์. (2560). สื่อมัลติมีเดียและเทคโนโลยีกับการสอนภาษาจีนในศตวรรษที่ 21. วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(3), 1239 -1256.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). แผนอุดมศึกษา ระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580). กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.,
- อนันต์ แก้วร่วมวงศ์. (2559). THAI THAI INNOVATION. กรุงเทพฯ : บริษัท ซีเอส ล็อกซอินโฟ จำกัด มหาชน.
- Wang Tiansong. (2561). ปัญหาการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาที่เรียนรายวิชา 1573107 ภาษาจีนสำหรับการบริการด้านการบิน 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. วารสารข้อพระยอม, 29(2), 123-138.
- Dr. Gurhan DURAK, E. Emre OZKESKIN and Dr. Murat ATAIZI. (2016). QR CODES IN EDUCATION AND COMMUNICATION. Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE, 17(2), 42-58.

8

เส้นทางการตัดสินใจซื้อของฟู้บริโอก (Customer Journey) Gen X และ Gen Y : กรณีศึกษาแบรนด์สินค้านาฬิกาหรู 3 อันดับ : Rolex, Omega และ Patek Philippe

Customer Journey of Gen X and Gen Y : The Case Study of
Top 3 Luxury Watch Brands : Rolex, Omega and Patek Philippe

พงษ์พันธ์ สันติธรรม และ ปฐมา สตะเวทิน
Pongpan Santitam and Patama Satawedini

เส้นทางการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Customer Journey) Gen X และ Gen Y : กรณีศึกษาแบรนด์สินค้านาฬิกาหรู 3 อันดับ : Rolex, Omega และ Patek Philippe

Customer Journey of Gen X and Gen Y : The Case Study of Top 3 Luxury
Watch Brands : Rolex, Omega and Patek Philippe

พงษ์พันธ์ สันติธรรม¹ และ ปฐมา สตะเวทิน²

Pongpan Santitam and Patama Satawedini

¹หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ 119 ถนนพระราม4 แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110
ประเทศไทย e-mail : mpongpan.s@gmail.com

Master of Communication Arts Bangkok University, 119, Rama 4 Road, Phra Khanong Subdistrict,
Klong-Toey District, Bangkok 10110, Thailand. e-mail : mpongpan.s@gmail.com

²หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ 119 ถนนพระราม4 แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110
ประเทศไทย e-mail : patama.s@bu.ac.th

Master of Communication Arts Bangkok University, 119, Rama 4 Road, Phra Khanong Subdistrict,
Klong-Toey District, Bangkok 10110, Thailand. e-mail : patama.s@bu.ac.th

Received : 30 June 2020 Revised : 8 September 2020 Accepted : 9 September 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมและรูปแบบเส้นทางการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์สินค้านาฬิกาหรู 2) เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของพฤติกรรมการบริโภคและรูปแบบเส้นทางการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในกลุ่ม Gen X และ Gen Y ที่มีต่อแบรนด์สินค้านาฬิกาหรู โดยใช้วิธีการเก็บสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ผ่านกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคที่เคยมีประสบการณ์การซื้อสินค้านาฬิกาหรูในแบรนด์กรณีศึกษากลุ่มละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน เพื่อทำการศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคในห่วงโซ่ที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ คือ การรับรู้ (Awareness) การค้นหาข้อมูล (Evaluation) การตัดสินใจซื้อ (Purchase) และการใช้งาน (Usage) ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริโภคทั้ง 2 กลุ่ม มีรูปแบบและขั้นตอนการตัดสินใจซื้อสินค้านาฬิกาหรูที่คล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก โดยผู้บริโภคมีการรับรู้และเปิดรับข้อมูลจากสื่อต่างๆ ทั้งสื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และจากบุคคล ที่มักใช้ระยะเวลาหนึ่งในการศึกษาข้อมูล ซึ่งอาศัยสื่อออนไลน์เป็นหลักในการสืบค้นข้อมูลเพื่อทำการเปรียบเทียบ ในขณะที่ผู้บริโภคมองว่าสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลักในด้านการโฆษณา โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อได้ดีที่สุด คือ ปัจจัยด้านราคาและแบรนด์สินค้าที่สะท้อนถึงความน่าเชื่อถือและคุณภาพของสินค้าอันเป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้ การตัดสินใจซื้อจะเกิดขึ้นจริงได้นั้น ผู้บริโภคจะต้องอยู่ในบริบทที่เอื้ออำนวยต่อการตัดสินใจซื้อ คือ พบช่องทางจำหน่ายที่เชื่อถือได้มีสินค้าตามต้องการ ราคาสินค้าเป็นไปตามคาดหมาย และมีความสามารถในการซื้อในขณะนั้น จึงจะถือเป็นจุดสิ้นสุดในเส้นทางการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

คำสำคัญ : เส้นทางการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค; ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค; สินค้านาฬิกาหรู

Abstract

The objectives of this study were 1) to explore customer behaviors and patterns of customer journey in buying luxury watch brands 2) to compare similarity and difference of customer behavior and patterns of customer journey among Gen X and Gen Y groups for the luxury watch brands. The data were collected with 5 from each customers group, in total 10 customers who experienced in buying luxury watch from the case study brands using phone interviews to study the customer journey in decision-making process including awareness, evaluation, purchase, and usage. It was shown that both Gen X and Gen Y had a very similar pattern in decision-making process. The sampled customers were exposed to information from various sources including online, offline media and personal sources. Also, a certain period of time was taken for the customers to compare the information gained and online sources were used as the main medium for information searching. The print advertisements were, at the same time, essentially important for the customers. The most influential factor to make a purchase was price and the brand that well reflected the quality and reliability of its products. In order to complete their journey, nonetheless, the customers would have to be at their best convenience and in most suitable situation. In other words, there were many factors including a reliable purchasing channel, product availability, expected and reasonable price range, and customers' current purchasing power will therefore be considered in ending the customer journey.

Keywords : Customer Journey; Customer Decision Making Process; Luxury Watch Brands

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

จากการบริโภคสื่อออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน โดยข้อมูลจาก We are Social Thailand ปี 2019 ระบุว่า พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในประเทศไทยที่ได้รับความนิยมสูงสุด คือ การค้นหาข้อมูลผ่าน Google และการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) อย่าง Facebook YouTube และ LINE สอดคล้องกับภาพรวมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตทั่วโลกที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือเป็นหลัก และ Google ยังคงเป็นเว็บไซต์ยอดนิยมที่มีการเข้าใช้งานเป็นอันดับ 1 ของโลก สิ่งเหล่านี้ คือ พฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อเส้นทางการตัดสินใจของผู้บริโภค (Customer Journey) โดยแนวคิด ZMOT (Zero Moment of Truth) ของ Jim Lecinski ปี 2011 กล่าวว่า ผู้บริโภคเกิดการรับรู้และมีการค้นหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจเพื่อทำการเปรียบเทียบก่อนการตัดสินใจซื้อ ทั้งนี้ การทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมในเส้นทางการตัดสินใจของผู้บริโภคเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มสินค้าลักซ์ชัวรี (Luxury Product) ซึ่งเป็นสินค้าที่มีความเกี่ยวพันสูง (High Involvement Product) เพื่อสามารถสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้บริโภคได้ในทุกๆ มิติ โดยสินค้าลักซ์ชัวรีที่เป็นที่นิยมมากที่สุด คือ นาฬิกาฟักทูล (มร.เจอโรม เฮอวิโอ, 2561) โดยข้อมูลในเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจระบุว่า ประเทศไทยมีการนำเข้านาฬิกาจากประเทศสวิตเซอร์แลนด์เป็นอันดับ 15 ของโลก เติบโตเฉลี่ย 3% ต่อปี อีกทั้งเว็บไซต์ Brand Buffet และ

Marketing Oops! เผยว่ามีการร่วมมือกันระหว่างภาคธุรกิจของไทยในจัดงานแสดงสินค้านาฬิกาหรูขึ้นเพื่อสร้างการรับรู้และกระตุ้นยอดขายในพร้อมทั้งยกระดับตลาดสินค้านาฬิกาหรูของไทยให้ตอบสนองต่อการเติบโตของภาพรวมธุรกิจนาฬิกาในระดับโลก ด้วยเหตุนี้ การศึกษาและทำความเข้าใจในเส้นทางการตัดสินใจซื้อสินค้านาฬิกาหรูนั้นจะสามารถทำให้การตลาดมีมุมมองใหม่ๆ พร้อมเปิดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพการวางแผนกลยุทธ์เพื่อการแข่งขันของตลาดสินค้านาฬิกาหรูในประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น และรับมือกับการขยายตัวของตลาดสินค้านาฬิกาหรูที่พร้อมลงทุนโฆษณาในสื่อดิจิทัลมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมและรูปแบบเส้นทางการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์สินค้านาฬิกาหรู 3 อันดับ ได้แก่ Rolex Omega และ Patek Philippe
2. เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของพฤติกรรมผู้บริโภคและรูปแบบเส้นทางการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในกลุ่ม Gen X และ Gen Y ที่มีต่อแบรนด์สินค้านาฬิกาหรู 3 อันดับ ได้แก่ Rolex Omega และ Patek Philippe

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงลึกของผู้บริโภค

พฤติกรรมเชิงลึกของผู้บริโภคอาจเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยไขข้อมูลเพื่อนำไปสู่การเข้าใจถึงเส้นทางการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้ โดยงานวิจัยของ วิทย์ มาศนามาตล (2556) ได้วิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงลึกของผู้บริโภคสินค้านาฬิกาหรู ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1) ลักษณะทั่วไปของผู้บริโภคสินค้านาฬิกาหรู ผู้บริโภคสินค้านาฬิกาหรูเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในชนชั้นสูง (Upper Class) และกลุ่มชนชั้นกลางสูง (Upper Middle Class) เป็นกลุ่มคนที่มีการศึกษาดี มีหน้าที่การงานในตำแหน่งสายงานบริหาร และฐานะทางการเงินมั่นคง มีการเข้าสังคม แสดงตัวตนผ่านทัศนคติและมุมมองที่มีต่อสังคม

2) พฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้านาฬิกาหรูของผู้บริโภค ผู้บริโภคสินค้านาฬิกาหรูมีค่านิยมการเลือกซื้อนาฬิกาที่คล้ายคลึงกัน คือ มักเลือกซื้อนาฬิกาหรูเพื่อเป็นการแสดงออกถึงสถานะและชนชั้นทางสังคม ฐานะทางการเงิน หรือแม้กระทั่งเป็นสัญลักษณ์ของการประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ แม้ว่ากลุ่มผู้บริโภคสินค้านาฬิกาหรูจะเป็นกลุ่มคนที่มีกำลังซื้อ มีกำลังทรัพย์ มีความมั่นคงทางการเงิน และเศรษฐกิจแล้วก็ตาม ทว่ายังคงคำนึงถึงปัจจัยด้านราคาของสินค้าและความคุ้มค่าเป็นหลัก จึงมักแสวงหาและเลือกซื้อสินค้านาฬิกาหรูในช่วงเทศกาลพิเศษ หรือซื้อที่ต่างประเทศเมื่อมีโอกาสได้เดินทาง

3) ปัจจัยในการตัดสินใจซื้อสินค้านาฬิกาหรู พบว่า ผู้บริโภคมีความชื่นชอบในคุณค่า (Value Appreciation) ของตัวสินค้าโดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัย ดังนี้

3.1) ปัจจัยด้านคุณค่าความหรูหรา (Conspicuous Value) คือ ความรู้สึกของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้านาฬิกาหรู โดยใช้นาฬิกาแทนสัญลักษณ์ของความสำเร็จ ความมั่งคั่ง และบ่งบอกถึงสถานะทางสังคมที่ช่วยเติมเต็มความปรารถนาของผู้บริโภค

3.2) ปัจจัยด้านคุณค่าเชิงสุนทรียศาสตร์ (Hedonic Value) คือ ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการบริโภคในลักษณะการให้รางวัลกับชีวิตเพื่อเติมเต็มความปรารถนาของตนเอง หรือการมอบเป็นของขวัญให้กับผู้อื่นในโอกาสพิเศษเพื่อสร้างความประทับใจ

3.3) ปัจจัยด้านการสร้างควมมีตัวตนต่อสังคม (Conformity Value) คือ การครอบครองนาฬิกาหรูเป็นสัญลักษณ์เพื่อยืนยันตัวตนของการเป็นส่วนหนึ่งในสังคมชั้นสูง และในขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องมือที่ใช้แบ่งแยกตัวตนออกจากชนชั้นที่ด้อยกว่า

3.4) ปัจจัยด้านการสร้างทุนทางจิตใจ (Psychological Capital) คือ ผู้บริโภคสินค้านาฬิกาหรูมองว่าการซื้อนาฬิกาหรูนั้นเปรียบเสมือนการลงทุนชนิดหนึ่ง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วนาฬิกาหรูมักมีมูลค่าเพิ่มขึ้นทุกปีอันเนื่องจากวัสดุที่ใช้ในการผลิตนั้นมีมูลค่าเพิ่มอย่าง ทอง เพชร และอัญมณีล้ำค่า รวมถึงความต้องการของผู้บริโภคที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง

2. แนวคิดเกี่ยวกับเส้นทางการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับเส้นทางการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Customer Journey) ไว้หลายรูปแบบ (ณัฐพัชญ์ วงษ์เหรียญทอง, 2561) ซึ่งล้วน หมายถึง รูปแบบและขั้นตอนของผู้บริโภคหรือกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่การรับรู้ การพบเจอสินค้าไปจนถึงการเปรียบเทียบเพื่อทำการตัดสินใจซื้อ และมักพบว่า ในเส้นทางการตัดสินใจซื้อนั้นจะประกอบด้วย 6 ขั้นตอนหลัก โดยข้อมูลจากเว็บไซต์ Steps Academy ได้มีการอธิบายความหมายของแต่ละขั้นตอนในเส้นทางการตัดสินใจซื้อ ดังนี้

1) การรับรู้ (Awareness) คือ การที่กลุ่มเป้าหมายพบเห็นสินค้าและบริการ สามารถรับรู้ได้ถึงการใช้ของธุรกิจ หรือโฆษณาตามสื่อต่างๆ ของแบรนด์ทำให้ผู้บริโภคสามารถจดจำแบรนด์สินค้าได้ผ่านเนื้อหาที่เป็นรูปภาพหรือวิดีโอจะช่วยสร้างการรับรู้ได้ดี ซึ่งช่องทางในการรับรู้สามารถเกิดได้ทั้งในสื่อออฟไลน์และสื่อออนไลน์

2) การค้นหาข้อมูล (Evaluation) คือ การที่กลุ่มเป้าหมายเริ่มสนใจสินค้าหรือบริการแล้วค้นหาสินค้าหรือบริการนั้นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ผ่านสื่อออนไลน์ หรือการสอบถามจากคนใกล้ชิดอย่าง เพื่อศึกษาละเอียดเพิ่มเติม หรือเพื่อเปรียบเทียบจากเนื้อหาและข้อมูลต่างๆ และนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ

3) ตัดสินใจซื้อ (Purchase) คือ การที่กลุ่มเป้าหมายต้องการที่จะซื้อสินค้าหรือบริการ ซึ่งอาจทำการซื้อสินค้าผ่านทางหน้าร้านหรือช่องทางออนไลน์อย่างแอปพลิเคชัน หรือเว็บไซต์ของร้านค้า ที่สามารถชำระสินค้าได้สะดวกสบายผ่านธุรกรรมออนไลน์

4) การใช้งาน (Usage) คือ การที่ลูกค้าได้สัมผัสกับแบรนด์หรือสินค้าโดยตรง ซึ่งในขั้นตอนนี้ประสบการณ์ที่ลูกค้าได้รับจากแบรนด์เป็นสำคัญที่จะนำไปสู่การบอกต่อหรือการพูดถึงแบรนด์หรือสินค้านั้นๆ บนโลกออนไลน์ได้

5) ซื้อซ้ำ (Repurchase) คือ การที่กลุ่มเป้าหมายผู้บริโภคเกิดความประทับใจในสินค้าหรือบริการ และยินดีที่จะซื้อสินค้าหรือบริการนั้นๆ อีก ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจเกิดการบอกต่อจากประสบการณ์การใช้งานให้กับคนรอบข้างได้เช่นกัน

6) การสนับสนุน (Advocacy) คือ การที่แบรนด์สามารถสร้างประสบการณ์ที่ดีตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปจนถึงการซื้อสินค้า และผู้บริโภคเกิดความประทับใจจากการใช้งานส่งผลให้เกิดการสนับสนุนแบรนด์ผ่านการบอกต่อผู้อื่นแบบปากต่อปาก (Word of Mouth) ผ่านสื่อต่างๆ ที่จะสร้างการรับรู้ในสินค้าเพิ่มมากขึ้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับเจเนอเรชัน

เจเนอเรชัน คือ กลุ่มคนที่เกิดในช่วงเดียวกัน เติบโตมาโดยสภาพแวดล้อมที่คล้ายกัน จึงส่งผลให้แนวคิดทัศนคติ ค่านิยม มีรูปแบบในการดำรงชีวิตที่เหมือนกัน ฉะนั้น พฤติกรรมของแต่ละเจเนอเรชันจึงแตกต่างกัน โดยสามารถอธิบายลักษณะและพฤติกรรมของ Gen X และ Gen Y ได้ ดังนี้

Gen X คือ กลุ่มประชากรที่เกิดระหว่างปี 2508 – 2522 เกิดมาในยุคมั่งคั่ง และการพัฒนาเทคโนโลยี เป็นกลุ่มที่มีความคิดไตร่ตรองสูง มีไลฟ์สไตล์ที่ชัดเจน ไม่ตามกระแส มักมีการหาข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจอยู่เสมอ โดยพฤติกรรมกรรมการบริโภคสินค้าหลักๆ ของ Gen X คือ ช่างเลือก มักนิยมอ่านรีวิวหรือหาข้อมูลของสินค้า เป็นกลุ่มประชากรที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และการตัดสินใจซื้อสินค้า เนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรที่อยู่กึ่งกลางระหว่างกลุ่ม Baby Boomer ที่เป็นพ่อแม่ และกลุ่ม Gen Y ที่เป็นลูก ซึ่งสิ่งที่ประชากรกลุ่มนี้ต้องการและคาดหวังจากสินค้าหลักๆ 4 อย่าง คือ คุณภาพ ความสะดวกสบาย การให้บริการ ความเชื่อมั่น และยังเป็นกลุ่มคนที่มีความจงรักภักดีต่อแบรนด์สูงอีกด้วย

Gen Y คือ กลุ่มประชากรที่เกิดระหว่างปี 2523-2540 เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัลและเศรษฐกิจที่เฟื่องฟู มีความเป็นสากลสูง รักความสะดวกสบาย มีแนวคิดเป็นของตนเอง เป็นผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียกลุ่มหลัก มักให้ความสำคัญกับที่มาของวัตถุดิบและนิยามสินค้าที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม โดยพฤติกรรมกรรมการบริโภคสินค้าหลักๆ ของ Gen Y นั้นมีพฤติกรรมซื้อสินค้าหลักๆ ที่คล้ายคลึงกับ Gen X แต่มีการตัดสินใจซื้อที่ง่ายกว่า โดยพิจารณาจากคุณภาพ ราคา โปรโมชัน สื่อโฆษณา โซเชียลมีเดีย และเพื่อน ตามลำดับ มักซื้อเพื่อเป็นรางวัลให้กับตัวเอง เป็นการลงทุนในสินค้าหลักๆ ที่มองว่าเป็นสัญลักษณ์ของความสำเร็จและความร่ำรวย เพื่อแสดงออกถึงตัวตน และเพื่อให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ ซึ่งสิ่งที่ประชากรกลุ่มนี้ต้องการและคาดหวังจากสินค้าหลักๆ 4 อย่าง คือ ได้สินค้าที่มีคุณภาพดีกว่าทั่วไป มีการรับประกันและรับรองความถูกต้องของสินค้าสามารถสร้างความรู้สึกมั่นใจเมื่อใช้งานและสามารถแสดงสถานะทางสังคมได้ สะท้อนคุณค่าของผู้ใช้ ทำให้โดดเด่นและแตกต่างจากผู้อื่น

4. แนวคิดเกี่ยวกับสินค้านาฬิกาหลักๆ

ปัจจุบันยังมิได้มีการให้นิยามความหมายของคำว่า “นาฬิกาหลักๆ” หรือ “นาฬิกาหรู” ไว้เป็นที่แน่ชัด โดยข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างประเทศอย่าง Great Wristwatches ระบุว่า คำว่า นาฬิกาหรู (Luxury Watch) นั้นสามารถตีความหมายได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญในแต่ละแบรนด์สินค้า ทั้งนี้ การนิยามความหมายของคำว่า นาฬิกาหรู อาจอิงได้จากคุณสมบัติของนาฬิกานั้นๆ ซึ่งสามารถสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับสินค้านาฬิกาหรูผ่านองค์ประกอบเหล่านี้ได้ โดยเว็บไซต์ต่างประเทศอย่าง Timepiece Perfection ระบุว่าคำนิยามไว้ว่า “นาฬิกาหรู นั้นมิได้เป็นเพียงเครื่องประดับหากแต่เป็นการแสดงออกซึ่งเกียรติภูมิ (Prestige)” ซึ่งนาฬิกาหรูนั้นจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 อย่าง ได้แก่

1) กลไกที่ผลิตเป็นการภายใน คือ การผลิตและประกอบชิ้นส่วนเป็นการภายในเพื่อให้สามารถควบคุมคุณภาพ และรักษามาตรฐานการผลิตขั้นสูงสุดที่ในบางแบรนด์มีการประกอบชิ้นส่วนด้วยมือทั้งหมด จึงเป็นที่มาของของคุณภาพสินค้าจากความประณีตในการผลิตอันเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

2) ชื่อเสียงของแบรนด์ คือ จุดเริ่มต้นและเอกลักษณ์ของแบรนด์อันเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้บริโภค เช่น Rolex เป็นแบรนด์ที่ผู้บริโภคต่างทราบว่ามีการใช้วัสดุคุณภาพสูงเป็นส่วนประกอบสำคัญ ซึ่งเป็นโลหะชนิดเดียวกับที่ใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องบินและยานอวกาศ จึงทำให้ Rolex เป็นนาฬิกาที่มีความทนทานสูงและเงางามแม้กาลเวลาผ่านไป ซึ่งส่งผลต่อมูลค่าเพิ่มของสินค้าได้เป็นอย่างดี

3) วัสดุล้ำค่า คือ นอกเหนือจากการเป็นเครื่องบอกเวลาแล้ว นาฬิกาหรูยังจะต้องสามารถส่งเสริมบุคลิกให้เข้ากับรูปแบบการใช้ชีวิตหรูหรา (Luxury Lifestyle) ของผู้บริโภคได้ด้วยวัสดุที่มีมูลค่าสูง อาทิ ทองคำ เพชร และอัญมณีล้ำค่า ที่ให้ความงดงามทรงคุณค่าเหนือกาลเวลา

4) ความซับซ้อนของการออกแบบ คือ ฟังก์ชันที่มากกว่าการบอกเวลาซึ่งนาฬิกาหุที่สมบูรณ์แบบนั้นจะต้องมีกลไกที่ซับซ้อน เช่น กลไกโครโนกราฟ (Chronograph) หน้าปัดแสดงวันที่ ปฏิทิน และการบอกเวลาระหว่าง 2 เขตเวลาได้พร้อมกัน (GMT) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการคิดค้นและนวัตกรรมการผลิตที่จะต้องอาศัยทักษะและความชำนาญการอย่างยิ่งยวด เพื่อให้ได้เรือนเวลาที่สมบูรณ์แบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) โดยมีการศึกษาและเก็บข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ผ่านกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภค และศึกษาข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิโดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาประกอบการศึกษาและอภิปรายผลการวิจัย

1. การกำหนดประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้บริโภคที่มีความสามารถในการซื้อสินค้าฟากาหุ และเคยมีส่วนร่วม หรือเคยมีประสบการณ์ซื้อสินค้าฟากาหุ 2 ใน 3 ของแบรนด์ กรณีศึกษาซึ่งผู้วิจัยเลือกหยิบยกแบรนด์นาฬิกาหุที่มียอดการใช้บประมาณโฆษณาสูงสุด 3 อันดับ อ้างอิงจากรายงานของ Nielsen ปี 2018 คือ Rolex Omega และ Patek Philippe ตามลำดับ และทำการคัดเลือกประชากร Gen X (อายุ 39-53 ปี) จำนวน 5 คน และ Gen Y (อายุ 21-38 ปี) จำนวน 5 คน โดยมีการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง 4 : 1 (X : Y) เพื่อให้มีส่วนผสมของความหลากหลายทางเพศในการศึกษา ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภค Gen X ที่ได้ทำการคัดเลือกมีช่วงอายุอยู่ที่ 40-46 ปี ส่วน Gen Y อยู่ที่ 31-38 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ โดยกำหนดรูปแบบคำถามเพื่อให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบคำถามในการเก็บสัมภาษณ์แบ่งตามขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ

ขั้นตอน	รูปแบบคำถาม
Awareness	คำถามเกี่ยวกับช่องทางและการเลือกรับสื่อของผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าฟากาหุ
Evaluation	คำถามเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการก่อนการตัดสินใจซื้อสินค้าฟากาหุ
Purchase	คำถามเกี่ยวกับประสบการณ์จากการปฏิสัมพันธ์และการตัดสินใจซื้อสินค้าฟากาหุ
Usage	คำถามเกี่ยวกับผลลัพธ์และความพึงพอใจที่ได้หลังจากการซื้อสินค้าฟากาหุ

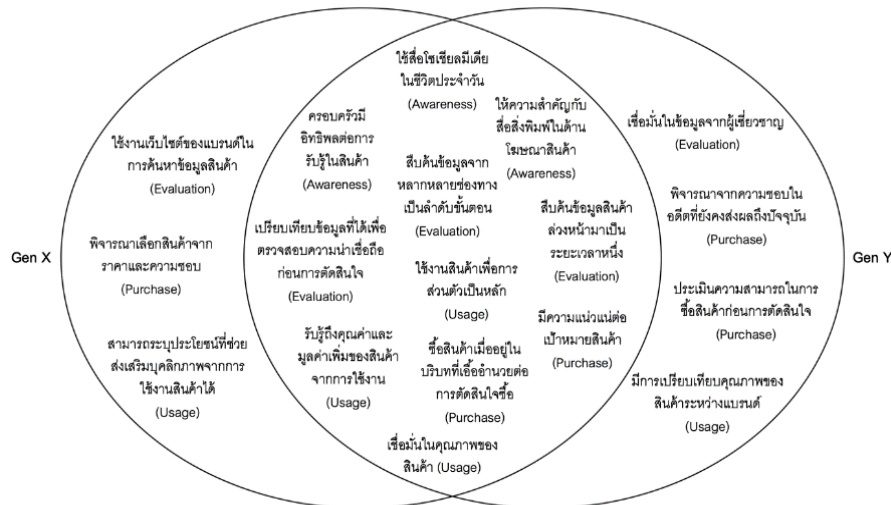
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ โดยมีรูปแบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) และใช้ระยะเวลาการสัมภาษณ์ประมาณ 35-45 นาที ต่อกลุ่มตัวอย่าง 1 คน ซึ่งจะเน้นการเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้อธิบายหรือเล่าเรื่องในแต่ละขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ เพื่อสามารถทำให้เข้าใจถึงพฤติกรรมเชิงลึกของผู้บริโภคได้ จากนั้นจึงนำบทบันทึกสัมภาษณ์มาทำการถอดเทป และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเพื่อมองหาคำสำคัญหรือข้อมูลที่ได้และนำไปเปรียบเทียบกับเพื่อสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่มักประกอบอาชีพเป็นเจ้าของกิจการ และพนักงานบริษัทระดับผู้บริหาร มีความมั่นคงทางการเงิน มีเครือข่ายทางสังคม และมีรูปแบบการเข้าถึงข้อมูลอย่างเห็นได้ชัดจากการสัมภาษณ์ มีการกล่าวถึงแบรนด์ Rolex และ Patek Philippe มากที่สุด โดยระบุว่านาฬิกา Rolex นั้นมีความทนทาน สวมใส่ได้ทุกโอกาส และมีมูลค่าเพิ่มจากการต้องการของตลาด ส่วนนาฬิกา Patek Philippe เป็นนาฬิกาที่มีความประณีตสูงและมีมูลค่าสูงมากเช่นกัน ความทนทานต่อการขีดข่วนได้น้อยกว่านาฬิกา Rolex ทำให้ต้องเลือกใสในบางโอกาสเท่านั้น ทั้งนี้ ผู้บริโภคมักมีการเลือกซื้อสินค้าตามความชอบเป็นหลัก โดยพิจารณาจาด้านราคาสินค้าเสมอ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาโดยแบ่งผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ Gen X และ Gen Y พบว่า ผู้บริโภคมีรูปแบบพฤติกรรมกรรมการบริโภคสินค้านาฬิกาหรูที่คล้ายคลึงกัน ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการตัดสินใจซื้อนั้นมีความเป็นปัจเจกบุคคลอยู่มาก ขึ้นอยู่กับครอบครัวที่หล่อหลอม หน้าที่อาชีพรการทำงาน ระดับของชนชั้นทางสังคม ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง และช่วงอายุที่สะท้อนถึงความสามารถในการซื้อสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเป็นสำคัญ

แผนภาพที่ 1 ภาพรวมการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค Gen X และ Gen Y

โดยเมื่อทำการเปรียบเทียบ จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมผู้บริโภค Gen X และ Gen Y นั้นมีความทับซ้อนและเชื่อมโยงกันในช่วงขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ โดยจะมีเพียงบางปัจจัยและพฤติกรรมบางอย่างเท่านั้นที่แตกต่างกัน โดยสามารถสรุปผลการวิจัยและการเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริโภคในแต่ละกลุ่มได้ ดังนี้

1. เส้นทางการตัดสินใจซื้อของกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภค Gen X

จากการวิจัย พบว่า ผู้บริโภคมักใช้ระยะเวลาหนึ่งในการศึกษาหาข้อมูลเพื่อทำการเปรียบเทียบเลือกสินค้า โดยพิจารณาจากหลายปัจจัยเพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

การรับรู้ (Awareness) ผู้บริโภคเปิดรับข้อมูลจากสื่อออนไลน์มากขึ้น มีการใช้โซเชียลมีเดียเข้าร่วม แต่ยังคงให้ความสำคัญกับสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลักในด้านโฆษณาสินค้า มีการรับรู้ถึงคุณค่าและความหมายของ

แบรนด์จากการเห็นโฆษณาสินค้า มีการสื่อสารระหว่างกลุ่มเพื่อนและคนรอบข้างด้านราคาสินค้าผ่านโซเชียลมีเดีย ชิมซั้บการรับรู้ในสินค้าหรือแบรนด์สินค้าจากครอบครัวและแวดลอมสังคมที่อาศัยอยู่

การค้นหาคอมูล (Evaluation) ผู้บริโภคสืบค้นข้อมูลสินค้าจากหลากหลายช่องทางที่เชื่อมโยงกันเป็นลำดับขั้นตอนโดยมักอาศัยสื่อออนไลน์เป็นหลักอย่างเว็บไซต์ทางการของแบรนด์ ซึ่งข้อมูลที่ผู้บริโภคต้องการคือ ข้อมูลด้านราคาสินค้า อีกทั้งยังมีการสืบค้นข้อมูลจากบุคคลรอบข้าง หรือร้านค้าโดยตรงเพื่อการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนการตัดสินใจซื้อ

ตัดสินใจซื้อ (Purchase) ผู้บริโภคมักพิจารณาเลือกสินค้าจากราคาและความชอบที่อยู่บนพื้นฐานของการรับรู้ในสินค้าและข้อมูลที่ได้ทำการสืบค้นมา ซึ่งมักอาศัยระยะเวลาหนึ่งในการตัดสินใจ และเมื่อตัดสินใจเลือกสินค้าได้แล้วก็จะทำการค้นหาช่องทางซื้อที่มีความน่าเชื่อถือ มีสินค้าตามต้องการ และมีราคาจำหน่ายที่เหมาะสม ซึ่งการจะซื้อสินค้าได้นั้น ผู้บริโภคจะต้องอยู่ในบริบทที่เอื้ออำนวย คือ พบช่องทางจำหน่ายที่น่าเชื่อถือ มีสินค้าตามที่ต้องการ มีราคาที่เหมาะสมตามคาดการณ์ และมีความพร้อมในการซื้อสินค้าในขณะนั้น ทั้งนี้ ผู้บริโภคมีความแน่วแน่ต่อเป้าหมายสินค้าที่ต้องการซื้อเป็นอย่างมาก โดยปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการตัดสินใจซื้อ คือ ปัจจัยด้านราคาและความชอบส่วนบุคคล ซึ่งผู้บริโภคมีการให้ความเชื่อมั่นในร้านค้าตัวแทนจำหน่ายอย่างเป็นทางการ (Authorized Dealer)

การใช้งาน (Usage) ผู้บริโภคซื้อสินค้ามาเพื่อบริโภคใช้เป็นการส่วนตัวเป็นหลัก และจากการใช้งานสินค้านั้นก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้า มีการรับรู้ถึงคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของสินค้า สามารถระบุประโยชน์ที่ช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพจากการใช้งานสินค้าได้

2. เส้นทางการตัดสินใจซื้อของกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภค Gen Y

จากการวิจัย พบว่า ผู้บริโภคมีการใช้ระยะเวลาหนึ่งในการศึกษาหาข้อมูลเพื่อทำการเปรียบเทียบเลือกสินค้าที่เชื่อมโยงกับความทรงจำหรือความชอบในอดีต โดยพิจารณาจากหลายปัจจัยเพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

การรับรู้ (Awareness) ผู้บริโภคมีการบริโภคสื่อแบบผสมผสานที่ให้ความสำคัญทั้งสื่อออนไลน์และสื่อสิ่งพิมพ์ที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น มีการใช้โซเชียลมีเดียเป็นหลัก มีการรับรู้ถึงคุณค่าของแบรนด์ที่ส่งผลต่อผู้บริโภคได้จากการเห็นโฆษณาสินค้า โดยในด้านครอบครัวนั้นมีอิทธิพลต่อการรับรู้ในสินค้าเป็นอย่างมาก และมีการสื่อสารระหว่างกลุ่มเพื่อนในด้านราคาสินค้า

การค้นหาคอมูล (Evaluation) ผู้บริโภคสืบค้นข้อมูลล่วงหน้ามาเป็นระยะเวลาหนึ่ง โดยสืบค้นจากทั้งบุคคลและสื่อออนไลน์เพื่อการเปรียบเทียบ ให้ความเชื่อมั่นในข้อมูลจากบุคคลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ มีการนำข้อมูลที่ได้ในอดีตมาเปรียบเทียบและสืบค้นต่อเนื่องหากมีความสนใจในสินค้า

ตัดสินใจซื้อ (Purchase) ผู้บริโภคเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อประกอบการตัดสินใจ โดยให้ความสำคัญด้านราคาสินค้าเป็นหลัก และมักพิจารณาจากความชอบในอดีตที่ยังคงส่งผลถึงปัจจุบัน อีกทั้งมีการประเมินความสามารถโดยการตั้งงบประมาณการซื้อสินค้า และเมื่อสามารถตัดสินใจเลือกสินค้าได้แล้วก็จะทำการค้นหาช่องทางซื้อที่มีความน่าเชื่อถือและมีสินค้าให้ได้ทดลอง ซึ่งการจะซื้อสินค้าได้นั้น ผู้บริโภคจะต้องอยู่ในบริบทที่เอื้ออำนวย คือ พบช่องทางจำหน่ายที่น่าเชื่อถือ มีสินค้าตามที่ต้องการ และมีความพร้อมในการซื้อสินค้าในขณะนั้น โดยมีความแน่วแน่ต่อเป้าหมายสินค้าที่ต้องการซื้อเป็นอย่างมาก และปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้า คือ แวดลอมสังคมและความชอบส่วนบุคคล โดยผู้บริโภคมีการให้ความเชื่อมั่นในการเลือกซื้อสินค้าจากร้านตัวแทนจำหน่ายอย่างเป็นทางการ (Authorized Dealer)

การใช้งาน (Usage) ผู้บริโภคซื้อสินค้ามาเพื่อบริโภคใช้เป็นการส่วนตัวเป็นหลัก และมีการเปรียบเทียบคุณภาพของสินค้าระหว่างแบรนด์ขึ้นหลังจากการใช้งาน เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพจากประสบการณ์การใช้งาน มีการรับรู้ถึงคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของสินค้า

3. การเปรียบเทียบเส้นทางการตัดสินใจซื้อระหว่างกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภค Gen X Gen Y

การรับรู้ (Awareness) ผู้บริโภค Gen X และ Gen Y มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน คือ มีการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย รวมถึงสื่อออนไลน์อื่นๆ ในชีวิตประจำวัน แต่ยังคงให้ความสำคัญกับโฆษณาในสิ่งพิมพ์เป็นหลัก โดยผู้บริโภคกล่าวว่า “สำหรับนาฬิกา ยิ่งถ้าต้องเป็นหนังสือนะ พวกนิตยสาร หนังสือพิมพ์ ที่ลงโฆษณานาฬิกา เพราะมันดูน่าเชื่อถือ ช่วยสร้าง Awareness ได้ว่ามีรุ่นนี้มาใหม่” ทั้งนี้ ผู้บริโภคมีการรับรู้ถึงคุณค่าและความหมายของแบรนด์สินค้าผ่านการโฆษณา โดยมีการสื่อสารระหว่างกลุ่มเพื่อน หรือบุคคลรอบข้างผ่านช่องทางต่างๆ ที่สามารถก่อให้เกิดการรับรู้ในสินค้า อีกทั้งได้รับอิทธิพลจากครอบครัวที่ก่อให้เกิดการรับรู้และความสนใจในสินค้า ซึ่งสามารถนำไปสู่การค้นหาและการตัดสินใจซื้อได้

การค้นหาข้อมูล (Evaluation) ผู้บริโภค Gen X และ Gen Y มีพฤติกรรมการค้นหาข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการสืบค้นข้อมูลจากหลากหลายช่องทางที่เชื่อมโยงกันเป็นลำดับขั้นตอน มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยผู้บริโภค Gen Y มักให้ความเชื่อมั่นในข้อมูลจากแหล่งบุคคลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ในขณะที่ Gen X มักให้ความสำคัญในข้อมูลจากเว็บไซต์ทางการของแบรนด์เป็นหลัก ซึ่งข้อมูลที่ผู้บริโภคทั้ง 2 กลุ่มต้องการ คือ ข้อมูลด้านราคาของสินค้า โดยผู้บริโภคกล่าวว่า “ถ้าอยากจะหาข้อมูลนาฬิกาสักเรือน หรือจะซื้อนาฬิกาสักเรือนส่วนใหญ่ที่จะหาใน Google ก่อน แล้วก็เข้าไปดูในเว็บไซต์ของนิตยสาร หรือในเว็บไซต์ของแบรนด์เพื่อดูราคากลางจากตรงนั้น”

การตัดสินใจซื้อ (Purchase) ผู้บริโภค Gen X และ Gen Y มีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อที่คล้ายคลึงกัน คือ ผู้บริโภคมักมีการนำข้อมูลที่ได้นำมาทำการเปรียบเทียบ โดยมักพิจารณาเลือกซื้อสินค้าจากราคาและความชอบหรือจากประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นหลัก โดยผู้บริโภค Gen Y อาจมีการเชื่อมโยงความชอบในอดีตที่ยังคงส่งผลถึงปัจจุบัน และมีการประเมินความสามารถในการซื้อสินค้า โดยผู้บริโภคกล่าวว่า “เรื่อง Budget ยังไงก็เป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ เพราะต่อให้อยากได้มากแค่ไหน แต่เงินยังไม่พร้อมก็จบ เพราะฉะนั้นเราก็ต้องประเมินตัวเองไว้แล้วว่าเรามี Budget อยู่ที่ไหน ไร รับได้อยู่ที่ไหน ไร เพิ่มได้อีกที่ไหน ไร ถ้าไปเจอรุ่นที่ดีกว่า” จากนั้นจึงจะทำการเลือกช่องทางซื้อที่มีความน่าเชื่อถือ และมีสินค้าตามที่ต้องการ โดยผู้บริโภคทั้ง 2 กลุ่ม ให้ความเชื่อมั่นในร้านตัวแทนจำหน่ายอย่างเป็นทางการ (Authorized Dealer) ทั้งนี้ ผู้บริโภคจะต้องอยู่ในบริบทที่เอื้ออำนวยต่อการตัดสินใจซื้อ คือ พบช่องทางจำหน่ายที่น่าเชื่อถือ มีสินค้าตามที่ต้องการ และมีความพร้อมความสามารถในการซื้อสินค้าในขณะนั้น โดยผู้บริโภค Gen X กล่าวว่า “นาฬิกามันก็ไม่ได้เป็นสินค้าที่ซื้อได้บ่อย ขึ้นอยู่กับเวลา สถานะภาพและความสามารถที่จะซื้อในตอนนั้น ฉะนั้นถ้าเป็นช่วงที่เราจ่ายได้ ซื้อได้ ไม่เดือดร้อนมีของพร้อมก็ซื้อ” ส่วน Gen Y กล่าวว่า “กว่าจะซื้อเรือนนึงก็นานนะ ดูจนกว่าจะพร้อม ของมีพร้อมและเงินพร้อมก็ซื้อ ถ้าซื้อแล้วไม่เดือนร้อนก็ซื้อได้เลย”

การใช้งาน (Usage) ผู้บริโภค Gen X และ Gen Y มีพฤติกรรมการใช้งานที่คล้ายคลึงกัน คือ ใช้งานเพื่อการส่วนบุคคลเป็นหลัก ถึงแม้ว่าผู้บริโภคจะทราบดีในเรื่องมูลค่าเพิ่มของสินค้าแต่ก็มิได้ส่งผลต่อรูปแบบการใช้งาน และจากประสบการณ์การใช้นั้นสามารถทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้า และเกิดความพึงพอใจจากมูลค่าเพิ่มของสินค้าได้เป็นสำคัญ โดยผู้บริโภคกล่าวว่า “นาฬิกาที่พี่ซื้อมาก็ใช้มาเรื่อยๆ ไม่ได้ปล่อย ส่วนใหญ่นาฬิกาที่พี่ซื้อมาก็ซื้อไว้ใส่เอง หรือไม่กี่เก็บไว้ ราคามันก็ขึ้น แต่ก็ได้ตั้งใจจะเอามาเก็บไว้ขายนะ มันเหมือนเป็นความภูมิใจที่เราซื้อของชิ้นนึงแล้วมันมีมูลค่าเพิ่ม”

อภิปรายผลการวิจัย

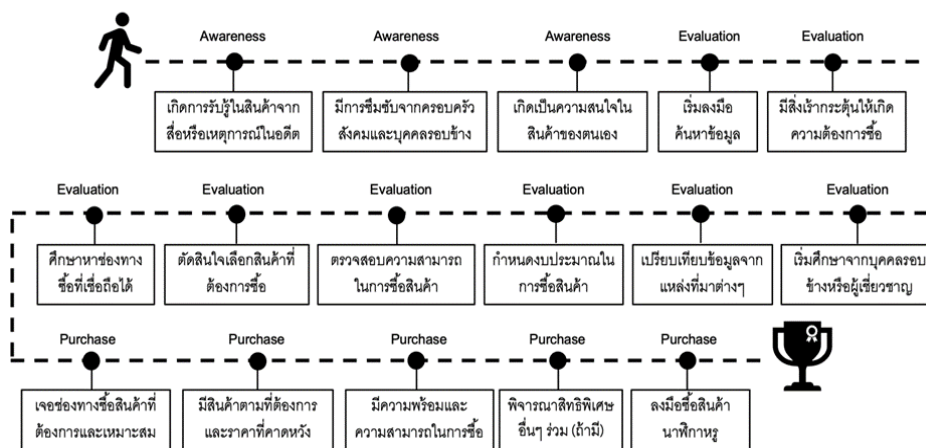
จากผลการวิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ช่องทางและสื่อที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคสินค้านาฬิกาหรู 2) ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อสินค้านาฬิกาหรู 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้านาฬิกาหรู โดยสามารถอภิปรายในแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

1. ช่องทางและสื่อที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคสินค้านาฬิกาหรู

ผู้บริโภคเกิดการรับรู้จากสื่อหลากหลายช่องทางที่เชื่อมโยง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคจากหนังสือเจาะเทรนด์โลก 2019 โดยศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (2562) ระบุว่า Gen X ส่วนหนึ่งยังคงนิยมอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ และขณะเดียวกันก็มีการใช้โซเชียลมีเดียร่วมด้วย ส่วน Gen Y มีการใช้โซเชียลมีเดียเป็นหลัก ทว่าเพื่อนและครอบครัวยังคงส่งผลต่อการรับรู้เป็นสำคัญ โดยสื่อที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด คือ สื่อสิ่งพิมพ์ ที่สามารถดึงดูดผู้บริโภคกลุ่มใหม่ และยังคงมีบทบาทสำคัญในด้านความน่าเชื่อถือ (Credibility) เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับแบรนด์สินค้า (Gibson, 2019) ซึ่งข้อมูลจาก Nielsen ปี 2018 ระบุว่าแบรนด์สินค้านาฬิกาหรูมีการลงทุนในสื่อสิ่งพิมพ์มากที่สุด ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และป้ายโฆษณาสินค้าหรือบิลบอร์ดตามลำดับ จึงกล่าวสรุปได้ว่า สื่อที่สามารถทำให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้มากที่สุด คือ สื่อสิ่งพิมพ์ผ่านการสร้างมายาคติของแบรนด์นาฬิกาหรูโดยอาศัยการโฆษณาสินค้าที่มักมีการสื่อสารความหมายของการอยู่เหนือกาลเวลาในโฆษณาสินค้า เพื่อให้เกิดมายาคติว่า สินค้านาฬิกาหรูนั้นไม่มีวันเก่าหรือล้าสมัย ส่งผลให้มีมูลค่าสูงขึ้น และจะไม่มีวันด้อยคุณค่าลงเมื่อเทียบกับสินค้าทั่วไปที่ (อภิเชฐ กาญญะอยุธยา, 2560) พร้อมกันนี้ ผู้บริโภคมีการสืบค้นข้อมูลสินค้าที่เชื่อมโยงเป็นขั้นตอนเพื่อทำการเปรียบเทียบโดยช่องทางที่ผู้บริโภคเลือกใช้ในการสืบค้นข้อมูลมากที่สุด คือ Google และใช้โซเชียลมีเดียร่วมด้วย สอดคล้องกับข้อมูลจาก We are Social Thailand ปี 2019 ที่ระบุว่า ผู้บริโภคนิยมค้นหาข้อมูลผ่าน Google ตามมาด้วยการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) อย่าง Facebook YouTube และ LINE ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้แบรนด์นาฬิกาหรูประสบความสำเร็จในการสื่อสารยุคปัจจุบันได้ คือ การสร้างตัวตนและการรับรู้บนโลกออนไลน์เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค พร้อมสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้บริโภคในทุกมิติของการสื่อสาร และสามารถสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อย่างตรงจุด (Graf, 2018) นอกจากนี้ พบว่าผู้บริโภค Gen Y หรือ กลุ่มมิลเลนเนียล (Millennial) นั้นมีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลต่อสินค้าลักซ์วรีในอนาคตอันเนื่องมาจากมูลค่าการบริโภคสินค้าลักซ์วรีที่เพิ่มมากขึ้น โดยมีพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าลักซ์วรีแบบไลฟ์สไตล์ตามเทรนด์ มีการค้นหาและประเมินข้อมูลจากหลากหลายช่องทางโดยอาศัยโซเชียลมีเดียเป็นหลัก (Han and Kim, 2020)

2. ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อสินค้านาฬิกาหรู

แผนภาพที่ 2 เส้นทางการตัดสินใจซื้อ (Customer Journey) ของผู้บริโภคสินค้านาฬิกาหรู

เส้นทางการตัดสินใจซื้อสินค้านาฬิกาหรูของผู้บริโภคทั้ง 2 กลุ่ม มีความคล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก คือ มีการอาศัยระยะเวลาในการตัดสินใจซื้อตั้งแต่ขั้นตอนการรับรู้ การสืบค้นข้อมูลไปจนถึงการพิจารณาเลือกสินค้าและการตัดสินใจซื้อสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการค้นหาข้อมูล (Evaluation) เพื่อทำการเปรียบเทียบ จึงกล่าวได้ว่า สินค้านาฬิกาหรูเป็นสินค้าที่มีความเกี่ยวพันสูง (High Involvement) ที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการพิจารณาก่อนการตัดสินใจซื้อ สอดคล้องกับข้อมูลจาก University of Minnesota ปี 2010 ที่ระบุว่า สินค้าที่มีความเกี่ยวพันสูงนั้น ผู้บริโภคมักจำเป็นจะต้องใช้เวลาในการค้นหาข้อมูลเป็นอย่างมาก เพราะสินค้านั้นอาจมีความสำคัญ มีราคาสูง หรือเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคอาจไม่คุ้นเคย หรือไม่เคยซื้อมาก่อน และอาจมีความเสี่ยงต่อการตัดสินใจซื้อผิดพลาดสูง จึงจำเป็นต้องประเมินด้วยหลากหลายองค์ประกอบอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจซื้อ เพื่อสามารถทำการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าที่มีความเหมาะสม เกิดคุณค่า และเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภคมากที่สุด นอกจากนี้ ผู้บริโภคจะระบุว่าการตัดสินใจซื้อสินค้านาฬิกาหรูนั้นเกิดขึ้นหลังจากการพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลในขั้นตอนการค้นหาข้อมูลไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่การจะซื้อสินค้าขึ้นได้จริงนั้น ผู้บริโภคจะต้องอยู่ในบริบทที่เอื้ออำนวยต่อการตัดสินใจซื้อ คือ มีสินค้าที่ต้องการและมีความพร้อมในการซื้อสินค้า ทั้งนี้ งานวิจัยของ Florian (2018) ระบุว่า หนึ่งในปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในอุตสาหกรรมค้าปลีกนาฬิกาหรู คือ การนำเสนอประสบการณ์ (Delivering Experiences) สุดพิเศษและเป็นเอกลักษณ์เพื่อสร้างความประทับใจให้กับผู้บริโภคผ่านการสร้างกิจกรรมการร่วมมือกับแบรนด์หรือองค์กรพิเศษต่างๆ ที่สามารถกระตุ้นให้เกิดความสนใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภคได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้บริโภครุ่นใหม่ที่ชอบประสบการณ์พิเศษที่แตกต่างจากการซื้อสินค้าหลักซาวีร์แบรนด์ทั่วไป และหากแบรนด์สามารถนำเสนอประสบการณ์ที่ดีและแตกต่างให้กับผู้บริโภคได้นั้น นอกจากจะสร้างความประทับใจให้กับผู้บริโภคได้แล้ว ยังเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับแบรนด์ได้เหนือกว่าคุณค่าที่ผู้บริโภครับรู้ได้จากภายนอก (Schmitt, 1999 อ้างใน Han and Kim, 2020 : 7) โดยในปัจจุบันกลุ่มผู้บริโภคสินค้านาฬิกาหรูนั้นล้วนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนาฬิกาจากการศึกษาข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ ฉะนั้น การเลือกบุคคลเพื่อมารับหน้าที่ในการแนะนำสินค้า (Sales Assistant) จะต้องมียุคความรู้และมีความชื่นชอบในสินค้านาฬิกาหรูที่สามารถถ่ายทอดความรู้ และแนะนำสินค้าให้กับผู้บริโภคได้อย่างไม่มีข้อกังขา

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้านาฬิกาหรู

จากการวิจัยสามารถแบ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้านาฬิกาหรูออกเป็น 2 ปัจจัย ดังนี้

1) ปัจจัยภายนอก คือ (1) ชื่อเสียงของแบรนด์ สะท้อนถึงความเชื่อมั่นในคุณภาพ การเป็นที่ยอมรับในสินค้า และเป็นที่ต้องการของตลาดผู้บริโภค (2) ราคาสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทย์ มาศนามาดล (2556) ที่ระบุว่า แม้กลุ่มผู้บริโภคสินค้านาฬิกาหรูจะเป็นกลุ่มคนที่มีความสามารถซื้อก็ตาม แต่ยังคงมีการคำนึงถึงปัจจัยด้านราคาของสินค้าและความคุ้มค่าเป็นหลัก (3) การโฆษณาสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทย์ มาศนามาดล (2556) ที่ระบุในด้านความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อโฆษณาสินค้านาฬิกาหรูว่า การโฆษณาสินค้าของแบรนด์นาฬิกาหรูโดยมีการอาศัยบุคคลที่มีชื่อเสียงเข้ามาเกี่ยวข้องนั้นสามารถก่อให้เกิดความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึก และส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อได้ (4) สิ่งแวดล้อมทางสังคมและบุคคลรอบข้าง คือ ครอบครัว เพื่อน และบุคคลรอบข้าง ซึ่งมีการซึมซับเอาประสบการณ์ร่วม ความรู้สึก และวัฒนธรรม เข้ามาเกี่ยวข้อง มักให้ความสำคัญกับสังคมและบุคคลรอบข้าง จึงมักถูกชักจูงได้ง่าย โดยมีรูปแบบการซื้อตามกระแสสังคม สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน ที่ผู้บริโภคมีการใช้โซเชียลมีเดียเป็นหลัก และมีรูปแบบการสื่อสารผ่านกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน จึงอาจก่อให้เกิดแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อได้ (5) ความทนทานของสินค้า โดยผู้บริโภคมีการคาดหวังถึงคุณภาพและความทนทานของสินค้า และมักพิจารณาเลือกซื้อสินค้าในส่วนนี้ร่วมด้วย ซึ่งสามารถส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้านาฬิกาหรูในอนาคตได้เช่นเดียวกัน (6) มูลค่าเพิ่มของสินค้า ที่ส่งผลต่อความรู้สึกได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ คือ ผู้บริโภคมีความคาดหวังในมูลค่าเพิ่มของสินค้าที่จะเพิ่มขึ้น และมีความกังวลต่อมูลค่าเพิ่มของสินค้าที่จะลดลงหลังจากตัดสินใจซื้อ ทั้งนี้ ปัจจัยด้านคุณภาพ ความทนทาน และราคาที่ส่งผลต่อมูลค่าเพิ่มของสินค้าอันเป็นปัจจัยภายนอกนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Emilia (2015) ที่ระบุว่าคุณภาพ (Quality) และราคา (Price) เป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าลักซ์ชัวรี อีกทั้งยังมีปัจจัยด้านความสวยงาม (Aesthetics) ความหายาก (Rarity) ความพิเศษ (Extraordinarity) และความเป็นเอกลักษณ์ (Symbolism) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อได้เช่นกัน

2) ปัจจัยภายใน คือ (1) เครื่องมือแสดงออกถึงสถานะและตัวตน คือ มักเลือกซื้อสินค้านาฬิกาหรูเพื่อเป็นเครื่องมือการเข้าสังคม เป็นการแสดงออกถึงสถานะและตัวตนทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมในยุคปัจจุบัน (2) ความชื่นชอบและความพึงพอใจส่วนบุคคล คือ แบรนด์สินค้านาฬิกาหรู ด้วยรูปทรง การออกแบบ และการฟังก์ชันการใช้งานของแต่ละแบรนด์มีความแตกต่างกัน โดยผู้บริโภคมักพิจารณาเลือกจากแบรนด์หรือสินค้าที่มีความเหมาะสมกับบุคลิก การแต่งตัว รวมถึงรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน โดยปัจจัยด้านความชื่นชอบและความพึงพอใจนั้นยังสามารถส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้านาฬิกาหรูในอนาคตได้อีกด้วย (3) โอกาสและเวลา คือ การซื้อสินค้านาฬิกาหรูเพื่อมอบรางวัลให้กับตนเองในโอกาสพิเศษ หรือช่วงเวลาที่มีสภาพคล่องทางการเงินและสามารถจับจ่ายใช้สอยสินค้าฟุ่มเฟือยได้โดยงานวิจัยของ วิทย์ มาศนามาดล (2556) ระบุว่า ผู้บริโภคมีการให้รางวัลกับตัวเองเพื่อเติมเต็มความปรารถนาที่ส่งผลต่อคุณค่าทางจิตใจเมื่อได้ครอบครองสินค้านาฬิกาหรูตามที่คาดหวัง ทั้งนี้ ปัจจัยภายในจะถูกเติมเต็มได้นั้นอาจต้องอาศัยการมีประสบการณ์ร่วมที่ดีเพื่อสร้างความประทับใจ ซึ่งสำคัญไม่แพ้กันกับปัจจัยด้านคุณภาพและราคาอันเป็นปัจจัยภายนอก (Emilia, 2015) จึงอาจกล่าวได้ว่า ทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในนั้นทำหน้าที่เชื่อมโยงกัน หากขาดปัจจัยส่วนใดไปก็ไม่สามารถทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อได้ ทั้งนี้ พฤติกรรมผู้บริโภคมีการพัฒนาเข้าสู่ยุคดิจิทัลมากขึ้น

ฉะนั้นการสร้างเรื่องราว (Brand Story) อาจไม่เพียงพอ การสร้างความแปลกใหม่ให้กับสินค้าผ่านการร่วมมือ (Collaboration) ในมิติต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและอาจเป็นกุญแจสำคัญเพื่อให้แบรนด์สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผู้บริโภคในยุคปัจจุบันได้ นอกจากนี้ ความท้าทายของการสื่อสารในยุคปัจจุบันทำให้ลูกค้าวีเรียลแบรนด์ต้องปรับตัวมากขึ้น โดยเว็บไซต์ในเครือหนังสือพิมพ์ South China Morning Post เผยข้อมูลลูกค้าวีเรียลแบรนด์ว่า มีการประยุกต์ใช้โซเชียลมีเดียอย่าง WeChat ที่ได้รับความนิยมสูงสุดในจีนมาประยุกต์เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อให้สอดคล้องพฤติกรรมผู้บริโภค โดยระบุว่า การมีส่วนร่วม (Engagement) เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริโภคในประเทศจีนผ่านรูปแบบการตลาดทางวัฒนธรรม (Culture Marketing) ที่จะต้องทำความเข้าใจพฤติกรรมเชิงลึก รวมถึงวัฒนธรรมของผู้บริโภคเพื่อให้สามารถทำการสื่อสารได้อย่างตรงจุดด้วยการนำเสนอสินค้าให้เข้ากับวัฒนธรรมของผู้บริโภค (Nicoletti, 2019)

บทสรุป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเส้นทางการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสินค้านาฬิกาหูก และทำการเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของเส้นทางการตัดสินใจซื้อระหว่างกลุ่มผู้บริโภค Gen X และ Gen Y ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยนั้นสรุปได้ว่า ผู้บริโภคทั้ง 2 กลุ่ม มีเส้นทางการตัดสินใจซื้อที่คล้ายคลึงกัน มักอาศัยระยะเวลาหนึ่งๆ ตั้งแต่การเริ่มรับรู้ในสินค้า การศึกษาหาข้อมูล การเปรียบเทียบ และการตัดสินใจซื้อ ทั้งนี้ ผู้บริโภคมักพิจารณาเลือกซื้อสินค้าจากแบรนด์เป็นหลักที่เชื่อมโยงเข้ากับการออกแบบและฟังก์ชันการทำงานของนาฬิกาหูก โดยที่ราคา คือ ปัจจัยหลักในการพิจารณา พร้อมกันนี้ ผู้บริโภคยังมีการรับรู้ในคุณค่าของสินค้านาฬิกาหูกที่เชื่อมโยงกับอรรถประโยชน์ด้านการลงทุนจากมูลค่าเพิ่มของสินค้าอีกด้วย (Puttipinyo and Petison, 2018) จะเห็นได้ว่า สินค้านาฬิกาหูกนั้นมิได้เป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพ ทว่าแรงผลักดันที่อยู่เบื้องหลังความตั้งใจซื้อนั้นเกิดจากความต้องการส่วนบุคคลที่รวมถึงการรับรู้ และความสามารถในการซื้อสินค้าของผู้บริโภคมีความเชื่อมโยงกัน (Adams, 2017)

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

งานวิจัยชิ้นนี้ถือได้ว่าเป็นงานวิจัยนำร่องที่สามารถเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยในอนาคตที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเป็นการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของตลาดสินค้านาฬิกาหูก รวมถึงสินค้าลูกค้าวีเรียลอื่นๆ อีกด้วย ทั้งนี้ จากผลการศึกษาวิจัยสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. การตลาดแบรนด์สินค้า (Brand Marketing) คือ สามารถทำความเข้าใจพฤติกรรมและปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสนใจสินค้านาฬิกาหูกของผู้บริโภค เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการวางกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อสร้างคุณค่าให้กับแบรนด์สินค้า
2. การวางแผนสื่อโฆษณาสินค้า (Media Planning) คือ สามารถมองเห็นความสำคัญของสื่อแต่ละชนิดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เพื่อนำไปประกอบการวางแผนสื่อโฆษณาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การเพิ่มช่องทางในการรับรู้สินค้า (Touchpoints) คือ สามารถปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มช่องทางการรับรู้ในสินค้าให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน
4. การสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้บริโภคสินค้า (Experience Marketing) คือ สามารถนำไปพัฒนาแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อย่นระยะทางการตัดสินใจซื้อสินค้า และสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้บริโภคได้ในทุกๆ มิติเพื่อนำเสนอประสบการณ์สุดพิเศษเหนือระดับให้กับผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. สามารถทำการวิจัยเพิ่มเติมในขั้นตอนการซื้อซ้ำ (Repurchase) และ การสนับสนุน (Advocacy) เพื่อทำการศึกษาตลอดเส้นทางการซื้อสินค้าของผู้บริโภคได้ครบทุกขั้นตอน สามารถวิเคราะห์หาเหตุผลและพฤติกรรมของผู้บริโภคในด้านการสนับสนุน (Advocacy) เพื่อต่อยอดการวางกลยุทธ์การสร้างความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty) รวมถึงสามารถสร้างเป็นกลุ่มข้อมูลตัวอย่าง (Target Persona) เพื่ออธิบายพฤติกรรมของผู้บริโภคในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้บริโภค (Target Audience) ได้อย่างแม่นยำ
2. สามารถทำการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อหาค่าความแตกต่าง การวัดผล และยืนยันผลการวิจัย เพื่อชี้วัดความเหมือนหรือความแตกต่างของเส้นทางการตัดสินใจซื้อได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
3. สามารถทำการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงลึกของผู้บริโภค (Customer Insight) และค้นหาความสำคัญในปัจจัยที่ก่อให้เกิดการตัดสินใจซื้อ ซึ่งจะเป็นการปรับปรุงงานวิจัยให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น สอดรับกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- ฐานเศรษฐกิจ. (2562). ตลาดนาฬิกาหรูคึกคักแบรนด์ดังพาเหรดบุกไทย ไฮเอนด์-สปอร์ตมาแรง. (20 ธันวาคม 2562) สืบค้นจาก <http://www.thansettakij.com/content/404539>.
- ณัฐพัชญ์ วงษ์เหรียญทอง. (2561). *Customer Journey-วิธีการซื้อของที่ค้นหาของควรรู้*. (23 สิงหาคม 2563) สืบค้นจาก <https://www.nuttaputch.com/customer-journey-101/>.
- วิทย์ มาศนามดล. (2556). *ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและพฤติกรรมผู้บริโภคในตลาดนาฬิกาข้อมือหรูในประเทศไทย*. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศูนย์สร้างสร้งงานออกแบบ (TCDC). (2562). *เจาะเทรนด์โลก 2019*. (16 พฤษภาคม 2563) สืบค้นจาก https://web.tcdc.or.th/media/publication_lang_file/183/TREND_2019_2P.pdf.
- อภิเชษฐ กาญ ญ อยู่ธยา. (2560). *มายาคติในโฆษณาแบรนด์หรู*. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- Adams, A. (2017). *Despite Consumer Demand, The Luxury Watch Industry Will Have To Shrink Before It Recovers*. (23 May 2020) Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/arieladams/2017/06/23/despite-consumer-demand-the-luxury-watch-industry-will-have-to-shrink-before-it-recovers/#506075ae2c75>.
- Emilia Reis. (2015). *Influencing Factors on Consumer Buying Behaviour of Luxury Goods*. Bachelor of Business Administration, Turku University of Applied Sciences, Finland.
- Florian A. Graf. (2018). *The Consolidation Trend in the Luxury Watch Retail Industry*. School of Management and Law, ZHAW Zurich University, Switzerland.
- Gibson, G. (2019). *Can luxury brands be the saviour of print media? Moet Hennessy offers some truths*. (23 May 2020) Retrieved from <https://www.thedrum.com/news/2019/07/05/can-luxury-brands-be-the-saviour-print-media-moet-hennessy-offers-some-truths>.

- Great Wristwatches. (2019). *What Is a Luxury Watch*. (16 May 2020) Retrieved from <https://greatwristwatches.com/what-is-a-luxury-watch/>.
- Han, S. & Kim, K. (2020). *Role of consumption values in the luxury brand experience : Moderating effects of category and the generation gap*. School of Business, Hanyang University, Korea.
- Marketing Oops. (2562). *Siam Paragon Watch Expo 2019 ที่สุดแห่งนวัตกรรมแห่งเวลาของปีกับ 180 แบรนด์ดัง*. (20 ธันวาคม 2562) สืบค้นจาก <https://www.marketingoops.com/media-ads/event/siam-paragon-watch-expo-2019/>.
- Nicoletti, S. (2019). *From Gucci to Dior : how luxury brands cleverly use social media like WeChat to engage the China market*. (23 May 2020) Retrieved from <https://www.scmp.com/magazines/style/news-trends/article/3008756/gucci-dior-how-luxury-brands-cleverly-use-social-media>.
- Puttipinyo P. & Petison P. (2018). *The perceived value of the luxury watch : Understanding Consumer Insight Using the Means End Chain Approach*. Paper presented in the 2018 Global Marketing Conference 26-29 July 2018 Tokyo, Japan.
- Steps Academy. (2562). *Customer Journey สิ่งสำคัญที่นักการตลาดและผู้ประกอบการต้องรู้*. (20 ธันวาคม 2562) สืบค้นจาก <https://stepstraining.co/content/customer-journey-to-know>.
- Timepiece Perfection. (2015). *What Defines a Luxury Watch*. (16 May 2020) Retrieved from <http://timepieceperfection.com/blog/what-definLes-a-luxury-watch/>.

9

锚定效应对消费者购买意愿的影响研究

A Study of Anchoring Effect's Influence on Consumer Purchase Intention

田川 和曾滕睿

Tianchuan and Tseng Cheng-Jui

锚定效应对消费者购买意愿的影响研究

A Study of Anchoring Effect's Influence on Consumer Purchase Intention*

田川¹和曾滕睿²

Tianchuan and Tseng Cheng-Jui

¹国际学院 泰国格乐 三巷拉明特拉路 纪念碑镇 挽卿区

曼谷市 10220 邮箱 : 1040752@qq.com

International college Krirk University, 3, Ram Inthra Road, Anusawari Subdistrict, Bang Khen District,

Bangkok 10220, Thailand. e-mail : 1040752@qq.com

²国际学院 泰国格乐 三巷拉明特拉路 纪念碑镇 挽卿区

曼谷市 10220 邮箱 : exeterwasabi@gmail.com

International college Krirk University, 3, Ram Inthra Road, Anusawari Subdistrict, Bang Khen District,

Bangkok 10220, Thailand. e-mail : 1040752@qq.com

Received : 4 June 2020 Revised : 17 July 2020 Accepted : 30 September 2020

摘要

“锚定效应 (anchoring effect)”已经成为研究人们需求测量必不可少的工具。目前“锚定效应”多集中在相关范式和锚定类型模型上。实践中，锚定效应对消费者购买意愿的影响及作用机制研究还尚缺。本文基于情境场域的实验，选取某微信团购的 210 人作为研究对象，其中有效参与人数 190 人作为统计计量和问卷对象，并分为高锚组 98 人，低锚组 92 人，采取以李克特七点量表测量数字从 1 到 7 正向计分。探究“锚”对消费者购买意愿的影响因素，以此探究“高锚 (high anchoring point)”与“低锚 (low anchoring point)”对消费者购买意愿的不同影响，并通过信度和效度的验证，以证明“锚定效应”对消费者购买意愿的作用，在此基础上得出锚定效应对消费者购买意愿影响大的结论，并提出相关的营销策略建议。

关键词：锚定效应；消费者购买意愿；调节作用

* This paper is partial of Research “A Study of Anchoring Effect's Influence on Consumer Purchase Intention”. Doctor of Business Administration , International College, Bangkok 10220, Thailand.

Abstract

"Anchoring Effect" has become an indispensable tool to study people's demand measurement. At present, "anchoring effect" mainly focuses on the related normal form and anchoring type model. In practice, the research on the influence of anchoring effect on consumers' purchase intention and its mechanism is still lacking. Based on the experiment in the context field, 210 people in a Wechat group purchase were selected as the research objects, among which 190 people participated effectively as the statistical measurement and questionnaire objects. And it is divided into 98 people in the high anchor group and 92 people in the low anchor group. Kurt's seven-point scale measures numbers from 1 to 7 in the positive score. To explore the influence factors of "anchor" on consumers' purchase intention, so as to explore "high anchoring point" and "low anchoring point" has different effects on consumers' purchase intention, and through the verification of reliability and validity, to prove the effect of anchoring effect on consumers' purchase intention. On this basis, it draws the conclusion that anchoring effect has great influence on consumers' purchase intention, and puts forward relevant marketing strategy suggestions.

Keywords : Anchoring Effect; Consumer Purchase Intention; Regulatory Effect

研究动机与目的

消费者购买商品意愿是综合体因素的体现。而锚定效应是影响消费者购买意愿的重要性因素。消费者通过对产品在心目中的估价决定是否购买。目前,消费者购买意愿容易受到传统价格、购买价格等影响,而忽略锚定效应的影响。从一定层面上讲,锚定效应是一个判断误差现象的工具,通过消费者在不同情境下对问题的决定以此判断估量。虽然锚定效应能够尽可能减少误差,寻找最根本的因素,但是,锚定效应最大的弊端是受到最先获得数值的影响,固定了决策者的意识思维,使得误差偏大。本文为了研究锚定效应与消费者购买意愿之间的关系,采取情境模拟、角色试验方法对营销情境下消费者价格决策进行研究,试图探索不同场景下消费者的购买意愿。

锚定效应研究综述

在幸运轮实验上首次提出了锚定效应概念:即在不确定的情境场域内,人们基于数据判断估计时会受到数值即初始锚的影响并以初始锚最为参照点进行调整最终作出预测的行为(Tversky & Kahneman, 1974)。人们在评价或预测某一事物中,会下意识的寻找一个参照物,这时如果锚点出现,自然成为其依据的判断标准,而也不会关注这个锚点是否合理。在此基础上,学者在实验研究上又发现另一种锚定现象:即锚定效应仅仅是为了提供简单物管理的数字,并不作语意提示和对比,最终的结果会产生锚定偏差,这个无关锚仅作一个数值判断的被认定为锚定效应的一步式研究范式。另外,一些研究者研究认为,锚定效应是在对目标值判断预测时,参照锚定值作出的不充分调

整产生的估计偏差。(Wilosn, Houston, Etling, & Brekke, 1996) 将估计偏差(锚值)分为自我产生锚(self-generated anchoring)和外部锚(experimenter-provided anchoring),随着研究的深入,锚值也慢慢细化为极端值、不合理值等进行研究(Epley & Gilovich, 2001)。

对于锚定效应的研究我国学者也作出了很多研究,其中,以锚定效应与消费者购买意愿关系为研究对象,得出高锚和低锚营销消费者购买意愿的高低(沈超红,程飞, & 尉春霞, 2016)。另外,基于意识锚定加工对潜在锚定加工的影响作出研究,外在锚定加工和自发锚定加工都强于潜在锚定加工(李斌,徐富明,马红宇, & 王伟, 2011)。

对锚定效应对消费者购买意愿的研究非常多,本文以前人研究的理论基础和实践经验为基础,开展锚定效应对消费者购买意愿的研究,以此判断锚定效应与消费者购买意愿的关系。

研究假设

1. 设置锚与消费者购买意愿条件

目前,在市场消费体制下,产品质量、产品价格、广告效应、商场促销等都会成为锚进而影响消费者的购买意愿(张淑惠&陈珂莹, 2018)。在社会生活中,作为一个普通的消费者,其判断购买商品价格是否合理时,往往会寻找过去的价格作为锚参照。如果现价高于锚的情况下,消费者从心理上认定价格不合理,很可能讨价还价,甚至不愿意购买。基于以上分析,本文提出以下假设条件:

H1: 锚对消费者购买意愿有显著影响;

H1a: 高锚比低锚能产生更程度的消费者购买意愿。

2. 消费者剩余的媒介作用

所谓消费者剩余是指消费者为了购买某以特定商品或服务,愿意支付最高价和实际价格的差额(刘石兰&甘艳玲, 2015)。研究表明,消费者剩余更多的是受到锚定效应的影响。如果将商品销售价格作为锚点,则会影响消费者的出价。在销售市场中,企业往往利用广告效应提高广告价格以提高商品定价,以此给予消费者最高的估价,而估价越高实际价格低造成的剩余就越大(罗利,赵云洁,肖潇, & 陈溪, 2011)。消费者预测估价就是设定“锚点”的方式,基于此,本文提出以下假设:

H2: 锚对消费者剩余有显著影响。

H2a: 高锚比低锚能给消费者带来更多的剩余。

消费者对消费剩余的感知会直接影响其购买意愿,所以,消费者在预测某一商品价格时,不仅会考虑其实际价格,更将实际价格与内心所能接受的价格相比较(陈仕华 & 李维安, 2016)。如果商品实际价格高于内心所能接受价格,消费者就没有消费剩余进而不愿意购买商品。因此,如果商品初始设定形成一定市场效应以后,给消费者以参考的锚点,如果后期价格低于锚点的时候,就容易销售,但如果价格高于锚点时,消费者的购买意愿就会下降,不愿购买商品(王琦,刘凯, & 张晓航, 2016)。可以

看出，消费是否剩余是设定锚的因素，也即是导致消费者购买意愿降低与否的因素，基于此，本文提出以下假设：

H3：消费者剩余在锚和消费者购买意愿之间起媒介作用。

基于以上假设，本文总结如图 1 所示：

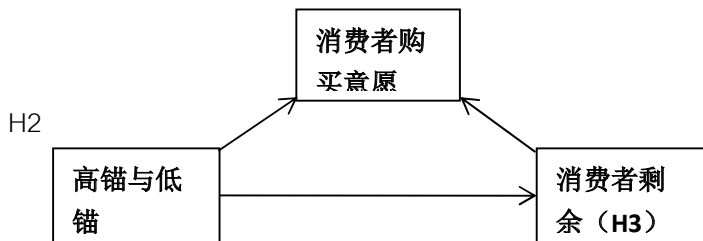

图 1 消费者购买意愿、消费者剩余、高锚与低锚关系架构图

研究方法

本文以情境模拟实验，分析锚对消费者购买意愿的影响以及消费剩余对其产生的媒介作用。

1. 研究对象选取

选取某微信团购群的人员为研究对象，共计 210 人，有效参与人员 190 人，以此分为高锚组 98 人，低锚组 92 人。

2. 研究材料准备

本实验设置与“高锚”和“低锚”为起点，借鉴华为 Mate 的案例，以京东商城的电视销售来完成。电视消费者者人群主要考虑消费者对消费价格这一变量的影响而定。以京东 2019 年销售网站为切点，目前营销最好的是小米 L65M5-4X，价格设定为 2899 元，CPU 是 CortexA53 四核 upto1.5GHz，65 英寸，超高清 4K；先科电视，价格设定 499 元，CPU 为 0，24 英寸，高清 24 英寸。

实验设置两个情境，一组为高锚实验，向 98 个消费者推荐小米牌电视，价格在 3000 元以上，另一组为低锚实验，向 92 个消费者推进先科牌电视，价格在 1000 元以下。要求消费者在对电视的质量、功能等全面了解的情况下回答问题。

3. 变量测量

1. 消费者购买意愿

消费者对某种商品购买的主观概率，可以预测主消费者的购买意愿。本文设置“我可能购买该电视机”等五个题项对消费者购买意愿进行测量，每个题项以李克特七点量表测量其程度的高低，数字从 1 到 7 正向计分，“1”表示非常不愿意；“7”表示非常愿意，选择数值越大越表明同意题项的观点。

表 1 消费者购买意愿 Cronbach 信度分析

Cronbach'sa 系数	整体 Cronbach'sa 系数
0.853	0.878
0.853	
0.758	
0.843	
0.855	

通过 Cronbach 信度分析，整体系数大于 0.65，说明量表满足信度要求。

对样本采取 KMO 样本测度和 Bartlett 氏球型检验发现，总体问卷 KMO 测度值为 0.871，Bartlett 氏球型检验概率 P 值为 0.000，经主成分分析提取 1 个成分，各题的因子分别为 0.819、0.810、0.800、0.870、0.841，累计方差解释率达到 68.42%，已经高于 60%，研究表明消费者购买量表具备良好的结构效度。

2. 消费者剩余

消费者剩余是消费者自愿支付的最高价与实际价值之间的差价。本文将消费者剩余作为一个变量，结合研究的实验情境，以“该电视机的实际价格比我预测的价格低”等六个题项对消费者剩余测量。

表 2 消费者剩余 Cronbach 信度分析

Cronbach'sa 系数	整体 Cronbach'sa 系数
0.893	0.911
0.897	
0.897	
0.898	
0.792	
0.893	

通过 Cronbach 信度分析，整体系数 0.911 远高于 0.65，说明量表满足信度要求。

同时，采取效度分析方式，基于 KMO 样本测度和 Bartlett 氏球型检验发现，总体问卷 KMO 测度值为 0.914，Bartlett 氏球型检验概率 P 值为 0.000，经主成分分析提取 1 个成分，各题的因子分别为 0.846、0.826、0.821、0.816、0.846、0.843，累计方差解释率达到 69.371%，高于 60%，研究表明消费者购买量表具备良好的结构效度。

3. 研究过程

首先，开始前期的预备实验，检验实验过程设计的合理性，发现问题及时解决，

然后开始正式实验。在预备实验中，将“高锚”小组和“低锚”小组分为两组分别抽取 16 名消费者。笔者随机抽取两个小组的消费者访谈，发现还存在如下问题有待解决：第一，在实验背景下，对电视机的质量和功能进行描述，增强实验的带入性；第二，对所列举的题项进行修正，以保障实验能够贴近情境。

其次，开始正式实验，以锚为组间单位，将 190 名消费者随机分为两组：编为实验一组和实验二组。第一步：主持人说明实验任务和目的；第二步：向两组消费者发放实验材料，让每一个参与者认罪阅读题项，认罪完成；第三步：要求两组消费者填写个人信息，全部完成以后，有主持人全部收回问卷。

研究结果

本研究针对锚、消费者购买意愿以及消费者剩余进行相关性分析，将高锚设定为“1.000”，“低锚”设定为“0.000”，如下表预测显示：锚、消费者购买意愿、消费者剩余存在相关性。以此可以推测出高锚能够增加消费者剩余，提升消费者购买意愿。

表 3 锚、消费者购买意愿以及消费者剩余进行相关性分析

	锚	消费者购买意愿	消费剩余
锚	1.000		
消费者购买意愿	0.618**	1.000	
消费剩余	0.600**	0.688**	1.000

1. 锚对消费者购买意愿是否有影响的测试

为了研究锚对消费者购买意愿的影响，本文将锚分为高锚小组和低锚小组，消费者购买意愿为变量检验，如下表所示：

表 4 锚对消费者购买意愿检测

变量	高锚下平均值	低锚下平均值	t	Sig
消费者购买意愿	4.528812	3.12476	9.124**	0.00**

注：**表示 $P \leq 0.01$

从测试实验看，在高锚条件下，消费者购买意愿平均值为 4.528812，低锚为 3.12467，检验结果 Sig 为 0.000，小于 0.05，证明高锚对消费者购买意愿有影响，前面假定的 H1 成立。

2. 媒介因素分析

消费者剩余在锚和消费者购买意愿起到媒介作用，在检验媒介之前，假定样本

Sig, 检验锚对消费者剩余的影响，如下表所示：

表 5 媒介因素分析

变量	高锚下平均值	低锚下平均值	t	Sig
消费者购买意愿	4.65347	2.82476	8.144	0.00**

注：**表示 $P \leq 0.01$

研究发现，高锚下平均值为 4.65347，低锚为 2.82476，Sig 检验结果为 0.000，小于 0.05，这样说明高锚的消费剩余高于低锚，假定的 H2 成立。

最后，采用 Baron & Kenny (1986) 提出的回归步骤研究消费者剩余在锚与消费者购买意愿之间的媒介作用。如下表所示：

表 6 锚与消费者剩余回归步骤

回归步骤	自变量	因变量	R ²	标准化系数 β	Sig
第一步	锚	消费者剩余	0.380	0.672	0.00**
第二步	锚	消费者购买意愿	0.420	0.698	0.00**
第三步	锚 / 消费者剩余	消费者购买意愿	0.625	0.326/0.579	0.00**/0.00**

注：**表示 $P \leq 0.01$

研究表明，第一步中以锚为自变量、消费者剩余为因变量的回归系数为 0.672，Sig 为 0.000 小于 0.05，线性关系显著；第二步中，以锚为自变量，消费者购买意愿为因变量的回归系数为 0.698，Sig 为 0.000 小于 0.05，线性关系显著；第三步，以锚及消费者剩余为自变量，以消费者购买意愿为因变量的回归系数为 0.326，但是 Sig 为 0.000 小于 0.05，线性关系显著。以上表明，消费者剩余在锚与消费者购买意愿之间起到媒介作用，设定的 H3 成立。

研究结论

通过本采取的研究，以消费者为研究对象，检验和测试锚对消费者购买意愿的影响，得出以下结论：

第一，锚对消费者该买意愿影响较为显著。同时在设定的高锚条件和低锚条件下，高锚比低锚对消费者购买意愿影响的更为显著。在高锚条件下，消费者愿意购买商品，增强成交率，在低锚条件下消费者不太愿意购买商品，经营者应当会重视低锚下对消费者的营销问题。

第二，通过研究发现，影响锚和消费者购买意愿最大的媒介就是消费者剩余。在

高锚条件下, 消费者剩余就越多, 这种情况消费者的购买意愿也越大; 而在低锚条件下, 消费者认知到得到的消费剩余少的情况下, 就不愿意给买商品。实际上, 本文的研究在于为企业提供一个新的预测营销的手段, 通过锚对消费者购买意愿的影响, 可以不断调整锚, 设置营销方案。

第三, 为了壮大企业, 扩大市场规模, 应当设置高锚条件, 例如, 一款手机的销售一直处于低迷的状态, 但是可以通过增加新款手机提高价格的方式营销, 虽然新款手机因为价格高而无人问津, 但是可以让处于低迷的手机增加销售量。企业设置营销方案, 可以运用锚定效应, 设置高锚, 提高消费者的购买意愿。

第四, 防止企业导致的市场低锚效应出现。在市场中, 消费者会给自己所购买的商品有意或无意设定锚。所以, 企业应当变被动为主动, 时刻关注市场中抵锚的出现, 如果出现低锚, 立即采取措施, 将低锚消除或通过设置高锚排除抵锚。

第五, 基于锚定效应, 以获得市场优势竞争地位。通过分析锚, 可以巧妙地对自身的产品进行合理定价和有效宣传。在其他竞争对手价格存在优势的情况下, 企业应当善于利用锚以凸显出自己的价格优势; 如果其他竞争对手产品价格低时, 应当多突出自身产品与同类产品的差异性, 防止消费者因为锚的衡量而影响整个市场销售。

第六, 在市场竞争中, 应当充分利用科技创新设置高锚。如果创新产品在市场上没有竞争, 可设置高锚, 获得更多的利润, 在同等条件下, 也增加消费者的购买意愿。同时也为后续应对低锚的发生做好应对准备。

参考文献

- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research : Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of personality and social psychology*, 51(6), 1173.
- Epley, N., & Gilovich, T. (2001). Putting adjustment back in the anchoring and adjustment heuristic : Differential processing of self-generated and experimenter-provided anchors. *Psychological science*, 12(5), 391-396.
- Tversky, A., & Kahneman, D. (1974). Judgment under uncertainty : Heuristics and biases. *Science*, 185(4157), 1124-1131.
- Wilson, T. D., Houston, C. E., Etling, K. M., & Brekke, N. (1996). A new look at anchoring effects : basic anchoring and its antecedents. *Journal of Experimental Psychology : General*, 125(4), 387-402.
- 陈仕华, & 李维安. (2016). 并购溢价决策中的锚定效应研究. *经济研究*, 51(6), 114-127.
- Chen Shihua & Li Weian. (2016). Study on Anchoring Effects of Acquisition Premiums Decision. *Economics Study*, 51(6), 114-127.

李斌, 徐富明, 马红宇, & 王伟. (2011). 锚定效应对消费者决策的影响研究述评. *消费经济*, 27(05), 94-97.

Li bin, Xu fuming, Ma hongyu, & Wang wei. (2011). A Review of Research on the Impact of Anchoring Effect on Consumer Decision. *Consumer Economics*, 27(05), 94-97.

刘石兰, & 甘艳玲. (2015). 消费者促销预期研究述评与展望. *外国经济与管理*, 37(03), 40-52.

Liu shilan & Gan yanling (2015). A Literature Review of Consumer Promotion Expectations and Prospects. *Foreign Economics & Management*, 37(03), 40-52.

罗利, 赵云洁, 肖潇, & 陈溪. (2011). 价格估计中经验对锚定效应的影响. *内江师范学院学报*, 26(06), 68-72.

Luo li, Zhao yunjie, Xiao xiao, & Chen xi. (2011). The Impact of Experience upon the Anchoring Effect in the Price Estimation. *Journal of neijiang normal university*, 26(06), 68-72.

沈超红, 程飞, & 尉春霞. (2016). 锚定效应与消费者购买意愿关系研究. *消费经济*, 32(02), 57-63.

Shen chaohong, Cheng fei, & Wei chunxia. (2016). Research on the Relationship between Anchor Effect and Consumers' Purchase Intention. *Consumer Economics*, 32(02), 57-63.

王琦, 刘凯, & 张晓航. (2016). 卷入情景下特征框架效应对购买意愿的影响. *商业研究*, 62(10), 1-9.

Wang qi, Liu kai, & Zhang xiaohang. (2016). Influence of the Attribute Framing Effect on Purchasing Intention under Involvement Scene. *Commercial Research*, 62(10), 1-9.

张淑惠, & 陈珂莹. (2018). 锚定效应对经济管理决策的影响研究述评. *财会月刊*, 2018(10), 125-130.

Zhang shuhui, & Chen keying. (2018). A Review of Research on the Impact of Anchor Effect on Economic Management Decision. *China Academic Journal Electronic Publishing House*, 2018(10), 125-130.

10

San-Lue as Exploration Leadership Quality of Middle-level Manager in Minor Enterprises in China

San-Lue การวิจัยลักษณะคุณภาพผู้บริหารระดับกลางของบริษัทขนาดกลางและเล็กในประเทศไทย

Kuicheng Lu

ชุยเฉิง หลู่

San-Lue as Exploration Leadership Quality of Middle-level Manager in Minor Enterprises in China

San-Lue การวิจัยลักษณะคุณภาพผู้บริหารระดับกลางของบริษัทขนาดกลางและเล็กในประเทศจีน

Kuicheng Lu¹

ชุยเจิ้ง หลู่

¹International College Krirk University, 3, Ram Intra Road, Anusawari Subdistrict, Band Khen District, Bangkok 10220, Thailand. e-mail : 1597392699@qq.com

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยกรีก 3 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220
ประเทศไทย e-mail : 1597392699@qq.com

Received : 11 June 2020 Revised : 16 July 2020 Accepted : 21 July 2020

Abstract

Middle-level managers have a very important influence in the organization. The leadership quality of middle-level managers could play a connecting role in the organization. As one of the classical military work of China, San-Lue has a clear description of the leadership quality of generals. In this paper, the researcher explores the description of the quality of generals in San-Lue and combine of the leadership quality proposed in western management science. This paper expected that the description of general leadership quality in San-Lue is tallied the quality of middle-level leaders in minor enterprises in China. A comprehensive study of the San-lue and Henry's theory of leadership quality, it fits for the Middle-level manager in Guangzhou minor enterprises.

Keywords : Leadership Quality; Middle-level managers; San-Lue.

บทคัดย่อ

ผู้บริหารระดับกลางมีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างมากโดยลักษณะความเป็นผู้นำมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานทั่วไป “San-Lue” จัดเป็นหนึ่งในผลงานทางทหารที่เก่าแก่ของประเทศไทย โดยด้านนี้มีการอธิบายเกี่ยวกับคุณภาพความเป็นผู้นำทั่วไปของหัวหน้าเอาไว้อย่างชัดเจน วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีการวิจัยคุณภาพความเป็นผู้นำของผู้บริหารระดับกลางของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในประเทศไทย โดยงานวิจัยเล่มนี้มีการศึกษาจากเนื้อหาคุณสมบัติความเป็นผู้นำทั่วไปในหนังสือ “San-lue” ร่วมกับทฤษฎีการจัดการแบบตะวันตกวิทยานิพนธ์เล่มนี้คาดหวังว่าเนื้อหาคุณสมบัติความเป็นผู้นำในหนังสือ “San-lue” และทฤษฎีคุณภาพความเป็นผู้นำของเฮนรีสามารถวิเคราะห์คุณภาพความเป็นผู้นำระดับกลาง ของ SMEs ในมณฑลกว่างโจวประเทศจีน

คำสำคัญ : คุณภาพความเป็นผู้นำ; การจัดการระดับกลาง; San-Lue

Introduction

Academic research on leadership has a long history. From the first half of the 20th century, the research mainly focuses on the description of managers' personal characteristics (Larsson, 1999). A number of researchers have quantified the leadership style and behavior of managers and formed various leadership theories. Some social behavior learns believe that leadership quality can affect the leadership efficiency of managers in an organization (Gregory Stone, Russell, & Patterson, 2004). As an internal manager of an organization, the manager has important contents such as planning, organization, coordination and control for the internal members of the organization. Leadership quality represents the quality conditions and internal factors that managers often play a role in the leadership work on the basis of inborn physiology and psychology and through acquired learning and exercise. It is an important factor affecting the leadership of managers.

As an internal manager of an organization, the manager has significant contents such as planning, organization, coordination and control for the internal members of the organization. Managers are the ones who directly participate in a hand where others work and are responsible for their contributions to the organization through their status and knowledge. In the process of organizational work, managers usually need to have certain qualities in order to achieve or maintain their position as managers. Different managers produce unique leadership abilities within the organization because of their leadership qualities. Different leadership influences some members of the organization who are related to managers, thus affecting their work and efficiency (Geller, 2000). How to realize the effective allocation of human resources within the organization and the sustainable development of human resources is the research contents needed by every human resources practitioners. Middle-level managers have a very important position and position in the organization, and they play a connecting role in the organization.

The middle-level managers are the middle-level managers who are subordinate to and responsible for the top managers and are enclosed in the management (Wooldridge & Floyd, 1990). People engage in a dialogue with each other. Working with different people will gain different life experience and work experience. In organizational behavior, the group can influence the behavior of the individual, and the individual can also affect the group within the organization. Middle-level managers can directly contact the grass-roots employees, their level middle-level managers, as well as the principal managers. Consequently, it is critical to explore and study the leadership quality of middle-level management.

Management is a theoretical discipline that needs continuous practice. The history of management development is a history of human management practice activities constantly taking stock experience and learning lessons. From the historical point of view, the summary,

analysis and application of human resources, the combination of the theoretical achievements of the ancestors and the practice of modern society can better inheritance and give play to the wisdom of the predecessors. The reflection of the combination of management theory and practice in people's mind is a guiding role in the management work. Management theory also comes into being and evolves with the emergence and development of human society and management activities. Hawthorne experiment put forward the theory of interpersonal relationship. In this society there is a relationship of interaction and interaction between people. Different leaders have their own unique leadership quality, which affects their own leadership style and affects the internal organization. The leadership qualities that the generals should have in the San-lue can help them better manage the army and help them succeed in battle. San-lue is a military work of the Han Dynasty in ancient China. It combines the thoughts of hundreds of Chinese scholars and focuses on the political strategy to elucidate the principle of governing the country and using military forces. As a military work in prehistoric China, San-lue has a clear description of the quality of generals. The researchers assume that the leadership quality of generals proposed in the San-lue is in line with the quality required by the middle-level managers of small and medium-sized enterprises in Guangzhou, China in today's society, and combine with some relevant theories of Western management to explore, in order to obtain the leadership quality model required by the middle-level management of small and medium-sized enterprises in today's society.

Research question :

- 1) Does the leadership quality of generals mentioned in San-lue conform to the leadership quality of middle and middle managers of small and medium-sized enterprises in contemporary society?
- 2) Does the combination of the leadership quality of generals and the leadership quality model proposed by Henry, a western scholar, conform to the leadership quality of moderate and middle-level managers in small and medium-sized enterprises in modern society?
- 3) In today's society, what is the leadership quality model of middle-level managers in Guangzhou SMEs?

Literature Review

Leadership Quality

The position of leaders in the organization is very important. They play a key role in the organization. Within the organization, leaders act as overall planning, coordination and control (Zhou etc, 2003). There are detailed and reasonable plans, well-designed organizational structure and effective control system in the organization. At the same time, the members

of the organization also have the need to be understood and motivated, and the need to assist in the goals of the organization as much as they can (Ferreira & Otley, 2009). The role of leadership is tantamount to combine and coordinate these two aspects. Organizational goals and the personal goals of subordinates cannot be exactly the same. In organizations, there are only a few people who really unify their personal goals and organizational goals. For most people, it is necessary to induce leaders to make necessary contributions to organizational goals. The work of subordinates is often to meet the needs of individuals. Although these needs are not necessarily consistent with the goals of the organization, they can coordinate with the interests and goals of the organization (Clegg, Kornberger, & Pitsis, 2016). Effective leadership behavior should encourage subordinates to meet their respective needs, and at the same time help to achieve the goals of the organization, that is, to use the goals pursued by individuals to achieve the goals of the organization. The leadership behavior should not only make the organization members meet the material needs moderately, but also make them to meet the spiritual need.

Leadership is a fundamental and strategic category in the leadership system. It is the personal cohesion and charisma of a leader to a specific individual or organization under certain conditions by virtue of the comprehensive role of his personal quality. It is an important driving force to maintain the excellent growth and sustainable development in an organization. In addition to their abilities, leaders should also have good charisma. In the 1960s, behavioral scientist Ghiselli pointed out that the personality factors of leaders are related to the efficiency of leadership.

Leaders with strong self-confidence and courage have a higher probability of success (Trahair, 1971). According to behavioral scientist Baumol, entrepreneurs are business leaders who master the art of leadership and are highly efficient. A successful leader should have a strong ability of organization and decision-making, so as to organize the chaotic things in the work well, and be in a position to weigh and make choices in a short time. Leaders should also have a strong sense of responsibility. Be strict with themselves and dare to take responsibility (Archibald, & Baumol, 1960). As a leader, self-confidence is a major psychological advantage to overcome difficulties in work, eliminate interference, grasp the current situation, open up the situation, make decisive decisions and establish the prestige of leadership. A wealthy business leader has strong confidence. This kind of self-confidence includes: self-confidence in their ability to solve problems; self-confidence in career development, etc. The desire for success is the source of creation and wealth. It can stimulate the subconscious, release infinite enthusiasm, energy and wisdom, and then help it to obtain great wealth and career achievements (Stogdill, 1948).

W-henry, an American behavioral scientist, put forward 12 qualities that a successful leader should possess on the basis of investigation and research in 1949. First of all, Henry believes that leaders need to have a strong achievement need. Leaders regard work achievement as the greatest pleasure, put money reward and position promotion above, so they are prepared to complete arduous tasks; secondly, leaders need to have a positive working state and dare to undertake challenging work. Third, leaders have to have a positive attitude towards their superiors. They have a great relationship with their superiors and constantly improve their abilities and skills through contact with them. Fourth, leaders have strong organizational ability. They can manage the internal affairs in an organized way and predict the development trend of things from the acquired information. Fifth, with strong decision-making ability, leaders can analyze, weigh and make decisions on various plans in a short time. Sixth, they have solid self-confidence. In their work, leaders are so full of confidence in them and have unswerving faith in their goals, and will not be interfered by the outside world. Seventh, leaders need to have agile thinking, which is the perspective, way and method of looking at things. It plays a key role in people's words and deeds. Unique thinking often produces unexpected behaviors and results. Leaders need to be agile in considering to deal with the problems in their work and work. Eighth, leaders can avoid failure as much as possible in their work, and can constantly accept new tasks, set new goals, and make continuous progress within the organization. Ninth, leaders should be practical in the organization, pay attention to the reality and not care about the uncertain future. Tenth, in organizational management, leaders should not alienate their subordinates while establishing a good relationship with their superiors, and also establish good human-computer relationship with their subordinates. Eleventh, leaders have no emotional concern for their parents, and they usually live together with different parents to avoid the influence of family factors on their working conditions. Twelfth, leaders need to be loyal to the organization and fulfill their duties (Henry,1949).

San-lue

San-lue, originally known as Huangshi-gong San-lue. It is a famous military work in ancient China. This book is different from other military books in that it focuses on expounding the principle of governing the country and using military forces from the perspective of political strategy. It is a soldierly book that combines some thoughts of various schools of thought and focuses on strategy. At present, this book has been one of the books that must be read by generals all over the world. San-lue is also known as Huangshi-gong San-lue. Its true author has no way of textual research. In history, it is said that it was written by Huangshi-Gong. Huangshi-gong is the son of weizhe, an important official of Qinshihuang. He lived in

seclusion in the north of Huangshan Mountain in the northwest of Pizhou because of the tyranny of Qinshihuang. People did not know his real name, so they called him Huangshigong. Later, Huangshi-gong passed on the three strategies to Zhang Liang, a counselor in the early Han Dynasty. The whole book of San-lue has 3800 characters, which is divided into three volumes : Shang-lue, zhong-lue and xia-lue (Wang Huifen, 2000). San-lue is written by ancient sages, among which there are a lot of words about the way of talent management and the standard of talent selection. Many of them can even be directly used in modern talent management, and their application value still has a high reference significance for today's managers (Li Wenming, 2015).

Research design

According to the research questions, the researchers assume that the description of general quality in the San-lue is suitable for the leadership quality of middle-level management. The process of this study is as follows :

First of all, because there are many versions of san-lue, different scholars have different annotations to san-lue. Therefore, researchers choose seven books of Wujing published by Zhonghua Book Company, which is annotated by Pian Yu-qian (2007) : Huang Shi-gong, Liu-Tao, and Li Wei Gongwen, Taizong of the Tang Dynasty, as literature materials.

Secondly, using the method of literature analysis to analyze the "San-Lue" and extract the quality of the generals.

Thirdly, according to the questions extracted in the San-Lue and leadership quality proposed by Henry, a western scholar, a questionnaire was developed and relevant surveys were conducted.

Fourth, the researchers selected six small and medium-sized enterprises in Guangzhou. According to James Morgan sampling analysis, they randomly selected 35 senior managers, 74 middle-level managers and 138 grass-roots employees, a total of 247 people for the questionnaire survey.

Fifthly, the researcher uses the exploratory factor analysis method to analyze the data of leadership quality of middle-level leaders and draw conclusions.

Scope of Research

The researcher combine both San-lue's general leadership quality and western scholar Henry's theory to summarize the leadership quality were :

W-Henry : 1) Achievement needs to be strong 2) Work hard 3) Broad acceptance 4) strong decision-making ability 5) strong organizational ability 6) Strong self-confidence 7) agile thinking 8) Try to avoid failure 9) Be practical 10) Close to subordinates 11) There is no emotional concern for parents 12) Loyalty to the organization.

San-Lue : 1) Honest 2) calm 3) quiet 4) serious 5) able to accept advice 6) judge right and wrong 6) accommodate talents 7) collect opinions 8) Loyalty

According to the combination of San-Lue and W-Henry's theory, the researchers designed 19 questions (Loyalty is common to both) to explore the leadership quality of middle-level managers.

Result

Exploratory Factor Analysis of the San-lue

According to the three strategies, generals should be honest, quiet, fair, and serious, be able to accept advice, be clear about right and wrong, accommodate talents, gather opinions and be loyal. The results of data analysis are as follows :

Table 1 KMO and Bartlett's Test of Leadership quality of San-lue

KMO and Bartlett's test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.759
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	815.141
	df	28
	Sig.	.000

Table 1 KMO value is higher than 0.7, KMO = 0.759, and Bartlett's test of popularity value is lower than 0.05, the data collected by the researchers are suitable for factor analysis.

Table 2 Leadership Qualities of San-lue

Total Variance Explained						
Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	% of Variance	Extraction	Component
1	3.966	49.575	49.575	49.575	.386	.622
2	.917	11.466	61.041		.594	.771
3	.794	9.920	70.961		.339	.582
4	.740	9.256	80.217		.336	.579
5	.568	7.105	87.322		.503	.709
6	.466	5.821	93.142		.527	.726
7	.396	4.949	98.091		.611	.782
8	.153	1.909	100.000		.669	.818

Extraction Method : Principal Component Analysis.

Table 2 explores the leadership qualities described in the three strategies. According to the data, the middle-level managers need to have the quality of absorbing opinions ($r=0.669$). The middle-level managers need to have the quality of accommodating talents ($r=0.611$). The middle-level managers need to have the quality of being calm ($r=0.594$). The middle-level managers need to have the quality of being clear about right and wrong ($r=0.527$). The middle-level managers need to have the quality of being able to accept advice ($r=0.503$).

Exploratory Factor Analysis of Henry's twelve leadership qualities

Table 3 KMO and Bartlett's Test of Henry's 12 leadership quality

KMO and Bartlett's test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.804
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	955.397
	df	55
	Sig.	.000

Table 3 shows KMO = 0.804, KMO value is greater than 0.07 and Bartlett's test of popularity value is less than 0.05. Therefore, the data collected by the researchers are suitable for factor analysis.

Table 4 Exploratory Factor Analysis of Henry's twelve Leadership Qualities

Total Variance Explained								
Component	Total	Initial	Cumulative	Extraction Sums of		Component		
		Eigenvalues	%	Squared	Loadings	1	2	3
		% of Variance		% of Variance	Extraction			
9	4.136	37.596	37.596	37.596	.484	.566		
10	1.675	15.224	52.821	15.224	.586	.422		
11	1.065	9.682	62.503	9.682	.721		.848	
12	.979	8.897	71.400		.640	.709		
13	.712	6.470	77.870		.719	.843		
14	.575	5.228	83.097		.708	.810		
15	.471	4.285	87.382		.592	.755		
16	.426	3.871	91.253		.690		.790	
17	.377	3.428	94.681		.691		.814	
18	.330	2.998	97.678		.280			.491
19	.255	2.322	100.000		.764			.869

Extraction Method : Principal Component Analysis.

Table 4 shows that exploratory factor analysis of Henry's twelve leadership qualities. Middle managers need to have the quality of strong decision-making ability ($r = 0.719$). Middle managers need to have strong self-confidence ($r = 0.708$). Middle managers need to have strong organizational ability ($r = 0.640$). Middle managers need to have agile thinking ($r = 0.592$). Middle managers need to have the quality of working hard ($r = 0.586$).

Conclusions, Discussion and Recommendations

Summary and Discussion

1) The middle managers need to have the quality of strong decision-making ability ($r = 0.719$). Decisiveness is a necessary ability for all employees in an organization. According to the Jean Britdan effect, managers lack decision-making ability, which will lead to management inefficiency and confusion.

2) Middle managers need to have strong self-confidence ($r = 0.708$). Self confidence refers to a person's affirmation of his work, ability and other aspects, believing that he can do a good job. Self confidence is very important for everyone. Self confidence is not only the secret of people's spiritual growth, but also an important source of people's operational work (Kipnis & Lane, 1962).

3) The middle-level managers need to have the quality of broad acceptance ($r = 0.669$). Managers can listen to other people's opinions and suggestions modestly and widely, so that they can quickly obtain information and analyze and obtain effective information from the information center (Armstrong, 2011).

4) Middle managers need to have strong organizational ability ($r = 0.640$). Managers not only rely on their own abilities within the organization, they can also mobilize the role of the organization. Good organizational skills can help managers better unit members within the organization, and bitter fight for organizational goals (Bogdewic, Baxley, & Jamison, 1997).

5) Middle managers need to have the quality of accommodating talents ($r = 0.611$). Human resources are the most important strategic resources for an organization, and trust and respect are the leverage for managers to activate their enthusiasm and creativity. The behavior of internal managers to accommodate talents can better enhance the cohesion within the organization and contribute to the development of the organization (Li Jianfang, 2009).

6) Middle level managers need to be quiet ($r = 0.594$). Calm leader is a kind of leader who chooses the responsibility, low-key and behind the scenes way to solve all kinds of intractable or not intractable problems. Quiet leadership has the virtues of restraint, humility and persistence (Koehn, 2012).

7) Middle managers need to have agile thinking ($r=0.592$). The thinking quality of managers is an important part of modern leadership methods and art. As the inner ability of human beings, thinking ability is the core of all abilities. Managers with agile thinking can help them to better complete the internal work of the organization (Leithwood & Steinbach, 1993)

8) Middle managers need to have the quality of working hard ($r=0.586$). Managers, as managers within the organization, can influence members within the organization. A manager with a quality of active hard work can motivate employees within the organization to work hard to achieve organizational goals (Voon, etc, 2011).

9) Middle level managers need to have the quality of judging right and wrong ($r=0.527$). It is a great accomplishment of leaders to make clear right and wrong. Managers must be cautious about rewards and punishments. Defining right and wrong can help managers better control members within the organization, so that members within the organization are not treated unfairly, thereby making the organization more transparent and ensuring the reasonable and effective operation of the organization's internal systems (Bass & Avolio, 1994).

10) Middle managers need to have the quality of being able to accept advice ($r=0.503$). A qualified manager can accept the problems pointed out by others, and analyze and summarize in a timely manner. Whether or not it is adopted in the end, the reason can be summarized. Do it to persuade others with reason, not to suppress people with power (Garvin & Roberto, 2001).

According to the above contents, it can be seen that the leadership quality of Chinese middle-level managers in Guangzhou includes : the middle-managers need to have 1) strong decision-making ability 2) self-confidence 3) broad acceptance 4) strong organizational ability 5) accommodating talents 6) quiet 7) agile thinking 8) working hard 9) judging right and wrong 10) able to accept advice 10 kinds of deference leadership qualities.

Limitations

1) The researchers only surveyed 247 employees from six companies in Guangzhou, but did not survey and analyze companies in other cities in China or even in other countries in the world.

2) Researchers only use exploratory factor analysis to explore the employees in Guangzhou, and other statistical methods can be used in this study.

Recommendations

1) San-lue this book contains not only the management knowledge of leadership quality, but also the strategic management, talent management and other management knowledge of leadership, which has a good guidance and help for the research of management. It is worthy of further study by the researcher.

2) This study can also be applied to companies in other countries in the world to explore the differences in leadership quality in cross-cultural communication.

Reference

- Armstrong, M. (2008). How to be an even better manager. *Engineering & Technology*, 3(21), 72-75.
- Archibald, G. C. & Baumol, W. J. (1960). Business behavior, value and growth. *Economica*, 27(287), 274.
- Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1995). Improving organizational effectiveness through transformational leadership. *Journal of Academic Librarianship*, 21(3), 210-211.
- Bogdewic, S. P., Baxley, E. G., & Jamison, P. K. (1997). Leadership and Organizational Skills. *Fam Med*, 29(4), 262-5.
- Clegg S., Kornberger M., & Pitsis T. (2016). *Managing and Organisations*, 4th Ed. UK : Sage publications Ltd. Longdon.
- Ferreira, A., & Otley, D. (2009). The design and use of performance management systems : An extended framework for analysis. *Management accounting research*, 20(4), 263-282.
- Garvin, D. A., & Roberto, M. A. (2001). What you don't know about making decisions. *Harvard business review*, 79(8), 108-119.
- Gregory Stone, A., Russell, R. F., & Patterson, K. (2004). Transformational versus servant leader- ship : A difference in leader focus. *Leadership & Organization Development Journal*, 25(4), 349-361.
- Henry, W. E. (1949). The business executive : the psychodynamics of a social role. *American Journal of Sociology*, 54(4), 286-291.
- Kipnis, D., & Lane, W. P. (1962). Self-confidence and leadership. *Journal of Applied Psychology*, 46(4), 291.
- Koehn, N. F. (2012). *From calm leadership, lasting change*. (19 March, 2562) Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED360702.pdf>.
- Leithwood, K., & Steinbach, R. (1993). Total quality leadership : Expert thinking plus transformational practice. *Journal of Personnel Evaluation in Education*, 7(4), 311-337.
- Larsson, G. (1999). Nya Krav på framtidens ledare [New demands on the future leaders]. *Psykolog Tidningen*, 45(12-13), 8-10.
- Li Jianfang. (2009). On leaders' rational use of talents. *Industry and Technology Forum*, 8(001), 251-252

- Li Jianfang. (2009). On leaders' rational use of talents. *Industry and Technology Forum*, 8(001), 251-252
- 李俭芳. (2009). 浅谈领导者对人才的合理使用. *产业与科技论坛*, 8(001), 251-252.
- Li Wenming. (2015). Interpretation of talent management concepts and methods in LiuTao and san lue. *Journal of Qingdao University of science and Technology (SOCIAL SCIENCE EDITION)*, 31(2), 37-46.
- 李文明. (2015). 《六韬》《三略》之人才管理理念与方法解读. *青岛科技大学学报 (社会科学版)*, 31(2), 37-46.
- Pian Yuqian (2007). *Seven books of Wujing : Huangshi gongsan Lue, LiuTao, Li Weigong, Taizong of Tang Dynasty (Vol.2)*. Beijing : Zhonghua Book Company.
- 骈宇騫. (2007). *武經七書: 黄石公三略、六韬、唐太宗李卫公问对 (Vol.2)*. 北京 : 中华书局.
- Stogdill, R. M. (1948). Personal factors associated with leadership : A survey of the literature. *The Journal of psychology*, 25(1), 35-71.
- Trahair, R. B. R. C. S. (1971). Explorations in managerial talent. *Administrative ence Quarterly*, 16(4), 551-552.
- Voon, M. L., Lo, M. C., Ngui, K. S., & Ayob, N. B. (2011). The influence of leadership styles on employees' job satisfaction in public sector organizations in Malaysia. *International Journal of Business, Management and Social Sciences*, 2(1), 24-32.
- Wang Huifen. (2000). The leadership style in the ancient military book "San-Lue". *Leading science forum*, 2000(1), 62-64.
- 王惠芬. (2000). 古代兵书《三略》中的领导方式. *领导科学论坛*, 2000(1), 62-64.
- Wooldridge, B., & Floyd, S. W. (1990). The strategy process, middle management involvement, and organizational performance. *Strategic management journal*, 11(3), 231-241.
- Zhou Zhenlin, Kong Fanling, Yang Linying, Han Bin, Li Jiaqin, & Ding Yangquan. (2003). *Leadership and its competence*. (8 February, 2562) Retrieved from <http://idl.hbdlb.cn/book/0000000000000000/pdfbook/003/012/136621.pdf>.

แบบฟอร์มการส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารร่มพญักษ์

☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ ☐ อื่นๆ (ระบุ)

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว)
2. สถานภาพทางวิชาการ
☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ อาจารย์ ☐ นักศึกษา ☐ อื่นๆ
3. สังกัด คณะ.....มหาวิทยาลัย
 ที่อยู่
 โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ อีเมล.....
4. ชื่อบทความ
 (ภาษาไทย)
 (ภาษาอังกฤษ)

กองบรรณาธิการวารสารร่มพญักษ์มีนโยบายและเกณฑ์การรับพิจารณาและตีพิมพ์บทความซึ่งไม่เคยเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ และไม่เคยเผยแพร่ในเอกสารฉบับอื่นๆ มาก่อนหน้านี้ และไม่ใช้บทความวิจัยจากงานวิจัยในชั้นเรียน ไม่ใช้บทความวิจัยจากงานวิจัยสถาบัน โดยบทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารร่มพญักษ์นั้นต้องผ่านการประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double Blind Peer Review) จากสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่าน ทุกบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยฯ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความที่ส่งมานี้ยังไม่เคยเสนอตีพิมพ์ที่ใดๆ และได้คัดลอกจากบทความของผู้อื่น และรับทราบ/ยอมรับในเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว จึงขอส่ง 1) ข้อมูลตามแบบฟอร์มการส่งบทความ 2) ใบโอนเงิน และ 3) บทความ เข้ารับการประเมินเพื่อร่วมตีพิมพ์ในวารสารร่มพญักษ์

.....ลงนาม

...../...../.....

ผู้เขียนชำระค่าธรรมเนียม*ตามเงื่อนไขต่อไปนี้

- 1) ชำระค่าตีพิมพ์บทความโดยแยกประเภท ดังนี้

บทความ	นศ. ม.เกริก ค่าธรรมเนียมต่อ 1 บทความ	บุคคลทั่วไป ค่าธรรมเนียมต่อ 1 บทความ
ภาษาไทย	3,000 บาท	4,000 บาท
ภาษาอังกฤษ	6,000 บาท	8,000 บาท

- 2) จ่ายผ่าน ธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่บัญชี 060-1-06501-8
- 3) หลังจากชำระแล้วส่งเอกสารทั้ง 3 รายการ คือ (1) ข้อมูลตามแบบฟอร์มการส่งบทความ (2) ใบโอนเงิน และ (3) บทความ มาที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index>

* หมายเหตุ : 1. ผู้เขียนไม่สามารถขอคืนค่าธรรมเนียมได้ในทุกกรณี (กรุณาศึกษารายละเอียดก่อนส่งบทความ)

2. กรุณาส่งเอกสารให้ครบถ้วน ตามข้อ 1) - 3) เพื่อความรวดเร็วในการพิจารณาดำเนินการของกองบรรณาธิการ

หลักเกณฑ์และรูปแบบการเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารร่วมพฤษ

หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์วารสารร่วมพฤษ

1. ผู้เขียนต้องชำระค่าธรรมเนียมตีพิมพ์บทความ
2. บทความที่ส่งมาต้องเขียนให้อยู่ในรูปแบบที่วารสารร่วมพฤษกำหนดเท่านั้น
3. ผู้เขียนต้องส่งเอกสาร 1) แบบฟอร์มการส่งบทความ 2) ใบโอนเงิน และ 3) บทความ มาที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index> (ระบบออนไลน์) เท่านั้น โดยจะไม่รับพิจารณาบทความที่ส่งทางอีเมล ไปรษณีย์หรือช่องทางอื่นๆ
4. ระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการตั้งแต่รับบทความจนผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความเสร็จโดยประมาณ 75 วัน
5. ผู้เขียนจะได้รับหนังสือตอบรับการตีพิมพ์เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความที่ผู้เขียนแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิหลังจากการประเมินแล้วเท่านั้น
6. ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาเฉพาะบทความที่ส่งมาตามเงื่อนไขเท่านั้น

เงื่อนไขการส่งบทความเสนอขอรับการประเมินเพื่อตีพิมพ์ในวารสารร่วมพฤษ

1. เป็นบทความทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยเสนอขอตีพิมพ์หรือเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นๆ มาก่อน
3. ผู้เขียนจะต้องส่งต้นฉบับเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ โดย
 - พิมพ์ลงในโปรแกรม Microsoft word ความยาวไม่เกิน 15 หน้า (A4)
 - อักษร Cordia New /ขนาดอักษร 16 point (ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ)
 - กำหนดระยะขอบกระดาษทั้ง 4 ด้าน คือ 2.54 เซนติเมตร หรือ 1 นิ้ว (ขอบบน ซ้าย ขวา และล่าง)
4. รูปแบบการเขียนบทความ ควรเขียนเชิงพรรณนาความ หากเป็นบทความที่มาจากงานวิจัยต้องเป็นการเขียนใหม่ โดยนำประเด็นสำคัญมาเสนอ และใช้รูปแบบการเขียนที่ไม่ใช่เป็นการย่อจากงานวิจัย

บทความวิจัย ควรประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ (ไม่ต้องใส่ตัวเลขหน้าหัวข้อในบทความ)

1. ชื่อบทความ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (รวม 2 ภาษา ควรมีความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4)
4. คำสำคัญ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (3-5 คำ ใช้ เครื่องหมาย semicolon (;) คั่น ระหว่างคำ)
5. ที่มาและความสำคัญของปัญหา
6. วัตถุประสงค์ / แนวคิดทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรม (งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)
7. วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล)
8. ผลการวิจัย (ผลที่ได้จากการวิจัย อาจแสดงภาพหรือตารางที่สำคัญประกอบการอธิบายผลวิจัย)
9. บทสรุป (สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ)
10. เอกสารอ้างอิง (วารสารร่วมพฤษใช้รูปแบบ APA 6th)

บทความวิชาการ ควรประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ (ไม่ต้องใส่ตัวเลขหน้าหัวข้อในบทความ)

1. ชื่อบทความ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (ทั้ง 2 ภาษา ควรมีความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4)
4. คำสำคัญ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (3-5 คำ ใช้ เครื่องหมาย semicolon (;) คั่น ระหว่างคำ)
5. บทนำ (ที่มา หรือ ความสำคัญของบทความที่ต้องการนำเสนอ)
6. เนื้อหา (ผู้เขียนนำเสนอหัวข้อสำคัญที่เกี่ยวข้องประกอบบทความที่นำเสนอ)
7. บทสรุป (สรุปประเด็นสำคัญที่ได้นำเสนอจากบทความ โดยสรุปท้ายบทความอาจตั้งประเด็นคำถาม หรือ การสร้างความต้องการให้ผู้อ่านคิดค้นหาคำตอบใหม่ๆ)
8. เอกสารอ้างอิง (วารสารร่วมพิทักษ์ใช้รูปแบบ APA 6th)

5. สำหรับบทความปริทัศน์-บทวิจารณ์หนังสือ ผู้เขียนจะต้องแจ้งแหล่งที่มาโดยละเอียด

6. วารสารร่วมพิทักษ์ ขอสงวนสิทธิ์ ในการรับพิจารณาบทความ กรณี

- 6.1 การใช้อีเมลและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้อื่นในการส่งบทความ
- 6.2 ไม่รับพิจารณาบทความวิจัยในชั้นเรียนและบทความจากงานวิจัยสถาบัน
- 6.3 รับพิจารณาบทความที่เขียนตามรูปแบบของวารสารร่วมพิทักษ์เท่านั้น
- 6.4 รับพิจารณาบทความผ่านระบบ ThaiJO [<https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index>]
เท่านั้น

การเขียนเชิงอรรถ เป็นการเขียนข้อความที่บอกแหล่งที่มาของอัญประภาหรืออัญพจน์ อาจเป็นรายละเอียดเพิ่มเติมข้อความบางแห่งในรายงาน ตำแหน่งของเชิงอรรถให้เขียนไว้ท้ายหน้ากระดาษแต่ละหน้าโดยเว้นห่างจากข้อความในส่วนเนื้อเรื่องพอสมควร และมีเส้นขีดคั่นเพื่อมิให้ปะปนกับเนื้อเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- **เชิงอรรถโยง (Gross - Reference) คือ การเขียนเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาให้ผู้อ่านสามารถดูหรืออ่านเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีลักษณะการเขียนดังนี้**

.....ในการปฏิบัติหน้าที่ และการทำงานในหน่วยงานต่างๆ อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและผลงานที่ดีแล้ว จะต้องมีการบริหารองค์การที่ดี นั้นหมายความว่า การดำเนินการจะต้องยึดหลักการบริหารงาน¹

¹ดูรายละเอียดเพิ่มเติม เรื่อง หลักการบริหารงาน บทที่ 4 หน้า 75.

- **เชิงอรรถอธิบาย (Content Footnote)** เชิงอรรถเสริมความที่เป็นข้อความอธิบาย ขยายความเพิ่มเติมจากเนื้อหาของรายงานบางตอนที่คิดว่าจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น มีลักษณะการเขียน ดังนี้

เลขเรียกหนังสือ (Book Number) หรือเลขผู้แต่ง¹ (Author Number) การจัดหนังสือ

.....
¹เลขเรียกหนังสือหรือเลขผู้แต่ง คือ ตัวเลขที่กำหนดขึ้นแทนตัวอักษรของชื่อ หรือนามสกุล ผู้แต่ง จะใส่กำกับตามหลังพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งในเลขเรียกหนังสือ

รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

เอกสารอ้างอิง เป็นการรวบรวมเฉพาะรายการเอกสารที่ถูกอ้างไว้ในส่วนเนื้อเรื่องเท่านั้น ดังนั้นจำนวนรายการเอกสารที่อ้างอิงในส่วนท้ายเรื่องจึงต้องมีจำนวนเท่ากับที่ถูกอ้างอิงไว้ในส่วนเนื้อเรื่อง การอ้างอิงแบบนาม-ปี เป็นการอ้างอิงโดยระบุ **ชื่อผู้แต่ง** และ **ปีที่พิมพ์ของเอกสาร** ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความในเนื้อหานั้น และอาจะระบุ **เลขหน้าของเอกสารที่อ้าง** ได้ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถตรวจสอบข้อมูลทางบรรณานุกรมของเอกสารที่ใช้อ้างอิงได้จากรายการเอกสารอ้างอิง (references) หรือ บรรณานุกรม (bibliography)

ตัวอย่าง (ผู้แต่ง 1 คน)

(พรณี บัวเล็ก, 2559)

พรณี บัวเล็ก (2559)

ตัวอย่าง (ผู้แต่ง 2 คน) หากมีผู้แต่งมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อผู้แต่งทุกคน

Dunning and Friedman (2014 : 79-120)

(Dunning and Friedman, 2014 : 79-120)

หรือการสรุปเนื้อหาทั้งหมดเล่ม ไม่ใช่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหน้าใดหน้าหนึ่ง ก็ไม่ต้องระบุหมายเลขหน้า ดังนี้

ตัวอย่าง

(ดิน ปรัชญพฤทธิ์, 2558)

กรณีการอ้างอิงผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศให้ระบุแต่นามสกุล ไม่ต้องใส่ชื่อแรก

ตัวอย่าง

(Hobbs, 2015 : 58 – 81)

กรณีให้ผู้แต่งมีฐานันดรศักดิ์ ให้คงไว้เหมือนบรรดาศักดิ์/สมณศักดิ์ เดิม ดังนี้

ตัวอย่าง

(หม่อมราชวงศ์ปรีดิยาธร เทวกุล, 2558 : 59)

หรือกรณีผู้แต่งมีศทางทหาร ตำรวจ ตำแหน่งทางวิชาการ คำเรียกทางวิชาชีพ ไม่ต้องใส่ไว้ เช่น ศาสตราจารย์
นายแพทย์

ตัวอย่าง

(สมชาย ผลเอี่ยมเอก, 2558 : 68)

กรณีอ้างอิงจากเว็บไซต์ ให้ใส่ชื่อผู้แต่ง ปี พ.ศ. ซึ่งปรากฏที่เรื่องที่สืบค้น ดังนี้

ตัวอย่าง

(อาทิตย์ ทองอินทร์, 2559)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2559)

การเขียนเอกสารอ้างอิง (ท้ายบทความ)

การเขียนเอกสารอ้างอิง (บรรณานุกรม) ให้เขียนโดยเรียงลำดับตามหลักการเดียวกับการเรียงคำตามลำดับอักษรในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ภาษาไทย) หรือ Dictionary (ภาษาอังกฤษ) โดยคำที่มีตัวสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ ก-ง และ A-Z ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะตัวเดียวกันเรียงลำดับตามรูปสระที่เรียงในภาษาไทย โดยเรียงภาษาไทยก่อนตามด้วยภาษาอังกฤษ

วารสารร่วมพฤษใช้รูปแบบที่นิยมใช้กันทั่วไปทางสังคมศาสตร์ คือ APA 6th (American Psychological Association) เพื่อในการบันทึกการอ้างอิงตามมาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) โดยเขียนประเภทการอ้างอิง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

Ex.

วิจารณ์ พานิช. (2556). สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21. นนทบุรี : บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.

บทความในหนังสือ วารสาร และนิตยสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้า.

Ex.

อมรรัตน์ กุลสุจริต. (2559). ระบบการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของรัฐมนตรี. *ร่วมพฤษ*, 34(1), 209-234.

วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อวิทยานิพนธ์. คณะ/ชื่อสถาบัน-มหาวิทยาลัย, สถานที่พิมพ์.

Ex.

วริศรา ศิริมังคละ. (2552). บทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.

การนำเสนอผลงานวิชาการในการประชุมทางวิชาการ

ชื่อผู้เขียน. (ปี). ชื่อบทความ. ชื่อรายงานการประชุม, หน้า.

Ex.

สุจิตรา เนตรสกุล. (2559). การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล : ศึกษากรณีการส่งต่อข้อมูลบนเฟซบุ๊ก. การนำเสนอผลงานวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติประจำปี พ.ศ.2559 วันที่ 5 พฤศจิกายน 2559 ณ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ, 588-600.

เว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. เรื่องที่สืบค้น. (วัน เดือน ปีที่สืบค้น) สืบค้นจาก ชื่อเว็บไซต์ (URL).

Ex.

ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. ทรัมป์กำลังเผชิญหน้ากับ “ตุลาการภิวัตน์” ฉบับอเมริกัน?. (14 กุมภาพันธ์ 2560) สืบค้นจาก <http://www.bbc.com/thai/thailand-38915635>.

สัมภาษณ์

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์. ตำแหน่ง. สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี.

Ex.

ประภาส แสงประดับ, ประธานชุมชนวัดบางบัว. สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2558.

หนังสือออนไลน์ (e Book)

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อเรื่อง. สืบค้นเมื่อ (วัน เดือน ปี ที่สืบค้น). สืบค้นจาก ชื่อเว็บไซต์ (URL).

Ex.

สมนึก อุ่นแก้ว. (2556). ทฤษฎีดนตรีแนวปฏิบัติ. (23 กุมภาพันธ์ 2560). สืบค้นจาก <http://www.ebooks.in.th/mybookshelf.html>

บทความในวารสารออนไลน์ (e Journal)

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อบทความ. (วัน เดือน ปี ที่สืบค้น). สืบค้นจาก ชื่อเว็บไซต์ (URL).

Ex.

สุจิตรา สามัคคีธรรม. (2559). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยเครือข่ายป่าชุมชนในเขตรอยต่อ 5 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (22 กุมภาพันธ์ 2560). สืบค้นจาก <https://www.tci-haijo.org/index.php/romphruekj/article/view/72599/58412>.

การลงรายการผู้แต่งในเอกสารอ้างอิง

1. ชื่อผู้แต่งชาวไทยลงรายการทั้งชื่อและนามสกุล โดยไม่มีคำนำหน้า และลงรายการชื่อทุกคนหากมีผู้แต่งตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. ผู้แต่งมีคำนำหน้า ฐานันดรศักดิ์ หรือบรรดาศักดิ์ ลงรายการท้ายชื่อ โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นระหว่างชื่อและฐานันดรศักดิ์หรือบรรดาศักดิ์

Ex.

ณัฏฐ์ สวัสดิวัตน์, ม.ร.ว.

สุพัตรา มาศดิตถ์, คุณหญิง.

3. ผู้แต่งที่เป็นพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์ให้ลงรายการตามเดิม และ ใส่ชื่อเดิมไว้ในวงเล็บ

Ex.

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี).

4. ผู้แต่ง 2 คน ลงรายการโดยใช้ คำว่า “และ” หรือ “&” เชื่อมทั้ง 2 ผู้แต่งที่ 1 และ ผู้แต่งที่ 2
5. ผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ใช้คำเชื่อม “และ” หรือ “&” เชื่อมคนรองสุดท้าย และ คนสุดท้าย
6. ผู้แต่งชาวต่างชาติ ลงรายการด้วยชื่อสกุล โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยอักษรย่อของชื่อต้น และ อักษรย่อชื่อกลาง (หากมี) ทั้งนี้ การลงรายการชื่อชาวต่างชาติสามารถปรับเปลี่ยนไปตามความนิยมของแต่ละชาติได้ตามความเหมาะสม
7. ผู้แต่งที่เป็นหน่วยงานราชการ องค์กร สถาบันต่างๆ ลงรายการโดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหน่วยงานย่อย โดยเว้นวรรคระหว่างชื่อทั้ง 2 (โดยใช้ชื่อเต็มไม่ใช้อักษรย่อ)
8. หนังสือที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งให้ลงรายการโดยใช้ชื่อหนังสือ และเรียงลำดับตามรายการชื่อผู้แต่ง

รูปแบบการเขียนบทความ (วิจัย)

ชื่อบทความ ภาษาไทย (Cordia New 16 pt ตัวหนา)

ชื่อบทความ ภาษาอังกฤษ (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

ชื่อและนามสกุล¹ (ภาษาไทย Cordia New 16 pt ตัวหนา)

ชื่อและนามสกุล (ภาษาอังกฤษ Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

¹ระบุหน่วยงานสังกัดผู้เขียน (ไม่ระบุสถานภาพ ยศ ตำแหน่ง คำนำหน้าชื่อใดๆ) ที่อยู่.....
.....โทรฯ : email (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ Cordia New 14 pt ตัวปกติ)

บทคัดย่อ

(ไม่เกินครึ่งหน้า A4 ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย)

(Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

คำสำคัญ : ภาษาไทย ไม่เกิน 3-5 คำ (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

Abstract

The abstract should be described in 1 paragraph with content including Objectives, Methods, and Results. (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

Keywords : Please type in English not more than 3-5 words. (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

บทนำ / ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ไม่เกิน 1 หน้า A4 (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

วัตถุประสงค์ / แนวคิดทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรม (งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)

(Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

วิธีการวิจัย

(ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล)

(Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

ผลการวิจัย

(ผลที่ได้จากการวิจัย อาจแสดงภาพหรือตารางที่สำคัญประกอบการอธิบายผลวิจัย)

(Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

บทสรุป

(สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ)

(Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

เอกสารอ้างอิง

(รูปแบบ APA 6th) (Cordia New 16 pt)

Journal Article Submission Form for Publishing in Romphruek Journal

☐ Research Article ☐ Academic Article ☐ Others (Please Specify).....

1. I (Mr. /Mrs. /Ms.)
2. Academic Title :
☐ Professor Associate ☐ Professor ☐ Assistant Professor ☐ Lecturer/ Instructor
☐ Students ☐ Others
3. Faculty/ Department/
School.....University.....
Address.....
Phone Number.....E-mail.....
4. Title of the Submitted Article
(in Thai)
(in English)

The submitted manuscript must have not been previously published in any journals nor any publications before. The submitted manuscript must have not been a classroom research nor a research article of the institutional research. The submitted manuscript for publishing in Romphruek Journal must first be selected by the representatives of Romphruek Journal editorial board whose identity will be concealed. Then the manuscripts selected will be reviewed by at least two reviewers from the field of study approved by the editorial board of Romphruek Journal. The reviewers will not be identified nor revealed their personal background (Double Blind Peer Review). All articles published in Romphruek Journal are copyrighted and belong to Krirk University entitled by the Property Act B.E. 2537.

I, hereby, confirm that the submitted manuscript is original, and has not been published in any forms before. I have read the submission policy and criteria with fully understand its content and agree to comply with the submission policy and criteria. Thus, I agree to send 1) the filled-out article submission form, 2) the pay-in slip, and 3) the submitted manuscript for publishing in Romphruek Journal.

..... (Signature)

...../...../.....

Fee Payment

The author of the submitted manuscript agree to pay fees according to the following condition :

1.

Article	Faculty, staff and students of Krirk University Payment per one article	General Public Payment per one article
in Thai	3,000 baht	4,000 baht
in English	6,000 baht	8,000 baht

2. Pay through Krung Thai Bank, Krirk University account name, account number 060-1-06501-8
3. Once the total payment has been paid, please send the copy of these following three documents :
 - 3.1 the complete filled-out article submission form 3.2 the pay-in slip
 - 3.3 the revised submitted manuscript to <http://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruek/index>

Remark : the author could not request the fee refund in any case (please read the policy carefully before submission)

Criteria and Writing Pattern for the Article Submission Published in Romphruek Journal

Criteria for the Article Submission for Publishing in Romphruek Journal

1. The author must pay the fees for the article publishing in Romphruek Journal.
2. The submitted manuscript must follow the referencing styles used in academic writing set by Romphruek Journal.
3. The author of the submitted manuscript must send :
 - 3.1) the complete filled-out article submission form.
 - 3.2) the pay-in slip
 - 3.3) submit the manuscript to
<http://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index> (on line). Please note that the manuscript submitted via e-mail, or post mail, or others will not be selected for publishing in Romphruek Journal.
4. The process starting from retrieving the submitted manuscript to the peer review evaluation process takes about 75 days.
5. The author of the submitted manuscript will receive the letter of acceptance for publishing, when the editorial committee has received the revised paper according to the suggestions of the peer reviewers.
6. The editorial board reserves its rights to consider only the paper received under the above condition.

The Manuscript Submission Guideline for Publishing in Romphruek Journal

1. The manuscript must be in the fields of humanities and social sciences.
2. The submitted manuscript must have never been published in any journals nor any types of publication before.
3. The author of the submitted manuscript must send the manuscript in e-file, and follow the direction below:
 - Type in Microsoft Word Program and the length should not exceed 15 pages (A4)
 - Font: Cordia New/ 16 points (Thai and English)
 - The page margin on four sides is 2.54 cm. or 1 inch (upper, left, right and bottom)
4. The pattern of the writing should be descriptive. If the paper derived from the research paper, the author should rewrite and present the main point of the research, not only as the summary of the research paper.

The Submitted Research Article Should Have the Following Main Parts (Do Not Put Number 1, 2, 3...in the Proposed Manuscript)

1. Article Title in Thai and in English
2. Name of the Author in Thai and in English
3. Abstract in Thai and in English (the length of both Thai and English abstract should not exceed one page of A4 paper size)
4. Key Words in Thai and in English [3-5 words, use semicolon (;) between words]
5. Introduction (Background and Significance of the Study; Review of the Literature; Hypothesis; Objectives of the Study; Related Concepts and Theories)
6. Research Methodology (Population; Samples; Data Collection Method; and Data Analysis)
7. Results of the Research (the results can include figures or tables together with detailed explanation)
8. Conclusion (Conclusion; Discussion; Suggestion and Recommendation)
9. Reference (Romphruek Journal uses the APA Referencing Style 6th Edition)

The Submitted Academic Article Should Have the Following Main Parts (Do Not Put Number 1, 2, 3...in the Proposed Manuscript)

1. Article Title in Thai and in English
2. Name of the Author in Thai and in English
3. Abstract in Thai and in English (the length of both Thai and English abstract should not exceed one page of A4 paper size)
4. Key Words in Thai and in English [3-5 words, use semicolon (;) between words]
5. Introduction (Background and Significance of the Article)
6. Content (the author presents the main topics related to the article)
7. Conclusion (Summary of the main issues presented in the article. The conclusion can be the question or the intention to lead the readers to search for the new response)
8. Reference (Romphruek Journal uses the APA Referencing Style 6th Edition)

5. In terms of the review article or the book review, the author must notify the sources in detail.

6. The editorial board of Romphruek Journal reserves its rights to accept the manuscript submitted under the following condition:

- 6.1 The author uses his/her own e-mail or phone number for submission.
- 6.2 The manuscript submitted is not the classroom research nor the institutional research.
- 6.3 The manuscript submitted follows the writing style of Romphruek Journal.
- 6.4 The editorial board accept for consideration the article submitted via ThaiJO only. [<https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruek/index>]

Footnotes - are notes placed at the bottom of a page. They cite references or comment on a designated part of the text above it. The footnotes must be placed at the bottom of that page by leaving enough line space to separate the content and the footnote by drawing a line, as the example below:

- Cross-Reference is an instance refers to related information in another text or in the same text which enables the readers to get more related or more detailed information. An example of a cross-reference is a citation at the bottom of a page, as shown below

...In terms of carrying out one's duty and working in any section in the organization to create efficiency and good performance, it is necessary to have good management. In other words, the operation must rely on the principles of magement.¹ [In Thai]

.....
¹ See also, Principles of Management, Chapter 4, p. 75 [In Thai]

- Content Footnote – is used to provide additional information or reference that simplifies or supplements information of the text. An example of a content footnote is a citation at the bottom of the page, as shown below:

Book Number or Author Number¹ Book Classification

.....
¹Book Number or Author Number is a unique code number assigned to the letter of the author's name and last name. The Book Number or the Author Number is placed after the first alphabet of the author's name in the Call Number.

The Reference Style of In-Text Citation

The fact that the documents listed in the reference section are the collection of the documents that have been referred only in the text. The number of the documents listed in the reference section must, therefore, equal to the

number of the document referred to in the text. The name-year system is the system of in-text citation appeared in brackets, and consisted of the author(s), and the year of the document publication. The citation, appeared in brackets, can be placed in front of or after the referring statement. Besides, it can also indicate the page number of the document that the statement is referred to facilitate the readers to examine the bibliographical data in the reference or the bibliography.

Example : The in-text citation for one work written by one author :

(Punnee Bualek, 2559)

Punnee Bualek (2559)

ขอเสนอ ผู้แต่งหนึ่งคน (ภาษาอังกฤษ)

(Watson, 2008)

Watson (2008)

Example : The in-text citation for one work written by two authors:

(Dunning & Friedman, 2014 : 99-120)

Dunning & Friedman (2014 : 99-120)

The in-text citation for one work written by three authors or more – write the names of all authors down the first time and from then on include only the last name of the first author followed by the words et al. ('et al' is Latin for 'and other').

Example : Research can be defined as a systematic method of creating new knowledge or a way to verify existing knowledge (Watson, McKenna & Keady, 2008)

Deciding on a research method demands the researcher consider carefully the problem or area of investigation being researched (Watson et al., 2008).

In case that the author summarizes the content of the whole book, not paraphrasing or quoting part of the paragraph, identifying page number is not required.

The example is as follows:

(Tin Prachyapruit, 2558)

In case that the author of the manuscript is foreigner, write his/her last name, year of publication, and page number as follows :

Example : (Hobbs, 2015 : 58-81)

If the author of the manuscript hold the royal title, or the monk's rank, maintain his/her royal title or the monk's rank as follows

Example : (M.R. Pridiyathorn Devakula, 2558 : 59)

In the case that the author hold the military rank, academic title, or professional title, leave out those rank and title as follows:

Example : (Somchai Phol-iam-ek, 2558 : 68)

In case of the in-text reference from web-site, write down the author of the document and the year appeared in the document, as follows:

Example : (Arthit Thong-in, 2559)

National Statistical Office (2559)

Reference List (the Collection of the Reference at the End of the Article)

All references or information sources cited in the proposed work need to be listed in the reference list at the end of the document under “References” or “Reference List.” The Reference List provides all the details necessary for the readers to locate and retrieve information source cited in the reference list. The Reference List is arranged in alphabetical order of the author’s first name (if the author is Thai) and the author’s last name (if the author is non-Thai). The alphabetical order follows the alphabetical order issued by the Royal Institute Dictionary (Thai Language) or Dictionary (English language). The word with final consonant is placed before the word with vowel. The word begins with the same consonant is placed in order according to the vowel pattern in Thai language. In addition, the Thai authors are placed in front of the International authors

In writing the Reference, the author of the proposed work must use the APA 6th Edition Style (American Psychological Association), which follows the Standards of Thai Journal Citation Index Center (TCI) by classifying the type of document as follows:

Book

Author’s name. (Year of publication). <i>Book Title in Italics</i> . Place of Publication : Publisher’s name.
Example : Vicharn Panich. (2556). <i>Enjoy learning in 21th. Century</i> . Nonthaburi : S.R. Printing Mass Products, Co. Ltd. (in Thai)
แต่ในภาษาอังกฤษ การเขียนอ้างอิงในบรรณานุกรมแตกต่างจากภาษาไทย ดังนี้
Author’s last name, followed by initials. (Year of publication). <i>Book Title in Italics capitalized only the first word of the title</i> . Place of Publication : Publisher’s name.
Collier, A. (2008). <i>The world of tourism and travel</i> . Rosedale, New Zealand : Pearson Education New Zealand.

Articles in Books, Journal, and Magazine

Author’s name. (Year of publication). Title of the Article. <i>Name of the journal (in Italics)</i> , Volume number (issue no.), page numbers.
Example : Amornrat Kulsudjarit. (2559). Assets and liabilities declaration and verification system for ministers. <i>Romphruek Journal</i> , 34(1), 209-234.
แต่ในภาษาอังกฤษ การเขียนอ้างอิงในบรรณานุกรมแตกต่างจากภาษาไทยดังนี้
Author’s last name, followed by initials. (Year of publication). Title of the article capitalized only the first word of the article. <i>Title of the journal on full in Italics</i> . Volume number (Issue number), all page numbers
Becker, L.J., & Selgman, C. (1981). Welcome to the energy crisis. <i>Journal of Social Issues</i> , 37(2), 1-7.

Thesis

Author’s name. (Year of publication). <i>Thesis Title (in Italics)</i> . Faculty/Name of the University. Place of Publication
Example : Varisara Sirimangkhal. (2552). <i>Roles of Administration with the Department of Information Technology</i> . Faculty of Liberal Arts Krirk University, Bangkok.

แต่ในภาษาอังกฤษ การเขียนอ้างอิงในบรรณานุกรมแตกต่างจากภาษาไทย ดังนี้

Conference Paper

Author's name. (Year of publication). <i>Title of the Article</i> (in italics). Name of the Conference, page numbers.
Example : ไม่มีข้อมูลชื่อผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ**** (ไม่สามารถแปลได้) สุจิตรา เนตรสกุล. (2559). การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล:ศึกษารณการส่งต่อข้อมูลบนเฟสบุ๊ค. การนำเสนอผลงานวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. 2559 วันที่ 5 พฤศจิกายน 2559 ณ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ, 588-600.
แต่ในภาษาอังกฤษ การเขียนอ้างอิงในบรรณานุกรมแตกต่างจากภาษาไทยดังนี้
Author's last name, followed by initials. (Year of publication). Title of the presentation paper. In Name of the Conference, page number.
Williams, & Seary, K. (2010). Bridging the divide : Scaffolding the learning experiences of the mature age student. In J. Terrell (Ed.), <i>Making the links : Learning, teaching and high quality student outcomes</i> . Proceedings of the 9 th . Conference of the New Zealand Association of Bridging Educators (pp. 104-116). Wellington, New Zealand.

Website

Author's name. <i>Title of the article retrieved</i> (in Italics). (Date, month, year of retrieval) retrieved from name of the website (URL).
Example : Thanes Apornsuwan. ทรัมป์กำลังเผชิญหน้ากับ “ตุลาการวิวัฒน์” ฉบับอเมริกัน?. (14 February, 2560) retrieved from http://www.bbc.com/thai/thailand-38915635 [in Thai].
Ministry of Health. (2014). <i>Ebola : Information for the public</i> . Retrieved from http://www.health.govt.nz/your-health/conditions-and-treatments/diseases-and-illness/ebolainformation-public .

Interview การติดต่อสื่อสารส่วนบุคคล ให้ทำ การอ้างอิงในเนื้อหา (in-text citation) โดยไม่ต้องลง รายการในบรรณานุกรมท้ายเรื่อง (References)

Interviewer, Position. Interview date, month, year
Example : Praphas Saengpradap, Wat Bang Bua community President. 9 December 2558. [in Thai]
G. A. Smith, Interview, October 5, 2012

E-Book

Author of the book. (Year). <i>Book Title</i> (in Italics). Retrieved date (date month year). Retrieved from website (URL)
Example : Somnuek Oonkaew. (2556). <i>Theory of practical music</i> . (23 February 2560) Retrieved from http://www.ebooks.in.th/mybookshelf.html . [in Thai]

E-Journal

Author of the article. (Year). <i>Article Title</i> (in Italics). (Date month year of retrieval). Retrieved from name of Website (URL).
Example : Sujitra Samakkitham. (2559). <i>Political economy of the community forest network in the five provincial borders of the eastern region</i> . (22 February 2560) Retrieved from https://www.tci-haijo.org/index.php/romphruekj/article/view/72599/58412 . [in Thai]

Cataloguing for Author(s) in the Reference List

1. The name of the Thai author is catalogued both first name and last name, also listed all authors in the case that there are more than two authors.
2. The author with royal title, place the royal title behind his/her last name by placing comma to separate these two parts
Example : Thanadsri Sawasdiwat, M.R.
 Supatra Masdit, Khunying
3. The author who is the monk with the monk's rank, put the name of the monk's rank with his real name in brackets.
Example : Somdet Phra Buddhacarya (Toh Brahmaramsi)
4. Two authors, place the word "and" or "&" between the name of the first author and the second.
5. More than three authors, place the word "and" or "&" between the second last author and the last one.
6. For the foreign author, place the author's last name first, followed by comma (,) and the initials. However, the list of the foreign author can be changed according to the style of each nation.
7. If the author is the official agency, organization, and institute, the list must be in order from the line agency to the sub-department. The name of the two agencies are separated by spacing (the name of the agency is written in full).
8. The book written with unknown author, start with the title of the book and follow in order according to the author's list.

Sample-Writing of a Research Article

Article Title : in Thai (Font : Cordia New 16 pt. Boldface)

Article Title : in English (Font : Cordia New 16 pt. Regular Type Face)

First and last name¹ (in Thai Cordia New 16 pt. Boldface)

First and last name (in English Cordia New 16 pt. Regular Type Face)

¹ Please indicate only the Office that you work for (do not mention the status, rank, job position, nor the name title)

Address: Tel. No.....

E-mail..... (Cordia New 14 pt. regular type face)

Abstract : (in Thai)

The abstract should be described in one paragraph with content including Objectives, Methods and Results. (Cordia New 16 pt., regular type face).

Keywords : Please type in English not more than 3-5 words (Cordia New 16 pt. regular type face).

Abstract : (in English)

The abstract should be described in one paragraph with content including Objectives, Methods and Results. (Cordia New 16 pt., regular type face).

Keywords : Please type in English not more than 3-5 words (Cordia New 16 pt. regular type face).

Introduction

(Background and Significance of Study, Concerning Researches, Hypotheses, Objectives, Concepts and Theories)

The introduction should not exceed one A4 paper size, the content should be about the background and the significance of the study (Cordia New 16 pt. regular type face).

Research Methodology

(Population and Sample, Data Collection and Data Analysis)

(Cordia New 16 pt. regular type face).

Results of the Research

(The Results of the Research can be shown in figures or tables)

(Cordia New 16 pt. regular type face).

Conclusion

(Conclusion, Discussion, Suggestion and Recommendation)

(Cordia New 16 pt. regular type face)

Reference : American Psychology Association (APA) 6th. Edition Referencing Style

(Cordia New 16 pt. regular type face)

romphruek 期刊投稿流程表格

☐ 研究型文章 ☐ 学术型文章 ☐ 其他

1. 姓名:(男/女)
2. 学位职称
☐ 教授 ☐ 副教授 ☐ 助教教师 ☐ 学生 ☐ 其他
3. 任职院校..... 学校(大学)
- 住址.....
- 联系电话.....电子邮箱.....
4. 文章标题
(泰语)
- (英语)

romphruek 期刊投稿规定直接受首次发表的论文不接受课堂教师研究和来自研究院的论文。

所以编辑收到发表的文章 romphruek 期刊必须编辑名称隐私的选者合格和估计文章。任关何发表的稿件必须经过特定领域或相领域的至少两名同行评审专家的评审。期刊采用双盲同行评审原则，即同行评审专家和作者都不知道彼此的身份。所有的格乐大学出版 romphruek 期刊版权法 1994 年保留权利。

本人保证本篇论文的首次发表，没有抄袭剽窃其他文章，本人接受 romphruek 期刊投稿规则，申请该论文公开发表。

..... 签名
...../...../.....

付帐方式：

泰京银行 账户：格乐大学 / 账号：060-1-06501-8

：请拿转帐表和注册表至寄电子邮箱：romphruek.kru@gmail.com

或者格乐大学研究与发展中心

No. 3 Soi Ramindra 1, Khwaeng Anusawari, Khet Bang Khen, Krung Thep Maha Nakhon 10220

文章	校内申请人和学生 手续费 / 1 篇	校外申请人 手续费 / 1 篇
泰语	3,000 泰铢	4,000 泰铢
英语	6,000 泰铢	8,000 泰铢

文章格式说明

(提交的稿件格式必须符合如下要求：)

1. 一、论文是有关人文和社会科学的学术论文。
2. 二、提交的文章必须从未在任何其他期刊上发表过也不得在任何其他期刊出版前的流程中审批过，此外，作者不得剽窃其他人的原创内容。
3. 三、作者必须将原件通过电邮方式(Microsoft Word)发送至本期刊。
 - 页数 A4 纸不超过 15 (页 A4)
 - 字体为 (包括泰语和英语)
 - 页边距 (上、下、左、右) 均1寸 (2.54 厘米)
 - 论文要提前 2 个月上交。
4. 文章写作风格，应该写描述性的，如果是来自调查报告，应该从新写，然后呈现出关键内容，不要使用报告的摘要。

研究型论文的组成部分

1. 文章标题 (泰文-英文)
2. 作者姓名 (泰英文两种语言)
3. 泰英文摘要 (所有两种语言不超过一页 A4)
4. 泰英文含关键词 3-5 个,分号 (;) 在单词之间移动)
5. 研究型文章内容，研究背景及重要性、包括引言、研究目的、文献综述。
6. 研究方法
7. 研究结果 (可以显示图档，图表，表格或其他插图)
8. 结论 (讨论、总结和建议)
9. 参考文献 (romphruek 期刊格式 APA 6th)

学术型论文的组成部分

1. 文章标题 (泰文-英文)
2. 作者姓名 (泰英文两种语言)
3. 泰英文摘要 (所有两种语言不超过一页 A4)
4. 泰英文含关键词 3-5 个,分号 (;) 在单词之间移动)
5. 学术型文章内容，学术背景及重要性。
6. 内容 (作者提出标题相关文章的主题的组成)
7. 结论是论文的最后总结，要说明解决了那些问题和有那些创新点。
8. 参考文献 (romphruek 期刊格式 APA 6th)

5.五、对于评论文章-研究文章（作者必须说明文章来源。）

6.六、请进入网站注册投稿(ThaiJO)稿件上填写联系方式：电子邮件、电话号码、住址。

7.七、 romphruek 期刊不接受评审文章的原则。

7.1 不能用其他人的电子邮件和电话号码投稿。

7.2 不接受来自课堂研究和研究院的文章。

7.3 参考 romphruek 期刊文章的格式，请参照本期刊的格式要求投稿。

7.4 只通过 ThaiJO [<https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index>] 系统的投稿接受。

脚注是写作者的个人信息,例如作者姓名、职务、国籍、单位通讯方式，这篇发表的文章是来自哪个项目或者基金组织的。写在最后每页脚注的位置。如下

-总参考(Gross - Reference)参考文献的使用是为了让读者更清楚地了解与文章相关的内容。

.....ในการปฏิบัติหน้าที่ และการทำงานในหน่วยงานต่างๆ อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและผลงานที่ดีแล้ว จะต้องมีการบริหารองค์ที่ดี นั้นหมายความว่า การดำเนินการจะต้องยึดหลักการบริหารงาน¹

.....

¹ดูรายละเอียดเพิ่มเติม เรื่อง หลักการบริหารงาน บทที่ 4 หน้า 75.

-脚注解释(Content Footnote)的内容补充信息是为了帮助读者理解文章的内容。格式如下

书号 (Book Number)或作者编号 ¹

¹ 书号 (Book Number)或作者编号是代替作者姓名的编号放在作者姓名编号后。

参考文献

参考文献 是援引内容文档的项目,所以参考目录必须跟参考内容数目一样。

内容引用要在文章文本中识别文档的来源，必须在引用的前面或后面注明引用文档的作者姓名，出版年份和页码，使读者可以在参考(references)和参考书目(bibliography)查阅。

ตัวอย่าง 例如：(作者 1 人)

(พรณี บัวเล็ก, 2559)

พรณี บัวเล็ก (2559)

例如：(作者 2 人)如有三人以上需要填写所有作者姓名。

Dunning and Friedman (2014 : 79-120)

(Dunning and Friedman, 2014 : 79-120)

结论部分不必写上页码。

例如：

(ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2558) (Thin patchapurit, 2558)

如果作者是外国人只放姓不放名。

例如：

(Hobbs, 2015 : 58 – 81)

如果作者有皇室或僧侣的职称要放全称。

例如：

(หม่อมราชวงศ์ปรีดิยาธร เทวกุล, 2558 : 59)

如果作者有军衔、警衔学术职称等不必写。比如：医生教授

例如：

(สมชาย ผลเยี่ยมเอก, 2558 : 68)

引用网络资料要注明作者.(网络发表年份). 标题. 搜索时间, 从 URL 地址检索。

例如：

(อาทิตย์ ทองอินทร์, 2559)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2559)

编写参考文献（文章的最后）

编写参考文献（参考书目）根据泰国皇家词典或者英文词典中的字母顺序进行编写，泰国从 ก-จ，英语从 A-Z，如果相同辅音开头的，按照泰国元音字母顺序排序，泰国文献排序应该在英语文献之前。

书籍

格式：作者.(出版年份). 书名. 出版社地址: 出版社名称.

例如

วิจารณ์ พานิช. (2556). *สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21*. นนทบุรี : บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.

期刊或杂志

格式：作者.(出版年份). 标题. 期刊名称. 卷（期）. 页.

例如

อมรรตน์ กุลสุจริต. (2559). ระบบการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของรัฐมนตรี. *ร่วมทุกข์*, 34(1), 209-234.

论文

格式：作者.(年份). 论文标题. 所在学校名称. 书名. 出版地.

例如

วิศรา ศิริมงคล. (2552). *บทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ*. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.

学术会议的报告

格式：作者.(年份). 期刊名称. 会议报告的名称, 页.

例如

สุจิตรา เนตรสกุล. (2559). การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล : ศึกษากรณีการส่งต่อข้อมูลบนเฟซบุ๊ก. การนำเสนอ ผลงานวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติประจำปี พ.ศ.2559 วันที่ 5 พฤศจิกายน 2559 ณ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ, 588-600.

网络资料

格式：作者. (网络发表年份). 标题. 搜索时间, 从 URL 地址检索

例如

ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. ทรัมป์กำลังเผชิญหน้ากับ “ตุลาการภิวัตน์” ฉบับอเมริกัน?. (14 กุมภาพันธ์ 2560) สืบค้นจาก <http://www.bbc.com/thai/thailand-38915635>.

访谈

格式：作者. 职位. 访谈. (出版年月日).

例如

ประภาส แสงประดับ, ประธานชุมชนวัดบางบัว. สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2558.

(e Book) 电子书

格式：作者. 标题. 搜索时间, 从 URL 地址检索

例如

สมนึก อุ่นแก้ว. (2556). ทฤษฎีดนตรีแนวปฏิบัติ. (23 กุมภาพันธ์ 2560). สืบค้นจาก <http://www.ebooks.in.th/mybookshelf.html>

(e Journal) 电子期刊

格式：作者. (年份). 期刊名称. 搜索时间, 从 URL 地址检索

例如

สุจิตรา สามัคคีธรรม. (2559). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยเครือข่ายป่าชุมชนในเขตรอยต่อ 5 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (22 กุมภาพันธ์ 2560). สืบค้นจาก <https://www.tci-haijo.org/index.php/romphruekj/article/view/72599/58412>.

参考文献著录项目如下

- 1.如有 2 位以上作者，每位泰国作者放名姓的全称。
2. 如有皇室、僧侣、社会地位高的作者尊严请使用使用逗号（，）分隔姓名和职称。

例如

ณัฏฐ์ สวัสดิวัฒน์, ม.ร.ว.
สุพัตรา มาศดิตถ์, คุณหญิง.

- 3.如果作者是僧侣，原来的名字放在括号里。

例如

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี).

- 4.如果是两位作者请使用“和”或“&”来连接作者 1 和作者 2
5. 三位作者以上使用“和”或“&”来连接作者 2 和作者 3
6. 外国作者名姓使用逗号（，）隔开名和中间名字（如有）外国作者的名字可以根据不同用情做调整。

7. 作者是政府机构公务员，单位名称从大到小全称排列大部门到小部门。在两个名字之间（使用全名，不能用缩写）
8. 果在书上没有作者的名字可以用书名，请按作者姓名列表作者姓名排序。

—例如—

泰文题目(Cordia New 16 号 加粗)

英文题目(Cordia New 16 号)

作者¹ (泰文 Cordia New 16 号 加粗)

作者 (英文 Cordia New 16 号)

摘要

不超过一半 A4 其基本要素包括研究目的、方法、结果和结论。

关键词：(3-5 个关键词， Cordia New 16 号)

引言

引言作为开头介绍论文的背景和提出文中要研究的课题篇幅不超过一页 A4
Cordia New 16 号

文献综述

Cordia New 16 号

研究目的

Cordia New 16 号

研究方法

Cordia New 16 号

研究结果 (讨论结果和建议)

研究结果 (如图、表) Cordia New 16 号

参考文献

APA 6th 格式 Cordia New 16 号

ใบสมัครสมาชิกวารสารร่มพญักษ์ : ROMPHRUEK JOURNAL

ข้าพเจ้า ชื่อ – สกุล (หรือ ชื่อหน่วยงาน)

ออกใบเสร็จในนาม.....

ที่อยู่ (ที่จัดส่งสมาชิก).....

.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail :

ขอสมัครสมาชิก “วารสารร่มพญักษ์” ปีที่.....ฉบับที่.....(ระบุปีที่และฉบับที่ของวารสารที่ต้องการ)

1. ฉบับแรกถึงฉบับปีที่ 34 (กรุณาสอบถามเพื่อตรวจสอบก่อนสั่งซื้อเพราะบางฉบับอาจหมดสต็อก)

☐ สมาชิกรายปี 3 ฉบับ ราคา 200 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

☐ ขายเป็นปลีก 1 ฉบับ ราคา 70 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

2. ฉบับปีที่ 35 เป็นต้นไป (เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2560)

☐ สมาชิกรายปี 3 ฉบับ ราคา 300 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

☐ ขายเป็นปลีก 1 ฉบับ ราคา 120 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

พร้อมกันนี้ได้ชำระเงินจำนวนบาท (ตัวอักษร.....)

ชำระเงินโดย

☐ เงินสด ที่งานการเงินชั้น 2 อาคารมิ่งคณะพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก

☐ ธนาคาส่งจ่ายในนามวารสารร่มพญักษ์ (ป.ณ.รามอินทรา) พร้อมส่งธนาคาส่งและใบสมัครมาที่
ศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1
ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220

☐ โอนเงินเข้าธนาคารกรุงไทย (สาขารามอินทรา กม.2)

ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่บัญชี 060-1-06501-8 แล้วส่งใบโอนเงินและใบสมัครมาที่
ศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1
ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 หรือ

อีเมล : romphruek.kru@gmail.com

ลงชื่อ.....

ว/ด/ป.....

หมายเหตุ : กรณีโอนเงินค่าสมัครสมาชิกวารสารร่มพญักษ์แล้ว มหาวิทยาลัยขอสงวนสิทธิ์การขอคืนเงินค่าสมัครสมาชิกในทุกกรณี